PAUL ŞTEFĂNESCU
ISTORIA SERVICIILOR SECRETE ROMÂNEŞTI
CUVÂNT ÎNAINTE
Revenim cu acest volum (al nouălea) asupra unei

probleme şi domeniu de care ne-am ocupat de foarte multă vreme[1]*. De astă dată ne-am oprit asupra istoriei serviciilor secrete ale României. Este un subiect de strictă actualitate, dificil de abordat, mai ales dacă ne referim la epoca contemporană (după 1944). Este drept că au existat autori*[2] cu *preocupări în domeniu, dar care toţi s-au oprit la anul 1944.*

După cum cititorii îşi pot da seama am avut de întreprins o muncă extrem de laborioasă în direcţia documentării şi strângerii materialului, mai ales în privinţa fostei Securităţi. Am considerat util să creionăm şi biografia câtorva dintre cei care au avut funcţii de răspundere. Viaţa lor se împleteşte cu istoria serviciilor secrete. Lucrarea noastră este o încercare de scriere a unei istorii mai puţin cunoscute. Nu avem pretenţia că am găsit soluţia cea mai potrivită. Poate că cei care ne vor urmă vor beneficia de experienţa noastră. Am încercat să fim cât mai obiectivi şi imparţiali, de aceea nu am pedalat pe latura politică şi nu am împletit descrierea evenimentelor politice cu cele ale evoluţiei serviciilor secrete. A fost un punct de vedere, poate nu cel mai fericit.

Intenţionat nu am abordat domeniul diplomaţiei secrete. La drept vorbind nu am dispus nici de timpul materialmente necesar. Poate că într-o lucrare viitoare să cuprindem la un loc toate aceste direcţii, dar aceasta este o treabă de mare anvergură.

Nu ne-am propus nici să interpretăm materialul documentar, lipsă care ne-ar putea fi reproşată. Fără să ne

---

1 Spionajul economic, Ed. Militară, 1976.
Agenţi secreţi şi misiuni confidenţiale, Ed. Militară 1978;
Enigme ale războiului secret Ed. Militară 1983;
Front fără tranşee, Ed. Militară 1985;
Ultima misiune, Ed. Militară 1986;
Duelul nevăzut, Ed. Militară 1988;
KGB atacă Bonnul, Ed. Alux 1992; Istoria secretă a serviciilor secrete, vol. I Ed. Alux, 1992.

2 Ion Bodunescu, Ion Rusu-Sirianu, C. Neagu, D. Marinescu, R. Georgescu, Horia Brestoiu şi Gh. Buzatu.

motivăm, dar lucrurile nu sunt încă complet clarificate, există multe pete negre.

În încheiere îi asigurăm pe cititorii noştri de onestitatea noastră şi aşteptăm completări şi sugestii pe care le vom primi cu plăcere şi le vom acorda atenţia cuvenită. Vă mulţumim.

Prof. Dr. PAUL ŞTEFĂNESCU

P.S. Menţionăm că de un real folos în actualitatea de documentare a fost colecţia publicaţiei „Spionaj-contraspionaj" de sub conducerea domnului Neagu Cosma. Îi exprimăm întreaga noastră gratitudine.

PARTEA A I-A

ÎNFIINŢAREA SERVICIULUI DE INFORMAŢII

Apelul de la 24 ianuarie 1859 care a consfinţit Unirea Principatelor Române şi aducerea la cârma ţării a lui Alexandru Ioan Cuza impunea rezolvarea grabnică a unor probleme ce nu mai suportau amânare. Încă de la început independenţa tânărului stat a fost ameninţată de unele ţări vecine. În atari condiţii se impunea cu acuitate cunoaşterea operativă a intenţiilor adversarilor unirii, aceasta constituind o problemă de viaţă şi de moarte. Marile puteri recunoscuseră Unirea Principatelor Române. Acum, printre numeroasele sarcini ce trebuiau a fi rezolvate se impunea cu precădere organizarea justiţiei, a armatei şi bineînţeles a aparatului de informare şi represiune.

Pe deplin conştient de importanţa şi dificultatea deciziilor sale, domnitorul Alexandru Ioan Cuza a trecut de îndată la emiterea unui decret graţie căruia lua fiinţă Serviciul de Informaţii. Rădăcinile acestui act trebuie căutate în activitatea desfăşurată de Alexandru Ioan Cuza încă din perioada premergătoare Unirii, când în calitate de ministru de interne şi locţiitor al hatmanului şi pârcălab de

Galaţi, a avut posibilitatea să se iniţieze în subtilităţile diplomaţiei secrete, să se pună la punct cu modul în care sunt obţinute informaţiile şi mai ales cum să fie utilizate.

Deplin conştient de utilitatea acestui serviciu, ca o consecinţă, în fruntea acestui organ şi în posturile mai importante, Cuza anumit persoane pe care le cunoştea bine, prieteni ce se făcuseră remarcaţi prin ataşamentul lor şi prin sentimentele patriotice şi de devotament faţă de ţară.

Iniţial activitatea Serviciului de Informaţii a îmbrăcat forma unor misiuni speciale sau a unor reprezentanţe particulare, cu caracter semioficial. Astfel, Domnul l-a trimis pe poetul Vasile Alecsandri în misiune specială, la Paris şi Londra iar la Berlin şi Viena, pe doctorul Ludovic Steege. În acest timp, Ştefan Golescu a plecat de asemenea cu o misiune specială în Franţa, Prusia şi Sardinia.

Misiunea acestor emisari a fost să se introducă în cele mai înalte cercuri politice – cum ar fi de exemplu în preajma lui Napoleon al III-lea, Victor Emanuel al II-lea, Cavur, primul ministru al Sardiniei etc. – unde să pledeze cauza Unirii Principatelor. Aşa după cum arăta Radu Rosetti[3]: „departe de ţară, lipsiţi de informaţii, luptând singuri cu uneltirile reacţionarilor şi cu şiretenia diplomaţilor, deseori răuvoitori, însărcinaţii cu misiuni speciale ai tinerei diplomaţii româneşti şi-au îndeplinit satisfăcător datoria”[4].

Subliniem că în această perioadă de debut, activitatea diplomatică a Principatelor Unite şi contactul lor cu statele străine s-a realizat practic cu ajutorul

---

3 Radu Rosetti: Amintiri din prima tinereţe, Editura Cultura Românească, Bucureşti, 1927, p. 10.

4 La întocmirea primei părţi a lucrării noastre am consultat valoroasele lucrări ale domnilor C. Neagu, D. Marinescu şi R. Georgescu: Fapte din umbră, Editura Politică, Bucureşti, 1977 şi Ion Bodunescu şi Ion Rusu-Sirianu: Descifrarea unei istorii necunoscute, Editura Militară, Bucureşti, 1975 fată de care îmi exprim întreaga gratitudine.

misiunilor speciale. Membrii misiunilor au militat punând mult suflet pentru cauza Unirii, scoţând în relief cu pregnanţă dorinţa nestrămutată a poporului român pentru unitate şi dragostea de care se bucura domnul din partea aleşilor să-i.

Sunt demne de reţinut rândurile pe care le scria Vasile Alecsandri în noiembrie 1859, când se referea la activitatea depusă de aceste misiuni: „numai patriotismul o poate motiva, că numai luptând cu dârzenie împotriva unor duşmani care erau cu atât mai primejdioşi, cu cât aveau acces pretutindeni”.

Aflaţi pe meleaguri străine, luptând cu uneltirile reacţiunii şi culisele diplomaţiei secrete, cei însărcinaţi cu misiuni speciale şi-au dat toată silinţa cu prisosinţă. Dând dovadă de ingeniozitate şi inventivitate, pentru expedierea în ţară a informaţiilor, se utilizau curieri improvizaţi, cum ar fi studenţi români aflaţi la studii în străinătate, rude şi prieteni ai însărcinaţilor, precum şi agenţi diplomatici şi consulari străini, care veneau şi plecau din ţară.

Prin intermediul misiunilor speciale s-au efectuat o serie de tratative oficiale şi semioficiale, cu guvernele unor ţări apusene, privitor la recunoaşterea de către acestea a Unirii Principatelor. Mai mult, în foarte multe cazuri, emisarii trimişi au reuşit să stabilească legături şi contacte secrete cu unii capi ai revoluţionarilor maghiari şi polonezi aflaţi în exil, care în schimbul unor promisiuni de sprijin politic şi ajutor material, au pledat la rândul lor pentru cauza Unirii Principatelor.

La scurt timp după înfiinţarea lor, tinerele organe create pentru apărarea ţării din punct de vedere informativ şi contrainformativ, s-au pus la treabă, depunând toate eforturile pentru a suplini numărul insuficient de cadre ce constituiau noul Serviciu şi mai cu seamă gradul modest de dotare, ca să nu mai punem la socoteală lipsa unei pregătiri speciale.

Sarcinile care le-au fost trasate noilor organe priveau deopotrivă, în primul rând, de a afla şi cunoaşte intenţiile duşmanilor ştiuţi şi mai ales potenţiali, şi în al doilea rând

de a proteja propriile secrete. În acest scop au fost reorganizate de urgenţă şi adoptate conform noilor condiţii poşta şi telegraful. Ambele instituţii au fost luate din mâna particularilor, fiind trecute imediat în proprietatea statului român. Treptat s-a trecut la generalizarea cifrării şi codificarea corespondenţei oficiale, ce avea caracter secret şi confidenţial.

S-a efectuat un inventar al locurilor şi mediilor propice urzirii de comploturi împotriva statului român, implantându-se cu discreţia cuvenită agenţi informatori.

Nu a fost uitată nici Sublima Poartă, şi la Constantinopol au fost trimişi agenţi capabili ai serviciului special nou creat. La alegerea şi selectarea acestora, un accent deosebit s-a pus pe incoruptibilitatea lor.

Rezultatele nu au întârziat să apară. Astfel, graţie străduaniei agenţilor trimişi afară, a fost dejucat complotul pus la cale de boierii reacţionari, antiunionişti Constantin Şuţu şi Panait Balş, care urmăreau compromiterea Domnului şi în final înlăturarea lui. S-a dovedit fără tăgadă că aceşti boieri se ocupau cu furnizarea de informaţii Turciei şi urzeau în mare taină înlăturarea Domnului. A mai fost descoperit agentul de taină al lui Şuţu însărcinat cu transmiterea documentelor, în persoana doctorului Lamberti. Ajuns din urmă la Giurgiu, acesta a fost arestat, descoperindu-se asupra sa documente compromiţătoare referitor la amestecul unor înalţi diplomaţi turci în organizarea unui complot şi recompensarea acestora în caz de reuşită. Din documente rezulta că Constantin Şuţu ar fi urmat să fie făcut mai întâi caimacam şi apoi domn al Ţării Româneşti. Drept urmare a descoperirii făcute, s-a dispus arestarea lui Constantin Şuţu şi a lui Panait Balş.

Despre importanţa documentelor descoperite asupra doctorului Lamberti, ne putem da seama din scrisoarea pe care şeful de cabinet al lui Cuza a adresat-o la 10/22 mai 1864, lui Iancu Alecsandri, la Paris: „Hârtiile ajunse în mâna autorităţilor, constată existenţa unui complot având ca scop răsturnarea principelui domnitor, despărţirea Principatelor Unite, întoarcerea la vechiul sistem şi

numirea unui vechi ministru al lui Ştirbei, Constantin Şuţu, drept caimacam. Şuţu a fost arestat împreună cu un doctor Lamberti, agentul său, care a sosit ieri de la Constantinopol. Hârtiile îl compromit pe Ali-Paşa, pe Sanfet Efendi şi pe Haggi-bey, ale căror pecete şi iscălituri figurează în josul unui act relatând scopul complotului”[5].

S-a bucurat de un mare răsunet dejucarea acestui complot, ca şi demascarea publică *a* imixtiunii în afacerile interne ale Ţării Româneşti de către înalta Poartă. A fost un apreciabil succes al organelor informative şi de siguranţă ale Principatelor Române. De subliniat că Alexandru Ioan Cuza dând dovadă de o mare intuiţie diplomatică nu a folosit documentele capturate pentru a-i compromite pe înalţii demnitari turci, ci i-a obligat în schimbul tăcerii să lucreze în favoarea sa.

Trebuie să subliniem faptul că pentru înfăptuirea politicii sale, urmărită cu consecvenţă, Alexandru Ioan Cuza nu a ezitat să apeleze la serviciile a numeroşi străini, prieteni devotaţi ai poporului român, care prin relaţiile şi experienţa lor au adus servicii deosebite Principatelor. Din numărul mare al acestora, i-am cita în primul rând pe Baligot de Beyne, cunoscut om politic, diplomat şi ziarist francez, care ocupase funcţia de secretar al Consulatului Franţei la Constantinopol; publicistul filoromân A. Ubicini, conducătorul primului centru de presă de la Paris al Principatelor, medicul Carol Davilla, organizatorul şi făuritorul serviciului sanitar al armatei române, precum şi diverşi mulţi alţi simpatizanţi francezi, greci, polonezi, turci şi maghiari. O mare parte dintre aceştia au făcut-o în mod complet dezinteresat ca urmare amarii simpatii manifestate faţă de poporul român iar o mică parte fiind stimulaţi material, conform regulilor conspirative ale serviciilor secrete de pretutindeni.

Informaţiile secrete călătoreau între Bucureşti şi marile capitale ale Europei, apelându-se după caz în

---

5 Gheorghe Duzinchevici: „Cuza Vodă şi revoluţia polonă din 1863”, Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1935, pag. 2.

funcţie de împrejurări, fie la poştă sau telegraf, fie prin apelarea la curieri speciali sau ocazionali. Majoritatea corespondenţei era cifrată sau semicifrată, lucru care a avut ca urmare păstrarea secretului corespondenţei.

Până în anul 1958, activitatea poştei interne din Principate era prestată de persoane particulare, iar corespondenţa externă era expediată graţie birourilor speciale aparţinând consulatelor, francez, austriac, rus, grec şi britanic. Din acel an Alexandru Ioan Cuza va numi la conducerea serviciului telegrafic pe unul dintre cei mai apropiaţi colaboratori ai săi, Cezar Librecht, un vechi agent secret Acesta avea vechi state de serviciu, fiind utilizat cu precădere în misiuni cu caracter informativ. Librecht şi-a sporit încrederea Domnului, mai ales datorită rapidităţii şi modului sistematic în care îl informa, apelând din plin la reţeaua telegrafică şi telefonică, cenzurarea corespondenţei, ca şi a datelor furnizate de diverşi informatori plătiţi.

Alexandru Ioan Cuza îl cunoscuse pe Librecht încă de la Galaţi, când acesta din urmă îndeplinea funcţia de şef al Oficiului telegrafic al Comisiei europene a Dunării. Ajuns domn, Alexandru Ioan Cuza nu va întârzia să-l folosească pe belgianul Cezar Librecht ca agent secret, numindu-i în fruntea serviciului de poştă şi telegrafie. După ce reorganizează pe baze moderne serviciul, Librecht are de acuma posibilitatea de a-şi culege informaţiile de care avea nevoie. Dar nu se rezumă la o activitate pasivă şi organizează o reţea personală de agenţi informatori, plasându-şi oamenii în diverse locuri. Cu o abilitate ieşită din comun, Librecht şi-a făcut prieteni printre mai marii zilei, oameni politici ai vremii, printre funcţionari şi conducători din aparatul administrativ, fiind capabil în orice moment să-l informeze pe domnitor despre activitatea desfăşurată de rivalii săi politici.

Dar în viaţă se ivesc şi rateuri. Aşa a fost cazul rupturii care a intervenit între Alexandru Ioan Cuza şi colaboratorul său cel mai devotat, Mihail Kogălniceanu, în care un rol negativ l-a jucat din nefericire tocmai Cezar

Librecht. Importanţa evenimentului ne determină să-l menţionăm pe scurt.

În toamna anului 1864, Mihail Kogălniceanu a întreprins o călătorie în Muntenia şi Oltenia. Bineînţeles că Cezar Librecht l-a urmărit pas cu pas pe primul ministru, raportându-i lui Cuza modul cum se desfăşura călătoria, cu cine se întâlnea şi ce spunea Kogălniceanu. În materialele trimise, Librecht a strecurat şi o serie de păreri strict personale, prezentând cu de la sine putere în mod vădit denaturat călătoria întreprinsă de Kogălniceanu. De notat că această deplasare fusese întreprinsă începând cu a doua zi după anunţarea publică a legii rurale. Librecht a raportat dacă şi în ce măsură primul ministru şi-a atribuit personal meritul legii. Drept urmare, la revenirea acestuia la Bucureşti a survenit o ruptură neaşteptată şi ireconciliabilă între Cuza şi primul său ministru, spre satisfacţia reacţiunii, care a reuşit în acest mod să-l lipsească pe domnitor de serviciile unui colaborator capabil şi devotat. Apare întrebarea firească dacă nu cumva Librecht a fost cumpărat sau şantajat de opozanţii lui Cuza. În orice caz s-a ajuns ca în ianuarie 1865 guvernul lui Kogălniceanu să demisioneze.

Aflându-se în bune relaţii cu consulul general rus, baronul Offenberg, Cezar Librecht a obţinut de la acesta informaţii importante referitor la activitatea opoziţionistă depusă de principele Barbu Ştirbei la Paris, date pe care le-a furnizat neîntârziat domnitorului.

Pe bună dreptate, ca urmare a organizării eficiente a reţelei sale de funcţionari şi informatori, Librecht a reuşit să pună pe picioare un veritabil serviciu de informaţii şi contrainformaţii. Ca urmare a relaţiilor dobândite în sânul aparatului de stat, el reuşea să afle la timp ce se petrece şi îl informa pe domn asupra comportării şi loialităţii prefecţilor, şefilor de instituţii şi chiar a miniştrilor şi a însuşi prim-ministrului, Mihail Kogălniceanu. În acest sens, la 9 octombrie 1861 el îi prezintă o informare privitor la activitatea depusă în ultimele zile de către ministrul de interne, precum şi asupra activităţii poliţiei.

La drept vorbind, aparatul informativ de care dispunea şi pe care-l coordona Cezar Librecht, reprezenta în fond o dublură a organelor informative ale statului, având ca destinaţie efectuarea unor operaţiuni cu caracter cu totul special destinată Domnitorului.

De reţinut că Librecht îl informa pe Cuza despre tot ce se petrecea, adăugând şi aprecieri personale, uneori chiar permiţându-şi să avanseze soluţii şi măsuri asupra unor probleme referitoare la cadrele de conducere ale administraţiei şi armatei, la comportarea şi la anturajul pe care îl frecventează etc.

Urmare a volumului mare de informaţii, diversităţii şi mai ales a exactităţii datelor furnizate, Alexandru Ioan Cuza îl aprecia în mod deosebit pe Cezar Librecht. Cunoscând acest lucru, oamenii politici aflaţi în anturajul Domnitorului, se comportau atent şi prevenitor cu Librecht, iar cei din opoziţie, în schimb, îl detestau pe faţă. Mai târziu, după înlăturarea lui Cuza, toţi opozanţii şi-au dat mâna şi au dispus arestarea lui Librecht care a fost imediat destituit şi judecat, fiindu-i sechestrată întreaga avere.

În concluzie, se poate spune despre Cezar Librecht că trecând peste toate afacerile pe care le-a tranzacţional în virtutea relaţiilor avute cu Alexandru Ioan Cuza, el a jucat un rol important în domeniul activităţii informative, impusă de conjuncturа politică şi economică din acei ani. În ciuda faptului că era străin, se pare că totuşi l-a slujit cu credinţă pe Domnitor, mai puţin episodul petrecut cu primul ministru Mihail Kogălniceanu, care a rămas până în zilele noastre un mister neelucidat. Ne întrebăm dacă a fost o eroare sau…

Ar mai fi de menţionat că în domeniul activităţii informative din acei ani, un rol important i-a revenit unei femei, Maria Obrenovici, fiica cea mai mare a lui Constantin Catargi. Acesta era cunoscut ca fiind drept unul dintre cei mai înverşunaţi antiunionişti. Maria Obrenovici a constituit prototipul femeii fatale: văduvă, tânără, frumoasă şi ispititoare şi-a închinat viaţa activităţii

din umbră. S-a bucurat de o reputaţie îndoielnică în societatea ieşeană pe care o frecventa. După alegerea sa ca domn, tânăra femeie plină de ambiţii şi-a îndreptat atenţia spre noul ales, reuşind să-l subjuge cu pasiunea cu care l-a urmărit în toţi anii de domnie şi chiar mai târziu.

În ciuda strădaniilor depuse deopotrivă de către cei doi, legăturile intime dintre ei nu au putut fi ascunse publicului, acestea cauzându-i Domnitorului însemnate prejudicii, mai ales ca urmare a înstrăinării unor prieteni apropiaţi şi devotaţi şi înlocuirea lor cu linguşitori şi afacerişti.

Nutrind proiecte secrete, Maria Obrenovici a intenţionat să-l determine pe Cuza să divorţeze şi a organizat o campanie susţinută împotriva doamnei Elena, urmărind-o pas cu pas până în străinătate.

Pe de altă parte, Maria Obrenovici a reuşit să-i câştige încrederea Domnitorului fiind nu o dată utilizată de către acesta în folosul activităţii informative. Astfel, prin intermediul ei, Cuza a trimis la Paris o scrisoare confidenţială, pe care reprezentantul României, Iancu Alecsandri, a înmânat-o împăratului Franţei, Napoleon al III-lea. Prin relaţiile sale cu diferite cercuri din ţară, mai cu seamă cele ce aparţineau opoziţiei antiunioniste, Maria Obrenovici a constituit pentru Alexandru Ioan Cuza o permanentă sursă de informaţii deosebit de preţioasă. Dar în nemăsurata ei ambiţie de parvenire cu sau fără voia ei, în ciuda sentimentelor declarate domnului, ea a făcut şi jocul complotiştilor, sprijinindu-i în mod inconştient în acţiunea de răsturnare a lui Cuza. Ca punct culminant, în noaptea fatală a complotului ce a avut loc în noaptea de 10 spre 11 februarie, când s-a produs răsturnarea lui Cuza, Maria Obrenovici a colaborat cu complotiştii, arătându-le drumul în palat spre camera în care dormea Domnitorul.

Deşi a jucat pe acest plan un rol mai puţin important, o altă femeie care avea să îndeplinească o misiune secretă pentru Domn, a fost soţia acestuia, Elena Cuza. A fost o femeie virtuoasă care a dat dovadă de multă dragoste şi devotament faţă de soţul ei şi interesele ţării. Amintim un

ultim episod, când corpul ofiţeresc al garnizoanei Bucureşti i-a încredinţat Doamnei o misiune secretă, spunându-i că aşteaptă cuvântul Domnitorului pentru a-l readuce la tron. Din păcate, misiunea secretă a principesei, s-a lovit însă de dorinţa neclintită a lui Cuza, care în ideea de a evita o vărsare de sânge provocată de vina sa, a refuzat cu hotărâre ajutorul armatei care îi rămăsese credincioasă.

*

Putem spune fără a greşi că Alexandru Ioan Cuza şi-a dat perfect de bine seama de importanţa activităţii informative, de exploatarea informaţiilor în rezolvarea unor probleme, fără a apela la forţă. În vederea obţinerii de informaţii Domnitorul a făcut apel la utilizarea absolut a tuturor mijloacelor ce îi stăteau la dispoziţie, începând cu tinerii patrioţi aflaţi la studii în străinătate şi sfârşind cu agenţiile diplomatice. A recurs la întreaga gamă de posibilităţi. Unora dintre străini, de pildă, le oferea mari sume de bani pentru a-i atrage de partea sa, iar la alţii apela la sentimentele lor patriotice. Astfel, a reuşit să-i atragă pe foarte mulţi de partea sa şi în cele din urmă să depună o activitate informativă. Am amintit printre aceştia, dintre foarte mulţi alţii, pe poetul Vasile Alecsandri, pe fratele acestuia Iancu Alecsandri, Costache Negri, Nicolae Bordeanu, Dimitrie Bolintineanu, M. Marghiloman, Baligot de Beyne şi Cezar Librecht.

Astăzi, la aproximativ 135 de ani de la înlăturarea lui Cuza, a rămas tot atât de vie şi actuală întrebarea: cum de a fost posibilă schimbarea domnului în acest mod?

Rememorând mersul evenimentelor, ne amintim că la sfârşitul anului 1865 şi începutul anului următor, acţiunile complotiştilor s-au intensificat, crescând în amploare. Într-una din nopţile lunii ianuarie 1866 a fost răspândit ziarul clandestin „Clopotul” condus mai întâi de Eugen Carada şi mai apoi de D.A. Sturza. Prin conţinutul articolelor sale, ziarul îndemna la revoltă şi asasinat. Mai mult, pe zidurile caselor începuseră să apară lipite afişe ce îndemnau opinia publică la nesupunere şi chiar la opunerea de rezistenţă

faţă de autorităţi.

Ca urmare a situaţiei grele economice şi financiare, guvernul condus de N. Creţulescu demisionează. După 4 zile de reflecţie şi tatonări, Cuza respinge demisia guvernului, hotărând doar înlocuirea ministrului de interne, Savel Manu şi a celui de război, Ion M. Florescu, în fond oamenii cei mai devotaţi şi dornici de a-l sprijini pe domn. Măsura luată a căzut cum nu se poate mai bine pentru complotişti. Astfel, schimbările produse, mai cu seamă la Departamentul militar, a uşurat intrarea complotiştilor în acţiune, determinându-le succesul final. Fapt incredibil dar domnul nu era câtuşi de puţin informat despre starea de spirit şi situaţia din armată, despre planurile şi intenţiile complotiştilor. În schimb, prin natura funcţiei lor, consulii străini, care ce e drept erau mai bine informaţi, au prins de ştire ce se punea la cale în anturajul complotiştilor. Drept urmare, la 2/14 august 1865, Tyllos, consulul general al Franţei la Bucureşti, a transmis la Paris, vestea că în Bucureşti se vorbeşte de iminentă unei revoluţii. Mai mult, el a avut chiar o discuţie în acest sens cu Domnitorul, cu care prilej i-a făcut cunoscute unele deficienţe ale guvernării.

Eder, consulul Austriei la Bucureşti, făcea cunoscut la Viena, faptul că „unii din fruntaşii celor două fracţiuni – conservatorii şi liberalii radicali – luaseră parte la o întrunire în seara din ajunul mişcării, obiectul discuţiilor fiind modul în care s-ar putea debarasa de Cuza”.

Istoricul T.W. Riker menţiona referindu-se la situaţia din anul 1865 din România că: „există elemente ce fac să se bănuiască iţele unei conspiraţii”.

„Nu este mai puţin adevărat că Domnitorul era la curent cu complotul pregătit de monstruoasa coaliţie, dar ce e drept nu i-a acordat importanţa cuvenită. În schimb, diplomaţii străini, după cum am menţionat, l-au avertizat, chiar cu câteva săptămâni înainte de data izbucnirii complotului. De exemplu, în seara zilei de 24 ianuarie 1866, cu ocazia balului care a avut loc la teatru, consulul general al Italiei, cavalerul Aibal Strâmbio, i-a spus lui

Alexandru Papadopol-Calimah, ministrul de externe, următoarele: „Domnule ministru, ţara dumneavoastră stă pe un vulcan; regret că sunt consul; nu pot să vă spun mai multe”.

O avertizare, ce e drept mult mai voalată, a venit şi din partea consulului Rusiei, baronul Offenberg, care i-a prevenit în aceeaşi zi pe unii miniştri, cerându-le să-l informeze pe Cuza să nu participe la balul organizat cu prilejul aniversării Unirii. Dar cu acest prilej a fost linişte şi nu s-a petrecut nimic deosebit.

În seara zilei de 10 februarie, Cezar Bolliac l-a încunoştinţat pe Cuza despre cele ce se punea la cale, înmânându-i o scrisoare printr-un om al său de încredere, Gheorghe I. Dogărescu. Tânărul Dogărescu a fost introdus cu mari dificultăţi în palat şi i-a predat scrisoarea chiar în mâna Domnitorului. Acesta impresionat de conţinutul scrisorii şi mai ales de faptul că aducătorul a refuzat sub orice chip să primească vreo recompensă, a dispus să vină imediat şeful siguranţei statului, Ioan G. Valentineanu, prefectul Poliţiei Capitalei Al. V. Beldiman şi pe colonelul Alexandru Zefcari, comandantul comenduirii garnizoanei Bucureşti. Aceştia erau complet în afară şi lipsit de informaţii s-au grăbit să-l liniştească pe Domnitor. Mai mult, Al. V. Beldiman, prefectul Poliţiei Capitalei, deşi era prevenit, în seara conflictului în loc să ia măsuri aflând despre ce se punea la cale, s-a dus la petrecerea organizată în casa lui C.A. Rosetti, unul dintre principalii complotişti şi aici a fost atras la jocul de cărţi, unde câştiga mereu, adversarii săi având grijă să-i facă jocul, pentru a-l reţine cât mai mult timp pe loc şi a-i distrage atenţia de la obligaţiile profesionale.

În mod inexplicabil, Alexandru Ioan Cuza fără să întreprindă imediat acţiuni ferme de cercetare, demobilizare a organelor de stat, armată, siguranţă şi poliţie şi a face apel în ultimă instanţă chiar la populaţie, Domnitorul s-a rezumat doar la faptul de a ordona numai să se dubleze garda palatului, fără a şti că însăşi conducerea acesteia trecuse în secret de partea

complotiştilor.

Complotiştii au organizat în cel mai desăvârşit secret, deplasarea, după miezul nopţii, spre palatul domnesc, a câtorva subunităţi din Regimentul 7 de linie, precum şi a doua baterii de artilerie. La palat, erau aşteptaţi de garda palatului comandată de maiorul Dimitrie Lecca. Acesta a permis accesul în palat a grupului de complotişti şi ofiţeri ce urmau să facă presiuni asupra Domnitorului pentru a-l determina să abdice.

O primă greşeală care i se impută Domnitorului a fost neglijenţa conceperii unui sistem de informare operativ în rândurile armatei.

Dacă ar fi existat, complotul putea fi prevenit la vreme. O a doua greşeală imputabilă lui Cuza a fost lipsa de fermitate în reprimarea acţiunilor complotiste şi antistatale. După cum se ştie, Cuza era un om blând, căruia nu-i plăcea răzbunarea. Astfel, în momentul în care reacţiunea a declanşat o mişcare în Bucureşti şi în alte oraşe din ţară, vizând înlăturarea domnitorului, acesta îi graţiază pe răzvrătiţi, în rândul cărora se număra Ion C. Brătianu, C.A. Rosetti, Eugen Carada, Brăiloiu, Golescu şi mulţi alţii. Drept urmare, doar la câteva luni mai târziu, conspiratorii amnistiaţi în 1864 şi 1865, pregătesc actul din 11 februarie, reuşind în final să-l înlăture pe A.I. Cuza.

Această atitudine nejustificată nu servea la întărirea autorităţii statului, a domnului şi impunerea respectului legilor. Nu mai puţin adevărat este faptul că Cuza se împăcase de acuma cu ideea renunţării la domnie, pentru a evita declanşarea unui război civil, ca dovadă declaraţia cuprinsă în mesajul de deschidere a corpurilor legiuitoare din decembrie 1865. Mai mult, acest fapt este confirmat şi de scrisoarea trimisă de Cuza din casa lui Ciocârlan lui N. Golescu, unul dintre cei trei locotenenţi domneşti. Aspecte cu privire la o posibilă abandonare a tronului o descifrăm şi în scrisoarea trimisă la 21 octombrie 1865 de Cuza lui Napoleon al III-lea, împăratul Franţei.

Pentru a înfrânge împotrivirea moşierilor majoritari în Cameră şi a realiza împroprietărirea ţăranilor,

Alexandru Ioan Cuza a fost nevoit să recurgă la o „lovitură de stat”, adică să dizolve Camera (2/ 14 mai 1864) şi să înlocuiască Constituţia printr-un Statut care sporea considerabil drepturile puterii executive şi diminua pe acelea ale puterii legislative. Supus plebiscitului, Statutul a fost în cele din urmă aprobat în mod copleşitor de către popor: 682.621 de voturi – da, 1.307 voturi – nu şi 70.220 de abţineri. Pe temeiul Statutului, legea rurală a fost promulgată la 14/26 august 1864 şi împroprietărirea ţăranilor s-a îndeplinit.

În afară de secularizarea averilor mănăstireşti (care a readus în patrimoniul statului 25, 26 la sută din teritoriul ţării) şi împroprietărirea ţăranilor, în timpul guvernării lui Mihail Kogălniceanu (11/23 octombrie 1863–26/7 februarie 1865) se votează o suită de legi care organizează noul stat al României moderne.

Citǎm astfel Legea comunală, Legea consiliilor judeţene şi Legea contabilităţii publice, Legea Curţii de Conturi şi Legea Consiliului de Stat, Legea învăţământului, Codul Civil, Codul Penal şi altele.

Lovitura de stat şi Legea rurală i-au adus lui Cuza mulţi duşmani.

Moşierii erau nemulţumiţi fiindcă li se luase o parte din pământ; o parte dintre fruntaşii politici, îndeosebi muntenii, învinovăţeau pe domn de dictatură. Starea critică a finanţelor ţării, existenţa în anturajul lui Cuza a unor persoane interesate şi cu moralitate îndoielnică, toate acestea au creat o atmosferă grea.

Pe acest fond s-a ajuns la un complot al opoziţiei alcătuit din liberali şi moşieri conservatori în care a fost atrasă şi o parte din armata Bucureştilor, care şi-a călcat astfel jurământul de credinţă, în noaptea de 11/23 februarie 1866, conjuraţii au intrat în palat (garda fiind alcătuită de ei) şi l-au forţat pe Domnitor să iscălească actul de abdicare. Ultimele cuvinte ale lui Cuza înainte de a pleca în exil, au fost: „Să dea Dumnezeu să-i meargă ţării mai bine fără mine, decât cu mine! Trăiască România!”

Domnul Unirii şi al marilor reforme şi-a petrecut

restul vieţii dincolo de hotare, mai ales la Viena şi Florenţa. O boală necruţătoare îi curmă zilele la 3/15 mai 1873 la numai 53 de ani, pe când se afla la Heidelberg, în Germania. În semn de cinstire, trupul i-a fost adus în ţară şi odihneşte astăzi în biserica „Trei Ierarhi" din Iaşi, alături de Dimitrie Cantemir.

După abdicarea lui Cuza urma să fie ales un principe străin pentru a se îndeplini astfel dorinţa exprimată de divanurile ad-hoc.

La început, tronul a fost propus Contelui de Flandra, fratele regelui Belgiei la sugestia împăratului Napoleon al III-lea; el nu a primit însă. Atunci cei ce detronaseră pe Cuza, s-au gândit la Carol de Hohenzollern-Sigmaringen, în vârstă de 27 de ani, al doilea fiu al principelui Carol-Anton. Napoleon al III-lea se arătă favorabil acestei candidaturi. De altfel, principele Carol se şi înrudea prin mama sa Iosefina, cu împăratul Franţei. Anglia a adoptat aceeaşi atitudine. În preajma războiului ei cu Prusia, Austria nu privea cu ochi buni prezenţa unui Hohenzollern pe tronul României... între timp, avusese loc plebiscitul din ţară, organizat în grabă de autorităţi pentru a ratifica alegerea făcută de guvernul instaurat la 11 februarie 1866.

Carol I traversă Austria sub un nume şi o înfăţişare schimbată şi cu paşaport elveţian. La 8 mai, călătorul purtător de ochelari al unei clase a II-a (aşa ni-l înfăţişează Nicolae Iorga), coborî în oraşul Turnu-Severin, unde-l aştepta Ion Brătianu, ca să-l însoţească în mare triumf spre Bucureşti. La 10 mai el a depus jurământul, fapt care a consemnat urcarea pe tronul României a Regelui Carol I.

Scurt timp după aceea, s-a alcătuit noua Constituţie a României, înlocuind Statutul lui Cuza. Ea avea ca model Constituţia Belgiei, faţă de care, însă avea şi o serie întreagă de deosebiri. Era o Constituţie liberală dând multe drepturi cetăţenilor, între care şi prevederea că nu pot deveni cetăţeni români decât creştinii (art 7). Legile erau votate de către Cameră şi Senat; Domnul le promulga, dar putea să exercite şi un drept de veto. Responsabili de actele de guvernământ erau miniştrii şi

numai ei. Persoana Domnului nu putea fi pusă în discuţie.

Noua constituţie a fost votată cu unanimitate în ziua de 29 iunie (11 iulie) 1866. Primii cinci ani ai domniei Regelui Carol I au fost anii cei mai dificili din punct de vedere intern. Patimile şi resentimentele politice erau vii. Ministerele, instabile aveau şi ele o viaţă scurtă. În acest interval, s-au schimbat 10 guverne şi au avut loc 30 de remanieri. Criticile nu cruţau nici pe Domn, manifestând, uneori vădit, atitudini antimonarhice. Presa opoziţiei avea un limbaj extrem de violent.

În 1870, a fost ales ca deputat de Mehedinţi – şi Camera a validat alegerea fostului Domn A.I. Cuza. Acesta însă nu a primit mandatul şi a refuzat să vină în ţară.

Momentul cel mai critic pentru regele Carol I s-a consumat în ziua de 10/22 martie 1871 când s-a desfăşurat o puternică manifestaţie în favoarea Franţei, înfrântă în războiul cu Germania şi contra acesteia din urmă şi, când manifestanţii au strigat pe străzi „Trăiască Republica”.

A doua zi Carol a vrut să abdice. Intervenţia rapidă şi energică a fruntaşului conservator Lascăr Catargiu, care a format în aceeaşi zi un nou guvern, a împiedicat însă acest act.

ACTIVITATEA INFORMATIVĂ ÎN PREAJMA ANULUI 1877

În 1866 locotenentul de dragoni Carol de Hohenzollern-Sigmaringen acceptă tronul României sub numele de Carol I. În istoria ţării noastre începe o nouă epocă, caracterizată prin lupta pentru găsirea unei identităţi naţionale, a făuririi statului şi a căpătării independenţei. În această perioadă în Europa şi mai ales în Balcani aveau loc importante pregătiri de modificarea graniţelor.

Turcia, ca o mare putere ce stăpânea o vastă arie geografică, subjugând numeroase ţări şi popoare, se străduia să fie perfect informată atât despre ce se petrece în vastul său imperiu, cât şi în ţările europene ce o ameninţau. Ea îşi urzea cu viclenie o adevărată reţea de informatori care apelând la întreg diapazonul

sentimentelor omeneşti: lăcomia de bani, viciile, ambiţiile, invidia, dragostea sau ura faţă de patrie, se ocupa cu atragerea şi expedierea de agenţi capabili să afle tainele pe care dorea să le cunoască Constantinopolul.

Care era situaţia României: pe plan intern se zbătea în nevoi, orânduirea existentă oferind maselor largi, mizerie şi sărăcie. Pe plan extern, relaţiile cu Sublima Poartă erau proaste. Turcia nu recunoştea numele de România şi îi contesta dreptul de reprezentare diplomatică, nefiind recunoscute cetăţenia şi paşaportul românesc, în fond, Turcia trata Principatele Unite ca pe o provincie otomană.

În acest timp evenimentele se precipitau. Naţiunile subjugate de Imperiul Otoman se pregăteau pentru începerea luptei finale, care să le conducă la dobândirea independenţei de stat. De pildă, sârbii îşi reorganizau armata, se înarmau şi se instruiau, pregătindu-se de lupta finală. Popoarele din Bosnia, Herţegovina şi Muntenegru se pregăteau în acelaşi mod. Bulgarii nu erau mai prejos şi cu sprijinul conaţionalilor lor din România se înarmau în vederea războiului. Într-un cuvânt, toate popoarele subjugate îşi dădeau perfect de bine seama că Imperiul Otoman se afla în declin şi că se apropia momentul când trebuia să acţioneze. La 19 iulie 1870 a izbucnit războiul franco-prusian. Printre cauzele care au condus la izbucnirea acestuia se numără şi acceptarea tronului Spaniei de către fratele lui Carol, prinţul Leopold de Hohenzollern. Napoleon al III-lea care se temea să nu fie înconjurat de Prusia, declară război, Franţa pierzându-l.

Poziţia ţărilor europene faţă de frământările ce agitau popoarele din Balcani, constituia un adevărat şi veritabil nod gordian. Supoziţiile contradictorii lansate voit sau în mod inconştient au făcut cape arena vieţii politice internaţionale să domnească o atmosferă apăsătoare de teamă şi suspiciune, de nesiguranţă şi confuzie.

Iminenţa izbucnirii unui război ruso-turc plutea în aer. Modul în care era privit de marile puteri europene şi mai ales atitudinea adoptată, era diferită. De pildă Anglia,

ale cărei interese economice erau vizate imediat de tendinţele expansioniste ale Imperiului ţarist ce priveau, alungarea turcilor din Europa şi ocuparea Constantinopolului de trupele ruseşti, oferind astfel ţarului controlul asupra strâmtorilor Bosfor şi Dardanele, afirma că în caz de izbucnire a războiului, nu se va rezuma să joace doar un rol pasiv de simplu spectator.

În ceea ce priveşte imperiul Austro-ungar, în ziarul „Politik" din Praga se menţionau următoarele: îndată ce se vorbeşte despre duşmanii Rusiei, totdeauna e vorba despre Austria actuală, deşi atitudinea ei e necontenit misterioasă şi întunecată. Ştirile despre atitudinea Austriei faţă de evenimentele din Balcani sunt contradictorii. Unii susţin că Austria ar negocia cu Anglia ca într-un moment dat să intre în activitate contra Rusiei, iar alţii, din contră, afirmă că Austria va coopera cu Rusia împotriva Turciei. Maghiarii propagă alianţa cu Anglia în contra Rusiei, însă cine ştie dacă vor reuşi să se realizeze programa lor de alianţă?

În ziarul berlinez „Naţional Zeitung" s-a ventilat ştirea ce circula în cercuri bine informate cum că între Rusia şi Austria ar exista o deplină înţelegere şi de aceea se pare a fi exactă ştirea că Austria va ocupa Bosnia.

Cât priveşte Germania, despre care se considera că ar fi aliata potenţială a Rusiei, într-un raport adresat ţarului Alexandru al II-lea, la data de 26 decembrie 1876, marele duce Nicolae arăta că, după declaraţia consulului rus Stuart la Bucureşti, România se găsea „sub influenţa secretă duşmănoasă nu numai a Austriei, ci şi a Germaniei".

Cât le priveşte pe Franţa şi Italia, se presupunea că vor fi de partea Rusiei. Izbucnirea conflictului ruso-turc a fost precedată de o vastă activitate informativă dusă atât de cei implicaţi direct în conflict, cât şi de ceilalţi potenţiali beligeranţi, printre care şi România.

Rusia îşi împânzise cu agenţi Balcanii pentru a nu scăpa nimic din activitatea febrilă a Turciei. O atenţie deosebită se acorda viitoarelor zone operaţionale cum ar fi

problemelor logistice de hrănire şi încartiruire a trupelor, organizarea spitalelor de campanie, amplasarea depozitelor de alimente şi muniţii, asigurarea mijloacelor de transport, folosirea drumurilor etc.

Turcia, la rândul ei, depunea eforturi să fie operativ informată despre evenimentele întâmplate.

Se pune în mod firesc întrebarea: care era stadiul de pregătire la marile puteri europene privind munca informativă?

Ţările europene se străduiau să găsească o formă nouă, atât din punct de vedere al concepţiei cât şi al organizării artei de a culege informaţii. Până la sfârşitul sec. Al XVIII-lea existau birouri speciale de spionaj numai pe lângă statele majore ale comandamentelor supreme şi numai în timp de război”.

Se făcea tot mai mult simţită nevoia de a se dispune de informaţii cât mai complete, de utilizarea lor la momentul oportun, lucru care impunea o organizare cu caracter permanent, care să funcţioneze atât pe timp de pace cât şi de război.

În perioada premergătoare războiului din 1877 spionajul trecea prin mari prefaceri, cuprinzând treptat toate sferele vieţii politice, militare, economice şi sociale, cu vădite tendinţe de spionaj total ca în Franţa şi Prusia. Spre deosebire de marile puteri europene, Rusia rămăsese cu mult în urmă, aflându-se abia în faza organizării „unui serviciu secret în misiunea modernă. Ruşii lucrau – menţionează Max Runge în lucrarea sa: Spionaj şi contraspionaj – fără sistem şi fără energie”.

Centrul de greutate al activităţii de spionaj continuă să se afle în armată. Unui ataşat militar priceput nu-i era dificil să îndeplinească acest serviciu cu atât mai mult cu cât el rămânea la post nu pe termene prestabilite, ca în prezent, ci cât mai mulţi ani, uneori reuşind să-şi îndeplinească într-un singur post întreaga activitate de ataşat militar, de ofiţer specializat în spionaj. Călătoriile în străinătate pe care le efectuau sub pretextul unor misiuni, de către ofiţerii spioni pentru a culege nemijlocit de la faţa

locului, informaţiile de care marele stat major avea absolută nevoie, constituia o metodă des folosită.

În fine, mai trebuie menţionată metoda utilizării în ministerele de externe, sub acoperire diplomatică a agenţilor, ofiţeri din statul major.

Care era situaţia în România? Ţara noastră nu dispunea de un serviciu de spionaj specializat, lipsa de profesionalism fiind înlocuită de spiritul de patriotism şi abnegaţie faţă de ţară.

Astfel, la 13 septembrie 1876, conducerea statului a primit de la Roma o informare trimisă de reprezentantul diplomatic al României în Italia, G. Cantacuzino, ce furniza informaţii exacte privitor la politica marilor puteri. Reproducem un fragment: „Informările pe care le pot comunica excelenţei voastre (…) le deţin din notele mele redactate în urma convorbirilor cu personalul ambasadei austro-ungare acreditat pe lângă Maiestatea Sa Regele Italiei, fie mai ales din notele secrete scrise de la Viena, de către o persoană sus pusă şi în situaţia de a putea comunica date importante, de cele mai multe ori extrase chiar din izvoarele diplomatice şi din cercul restrâns al contelui Andrassy”, cancelarul Imperiului austro-ungar.

Se naşte întrebarea: e de aşa mare importanţă oare pentru România informaţiile ce se puteau obţine din cancelaria de la Viena? Conform spuselor lui Cantacuzino „mai ales în baza notelor de la Viena” schimburile de păreri ce aveau loc între guvernele de la St. Petersburg, Londra, Viena şi Berlin se impunea să fie cunoscute. Diplomatul român îşi întemeia afirmaţia pe conţinutul verificat al notelor prin care sursa din Viena îl informa că: „Domnul Novikov se ducea în fiecare zi la domnul Andrassy cu câte o propunere (…) împăratul Alexandru ar fi făgăduit împăratului Germaniei să nu facă niciodată niciun demers în chestiunea Orientului fără consimţământul prealabil al celor două puteri din Nord şi împăratul Wilhelm s-ar fi angajat, în cazul în care Rusia ar fi fost silită să pornească război împotriva Turciei, să păstreze neutralitatea”.

Se impunea cu acuitate completarea şi verificarea şi din alte surse a informaţiilor de mai sus. Drept urmare, la 18 octombrie 1876, generalul Ghica, agentul diplomatic al României la Constantinopol, raporta o informaţie cum că împăratul Rusiei a însărcinat pe generalul Ignatiev „să declare sublimei Porţi că dacă în termen de două zile nu acceptă un armistiţiu de şase săptămâni sau de două luni şi nu dă ordine imediate pentru oprirea operaţiilor militare, ambasadorul va părăsi Constantinopolul cu tot personalul ambasadei şi legăturile diplomatice vor fi întrerupte”. Era de fapt un ultimatum adresat de Rusia, Turciei.

Conducerea ţării noastre analizând în mod realist informaţiile, din care am reprodus o mică parte, a trecut la iniţierea unor măsuri adecvate. Printre acestea menţionăm telegrama trimisă la 22 oct 1876 către toţi reprezentanţii noştri diplomaţiei, prin care li se cerea să sondeze cu cea mai mare discreţie „dispoziţia guvernului” în legătură cu obţinerea unei garanţii printr-un act internaţional, privind neutralitatea României.

La informaţiile provenind din sursă diplomatică s-au adăugat rapoartele informative înaintate de pichetele de pază a frontierei, de punctele vamale şi de căpitanii porturilor dunărene, ca urmare a unei dispoziţii exprese a primului ministru de a fi la curent cu toate bastimentele de război otomane ce trec în susul Dunării, asemenea şi cu orice concentrare de trupe din partea dreaptă a Dunării. Astfel, căpitanii porturilor româneşti au raportat cu operativitate despre prezenţa navelor de război turceşti, armamentul de care dispunea la ord, concentrările de trape, armamentul şi lucrai la fortificaţiile militare ce se edificau cu repeziciune. Rezulta că este vorba de pregătiri specifice de luptă. Aceste informaţii coroborate cu cele care se refereau la activitatea informativă şi de cercetare reţinută în sarcina turcilor şi despre care autorităţile române aveau cunoştinţă, duceau la concluzia indubitabilă că Sublima Poartă nu va ceda presiunilor Rusiei, ci va căuta numai o conjunctură favorabilă pentru a porni lupta.

Din acest punct de vedere, este sugestivă următoarea informaţie: generalul maghiar Clapka a trecut prin Viena venind din Constantinopol. El a transmis confidenţial ambasadorului francez că turcii vor ocupa patra puncte pe malul nostru pentru a distrage calea ferată şi a ocupa Bucureştiul".

Forurile conducătoare şi-au dat repede seama că trebuie curmată starea de improvizaţie şi neprofesionalism, şi pregătirea de luptă se impunea a fi asigurată. Drept urmare, prin Decretul nr. 380 din 17 martie 1877, s-a organizat „Depozitul general de război", în cadrul căruia s-a constituit şi Secţia a II-a cu însărcinări de informare şi cercetare.

La 4 aprilie 1877, generalul Cernat, noul ministru de război, dă un ordin de zi prin care cere ca armata să fie gata pentru a-şi face datoria.

Se continuă măsurile de organizare şi de instruire superioară în armată; se înfiinţează unităţi şi subunităţi noi, se fac numiri de comandanţi, se elaborează planuri de operaţii. Se înţelege că s-a intensificat şi preocuparea pentru obţinerea de informaţii.

În anul 1876, Serbia şi Muntenegru declară război Turciei, primele operaţiuni de luptă începând să se desfăşoare pe linia Dunării, între Vidin şi Lom-Palanca. Pentru a opri trecerea Dunării pe teritoriul românesc, este trimis în zonă Alexandru Cernat, colonel şi mai apoi general.

Alexandru Cernat îşi stabileşte cartierul general în localitatea Gruia, judeţul Mehedinţi şi urmăreşte cu ajutorul trupelor sale mobile evoluţia luptelor dintre sârbi şi turci, observând în acelaşi timp vasele turceşti care navigau pe Dunăre. Pentru a putea transmite imediat informaţiile obţinute şi a primi ordine de la eşaloanele superioare, colonelul Alexandru Cernat solicită să se urgenteze organizarea legăturii telefonice între turnu-Severin şi Craiova. Într-un raport adresat ministrului de război, Alexandru Cernat cere să i se pună la dispoziţie cât mai urgent un „dicţionar de corespondenţă", cu alte

cuvinte un cifru. Dar operaţia de la Gruia rămâne singulară în acea perioadă. În general activitatea informativă a armatei a fost neglijată şi problemele privind înzestrarea şi pregătirea ei.

În ziua de 6/18 aprilie este decretată mobilizarea generală, iar trupele române ocupă poziţii de apărare de-a lungul Dunării. Prima ciocnire dintre armata română şi cea turcească a avut loc în ziua de 26 aprilie, moment în care artileria română, situată în zona Calafat, deschide focul şi bombardează Vidinul. La 9 mai 1877 cu prilejul unei sesiuni extraordinare a Adunării deputaţilor, este proclamată independenţa de stat a României. În perioada care a trecut de la mobilizarea generală până la intrarea în luptă, armata română a luat măsuri eficace de apărare a hotarelor ţării, desfăşurând totodată şi o hotărâtă activitate informativă. În ziua de 30 august 1877, zi rămasă memorabilă a avut loc cea de a treia bătălie pentru Plevna.

Un istoric[6] arată că: „Statul major rus ignora cu totul forţele turceşti ce avea să combată la Plevna" fapt care a avut drept rezultat înfrângerea catastrofală suferită de armata rusă în luna iulie. Cauza era una singură: insuficienta recunoaştere a terenului şi lipsa unor informaţii corecte şi precise. Rezultatul: armata rusă a pierdut circa 7.000 de oameni, plus 200 de ofiţeri.

Fapt de neînţeles şi inexplicabil, dar comandamentul român nu a tras nicio concluzie practică din aceste înfrângeri şi nu a trecut la efectuarea în teren a unor acţiuni de recunoaştere şi informare, bazându-se doar pe recunoaşterea cu totul superficială executată în trecut de serviciul de informaţii al armatei ruse.

Generalul Alexandru Cernat, un ofiţer cu experienţă, numit proaspăt ministru de război, a neglijat latura informativă şi în plus a menţinut corpul de observaţie în spatele frontului pentru a face siguranţa zonei Calafat.

---

6 Falcoianu Şt I. Istoria războiului din 1877–1878, Bucureşti, 1859, p. 89.

Fără a intra în detalii, amănunte se găsesc în lucrările de specialitate, datorită lipsei de informaţii şi a carenţelor hărţilor topografice, asaltul Griviţei s-a soldat cu mari pierderi de vieţi omeneşti: aproape 800 de ostaşi şi ofiţeri la care se adaugă 1200 de răniţi. Datorită jertfelor aduse de ostaşii români, valea din faţa redutelor, necunoscută statului major al armatei române datorită lipsei de informaţii, a intrat în istorie sub denumirea de Valea Plângerii. Baia de sânge din faţa redutelor de la Griviţa, a făcut obiectul unor critici severe adresate comandamentului român, care a dat dovadă de o totală neglijenţă privind activitatea de informare. Subliniem faptul că lipsa de informaţii a fost una din principalele cauze a numărului mare de morţi şi răniţi la luarea Griviţei. Ofiţerii participanţi şi supravieţuitori la atacul de la Griviţa din 30 august 1877, i-au criticat aspru şi vehement pe cei ce fuseseră însărcinaţi cu recunoaşterea terenului şi cu obţinerea informaţiilor cu privire la situaţia inamicului.

O altă lipsă care trebuie menţionată este aceea că pe timpul luptelor de la Plevna nu au fost luate măsuri pentru zădărnicirea şi prevenirea acţiunilor de sabotaj şi de spionaj efectuate de turci. Aceasta a permis spionilor turci şi bulgari ca în noaptea de 27/28 noiembrie 1877, să taie sârmele de telegraf ale armatelor aliate, fapt care i-a permis lui Osman-paşa, generalul turc să iasă din încercuire, lipsind armata rusă şi română de posibilitatea de a se informa şi comunica cu operativitate.

De altfel subliniem încă odată că a fost resimţită lipsa unui serviciu de informare bine organizat şi încadrat cu ofiţeri pregătiţi, capabili şi plini de iniţiativă. Această lipsă s-a manifestat pe tot timpul desfăşurării războiului de independenţă, fapt care explică pierderile importante suferite de armata română.

Comandamentul armatei române, în plină campanie, a încercat să apropie şi mai mult organizarea activităţilor informative şi de cercetare ale nevoilor frontului. Drept urmare la 14 august 1877, secţia a II-a a fost inclusă în

corpul Marelui Cartier General, iar o bună parte din efectivele secţiei au fost trimise să opereze direct în cadrul trupelor operative pe front în ciuda măsurilor luate, secţia a II-a nu corespundea cerinţelor de informare solicitate de Statul Major. Îşi spunea acum cuvântul lipsa de cadre specializate şi cu experienţă în domeniu. De pildă se resimţea nevoia unor chestionare judicios elaborate din care să rezulte informaţiile despre inamic. Concret, o serie de prizonieri capturaţi de trupele române nu au fost chestionaţi în mod corespunzător despre fortificaţiile inamicului.

În general datele care priveau desfăşurarea operaţiunilor erau dobândite mai ales prin observarea directă de ostaşi aflaţi sub comanda unui ofiţer sau subofiţer, de cele mai multe ori lipsit de pregătirea de specialitate.

Referitor la modul de obţinere a informaţiilor, şeful statului major al armatei române, colonelul Slăniceanu, a trimis la 6 iulie 1877 marilor unităţi, o instrucţie în care se făcea mai întâi sublinierea că informaţiile se obţin de la prizonieri, dezertori, spioni şi alte surse, menţionând: „Având în vedere însemnătatea ce o au informaţiile exacte asupra mişcării şi situaţiei inamicului se prescriu mai la vale mijloacele cele mai obişnuite întrebuinţate pentru a dobândi asemenea ştiri, precum şi un sumar de chestiunile principale ce se adresează prizonierilor, dezertorilor şi locuitorilor”.

Dacă se examinează chestionarul anexat la Instrucţiune, se constată că a fost judicios întocmit şi că mai mult ca sigur şi-a adus o contribuţie valoroasă la obţinerea de informaţii necesare comandamentului armatei române. I se poate reproşa faptul că nu era adaptat nevoilor acelui front de luptă, fiind valabil în oricare război. Nu este mai puţin adevărat că purta menţiunea de a se lărgi aria întrebărilor după caz, dar aceasta nu putea suplini lacuna principală a chestionarului.

Nu erau în chestionar întrebări referitoare la

fortificaţiile, obstacolele naturale sau artificiale existente în terenul inamic. Trebuiau puse întrebări precise pentru ca informaţia căpătată să aibă valoare. Dar pentru acesta era nevoie ca cel ce întreabă să posede cunoştinţele necesare, or din acest punct de vedere chestionarul nu le putea fi de niciun folos. Ca o concluzie se poate constata că atât chestionarul cât şi instrucţiunile demonstrează lipsa de experienţă a celor însărcinaţi cu elaborarea lor, fapt cu atât mai pregnant la nivelele inferioare de execuţie.

În instrucţiuni se mai făcea referire şi la faptul că se mai pot obţine informaţii şi prin interceptarea scrisorilor şi telefoanelor sau controlarea acestora din urmă prin interceptarea convorbirilor purtate. Nu era trecut cu vederea pericolul dezinformării prin preluarea neverificată a informaţiilor, făcându-se recomandarea în legătură cu prizonierii ca aceştia să nu fie forţaţi să facă declaraţii privind armata din care provin, ci să se discute cu ei cu mult tact pentru a-i determina să fie cât mai corecţi în declaraţiile lor.

Lipsurile constatate cu prilejul războiului din 1877 au condus la ideea necesităţii înfiinţării unui serviciu de informaţii şi pregătirii cadrelor necesare desfăşurării activităţii de informaţii pe timp de pace şi război. S-a trecut rapid la elaborarea a numeroase proiecte de organizare a serviciului de informaţii al armatei, stabilindu-se cu acest prilej rolul, sarcinile şi mijloacele necesare pentru a-şi desfăşura activitatea cât mai bine.

În anul 1881 vede lumina tiparului lucrarea „Serviciul de siguranţă în campanie” semnată de colonelul Ipătescu, comandantul regimentului 17 Mehedinţi, care descrie câteva dintre procedeele de recunoaştere a terenului şi de obţinere a informaţiilor despre inamic, în acest scop autorul propune formarea unor patrule constituite de la doi oameni până la companie sau un batalion, în funcţie de necesităţi. Pentru recunoaşterea dintre ei a celor care acţionează, se recomandă apelarea la o parolă secretă, concretizată printr-un anumit mod de a

bate cu palma pe patul armei, pe sabie sau pe giubernă sau nume de oraşe şi personalităţi istorice. Printre recomandări se arată că patrulele vor merge în cea mai mare ferire până la marginea localităţii, acolo vor pune lumina pe întâiul om ce-l vor găsi şi-l vor întreba dacă satul este ocupat de inamic. Acesta va fi reţinut până la confirmarea informaţiei furnizate. Totodată patrulele vor afla de ce forţe dispune inamicul, cum este el încartiruit şi unde se găseşte garda sa. În continuare, autorul enumeră şi sursele care, după părerea sa, ar fi în măsură să furnizeze informaţii preţioase, fără a-i uita şi pe copii.

Actul de naştere al Serviciului Secret Român modern poate fi considerat în elaborarea „instrucţiilor provizorii privind înfiinţarea pe lângă comandamente a unor servicii de explorație, recunoaşteri şi informaţiuni secrete”, din anul 1886[7].

În instrucţiuni sunt formulate obiectivele acestui serviciu ca şi procedeele de îndeplinire a misiunilor. În capitolul i se menţionează că în război este de cea mai mare importanţă a se avea ştiinţă despre poziţiile, mişcările şi intenţiile inamicului şi de a împiedica ca el să descopere pe ale noastre. Serviciul de explorație are datoria să spioneze pe comandat, să procure şi să dea informaţii asupra mişcărilor adversarului. Pentru obţinerea informaţiilor se indică un sistem greoi care cuprinde efective numeroase – până la trei regimente – dar şi ofiţeri ce au cai buni. Instrucţiunile mai oferă şi modul de acţiune al patrulei de la întâlnirea cu inamicul, în cazul când este descoperită, precum şi unele procedee de distrugere a liniilor ferate şi telegrafice. Ministerul de război recomandă ca ofiţerul care realizează activitate de informaţii să aibă libertatea de acţiune după propria lui judecată. Dacă patrula acţionează în spatele inamicului, este necesar să intre în posesia corespondenţei de la oficiile poştale şi telegrafice, să examineze scrisorile

7 Ion Bodunescu și Ion Rusu–Şirianu: Descifrarea unei istorii necunoscute, Ed. Militară 1973, p. 275.

autorităţilor şi să ia la nevoie prizonieri. În cazul în care la activitatea de informaţii participă ofiţeri izolaţi, aceştia sunt obligaţi să culeagă date generale cu privire la teatrul de război, să identifice lucrările de apărare şi mijloacele cu ajutorul cărora vor putea fi atacate poziţiile fortificate. În capitolul VI al instrucţiilor, destinat obţinerii informaţiilor secrete, se arată că pe lângă comandamentul suprem al armatei va exista un birou de informaţii secrete, ce va lucra cu emisari şi agenţi, cercetând în timp de pace corespondenţa şi ziarele şi procurându-şi în timp de război informaţii prin interogarea prizonierilor, a dezertorilor sau a locuitorilor din zona de operaţii.

Tot în anul 1866, Ministerul de război a elaborat instrucţiuni privitor la modul de efectuare a pazei frontierelor, în care se fac precizări privind atitudinea ce trebuie avută faţă de străini şi măsurile împotriva persoanelor care încearcă să treacă frontiera sau să facă contrabandă.

În anii ce au urmat se dezvoltă activitatea de informaţii în cadrul armatei române. Un număr tot mai mare de ofiţeri sunt trimişi în străinătate pentru a urma cursuri de specializare sau a recepţiona material militar.

Munca de informaţii prestată până la începutul secolului XX reprezintă o perioadă de pionierat în domeniu. Ea rămâne totuşi prin faptul că a contribuit la constituirea serviciului român de informaţii.

Aşa după cum menţionează unii autori[8]: „Analizată prin prisma experienţei dobândite ulterior, greşeala comici de statul major al armatei române în pregătirea şi executarea atacului de la 30 august 1877 apare ca o adevărată crimă săvârşit inconştient împotriva ostaşilor şi a ofiţerilor, care au fost trimişi direct la moarte, datorită lipsei de informaţii”.

PERIOADA DINTRE RĂZBOIUL DE INDEPENDENŢĂ ŞI PRIMUL RĂZBOI MONDIAL

---

8 Ion Bodunescu; Ion Rusu Şirianu. Desfacerea unei istorii necunoscute. Editura Militară, Bucureşti, 1973, vol I, p. 276

Perioada de care ne ocupăm se caracterizează pe de o parte prin activitatea de spionaj depusă de Germania şi Austro-Ungaria pe teritoriul ţării noastre, perioadă pregătitoare primului război mondial, şi pe de altă parte, derularea a două mari procese de spionaj: furtul planurilor fortului Jilava şi cazul de trădare al lui Rodrig Goliescu.

Nu vrem să ştirbim sentimentele monarhice ale cuiva, dar restabilind adevărul istoric, trebuie să recunoaştem sincer – pe baza evenimentelor – că regele Carol în timpul domniei sale, cel puţin după cum rezultă din cercetarea documentelor, a facilitat pătrunderea capitalului străin şi a promovat cu consecvenţă politica impusă de mai marii săi protectori germani.

Prin atitudinea adoptată faţă de puterile centrale şi mai cu seamă prin înlesnirile acordate investitorilor germani care doreau să intre în România, Carol I a permis agenţilor germani să pătrundă în ţară sub diferite pretexte şi să depună o activitate sporită informativă.

În paralel cu multiplicarea activităţii de spionaj pe teritoriul României, Germania şi Austro-Ungaria au început să expedieze trupe şi armament prin ţara noastră, cu destinaţia Turcia, utilizând căile ferate române. Sub privirea îngăduitoare a autorităţilor române, Germania trimitea în Turcia, ţară inamică nouă, ofiţeri îmbrăcaţi civil, armament şi muniţii, transportul efectuându-se la adăpostul şi după căderea nopţii. Ambasadorii marilor puteri la Bucureşti au raportat guvernelor respective că prin România au trecut în grupuri şi individual pentru a merge în Turcia, circa 7–8.000 de soldaţi şi 350 de ofiţeri.

Practic, Germania şi Austro-Ungaria au declanşat împotriva României un război nedeclarat. Austro-Ungaria a dispus înfiinţarea pe teritoriul ţării noastre a unor centre de spionaj, mai întâi la Timişoara, apoi la Sibiu, Cluj, Braşov şi Cernăuţi iar Germania a înfiinţat un mare centru de spionaj la Sofia, în Bulgaria. În aceste centre se pregăteau viitorii spioni care după terminarea cursurilor pregătitoare, erau dotaţi cu aparatura tehnică modernă şi răspândiţi în întreg teritoriul României pentru a desfăşura

o activitate informativă.

Agenţii erau coordonaţi de cele două legaţii de la Bucureşti, conduse de contele Czernin pentru Austro-Ungaria şi de von dem Bussche pentru Germania.

Ca modalitate de pătrundere a agenţilor celor două mari Puteri Centrale, s-a apelat la calea economică. Astfel, folosind subterfugiul diverselor acoperiri, ca reprezentanţi comerciali, tehnicieni şi specialişti la diferite întreprinderi, au fost introduşi în ţară foarte mulţi spioni. Reprezentanţele firmelor germane devin pépinière de agenţi secreţi.

Spionajul german şi austro-ungar a fost îndreptat în două direcţii frontale: în primul rând, pentru obţinerea unor informaţii cu caracter militar şi economic, descoperirea tratativelor secrete purtate de România cu Puterile Antantei, iar în al doilea rând, pentru crearea unui curent de opinie favorabil Puterilor Centrale, care să permită atragerii în cele din urmă a ţării în tabăra acestora.

În domeniul economic, obiectivul activităţii informative consta în a determina ţara noastră să livreze Germaniei produsele necesare aprovizionării frontului, iar în domeniul militar în a pune mâna pe planurile de operaţii ale armatei române. În acelaşi timp spionii Austro-Ungariei depuneau mari eforturi să descopere legăturile românilor cu mişcarea de eliberare naţională dusă de confraţii noştri din Transilvania.

De asemenea, Puterile Centrale depuneau eforturi susţinute pentru coruperea unor militari, politicieni, gazetari şi oameni de cultură români, pentru a-i determina să lucreze pentru serviciul lor de spionaj.

Capitalul german şi austro-ungar investit în acţiunile de spionaj pe teritoriul patriei noastre, s-a ridicat la sume astronomice, iar Puterile Centrale şi-au atins, trebuie s-o recunoaştem, scopul. Sub diverse modalităţi de acoperire s-au introdus în România diverşi agenţi care cu ajutorul banilor au constituit o reţea vastă de informatori, constituită din politicieni gazetari, ofiţeri superiori şi

funcţionari.

În acest timp a fost pusă în evidenţă o grupare politică, e drept de mici dimensiuni, dar extrem de periculoasă, alcătuită în majoritate din gazetari, grupaţi în redacţiile ziarelor „Ziua”, „Seara” şi „Moldova”, care pe lângă propaganda favorabilă Puterilor Centrale, pe care o răspundeau prin articolele lor, desfăşurau totodată şi o intensă activitate informativă de culegere a informaţiilor, fiind favorizaţi de liber accesul pe care îl aveau în diferite instituţii politice şi militare. Astfel, ministrul de externe austro-ungar contele Berchtold într-o comunicare făcută şefului Statului-Major al armatei austro-ungare Conrad von Hoetzendorff menţiona: „Pentru influenţarea opiniei publice din România şi anume atât a personalităţilor politice cât şi a ziarelor – am întreprins deja de câteva vreme, împreună cu guvernul german, o acţiune secretă, pentru a-l cărui scop am pus la dispoziţia ambilor noştri reprezentanţi la Bucureşti sume de bani în cantitate extraordinară. Această acţiune, care nu trebuie forţată şi care trebuie să fie condusă prin intermediari, cu cele mai mari precauţiuni, păşeşte cu succes şi trebuie să aducă, în scurt timp, rezultate simţite”.

Începând din 1915, Hans Bennig – sas originar din Braşov şi cetăţean austro-ungar – a desfăşurat o intensă activitate de propagandă şi spionaj în favoarea Puterilor Centrale. Mai întâi a scos cotidianul „Ziua” ce a devenit principalul instrument de propagandă al Puterilor Centrale, fiind finanţat de comercianţi şi bogătaşi germani.

Bennig a efectuat în Transilvania o călătorie de racolare de agenţi informatori, în care scop a contactat diferite persoane oficiale şi a difuzat materiale de propagandă primite de la Bucureşti.

Dintre societăţile petroliere din România, un loc aparte îi revenea firmei „Steaua română”. În urma denunţurilor s-a efectuat un control şi în casa de fier a fostului său director, s-au descoperit documente care aveau să dezvăluie că „Steaua română” constituia în realitate paravanul unei reţele ce desfăşura în ascuns o

vastă acţiune de informare şi corupere a oamenilor politici şi a presei, cu ajutorul cărora Puterile Centrale încercau să atragă România în sfera lor de influenţă.

Director ai societăţii petroliere era Alfred Günther, un specialist în informaţii şi abil corupător. În calitate de şef al reţelei de spionaj, conducea acţiunile acesteia, făcea sinteza rapoartelor şi trimitea cu regularitate şefilor să-i de la Berlin sau de la legaţiile din Bucureşti, note informative. Banii necesari pentru plata spionilor şi agenţilor informatori, îi parveneau prin intermediul lui Strauss, directorul Băncii germane din Berlin.

Ministerul Justiţiei a propus Consiliului de Miniştri instituirea unei comisii de anchetă, care a stabilit că Puterile Centrale urmăreau ca prin activitatea numitei reţele, realizarea următoarelor obiective:

a) schimbarea sentimentelor ţărilor ostile nouă; b) influenţarea guvernului şi partidelor hotărâtoare prin toate mijloacele, pentru ca regimul să devină prietenos faţă de Puterile Centrale.

În concepţia serviciilor secrete germane şi austro-ungare, schimbarea sentimentelor ţării în raport de Puterile Centrale se putea realiza numai printr-o intensă propagandă de masă concretizată în primul rând cu ajutorul mass-mediei (presă, cinema şi teatre).

Josef Hermenvogel, agent ce lucra în subordinea lui Günther, reuşise să-şi croiască drum spre redacţiile ziarelor: „Adevărul”, „Universul”, „Epoca” şi „Ziua”.

Documentele aparţinând lui Alfred Günther fac dovada că şi publicaţiile „Viitorul”, „Dreptatea”, „Libertatea”, „Steagul”, „Agrarul”, „Eclair” şi „Opinia” au primit de la „Steaua română” diverse subvenţii decontate de către Günther, fără justificări scriptice, la Deutsche Bank din Berlin.

Teatrele şi cinematografele ofereau un alt mijloc vizat de propagandă prin intermediul căruia spionajul german spera să realizeze modificări în opinia românilor şi favoarea Puterilor Centrale. În acest sens citǎm convenţia realizată între Bonetti, ca proprietar ăl mai multor teatre şi

cinematografe şi Günther pentru constituirea unei societăţi române pe acţiuni având ca obiect exploatarea acestor teatre şi cinematografe.

Din alte documente găsite asupra lui Alfred Günther şi la „Steaua română” s-a constatat că prin intermediul banilor ca mijloc de corupţie, agentura germană a acţionat în direcţia anihilării influenţei exercitate asupra maselor de către personalităţi politice sau culturale ale vremii.

Printre procedeele folosite se număra şi discreditarea adversarilor politici şi prin infiltrarea la întrunirile politice organizate a unor agenţi provocatori ce fie că răspundeau fiţuici cu conţinut compromiţător, fie că provocau încăierări, astfel ca să intervină în final poliţia.

În fine, un alt procedeu folosit de reţeaua lui Günther consta în adâncirea disensiunilor din partidul conservator şi determinarea alegerii lui Alexandru Marghiloman la conducerea acestui partid în defavoarea lui Filipescu.

Paralel cu acţiunea de culegere de informaţii se acţiona în vederea desfăşurării unei vaste activităţi de dezinformare, ce putea fi dusă cu succes numai dacă se acţiona cu oameni politici şi şefi de autorităţi administrative locale. De aceea există o preocupare tot mai sporită a reţelei lui Günther de a recruta cât mai multe personalităţi cu relaţii în cercurile conducătoare din România.

În final, anchetarea cazului a fost tergiversată, principalul vinovat, Günther fiind lăsat să plece în Germania nepedepsit.

Formele de acoperire sau escamotare a activităţii de spionaj şi orientare a opiniei publice româneşti în vederea dorită de Puterile Centrale erau dintre cele mai diferite. Pentru contracararea lor a fost înfiinţat serviciul supravegherii ştirilor (SSS), care îşi avea sediul în Palatul Poştei Centrale (actualul Muzeu de Istorie a României). Personalul acestui serviciu era obligat să depună jurământ în legătură cu păstrarea secretului. Călcarea jurământului atrăgea răspunderea penală în conformitate cu Legea spionajului din 31 ianuarie 1913. Printre măsurile luate

vom cita pe cele cuprinse în instrucţiunile din 5 ianuarie 1915, relativ la modul de funcţionare şi organizare al „Serviciului supravegherii ştirilor”, organ creat în scopul: a) interceptării şi distrugerii la timp a oricărei ştiri despre armata noastră de operaţiuni şi care ar putea ajunge la inamic; b) interceptării oricărei ştiri asupra inamicului, ce ar putea să ne intereseze din punct de vedere militar sau politic; c) informării opiniei publice cu ceea ce considera necesar, fără a dezvălui secretul militar.

În vederea îndeplinirii sarcinilor ce-i reveneau, Serviciul supravegherii ştirilor” era organizat pe două secţii: 1) Secţia poştală şi telegrafică, dispunând de compartimentele a) poşta cu străinătatea; corespondenţa privată de la şi la armată; b) corespondenţa telegrafică cu străinătatea, precum şi cea de la şi la armată; c) corespondenţa telefonică. Acestei secţii îi reveneau atribuţiile următoare: interceptarea corespondenţei poştale pentru a distruge pe cea codificată sau criptografiată; culegerea informaţiilor din scrisori; interceptarea corespondenţei poştale şi telegrafice la cererea organelor de urmărire sau a celor de informaţii; asigurarea exploatării urgente a telegramelor oficiale de la şi la armată; consemnarea telegramelor politice cu aprobarea ministrului de război, informarea regelui, primului ministru, miniştrilor de război, interne, externe, Marele stat-major, Marelui cartier general, secretarului general al ministrului de război – unele informaţii se trimiteau pe specific numai unde prezentau interes; reţinerea telegramelor criptografiate particulare (telegramele criptografice convenţionale erau permise numai legaţiilor şi autorităţilor române), mutilarea sau interzicerea telegramelor criptografice ale ataşaţilor militari străini inamici; interzicerea sau reţinerea telegramelor privind comenzi militare pentru ţări inamice; suprimarea corespondenţei telefonice particulare cu străinătatea.

2) Secţia presei, avea în componenţa sa compartimentele; a) comunicate şi relaţii cu

corespondenţii presei din ţară şi cu ziarele; b) cenzura ziarelor. Atribuţiile Secţiei presei se concretizau în identificarea ştirilor ce nu ar fi trebuit să apară şi urmărirea vinovaţilor conform Legii spionajului; cenzurarea ştirilor după decretarea stării de asediu; difuzarea de comunicate pentru informarea populaţiei; eliberarea de permise corespondenţilor români şi străini pentru însoţirea armatei în operaţii.

Vom trece acum la relatarea celor două mari procese de spionaj. Vom începe cu furtul planurilor fortului Jilava. Războiul de independenţă recent terminat a demonstrat cu prisosinţă că fortăreţele bine amplasate şi înzestrate cu puncte de foc, ridică mari obstacole în faţă atacantului, măsurate în timp şi jertfe omeneşti. În consecinţă s-a luat hotărârea pentru apărarea Bucureştiului la construirea fortului Jilava, punct situat în apropierea Bucureştiului peste apa Dâmboviţei, în partea de sud a oraşului.

Construcţia fortului a fost încredinţată arhitectului Szoke Ferencz din Sighişoara, iar executarea ei a durat cinci ani. Planul cuprindea 81 de planşe păzite de a fi copiate sau sustrase de lt. col. Minculescu. Fortul fiind o construcţie militară, avea un caracter secret Arhitectul a scos copii de pe planuri, iar de pe o parte are ţinut chiar originalele. La un moment dat au intervenit neînţelegeri între arhitect şi guvernul român în privinţa plăţii lucrării. S-a ajuns la proces care a durat şapte ani şi pe care în cele din urmă l-a pierdut. Supărat şi-a făcut bagaj ele, fără să uite să ia cu sine copiile de pe toate planşele fortului şi să plece în Ungaria unde şi-a stabilit domiciliul la Budapesta. Aici a cunoscut pe un oarecare Baranyi Erno, comandant de pompieri. Acesta din urmă după ce a făcut publicitate în anumite cercuri, l-a întâlnit pe un domn Boross, mare amator de câştiguri uşoare, care i-a promis că se va ocupa de vânzarea planurilor şi-i va aduce cumpărătorul dorit. Boross s-a gândit că cea mai mare sumă nu va putea fi obţinută decât de la chiar statul român care e interesat în mod normal să-şi apere secretele construcţiei, şi în consecinţă va plăti orice sumă. Prin urmare, în 1902

Boross s-a prezentat la consulul român la Budapesta, Victor Cuciurano. Consulul l-a convins pe Boross să accepte un joc dublu, adică să vândă şi planurile aşa cum doreau Szoke şi Baranyi, dar să facă şi ceea ce-i va cere consulul în schimb, Cuciurano i-a promis lui Boross că va fi recompensat cu mult mai mult decât ar fi primit de la Szoke.

El a cerut să-i fie depusă suma de 50.000 franci cu parolă la o bancă, iar când planurile îi vor fi remise consulului, Boross va primi parola şi va ridica banii depuşi la bancă.

Consulul Cuciurano şi-a expus planul şi conform acestuia Boross a fost de acord să-i spună lui Baranyi că a reuşit să intre în contact cu un ataşat militar rus acreditat la Viena, care va veni la Budapesta să examineze planurile şi dacă le va găsi interesante, îi va plăti pe ele 500.000 franci. Boross a acceptat să primească suma de 10.000 franci din mâna lui Cuciurano, fiind de acord să colaboreze cu consulul român în condiţiile expuse. Consulul român l-a informat pe primul ministru Dimitrie Sturza, aflat în trecere prin Budapesta despre combinaţia pusă la cale, şi ministrul şi-a dat acordul. Totodată s-a cerut concursul poliţiei maghiare, care a pus la dispoziţie doi detectivi.

După ce a obţinut avizul prefectului poliţiei, Cuciurano i-a cerut lui Boross să-l anunţe pe Baranyi că ataşatul rus a sosit la Budapesta şi a tras la hotelul „Joseph Foherceg" sub numele" Alexandre Gueorguievitch Sergueeff, officier de stat-major.

Cu hotelul se vorbise de către prefectul poliţiei şi se alesese două camere ce comunicau între ele. Ofiţerul de stat major rus, nu era în realitate decât locotenentul Gorski, ofiţer român ce vorbea ruseşte. Iată cum descrie consulul întâmplarea petrecută.

„Lui Szoke am făcut să-i parvină o carte de vizită cu numele de împrumut al lui Gorski şi i s-a dat întâlnire marţi 11/12 iunie 1902 la 10 ore dimineaţa. Szoke a venit şi cu amicul său, a aranjat planurile şi a căutat să-l convingă pe ofiţerul rus de importanţa lor. Din toată

atitudinea în cursul întrevederii rezultă că era convins că are a face cu un ofiţer rus”.

După ce pretinsul ofiţer rus a examinat planurile şi s-a convins că sunt reale, a făcut semnalul convenit, şi cei doi detectivi şi-au făcut apariţia din camera alăturată, împreună cu consulul Cuciurano. Cei doi negustori prinşi în flagrant delict au fost conduşi la poliţie unde au fost supuşi unui riguros interogatoriu. A doua zi consulul a raportat la Bucureşti personal şi confidenţial lui Ionel C. Brătianu rezultatul acţiunii. Se mai cerea suma de 10.000 lei promisă lui Boross ca recompensă, deoarece şi-a trădat amicii, iar cu noi a fost corect.

Astfel s-a încheiat un caz aparte din care rezultă două aspecte: neîndeplinirea corectă a sarcinilor de serviciu de către lt. col. Minulescu de păstrare a secretului militar şi în al doilea rând acţiunea patriotică contrainformativă depusă cu mult succes de consulul Cuciurano.

Al doilea caz ce a creat multă vâlvă la vremea respectivă şi care mai trezeşte şi astăzi ecouri, este cel al lui Rodrig Goliescu.

Dacă deschideţi orice lucrare care tratează despre istoria aviaţiei în ţara noastră, la loc de cinste figurează inventatorul unui avioplan. Să reproducem dintre numeroasele lucrări închinate istoriei aviaţiei din ţara noastră[9] un scurt fragment care ilustrează de fapt toate celelalte referinţe şi trimiteri.

„Rodrig Goliescu (1882–1942) construieşte şi experimentează la Bucureşti aeromodelul” avioplanului, „un aparat cu fuzelaj tubular prin care se scurgea aerul

---

9 Gheorghiu Constantin C. - Invenţii şi priorităţi româneşti în aviaţie, Bucureşti 1979.
I.M. Ştefan - Edmond Nicolau - Scurtă istorie a creaţiei ştiinţifice şi tehnice româneşti; Ed. Albatros, p. 238, Bucureşti, 1981.
Gudju Ion, Gh. Iacobescu ş.a. - Aripi româneşti, Buc. 1966.
Gudju Ion, Gh. Iacobescu, Ovidiu Ionescu - Construcţii aeronautice româneşti, Buc. 1974.
Moroianu Dinu, I.M. Ştefan - Focul viu. Buc. 1963.

(micşorând rezistenţa la înaintare) şi cu aripi având o curbură foarte pronunţată. În acelaşi an, 1909, el brevetează avioplanul în Franţa şi îl construieşte în mărime naturală, într-o variantă perfecţionată; în noiembrie 1909, aparatul a zburat, pilotat de inventator, pe aerodromul Juvissy, lângă Paris. Chiar din această etapă, avioplanul Goliescu premergea aviocoleopterul zilelor noastre, iar studiile teoretice publicate de specialistul român au găsit o înaltă apreciere la autorităţile ştiinţifice ale vremii (Paul Apel, Gustove Eiffel ş.a.). Ulterior, începând din 1911, mecanicul francez Jourdau, profesorul austriac Kuacler şi italianul Stipa au experimentat şi ei aparate cu fuzelaje tubulare, iar în 1934 Goliescu a brevetat şi el un nou model aviocoleopterul mecanic".

Ce rezultă: existenţa unui iscusit inventator, Rodrig Goliescu, al cărui nume se leagă, fapt menţionat fără excepţie de toate lucrările existente, de istoria aviaţiei româneşti şi mondiale. Dar care este realitatea; s-o depănăm conform dosarului aflat la Arhivele Ministerului Apărării Naţionale şi din lucrările dedicate istoriei spionajului în România.

Rodrig Goliescu s-a născut la 12 mai 1877 în Dorohoi. Tatăl său, Jean Demconitzech Dobrâzanschi, polonez de origine, s-a stabilit în România prin anul 1863 şi după căsătoria sa cu Hortensia Gallo, şi-a schimbat numele în Goliescu. Tânărul Rodrig absolvă şcoala militară de artilerie şi geniu din Bucureşti, fiind avansat sublocotenent la 27 octombrie 1900. Documentele vremii îl caracterizează ca pe un individ dominat de dorinţa avansării prin orice mijloace, lipsit de scrupule, invidios, impulsiv, linguşitor şi slugarnic cu şefii şi superiorii, aspru şi neîndurător cu subalternii, distant faţă de colegi şi rău cu toţi cei de la care nu putea să obţină vreo favoare, el reuşi să înşele buna-credinţă a şefilor, să se impună atenţiei acestora şi să devină în scurt timp adjunctul generalului Vartiadi, comandantul Corpului 3 armată, în care calitate şi-a format numeroase relaţii pe care avea să le exploateze mai târziu în scopuri personale.

După ce şi-a făcut ucenicia punând la cale mijloace ilicite de procurare a banilor necesari cheltuielilor făcute cu interminabile chefuri, a recurs la escrocherii. De la primirea de furaje pentru doi cai şi până la împrumuturi şi semnături false pe numele soţiei fratelui său, şi-a făcut mâna pentru a trece la ceva în stil mare. Era la modă în vremea aceea, sfârşit de secol, inventatorii de avioane. Inspirându-se şi anticipând cu o ingeniozitate ieşită din comun specifică escrocului, a imaginat proiectul unui nou tip de avion. Profitând de haina militară care-i oferea un acoperământ ideal, a bătut la porţile autorităţilor, reuşind să le inspire încredere şi un sprijin bănesc în valoare de 20.000 lei de la Ministerul Instrucţiunii Publice şi aprobarea de a pleca la Paris pentru construirea aeroplanului. În timpul şederii la Paris – vara anului 1909 şi până în vara anului următor – a cheltuit repede banii şi a contractat numeroase noi împrumuturi. În acest timp a tipărit broşura „Philosophie et mécanique nouvelle" şi a pus bazele unei societăţi fictive, denumită „Societatea de aviaţie Goliescu et comp". De asemenea, a obţinut acordul de principiu al unui patron pentru construirea avioplanului imaginat şi desenat de el, în atelierele acestuia în schimbul unei sume fabuloase, pe care căpitanul Goliescu a cerut-o guvernului român.

Dar fiind informat de modul cum îşi petrece viaţa şi îşi cheltuieşte banii la Paris, guvernul român i-a refuzat suma solicitată şi l-a somat să se reîntoarcă acasă.

La Bucureşti, folosindu-se de broşura menţionată şi a actului de constituire a societăţii de aviaţie, Rodrig Goliescu încearcă să-i atragă în plasă pe numeroşi amatori de plasare a capitalurilor în afaceri rentabile. Încearcă să-şi extindă aria peste hotare şi cu prilejul unei încercări privind obţinerea aprobării de către ministrul industriei de la Petersburg a unei cereri de brevet pentru aeroplan, intră sub incidenţa serviciului ţarist de informaţii. Astfel, în iunie 1912 este contactat de agentul ţarist Petre Altinovici care îl recrutează ca informator. Rodrig Goliescu îşi asumă în scris obligaţia să transmită serviciului ţarist

de informaţii o serie de documente referitoare la siguranţa şi apărarea ţării; planul de mobilizare al unui regiment de infanterie cu toate datele necesare; ultima ediţie a Regulamentului de mobilizare şi planul de concentrare al armatei române în caz de război cu Rusia sau cu Austria; planul statului major al transporturilor militare pe căile ferate în caz de mobilizare, etc.

Trecem peste descrierea actelor de trădare[10] şi menţionam că Rodrig Goliescu a recrutat pe un fost subaltern al său M. Predescu, aflat în jenă financiară şi care îşi făcea serviciul la Statul-major. În schimbul unor sume de bani, Predescu îi procura informaţiile de care Goliescu avea nevoie. Totul a decurs normal până când faptele sale au intrat în atenţia Siguranţei. Astfel, în ziua de 13 februarie 1913 pe la orele 11, 30 seara, M. Predescu a transmis ştirea căpitanului Goliescu că a reuşit să procure documentele solicitate de acesta, şi îi cere o întrevedere pentru a i le înmâna cât mai repede. Întâlnirea a fost fixată, pe strada Modei. Lucrurile au decurs la început normal: Predescu i-a înmânat lui Goliescu plicul cu tabelul de mişcare a trupelor şi serviciilor Corpului I armată şi acesta scoate portofelul şi în ciuda întunericului achită o parte din banii promişi după care se despart, apucând-o fiecare în direcţii opuse. Când Goliescu a ajuns în str. Ştirbei-Vodă, agenţii Siguranţei l-au arestat. Goliescu simulează că e ofensat şi scoate sabia pentru a se apăra. Agenţii scot revolverele şi-l forţează să-i urmeze. Ştirea arestării căpitanului Goliescu a făcut înconjurul Capitalei, creând o mare vâlvă. Petre Altinovici aflând de aceasta şi dându-şi seama de ce îl aşteaptă, părăseşte clandestin ţara. Căutat de poliţie la domiciliul său din str. Pătraşcu-Vodă nr. 15 este dat dispărut fără nicio urmă.

Peste câteva luni, interval în care a durat instruirea cazului, a început judecarea procesului de către Consiliul de Război al Corpului II se armată. Prin sentinţa nr. 188

10 C. Neagu, D. Marinescu, R. Georgescu – Fapte din umbri. Ed. Politici, Bucureşti, 1977, p. 52.

din 22 iunie 1913, căpitanul Rodrig Goliescu a fost condamnat la douăzeci de ani muncă silnică şi degradare militară pentru „înaltă trădare şi contrafacere de sigilii şi semnătură”.

Prin Decizia nr. 38 din 28 iunie 1913, în urma recursului, sentinţa dată a rămas definitivă şi a fost pusă în executare. În ziua de 2 iulie 1913, orele 8,00 în curtea cazărmii Malmaison, în faţa unui careu format din efective din toate armele, Rodrig Goliescu a fost degradat.

La 7 august 1925, Rodrig Goliescu a fost eliberat din penitenciarul Văcăreşti, unde executase 12 ani şi jumătate din pedeapsa pronunţată împotriva sa.

În 1936 a făcut o ultimă tentativă la vârsta de 60 de ani de a solicita ştergerea tuturor decăderilor şi incapacităţilor rezultate din condamnarea pentru actele de infidelitate faţă de patrie. Înalta Curte de Casaţie prin Decizia nr. 127 din 10 noiembrie 1938 a respins cererea.

Rodrig Goliescu a murit în 1942. Cazul său a rămas o enigmă ce îşi aşteaptă rezolvarea definitivă. Este interesant de remarcat că aproape toţi istoricii aviaţiei române nu cunosc această latură a vieţii sale şi îl trec în rândul marilor pionieri ai aviaţiei. Cercetările pe care le-am efectuat la Arhiva Ministerului Apărării Naţionale au rămas fără niciun rezultat.

DUELUL SERVICIILOR SECRETE

După războiul din 1877, a urmat o perioadă de neutralitate şi apoi de înclinare spre puterile Antantei, de partea căruia în cele din urmă România a intrat în război împotriva Puterilor Centrale. În această vreme, atenţia serviciilor secrete româneşti a fost concentrată în direcţia anihilării acţiunilor desfăşurate de agenţii spionajului Puterilor Centrale, a descoperirii trădătorilor care colaborau cu aceştia. De asemenea o atenţie deosebită a fost acordată în direcţia Transilvaniei, Banatului şi Bucovinei, unde românii aşteptau de veacuri să fie eliberaţi de sub jugul străin.

De ce forţe pe linie informativă dispunea România la acea dată? La Marele stat major al armatei iau fiinţă biroul

1 şi biroul 2 pe lângă secţia 1, cu sarcini precise de informare a armatei şi de contraspionaj pe teritoriu. De asemenea, conform uzanţelor vremii, mai desfăşurau activitate informativă şi ataşaţii militari acreditaţi pe lângă legaţiile din diferite ţări.

În acelaşi timp spionajul străin nu stătea cu braţele încrucişate. Astfel serviciile secrete austriac şi german au depus toate sforţările să obţină date cu privire la tratativele pe care le bănuiau că au loc între guvernul român şi ţările Antantei. Exceptând unele greşeli şi indiscreţii, spionajul german nu a reuşit să intre în posesia informaţiilor dorite. Totodată contraspionajul român a studiat cu deosebită atenţie pe oamenii politici români ce simpatizau cu Puterile Centrale. O grijă deosebită a fost acordată contelui Ottokar Czernin, ambasador al Austro-Ungariei la Bucureşti în perioada 1913–1916 şi lui von Leur Busche, ambasadorul Germaniei în România. Au fost luate, de asemenea, măsuri discrete şi sistematice pentru urmărirea legăturilor suspecte ale legaţiilor germană şi austro-ungară cu diferite personalităţi politice din ţară, cu oameni de afaceri, cu reprezentanţele economice austro-ungare şi germane.

Urmărirea îndeaproape a celor doi ambasadori susmenţionaţi a condus la descoperirea practicării de către aceştia a unei intense activităţi de spionaj, fapt care a dus în final la căderea reţelei de agenţi pe care o utilizau. Organele române de siguranţă au organizat un filaj permanent al ambasadorului Ottokar Czernin şi în toamna anului 1914, mai precis în luna octombrie, au reuşit să-i sustragă conţinutul unei serviete. Într-una din zile, ambasadorul austriac a oprit automobilul pe care-l conducea singur – fapt neadmis în diplomaţie – în faţa unei case de pe o stradă mai puţin circulată, în faţa casei unui cetăţean român. A intrat în casă, unde a rămas o vreme stând de vorbă cu gazda. Cei doi agenţi de Siguranţă care îl urmăreau, au deschis portiera maşinii şi au luat servieta diplomatului, ducând-o cu rapiditate la un atelier fotografic al serviciului. Acolo au fotografiat cu rapiditate

documentele aflate în ea şi după aceea au adus servieta înapoi. Numai că, între timp ambasadorul a ieşit din casă, a urcat în maşină şi a constatat lipsa servietei. Speriat, a pornit-o spre ambasadă. Peste câteva minute un poliţist în uniformă a venit la ambasadă cu servieta dispărută, declarând că a găsit-o asupra a doi indivizi suspecţi. Controlându-i conţinutul şi cunoscând puţin limba germană, ghidându-se mai mult după antetul documentelor, a dedus că aparţine ambasadei austro-ungare. Ambasadorul, în persoană l-a ascultat pe poliţist şi controlând conţinutul servietei a constatat că nu lipseşte nimic şi documentele se află în ordine. După aceea, Czernin i-a înmânat poliţistului o frumoasă recompensă. Dându-şi seama de greşeala comisă, mai ales că a început să fie şantajat de câţiva gazetari ce aflaseră despre întâmplarea cu furtul servietei, ambasadorul Czernin şi-a informat împăratul, cerând să i se aprobe demisia. Împăratul Franz Josef nu a fost de acord, mai ales că a ţinut seama de activitatea diplomatică şi informativă desfăşurată până atunci de Czernin.

Printre documentele fotografiate de agenţii Siguranţei române, s-a aflat şi cifrul diplomatic, fapt care a permis autorităţilor române de contrainformaţii să descifreze corespondenţa ambasadei austro-ungare la Bucureşti. Printre altele, s-a luat notă de numele informatorilor recrutaţi de agenţii spionajului austro-ungar din România.

Această acţiune de subtilizare a cifrului diplomatic şi de decriptare a întregii corespondenţe purtate de ambasada austro-ungară în decurs de mai mulţi ani, a constituit o performanţă a serviciului de spionaj şi contraspionaj din timpul primului război mondial, fiind unică în felul ei.

Ottokar Czernin avea să-şi dea seama mult mai târziu de grava greşeală pe care o săvârşise, când cu prilejul ocupaţiei Bucureştiului, organele spionajului german şi austro-ungar au găsit la începutul anului 1917 în podul casei primului ministru Ionel I.C. Brătianu fotografii de pe

documentele secrete aflate în servieta ce-i fusese furată în luna octombrie 1914.

Max Runge, şeful serviciului de spionaj austro-ungar, i-a prezentat lui Ottokar Czernin trei dintre fotografiile găsite la Bucureşti în podul casei primului ministru, dovedindu-i în mod netăgăduit că românii avuseseră posibilitatea de a descifra corespondenţa ambasadei austro-ungare încă din toamna anului 1914. Intuind că sfârşitul carierei sale diplomatice se apropie, Ottokar Czernin, şi-a concentrat preocupările în sfera economică, intrând în afaceri, mare parte ilicite.

Cel de-al doilea diplomat spion, ambasadorul german von dem Bussche, nu a fost lipsit de o surpriză asemănătoare cu cea a colegului său, rămânând fără servieta diplomatică chiar în ziua când urma să părăsească Bucureştiul, ca urmare a încheierii misiunii sale şi izbucnirii războiului. Dat fiind însă că ţara noastră nu mai avea nicio obligaţie faţă de Germania, documentele sustrase au rămas în posesia organelor de siguranţă române. Printre acestea se aflau mai multe liste, cca. 200 de pagini, cu numele celor care trădaseră patria în schimbul banilor oferiţi de von dem Bussche. Alături de marcante personalităţi politice, în aceste liste figurau numele unor generali şi ofiţeri superiori, gazetari, oameni de casă ai şefilor partidelor politice sau ai membrilor guvernului. Organizatoric, von dem Bussche ţinea legătura cu centrul de spionaj german de la Sofia, prin intermediul căruia primea şi banii necesari răsplătirii agenţilor ce-i furnizau informaţii. Astfel s-a găsit o scrisoare prin care centrul de spionaj german cu sediul la Sofia comunica delegaţiei germane din Bucureşti că i-a transmis suma de 25 milioane mărci aur necesare plăţii informatorilor.

Directorul general al Siguranţei – Iancu Panaitescu a înaintat fără întârziere, regelui Ferdinand şi primului ministru Ionel I.C. Brătianu dosarul sustras de subordonaţii săi din automobilul ambasadorului german.

Astfel, guvernul român a intrat în ceasul al doisprezecelea în posesia unor documente extrem de

preţioase, dar nu a luat nicio măsură împotriva trădătorilor. Primul ministru Ion C. Brătianu a considerat că s-ar produce demoralizare în armată, dacă s-ar face public numele colaboratorilor cu serviciul de spionaj german.

Aflând că lista cu numele informatorilor organelor Serviciului german de spionaj care acţiona în România a intrat în posesia organelor române de siguranţă şi dându-şi seama de soarta care-i aştepta, în final pedeapsa capitală, generalul A. Zottu, şeful Marelui Stat-Major al armatei române şi maiorul Ionescu, s-au sinucis trăgându-şi câte un glonte în tâmplă.

Printre colaboratorii lui von dem Bussche, s-a numărat şi Alexandru Marghiloman, preşedinte al Partidului Conservator, politician veros şi sprijinitor al Puterilor Centrale.

Făcând bilanţul acestei perioade, se poate spune că s-au comis însă şi numeroase greşeli, dintre care am enumera lipsa de colaborare între Serviciul de informaţii şi contrainformaţii ca şi lipsa de finalizare a unor acţiuni. I se mai poate reproşa organului de contrainformaţii lipsa fermităţii şi curajului, mai ales că făcuse dovada unor calităţi deosebite în combaterea activităţii agenţilor serviciilor german şi austriac în România.

Max Runge a recunoscut de altfel[11] că serviciile de spionaj german şi austriac au primit lovituri puternice din partea Serviciului român de contrainformaţii, lucru care s-a concretizat prin anihilarea lui pentru o perioadă îndelungată.

PERIOADA PREMERGĂTOARE PRIMULUI RĂZBOI MONDIAL

În anii premergători primului război mondial se remarcă o intensificare, explicabilă de altfel, a activităţii informative. Atenţia organelor informative române s-a concentrat mai cu seamă în direcţia Transilvaniei,

11 Max Runge - Spionaj şi contraspionaj (Spionajul militar şi industrial), Bucureşti, 1955.

Banatului, Bucovinei şi sudului Basarabiei.

Trebuie să subliniem faptul că serviciul secret român a găsit dincolo de Carpaţi numeroşi colaboratori benevoli, animaţi de un înalt spirit patriotic. Max Runge a menţionat acest lucru, scriind: „serviciul de spionaj românesc a găsit în sânul populaţiei din Transilvania multe simpatii”, iar în timpul ostilităţilor, comandanţii armatei „au găsit o sumedenie de oameni care îi informau asupra mişcărilor trupelor noastre”. Agenţii recrutaţi de serviciul secret de informaţii român aparţineau celor mai diferite categorii sociale: ingineri, doctori, farmacişti, preoţi, avocaţi, funcţionari, factori poştali, funcţionari feroviari şi comercianţi.

Domeniile urmărite de agenţii din Transilvania acopereau o arie largă de interes: informaţii de importanţă strategică privind geografia fizică, topografia, oraşele, întreprinderile industriale, mijloacele de transport, populaţia şi localizarea ei, toate cu privire la autorităţile comunale şi orăşeneşti şi mai cu seamă informaţii cu caracter militar referitor la dislocarea de trupe, existenţa fortificaţiilor, gradul lor de apărare cu guri de foc. Toate aceste informaţii au servit imens Marelui Stat Major în elaborarea planurilor de operaţii.

Din reconstituirea făcută, a rezultat că Serviciul secret român a implantat în Transilvania o puternică reţea de informaţii care cuprindea circa o mie de agenţi. Pot fi citate grupurile conduse de profesorul Aurel Moldovan, la Suceava, Spiridon Boita la Braşov, David Pop la Hărman şi mulţi alţii care au desfăşurat o activitate deosebit de fructuoasă. Grupul condus de Spiridon Boita purta denumirea simbolică de „Clubul spânzuraţilor” numărând peste 200 de membri. Se numea aşa întrucât pedeapsa care îi aştepta, dacă erau prinşi, era spânzurătoare. Memorialistica genului rămâne încă datoare pentru elucidarea cât mai deplină a vieţii şi activităţii agentului B9 care îşi desfăşura activitatea în Banat. Sub acest indicativ se ascundea o tânără femeie, originară din Banat, recrutată de serviciul secret român.

Agentul „B9” reuşise să aibă relaţii cu o serie de ofiţeri germani şi austro-ungari din Timişoara, procurând informaţii referitoare la pregătirile militare şi la mişcările trupelor austro-ungare din Banat şi la planurile Puterilor Centrale împotriva României. A trebuit să treacă multă vreme până ca contraspionajul german să reuşească să identifice cine era agentul „B9”. Descoperirea s-a făcut tocmai la Bucureşti, în persoana frumoasei Maria Bălan. Tânăra femeie este arestată imediat şi judecată de un tribunal militar, care o condamnă la moarte. În dimineaţa execuţiei, temnicerii găsesc celula goală. Evadarea a fost pusă la cale de serviciul secret român, Maria Bălan ajungând în Bucureşti. Ea a fost un agent dublu, care a servit două puteri aliate, România şi Serbia, culegându-şi informaţiile din cercurile ofiţerilor Puterilor Centrale. Comparată cu celebra Mata Hari, Maria Bălan a avut o activitate mult mai rodnică, punându-şi talentul în slujba unei cauze nobile.

Serviciul secret român a reuşit performanţa de a organiza o reţea informativă chiar în capitala Imperiului Austro-ungar, la Viena. Aici, ataşatul militar, căpitanul Traian Stircea a organizat o reţea ce cuprindea aproximativ 50 de agenţi, printre colaboratorii acestora numărându-se numeroşi diplomaţi şi ataşaţi militari străini. Am menţiona pe italienii Valerio Benuzzi şi Mario Reuşi, secretarul ambasadei Chiliene, Filip Aninat şi pe ataşatul militar argentinian Villegas.

Max Runge în memoriile sale, referindu-se la activitatea căpitanului Traian Stircea, arată că diplomatul român îşi obţinea informaţiile chiar de pe frontul austro-ungar, servindu-se de un permis special de liberă trecere. Informaţiile pe care le obţinea le prezenta sub forma unor rapoarte pe care le înainta guvernului român. Mai târziu s-a stabilit că atât Vasile Candiani cât şi căpitanul Traian Stircea erau agenţi dubli, colaborând cu agenţii spionajului unor ţări neutre sau interesate.

O activitate informativă fructuoasă a desfăşurat-o şi ataşatul comercial, Vasile Candiani. Colaboratoarea

acestuia, studenta Tereza Colbeu a fost arestată în octombrie 1918. În gulerul ei de blană, a fost descoperit un sul subţire de hârtie ce conţinea o misiune de spionaj şi cheia cifrului. La anchetă, a recunoscut că lucra pentru ataşatul comercial Vasile Candiani, care îi propusese să transmită informaţiile culese prin chilianul Filip Aninat, şi care la rândul lui le transmitea în Elveţia prin curieri.

Un alt agent care a desfăşurat o activitate prodigioasă a fost David Pop. Acesta a acţionat în apropiere de Braşov, la Harman, dar aria sa era mult mai largă, frecventând mediul militar. Este atras într-o cursă şi e arestat. Va fi graţiat şi eliberat din închisoare la 25 octombrie 1918, adică la trei ani şi trei zile de la arestare. I s-a înscenat un proces, fiind acuzat de colaborare cu inamicul. Va trebui să suporte oprobriul public până la moarte (în 1936). Tot timpul vieţii a solicitat să fie rejudecat şi să i se permită să se apere. Rămâne ca o sarcină istoricilor genului reabilitarea memoriei acestui mare patriot, căruia i-au refuzat ajutorul până şi Vaida Voievod şi Iuliu Maniu.

Începând din anul 1914 serviciul secret român şi-a intensificat supravegherea zonei de la Sud de Dunăre, în Bulgaria. Erau urmărite mişcările şi concentrările de trupe germane şi bulgare. O atenţie deosebită a fost acordată porturilor de la Dunăre şi pregătirilor pe care Puterile Centrale le făceau împotriva României.

În primăvara anului 1916 în baza ordinului lui Iancu Panaitescu, comandantul brigăzii de siguranţă din Constanţa, ofiţerul Constantin Ducă organizează în sudul Dobrogei un veritabil serviciu de informaţii. După ce îşi alege şi selectează câţiva agenţi capabili, trece clandestin graniţa în Bulgaria, străbătând zona Vama-şumla şi revine acasă cu informaţii deosebit de preţioase privind fortificaţiile, trupele şi armamentul din dotarea acestora. O atenţie deosebită a fost acordată stării de spirit a populaţiei şi armatei bulgare, care privea cu nemulţumire trupele germane bine hrănite şi cantonate în cazărmi. De un real folos au fost şi informaţiile transmise de ataşatul

nostru militar la Sofia, colonelul Ţenescu care într-unul din rapoarte indica până şi numărul batalioanelor de care dispuneau Turcia, Germania şi Bulgaria.

Din păcate, Marele stat major al armatei române a săvârşit o serie de greşeli elementare, subestimând informaţiile furnizate de serviciul secret român, fapt care s-a tradus printr-o serie de înfrângeri în primele luni ale războiului, în toamna anului 1916 în Dobrogea.

Serviciul secret român a prezentat Marelui stat major la vremea respectivă un bogat material informativ, de care însă nu s-a ţinut seama. Ceva mai mult succes au avut însă acţiunile armatei române din Transilvania, care a exploatat informaţiile furnizate de serviciul secret român. Pentru a ne face o imagine despre gradul de detaliere a informaţiilor, menţionăm că la dispoziţia comandanţilor au fost puse liste cu localităţile şi oamenii demni de încredere, gata să sprijine armata în acţiunile ei. Colonelul M. Urdăreanu, comandantul regimentului de infanterie Argeş, pe baza informaţiilor primite a fost în măsură să indice subordonaţilor să-i localităţile unde oamenii de încredere transilvăneni se putea utiliza drept ghizi. Preotul din Sălişte a oferit, de pildă informaţia, că la Miercurea lângă Sebeş sunt concentrate trupe germane, iar o tânără fată pe nume Maria Manciulea din comuna Pârâu a indicat unei coloane de militari români locul de trecere a Oltului. Acestea sunt numai câteva exemple dintre multe altele care grăiesc în mod elocvent despre patriotismul fierbinte al fraţilor noştri din Transilvania.

Prima parte a campaniei din 1916 a însemnat pentru ţara noastră începutul unei perioade extrem de critice. Înfrântă în Dobrogea de trupele coaliţiei germano-bulgare-turce comandate de mareşalul Mackensen pe de o parte iar pe de altă parte suferind pierderi grele în zona munţilor Carpaţi din partea armatei austro-germane, armata română este forţată să abandoneze o mare parte a teritoriului – Muntenia, Oltenia şi Dobrogea – şi să se retragă în Moldova.

Cauzele acestei înfrângeri îşi găsesc explicaţia în

greşelile făcute de conducătorii politici şi militari ai ţării. Începând cu nivelul de pregătire al cadrelor militare de conducere care lăsa mult de dorit şi sfârşind cu dotarea armatei, sunt tot atâtea cauze care au condus la înfrângeri plătite cu mari jertfe omeneşti. Bărbăţia soldaţilor nu a putut surmonta lipsa unor fortificaţii care să permită opunerea unei rezistenţe în faţa inamicului.

Concomitent cu înregistrarea înfrângerilor pe front, apar şi mari lipsuri ale serviciului de siguranţă, care mergând din greşeală în greşeală în privinţa asigurării frontului cu informaţiile necesare, înregistrează o adevărată dezagregare.

La toate aceste deficienţe, se vor adăuga curând şi nişte acte de înaltă trădare venite din partea unor înalţi ofiţeri care au pactizat cu inamicul.

Mai întâi ne vom referi la generalul A. Zottu, şeful Marelui stat major şi maiorul Ionescu care sunt recrutaţi de spionajul Puterilor Centrale. Prin informaţiile pe care le-au furnizat până a fost descoperită activitatea lor ocultă, au cauzat pierderi de sute de mii de vieţi omeneşti. Descoperiţi de serviciul de siguranţă, cei doi se sinucid.

Armata era dominată de un spirit de nesiguranţă, propice săvârşirii unor grave greşeli. Astfel, în timpul retragerii, Corpul 6 de cavalerie rus, ce acţionase în Dobrogea, pierde cifrul Ministerului de Război şi legătura radio[12] iar la 2 decembrie, pe frontul din Muntenia, cade în mâinile duşmanilor un automobil aparţinând Marelui stat major în care se aflau ordine şi planul de operaţii al armatei române. Inamicul mai face prizonier şi un ofiţer de stat major din divizia 8-a română ce avea asupra lui ordinul referitor la viitoarea contraofensivă. Iată deci că inamicul este perfect informat despre contraofensiva proiectată la începutul lunii decembrie de armatele română şi rusă, permiţându-i să ia măsurile de rigoare.

În toamna anului 1916 zepelinele germane efectuau raiduri nocturne deasupra Bucureştiului, aruncând bombe

12 Max Runge, op. cit pag. 178.

şi manifeste. Aeronavele veneau din Bulgaria şi erau dirijate de la sol de agenţi străini dotaţi cu aparatură radio.

O altă carenţă remarcată s-a datorat grabei cu care a fost efectuată retragerea din Muntenia. O serie de instituţii au neglijat să-şi evacueze arhivele care au încăput pe mâna ocupanţilor. Se citează cazul găsirii unor importante documente în podul casei lui Brătianu.

Dar starea de confuzie ce domnea a făcut imposibilă urmărirea tuturor persoanelor suspectate de spionaj şi numărul colaboraţioniştilor a fost tot mai mare. Printre aceştia un loc aparte îl ocupă colonelul Victor Verzea, informator al serviciilor de spionaj german şi austro-ungar. El nu a putut fi identificat de organele de siguranţă, deşi în perioada neutralităţii premergătoare intrării României în război, activase în slujba Germaniei.

După ce urmează o parte din cursuri la Liceul „Andrei Şaguna” din Braşov este exmatriculat pentru furt. Trece fraudulos frontiera şi ascunzându-şi fapta este primit cu bunăvoinţă, ca toţi transilvănenii, fiind admis în Şcoala militară de ofiţeri activi de artilerie, pe care o absolvă cu gradul de sublocotenent.

Dornic de parvenire pune ochii pe fiica generalului Tamara, pe care o ia de soţie. Socrul său, care avea o mare influenţă în armată şi în anumite cercuri politice, îi asigură protecţia, promovându-l în diverse funcţii la Arsenal, Pirotehnie şi Ministerul de Război, unde avansarea în grad îi e uşurată şi asigurată.

Caracterul său aventuros nu putea fi camuflat la infinit. Duce în paralel o viaţă facilă, în compania unor femei de moravuri uşoare, deşi era căsătorit şi cu copii. Pe când era căpitan, îşi părăseşte serviciul şi familia şi fuge cu o actriţă de varieteu la Bruxelles.

În urma intervenţiei socrului său, care mai spera într-o îndreptare a sa şi pentru a salva căsnicia fiicei sale, reuşeşte să i se dea o pedeapsă simbolică pentru dezertare. Ba mai mult, curând este avansat maior. În anul 1908, maiorul Victor Verzea îi predă lui Alexandru

Marghiloman, şeful Partidului Conservator şi adept al politicii în favoarea Puterilor Centrale, o serie de documente de care acesta avea nevoie pentru a-l interpela în Parlament pe ministrul de război, generalul Averescu. La scurt timp s-a descoperit actul său de divulgare a unor secrete militare şi a fost nevoit să demisioneze din armată, intrând în Partidul Conservator condus de Marghiloman.

În anul 1913 în vreme ce Partidul Conservator a devenit partid de guvernământ, Victor Verzea a fost numit director general al Poştelor. Ajuns în acest important post, a exploatat din plin posibilitatea de informare. Mai mult, profitând de faptul că din 1912 făcea parte din Comitetul naţional român din Transilvania, în timpul celor trei luni de tratative din toamna anului 1913 purtate la Budapesta cu contele Tisza, Verzea sprijină ideea unui acord, în ciuda faptului că condiţiile oferite de maghiari erau dezastruoase. El a minţit şi trădat atât pe preşedintele Comitetului naţional român din Transilvania cât şi pe regele Carol I căruia i-a comunicat informaţia inexactă că s-a încheiat acordul Comitetului naţional cu maghiarii.

În luna ianuarie 1914, venind liberalii la guvern, pentru a-şi putea păstra postul de director general al Poştelor, Victor Verzea a trecut de la conservatori la liberali.

Folosindu-se de procedee ieftine, caută să câştige încrederea funcţionarilor şi subalternilor să-i, participând la greva factorilor poştali. Informaţiile pe care le obţinea le transmitea Germaniei, în solda căruia se afla.

După izbucnirea în august 1914 a primului război mondial, au început şi în România pregătirile de război. Victor Verzea a fost rechemat în armată şi numit şef al serviciului telegrafo-poştal în campanie şi în zona interioară. Postul de director general al Poştelor fiind vacant, Verzea efectua şi atribuţiile aferente acestei funcţii, culegând informaţiile de care avea nevoie pentru serviciile de spionaj germano-austro-ungar.

Pentru a oferi spionilor posibilitatea unor comunicări nestingherite chiar şi pe timp de război, Verzea a emis

„Instrucţiuni privind funcţionarea comisiilor militare de cenzură” şi „Instrucţiuni generale pentru îndeplinirea serviciului de poştă, telegraf şi telefon în caz de mobilizare care scuteau de cenzură: a) corespondenţa internă deschisă, simplă şi recomandată; b) corespondenţa recomandată deschisă pentru străinătate şi c) coletele pentru străinătate.

Verzea a primit misiunea de a informa autorităţile militare române, iar pe de altă parte datorită apelării la unele persoane necompetente şi rea-credinţă care să furnizeze informaţii cu caracter militar.

În iunie 1916, cu ajutorul generalului Iliescu, secretar general al Ministerului de Război, fost prieten şi coleg de promoţie – este numit din nou director general al Poştelor. Trece imediat la schimbări radicale de personal, numind în funcţiile importante oamenii săi de încredere şi reorganizând activitatea acestei instituţii. Face acest lucru bazându-se pe sprijinul unor forţe sus puse.

Profitând de calitatea pe care o avea, dă dispoziţii tuturor oficiilor telegrafo-poştale de la comandamente precum şi celor civile să-i comunice localităţile în care se aflau cantonate trupele. De asemenea a dat instrucţiuni pentru cenzurarea corespondenţei unor personalităţi militare, printre care şi a generalului Alexandru Averescu. Victor Verzea a predat agenţilor germano-austro-ungari codul de descifrare a telegramelor şi copii de pe corespondenţa comandanţilor militari şi a oamenilor politici privind în principal mişcarea trupelor române.

Din examinarea documentelor vremii se poate concluziona că faptele colonelului Victor Verzea erau cunoscute de siguranţă şi oamenii politici ai guvernului român. La 21 ianuarie 1916, Marghiloman află despre relaţiile strânse dintre ambasadorul von dem Bussche şi colonelul Verzea. Vasile Cancicov vorbeşte despre imensul scandal care a avut loc la începutul lunii august 1916 la poşta capitalei ca urmare a încunoştinţării guvernului român de către miniştrii Franţei şi Rusiei că poşta românească comunică domnilor von dem Bussche şi

Czernin copii de pe telegramele cifrate ale guvernelor lor.

După retragerea în Moldova şi căderea Bucureştiului în mâinile germane, Verzea deşi primise ordinul să distrugă instalaţiile telefonice şi telegrafice pentru a nu cădea în mâinile inamicului, să evacueze personalul în Moldova şi să transporte acolo suma de 8 milioane lei, el va preda duşmanului instalaţiile intacte în perfectă stare de funcţionare şi suma de 5 milioane lei. Drept răsplată pentru actele de trădare este numit primar al Capitalei.

Autorităţile evacuate în capitala Moldovei au strâns probe privind dovedirea trădării şi spionajului prestat de colonelul Victor Verzea şi l-au dat în judecată. Procesul a durat o săptămână şi sentinţa a fost condamnarea sa la moarte.

În anul 1919 are loc rejudecarea procesului lui Verzea când este pronunţată o nouă sentinţă, de data aceasta condamnarea la muncă silnică pe viaţă. În cele din urmă, nici această pedeapsă n-a fost executată, întrucât la 9 noiembrie 1920, actele de trădare şi spionaj, precum şi celelalte infracţiuni săvârşite în timpul şi cu ocazia războiului, au fost amnistiate[13].

Dar dacă Victor Verzea, spion mârşav şi trădător, a reuşit să scape de răspunderea penală, amintirea lui şi a faptelor sale va cunoaşte veşnicul oprobriu al maselor populare din România.

*

Serviciul secret cunoaşte în primăvara anului 1917 o perioadă de redresare, ce coincide cu activitatea de refacere a armatei române.

Şeful poliţiei din oraşul Focşani, Guţă Iacob, ia iniţiativa şi organizează un centru de informaţii pentru linia frontului, reuşind să obţină, date preţioase privitor la deciziile pe care le lua comandamentul trupelor Puterilor Centrale din Focşani. Informaţiile erau transmise prin satul Doaga, iar mişcările de trupe efectuate de inamic

13 Cancicov V. T. — Impresiuni şi păreri în timpul războiului României, vol. I, Bucureşti p. 250

erau făcute cunoscute prin semnale sonore sau optice.

Informaţiile au servit Marelui Cartier general al armatei române în organizarea ofensivei de la Mărăşeşti. De menţionat că un alt centru de informaţii funcţiona şi la Brăila, care îşi transmitea ştirile prin intermediul unor sticle ermetic închise ce erau aruncate în Dunăre, fiind recuperate la Galaţi.

Un succes din acea perioadă a organelor contrainformative române îl constituie identificarea cu ajutorul unor agenţi strecuraţi pe teritoriul ocupat de inamic, al şcolilor de agenţi secreţi instalate de Puterile Centrale la Bucureşti, Ploieşti, Buzău, Râmnicu Sărat şi Brăila. Agenţii formaţi în aceste şcoli sunt cunoscuţi încă din timpul şcolarizării lor, fiind capturaţi cu uşurinţă la prima încercare de trecere a liniei frontului.

În primăvara anului 1917 sunt întocmite dosare pentru persoanele care au colaborat cu inamicul, fiind suspectaţi şi urmăriţi cca. 25.000 de oameni. S-a ajuns la descoperirea multor spioni austro-ungari trimişi de Fischer, şeful jandarmeriei austriece din Bucovina, printre care se număra Pavlucă, Katz, Hassffater şi Meier Gros, care încercau să ajungă la Iaşi.

În fine, un aspect demn de menţionat îl constituie o noutate apărută în domeniul muncii informative: utilizarea aviaţiei, care a servit la lansarea în locuri precis stabilite de colivii cu porumbei poştaşi şi chiar a unor agenţi care s-au bucurat de sprijinul populaţiei.

La sfârşitul lunii ianuarie 1917 are loc un act de trădare de patrie. Este vorba de colonelul Alexandru Sturza – fiul fostului prim-ministru Dimitrie Sturza şi ginerele filogermanului Petre Carp, fost la rândul lui prim-ministru şi preşedinte al Partidului Conservator. Colonelul Alexandru Sturza nu şi-a ascuns simpatia pentru Germania şi forţele sale armate, fiind recrutat de agenţii serviciului german de spionaj. În ciuda faptului că se afla în permanenţă în atenţia serviciului secret român, care raporta orice mişcare a sa generalului Averescu, Comandantul Armatei a II-a, colonelul Alexandru Sturza a

rămas în continuare la comanda brigăzii a 7-a din corpul 4 al Armatei a II-a. Întrecând măsura prin activitatea sa conspirativă îndreptată împotriva ţării noastre, generalul Averescu este nevoit să întocmească un raport acuzator pe care îl înaintează regelui. Folosindu-se de metode dintre cele mai rafinate, încerca să câştige simpatia subordonaţilor şi mai ales a ostaşilor. „În Panciu afişa comunicate al căror conţinut depăşea marginile activităţii sale, în sensul că amplifica zvonurile de pace şi îşi exprima părerea în ce mod ar fi cu putinţă îndrumarea unor preliminarii. În diferite ocazii s-a exprimat că lupta cu germanii nu este aşa de uşor sau cu trupe ca ale noastre nu putem să ne măsurăm cu germanii…”

Conform indicaţiilor primite de la agenţii serviciului german de spionaj, începând de la 9 decembrie 1916, când Brigada pe care o comanda a intrat în contact cu trupele germane, colonelul Alexandru Sturza a început să cedeze teren în faţa unor forţe inamice cu mult inferioare. La 23 decembrie 1916 în ciuda faptului că primise întăriri considerabile, colonelul Sturza printr-o notă telefonică comunică generalului Averescu hotărârea sa de a se retrage spre Răcoasa, creând astfel o breşă de cca. 10 km între Brigada a 7-a şi Divizia a 15-a, prin care trapele austro-ungare au pătruns, neîntâmpinând nicio împotrivire.

Colonelul Sturza îşi continuă activitatea trădătoare şi la 1 ianuarie 1917 se prezintă la colonelul Atanasiu, comandantul Diviziei a 12-a, cerându-i să-i predea comanda unităţii sale, sub pretextul că a primit ordinul de atac.

Cu prilejul anchetei efectuate s-a constatat că generalul Grigorescu, comandantului Corpului 4 Armată, nu dăduse niciun ordin să i se încredinţeze colonelului Sturza comanda Diviziei a 12-a. Este sesizat generalul Averescu care cere în scris Marelui Cartier general schimbarea colonelului Alexandru Sturza de la comanda Brigăzii a 7-a.

Primind ordinul de înlocuire, colonelul Sturza a

realizat că jocul i-a fost deconspirat şi a luat hotărârea să treacă linia frontului în tabăra duşmană.

În acest scop, la 23 ianuarie 1917 merge la postul de comandă al locotenentului colonel C. Crăiniceanu din Munţii Vrancei, cu care a pus la punct modul de desfăşurare al acestuia din urmă.

Colonelul Sturza însoţit de adjutantul său lt. Rez. Wachman şi de caporalul Marin Năstase a încercat să treacă linia frontului. Opunându-se, caporalul Marin Năstase a fost împuşcat. După această mârşavă faptă, cei doi trădători s-au îndreptat spre poziţiile trupelor germane unde au fost primiţi cu mult entuziasm.

Colonelul Sturza şi-a continuat şirul actelor reprobabile. Astfel, la 24 ianuarie 1917, ţine o cuvântare în faţa ostaşilor români căzuţi prizonieri, exprimând fără echivoc scopul pe care-l urmărea şi în slujba cui se afla: „Cine vrea să contribuie cu noi, afirma el, a reclădi ţara noastră sub ocrotirea germană, n-are decât să iscălească şi va fi repatriat[14]!”. La 27 ianuarie 1917, a convins 40 de prizonieri români să treacă linia frontului şi să vină de partea puterilor centrale.

Pentru atragerea a cât mai mulţi prozeliţi, lansează o chemare, cerând trupelor române să înceteze lupta şi să treacă de partea inamicului”. Eu, colonelul Alexandru Sturza cu care aţi luptat cot la cot, vă cer repede să vă hotărâţi căci iată cum stăm acum: Ţara şi oştirea au rătăcit sub conducerea nepricepută a unor capete slabe.

Am fost amăgiţi prin cuvinte înşelătoare despre un ideal naţional; aţi văzut cum acest ideal s-a prăbuşit din cauza uşurinţei şi ticăloşiei lor. Lepădaţi-vă de acei care v-au înşelat amar. Aţi jurat credinţă ţării româneşti, iar nu unor netrebnici care vă duc la pieire. Dacă aveţi încredere în braţul nostru, în mintea şi sfatul meu, veniţi îndată la mine, în munţii Vrancei. Voi elibera pe prizonierii noştri. Totul este pregătit. Treceţi fără nicio întârziere, cu arme

14 Alex. Marghiloman, Note politice, vol III, Ed. Institutului de arte grafice Eminescu, Buc. 1927, p. 83.

cu tot spre mine. Col. A.D. Sturza".

Stabilit la Bucureşti în vara anului 1917, Sturza încearcă să recruteze pentru germani, agenţi pe care să-i trimită în Moldova, dar suferă eşecuri după eşecuri.

În ziua de 28 ianuarie 1917, trădătorul Alexandru Sturza se întâlneşte cu lt. col. C. Crăiniceanu, trădător şi el, trecut în slujba duşmanului. La 23 ianuarie el a stabilit o întâlnire cu colonelul Sturza. La 28 ianuarie, pe la orele 8,00, lt. col. Crăiniceanu a plecat spre linia frontului, unde ajungând într-o zonă accidentată, s-a întâlnit cu colonelul Sturza. După circa o jumătate de oră de discuţii, în care s-a stabilit condiţiile în care urma să se predea împreună cu Regimentul 25 infanterie la inamic, colonelul Sturza i-a mai predat un pachet cu manifeste, ce conţineau chemarea despre care am vorbit mai sus.

Acţiunea celor doi trădători a fost în permanenţă supravegheată de ofiţeri ai serviciului de contrainformaţii.

Imediat aceştia au raportat cele petrecute generalului Grigorescu, comandantul Corpului 4 Armată, care prin raportul nr. 1107 din 3 februarie 1917 a solicitat generalului Averescu, comandantul Armatei a II-a să ordone deferirea în faţa justiţiei a celor doi trădători. Din nefericire, măsurile luate de generalul Averescu sunt blânde şi inexplicabil de clemente. Trădătorii Sturza, Wachmann şi Crăiniceanu au fost judecaţi şi hotărârea exprimată în Decizia nr. 33 din 26 februarie 1917 a Curţii Marţiale a Armatei a II-a a relevat că procesul a fost o adevărată mascaradă. Colonelul Sturza şi lt. Wachmann au fost condamnaţi în contumacie la moarte pentru trădare şi trecere în slujba duşmanului iar lt. col. Crăiniceanu, fiul generalului Grigore Crăiniceanu, a fost condamnat la 15 ani muncă silnică şi degradare militară. Opinia publică a reacţionat prompt făcând presiuni asupra comisarului regal de pe lângă Curtea Marţială a Armatei a II-a care a făcut recurs împotriva deciziei. Generalul Averescu a luat legătura cu generalul Crăiniceanu sugerându-i ca fiul să se sinucidă înainte de a fi judecat. Generalul Crăiniceanu a refuzat să dea ochii cu generalul Averescu, şi a urmat

procesul lt. col. Crăiniceanu, a fost judecat şi condamnat la moarte prin sentinţa nr. 33 din 26 februarie 1917. Sentinţa a fost executată.

Prin sentinţa sus amintită a fost condamnat la moarte şi trădătorul Alexandru Sturza.

Aflat în Bucureştiul ocupat de trupele germane, Alexandru Sturza lucrează în birourile Ministerului de Interne pentru Serviciul german de spionaj şi frecventează lagărele de prizonieri pentru a recruta prozeliţi în favoarea Puterilor Centrale. Spre sfârşitul ocupaţiei germane se stabileşte definitiv la Charlottenburg, în Germania.

Vom încheia evantaiul trădătorilor de ţară cu Bernard Rosenthal, alias Bizon Rozescu. Acesta şi-a petrecut copilăria la Ploieşti, unde tatăl său, Osias Rosenthal era samsar de procese şi realizase o frumoasă avere de pe urma clienţilor ce erau târâţi prin judecăţi. Practicând traficul de influenţă şi escrocheriile, şi-a îndrumat fiii tot spre asemenea activităţi. Bizon Rozescu practică ziaristica şi negoţul acoperindu-şi faptele ilicite aducătoare de mari venituri. Rezultatele n-au întârziat să apară şi, la 7 decembrie 1907 şi 13 noiembrie 1914 a fost închis şi cercetat pentru escrocherie.

Avid de obţinerea de câştiguri uşoare fără muncă, este remarcat repede de serviciile secrete străine care îl atrag în plasa lor. Este stabilit cu certitudine că între anii 1912 şi 1914 Bizon Rozescu se afla în solda Serviciului secret austro-ungar, condus de colonelul von Randa, care acţiona sub acoperământul de ataşat militar la legaţia din Bucureşti a aceleiaşi ţări. Conform documentelor aflate la dosarul nr. 2405/1926 aflat la Direcţia Poliţiei şi Siguranţei generale a statului din Ministerul de Interne, rezultă că Bizon Rozescu lucra concomitent şi pentru serviciul de spionaj al Rusiei, fiind în legătură cu un cunoscut agent ai spionajului rus. Aspecte legate de activitatea sa conspirativă au rămas neelucidate până astăzi şi există puţine şanse că vor fi lămurite pe viitor.

Activitatea sa infracţională a debutat prin sustragerea de la îndeplinirea obligaţiilor sale militare.

Prin mită şi corupţie şi-a procurat un certificat medical care îl scutea de armată. Se pare că de acest lucru nu a fost străin colonelul Randa, mentorul său din umbră. În orice caz, organele de siguranţă îi dau de urmă şi pe baza datelor obţinute cu privire la activitatea sa, Bizon Rozescu a fost internat la fortul Domneşti, ca suspect de spionaj în favoarea Puterilor Centrale. În noiembrie 1916, Rozescu scapă de sub pază şi trece făţiş de partea duşmanului. Continuă să facă escrocherii şi este arestat. Date fiind serviciile aduse ocupaţiei germane, face ca şeful poliţiei politice germane, Pinkoffs să-i vină în ajutor şi să-l pună în libertate, devenind agent al Poliţiei germane. Despre apartenenţa sa la poliţia germană pledează mărturiile a doi agenţi ai acesteia: Beniamin Herscu Leiba şi Hans Finch. Aceştia au declarat că Bizon Rozescu lucra mână în mână cu Pinkoffs şi numai afaceri serioase.

Dobândind încrederea lui Pinkoffs, Rozescu este trimis pe frontul de la Focşani şi Mărăşeşti pentru a culege informaţii cu caracter de contraspionaj, ca şi cu o misiune specială în Elveţia.

Rozescu face denunţuri calomnioase împotriva unor cetăţeni oneşti, lucru care se traduce cu jefuirea bunurilor ce le aparţineau şi trimiterea acestora în lagăre de exterminare din Bulgaria. Bizon Rozescu dă dovadă de cinism şi bestialitate faţă de compatrioţii săi, lucru care este consemnat de Max Rugner: „adaug şi precizez că individul Rosenthal zis Rozescu a fost spionul Siguranţei germane, a fost şi apoi arestat ca infidel (fiind bănuit că lucra şi pentru ruşi şi în fine lăsat în libertate să lucreze ca agent secret german. Eu îl priveam ca pe un trădător de neam şi de ţară. Menţionez că Rozescu era mâna dreaptă a lui Pinkoffs, iar în 1918, când şeful a plecat, a plecat şi trădătorul în acelaşi tren”.

Fiindu-i teamă că va fi tras la răspundere penală pentru faptele sale, pleacă însoţind trupele germane. Se opreşte mai întâi la Braşov unde face spionaj în zona Braşov-Sibiu pentru organizaţia maghiară condusă de maiorul Palo. Între anii 1918–1919 îl găsim la Budapesta şi

în februarie 1919 la Viena, unde lucra pentru maghiari. Face o tentativă nereuşită de a deveni agent al Serviciului român de informaţii, cu gândul de a putea culege informaţii pe care apoi să le transmită serviciilor de spionaj străine, în slujba cărora se găsea.

Dând dovadă de o crasă impertinenţă, în anul 1926 obţine paşaport prin legaţia română din Bruxelles şi vine în România, stabilindu-se în Bucureşti pe strada Aurora nr. 56. Nu a bănuit câtuşi de puţin că Secţia a X-a a Marelui stat-major al Armatei române se afla în posesia unui document german ce stipula că Bernard Rosenthal zis Bizon Rozescu, a fost angajat cu salariu la Secţia a III-a a Poliţiei politice imperiale germane.

Adunându-se mai multe probe concrete împotriva sa, la 5 noiembrie 1926 este arestat şi depus la arestul siguranţei. În actul de trimitere în judecată erau menţionate următoarele capete de acuzare:

— Făţiş şi deghizat, în timpul ocupaţiei germane, s-a angajat cu agent al Poliţiei politice germane, fiind plătit cu leafă lunară şi recompense în natură;

— A făcut denunţuri împotriva unor cetăţeni români;

— A dat ocupantului sfaturi şi îndemnuri la represalii împotriva cetăţenilor români în inima cărora ardea flacăra nestinsă a sentimentului naţional;

— Intenţionat şi cu rea credinţă a arătat inamicului locurile unde se aflau muniţii, armament, alimente şi provizii;

— După anul 1918, în afara graniţelor, a desfăşurat activitate împotriva României.

Procesul a urmat la Consiliul de Război al Diviziei IV infanterie în perioada februarie – martie 1927 şi prin sentinţa nr. 140 din 3 martie 1927, a fost condamnat la 8 ani muncă silnică pentru crimă de înaltă trădare.

În decembrie 1927, cu sprijinul tatălui său evadează de la Jilava şi trece clandestin frontiera, ajungând în Austria. Solicitările de extrădare nu au dat rezultate. Trec anii şi Bizon Rozescu îşi vede nestingherit de tenebroasele sale îndeletniciri. În anul 1948 se află în Franţa, în 1949 în

Germania, şi apoi din nou în Franţa. Şi-a găsit sfârşitul cutreierând din ţară în ţară, urmărit de oprobriul public.

Sfârşitul secolului al XIX-lea avea să cunoască o figură aventuroasă, care în cele din urmă s-a lansat în afaceri de spionaj. Este vorba de N. Eidinger originar din Rădăuţi, unde lucra ca agent al unei case pentru emigrări în America.

Dotat cu o inteligenţă sclipitoare şi cu o imaginaţie fertilă, Eidinger dornic de o îmbogăţire cât mai rapidă a trecut la efectuarea de escrocherii. Descoperit, este trimis în judecată şi Tribunalul din Suceava îl condamnă la trei luni închisoare pentru infracţiunea de înşelăciune. Nu-şi face pedeapsa pe motiv că dosarul cauzei a dispărut misterios din tribunal. Devine în scurt timp colaboratorul de taină al generalului Fischer, comandantul jandarmeriei austriece din Bucovina.

Cu concursul generalului Fischer, N. Eidinger a organizat un birou de plasare pentru lucrătorii agricoli bucovineni la proprietarii din România, în rândul cărora îşi făcuse numeroase relaţii.

În anul 1905 este semnalat la Bucureşti unde a înfiinţat un birou comercial ce îşi avea sediul la hotelul Athenee Palace.

În perioada 1914–1916 N. Eidinger a fost trimis la Bucureşti sub acoperirea de comerciant însărcinat cu aprovizionarea armatelor germană şi austriacă, cu produse agricole din ţara noastră. În calitatea sa de agent secret acţiona sub conducerea nemijlocită a colonelului Maximilian von Randa, ataşatul militar şi a contelui Ottokar Czernin, ambasadorul Austriei la Bucureşti.

Dând dovadă de pricepere, a reuşit să cumpere mai mulţi politicieni şi militari români aparţinând claselor dominante, atrăgându-şi laudele din partea superiorilor săi. Mai mult, fiind apreciat modul exemplar în care erau întocmite rapoartele informative, acestea ajungeau de multe ori direct la consilierul de poliţie Pallak şi la Ministerul de Externe de la Viena. Referire la activitatea conspirativă dusă de Eidinger au fost consemnate de

contele Czernin în Memoriile sale. De acesta îl lega o strânsă prietenie, concretizată prin aceea că au investit împreună milioanele dobândite de pe urma speculării ţăranilor români într-un sanatoriu şi o fabrică de mobilă la Viena.

După intrarea României în război, Eidinger a părăsit ţara, fapt care a făcut ca mandatul de arestare emis împotriva sa să nu poată fi adus la îndeplinire. După ce trupele germane şi austriece au ocupat Bucureştiul, Eidinger se întoarce ca agent al lui Fischer şi ca translator la Curtea marţială germană. Nesăţios, periculosul spion se lansează în operaţiuni ilicite pe scară mare sub forma rechiziţiilor necontrolate şi a confiscărilor pentru contravenţii.

În anul 1918, Eidinger pleacă împreună cu trupele de ocupaţie şi se stabileşte din nou la Viena. Îl vedem din nou, alături de contele Czernin în calitate de consilier economic al acestuia din urmă, care devenise între timp ministrul de externe al Austriei.

Spion iscusit şi afacerist versat, continuă să-şi desfăşoare activitatea alături de contele Ottokar Czernin, reuşind să-şi înjghebeze afaceri chiar în ţara noastră. Mai mult, în 1922 reuşeşte să obţină supuşenia română şi să fie indignat, investind în diverse afaceri peste o sută de milioane şilingi. Considerând că Czernin se află la capătul puterilor, Eidinger a apreciat că a sosit momentul să se despartă de asociatul său. Între cei doi apar neînţelegeri privitor la modul de împărţire a banilor, şi care au degenerat într-o duşmănie de moarte. Czernin îl dă în judecată pe Eidinger şi în 1926 câştigă procesul, intrând în posesia întreprinderilor lui Eidinger, care a rămas doar simplu acţionar al unei singure întreprinderi. Eidinger nu se lasă şi în urma unor afaceri, se află în posesia unor mari capitaluri pe care intenţionează să le fructifice în România. Ca o consecinţă cere cetăţenia română, care i s-a acordat în dosarul nr. 3511/1928. Astfel, îl găsim înscris în registrul de naţionalitate al comunei Bădenti, judeţul Rădăuţi. Dar, prevăzător şi-a menţinut şi cetăţenia

austriacă şi locuinţa din Viena. Îl atacă pe Czernin invectându-l în presă şi denunţând modul în care a făcut afaceri în România, subliniind faptele de înşelăciune şi jaf comise împotriva poporului român în timpul ocupaţiei germane şi austro-ungare.

Aflându-se în legătură directă cu diverse servicii străine de spionaj pentru care a lucrat, a avut posibilitatea să fie informat şi prevenit de evoluţia evenimentelor din Europa şi mai ales din România. Ca urmare, prevăzător în 1937 îşi vinde întreaga avere din România administraţiei domeniilor regale precum şi acţiunile fabricilor de zahăr din Bucovina şi se stabileşte definitiv la Viena.

Printre actele de trădare săvârşite la Bucureşti în timpul ocupaţiei se înscriu şi faptele unor zeloşi trădători şi activitatea desfăşurată de unii politicieni şi ziarişti pentru sprijinirea Puterilor Centrale pe plan propagandistic pentru demoralizarea armatei române care lupta pe frontul din Moldova.

Unul dintre cei mai acerbi trădători care s-au pus în slujba trupelor germane de ocupaţie a fost şi inginerul Weigel. Principala sa ocupaţie a fost de a denunţa numele persoanelor despre care ştia sau bănui ci că au militat pentru intrarea României în război împotriva Puterilor Centrale, sau a acelora care pur şi simplu nu-i erau pe plac. Urmărind a se răzbuna pe cumnatul său Pisota refugiat în Moldova şi proprietar al restaurantului şi hotelul Athenee Palace, inginerul Weigel îl denunţă pe avocatul Orzerescu ca fiind un duşman al Puterilor Centrale. Orzerescu este arestat şi deportat Aceeaşi soartă o împărtăşeşte şi Dumitru Pârjoreanu, secretarul hotelului Athenee Palace şi soldatul Alexandru Dimitriu. Weigel urmărea să-şi însuşească averea cumnatului său. Devenise de acuma de notorietate publică faptul că inginerul Weigel era agent secret german, fiind ocrotit de poliţia germană. După retragerea trupelor germane a fost declanşată o urmărire judiciară împotriva lui Weigel. Avocatul R. Orzerescu a înaintat o plângere comisarului regal, maiorul Leonida Minculescu de pe lângă Curtea marţială a

Corpului II Armată. S-a dispus arestarea inginerului Weigel, dar trădătorul a fost pus în libertate la scurt timp. După o serie întreagă de tergiversări, în care dosarul a fost reluat de diverse instanţe, timpul a trecut şi a apărut decretul de amnistie a crimelor împotriva statului săvârşite sub ocupaţie. Astfel procesul s-a stins şi inginerul Weigel a scăpat nepedepsit.

Tot în această perioadă au avut loc o serie de procese care au scos în evidenţă totala lipsă de preocupare a organelor judiciare pentru stabilirea adevărului.

Josnică a fost fapta mitropolitului Calinic care şi-a pus semnătura pe un manifest tipărit în patruzeci de mii de exemplare, ce cuprindea îndemnul de a dezerta de la datorie. De reţinut ci mitropolitul manifestase o atitudine potrivnici mersului istoriei când după înlăturarea lui Cuza, a depus eforturi la Iaşi să-l înscăuneze pe Nunuţă Vodă.

Încheiem şirul trădătorilor cu menţiunea medicului dentist Iuliu Cohn. Acesta, în perioada 1900–1916 sub acoperirea profesiei de medic dentist exercitată în cabinetul său particular din Craiova, a depus o intensă activitate de spionaj în favoarea Germaniei şi Austro-Ungariei.

Concentrat la Spitalul Crucii Roşii din Craiova sub masca unui devotament desăvârşit depus în îngrijirea prizonierilor răniţi din armatele Puterilor Centrale, le transmitea mesajul că vor fi curând eliberaţi de către fraţii lor de arme, care în curând vor ocupa Craiova. Demascat, la 8 octombrie 1916 este internat în lagărul de la fortul Domneşti. Cu prilejul retragerii în Moldova, mituieşte un jandarm şi reuşeşte să evadeze, fugind la Brăila unde stă ascuns până la ocuparea oraşului de către trupele germane. Revine la Craiova pe la mijlocul lunii ianuarie 1917 şi intră în relaţii cu comandantul garnizoanei germane a oraşului, maiorul Schwabe. El îi furnizează acestuia informaţii şi mai ales îşi denunţă compatrioţii ce sunt internaţi în lagărele din Bulgaria şi Austria. Depune falsa mărturie că prizonierii de război germani sunt supuşi unui tratament crunt în lagărele din România.

Ca urmare, Puterile Centrale instituie măsuri de represalii pe întreg teritoriul României vremelnic ocupat de trupele inamice. Ca spion şi turnător, Iuliu Cohn a informat frecvent Poliţia secretă germană cu privire la starea de spirit a populaţiei române şi a îndeplinit cu promptitudine sarcinile încredinţate de ocupanţi. Activitatea sa josnică, ca şi a fiicelor sale, a fost bine remunerată de ocupantul german. După retragerea armatelor de ocupaţie germane, Iuliu Cohn a dispărut din Craiova pentru o perioadă, mizând ca vălul uitării să-i acopere odioasele fapte. După lungi peregrinări prin Târgul-Jiu, Bucureşti, Brăila, Focşani şi Buzău este pus sub urmărire de organele judiciare ale Corpului I Armată Craiova. La 24 februarie 1919 este arestat la Buzău şi trimis la Craiova. Uzând de subterfugii, reuşeşte să obţină punerea în libertate provizorie, cu care ocazie dispare, lansând zvonul că a decedat, pentru a obţine închiderea acţiunii penale. Şiretlicul îi reuşeşte şi la 12 mai 1920, acţiunea penală a fost stinsă, căzând sub amnistie. Se stabileşte în Bucureşti, intrând în anonimat.

DOCTORUL BOGO

După Revoluţia din Octombrie tot mai numeroşi au fost aceia care au părăsit Rusia stabilindu-se în diverse ţări din Europa. Asupra acestora şi-au îndreptat atenţia serviciile secrete ale marilor puteri. România nu a făcut excepţie din a deveni o gazdă primitoare pentru astfel de persoane. Printre cei care au dus o activitate clandestină pe teritoriul României s-a numărat şi doctorul Bogo. Născut la Kiev la 8 mai 1895, într-o familie de nobili ruşi, studiază medicina în oraşul natal, iar în anii 1916–1917 obţine titlul de medic.

În timpul revoluţiei se înrolează în armatele contrarevoluţionare şi luptă sub conducerea generalilor Denikin şi Vranghel, iar după înfrângerea acestora se retrage mai întâi în Crimeea şi apoi la Istanbul unde a fost recrutat de Intelligence Service.

La 17 martie 1923 din însărcinarea superiorilor să-i oculţi de la Londra, vine în România cu paşaport polonez,

fiind însoţit de Bruhatov. La percheziţia efectuată cu prilejul trecerii frontierei, în nota alcătuită cu acest prilej de Brigada 4 poliţie*:* se menţionează că asupra celor doi s-a găsit un raport despre activitatea comuniştilor din Bulgaria precum şi mai multe scrisori şi notiţe, scrise în limbile rusă şi franceză.

În baza cercetărilor efectuate de Siguranţa română şi de organele de contrainformaţii a rezultat că dr. Bogo se află în serviciul legaţiei engleze, fiind plătit cu 15.000 lei lunar, plus cheltuielile de reprezentare şi cele destinate plăţii informatorilor şi curierilor, iar Bruhatov lucra pentru legaţia italiană. Ambii aveau obligaţia de a informa legaţiile respective cu date privind situaţia politică şi economică. În plus mai trebuiau să observe şi să raporteze despre mişcarea comunistă din Bulgaria, Turcia şi Polonia, în care scop au fost implantate centre de culegerea informaţiilor cu rezidenţi la Sofia, Viena, Constantinopole şi Varşovia. În fond, atât dr. Bogo cât şi Bruhatov erau agenţi ai lui Intelligence Service.

În România, dr. Bogo cunoscut şi sub numele de „B" sau „Doctorul" se afla sub conducerea lui Archibald Gibson, unul dintre conducătorii Serviciului de informaţii britanic din România, care lucra sub acoperirea de corespondent al ziarului „Times" la Bucureşti, având ca misiune să organizeze o reţea de spionaj ce viza Uniunea Sovietică şi ţările est-europene.

Pentru a-şi duce la îndeplinire sarcina, dr. Bogo a recrutat un mare număr de agenţi din rândul refugiaţilor din URSS, pe care îi trimitea înapoi cu misiuni de informare şi observare. Apelând la concursul plătit al unui poliţist român, dr. Bogo şi-a creat o agentură printre emigranţii alb-gardişti stabiliţi în România cu care culegea informaţii din alte ţări est-europene.

În vederea unei aclimatizări cât mai eficiente şi a se identifica cu ţara în care a fost trimis să lucreze, Bogo ia de soţie o româncă, ce avea rude şi relaţii în anumite cercuri sus-puse din Bucureşti şi Paris.

Fiindu-i descoperită activitatea de către Serviciul

Secret de Informaţii, conducătorul acestuia Mihail Moruzov a încheiat o înţelegere cu Bogo conform căreia îl lăsa să acţioneze în schimbul predării unei copii de pe toate materialele informative realizate.

Reţeaua de spionaj pusă la punct de Bogo a funcţionat până în anul 1930, când Intelligence Service a descoperit jocul dublu al agentului său şi a renunţat la serviciile sale, dându-i o altă misiune în ţările baltice. Dar şi aici nu a funcţionat prea mult timp întrucât serviciul britanic de informaţii s-a sesizat că acesta ar lucra şi pentru o altă putere europeană.

Scos din Intelligence Service, Bogo reuşeşte să fie angajat de Mihail Moruzov cu care mai colaborase şi primeşte din partea Serviciului special de informaţii al României, în 1934–1935 o misiune de spionaj într-o ţară europeană.

Ajuns la Paris – pe care îl mai vizitase în repetate rânduri – intră în atenţia serviciilor contrainformative sovietice şi germane. Obiectivele urmărite de acestea erau diferite: sovieticii erau interesaţi să cunoască acţiunile spionajului britanic în ţările baltice pentru a le contracara iar contraspionajul german dorea să intre în posesia informaţiilor pe care să le folosească împotriva URSS-ului.

Bogo a făcut tot ce i-a stat în putinţă ca în perioada celor câtorva ani pe care i-a petrecut în capitala Franţei, să-şi demonstreze utilitatea, atât serviciul special român care îl trimisese cât şi contraspionajului francez, furnizând informaţii comisarului Picard, lăsând să se înţeleagă că lucra şi pentru Serviciul special Român.

Reţeaua condusă de dr. Bogo a reuşit în acest timp să-şi demonstreze eficienţa, reuşind să obţină informaţii politice, militare şi diplomatice, inclusiv supravegherea unor lideri ai mişcării muncitoreşti din Franţa. A mai reuşit să penetreze în cercurile de dreapta şi profasciste ale presei franceze.

Încă din februarie 1937, Bogo prin unul dintre agenţii săi a organizat din ordinul Regelui României, stricta supraveghere a prinţului Ştirbei, domiciliat în Obern,

pentru a stabili legăturile sale cu hitleriştii şi acţiunile pe care intenţionează să le întreprindă în vederea răsturnării de pe tron a acestuia. Supravegherea trebuie extinsă şi asupra unor personalităţi franceze ce acţionează împreună cu Ştirbei!

Contraspionajul francez a început tot mai mult să se sesizeze de activitatea dusă de Bogo, propunându-şi să răspundă la următoarele întrebări:

1) Bogo lucrează într-adevăr pentru România?

2) În acest caz, Serviciul secret român are posibilităţi să-i pună la dispoziţie imensele sume de bani pe care le cheltuiesc organizaţiile doctorului, sume care se cifrau numai în perioada ianuarie-august 1937 la 700.000 franci?

3) Ce legătură există între Bogo şi Serviciul secret român?

Elucidarea acestor aspecte a condus în final la racolarea dr. Bogo de contraspionajul francez şi aşa se explică faptul că Bogo a continuat să lucreze liniştit în Franţa. În orice caz, după toate aparenţele dr. Bogo a rămas fidel Serviciului secret român şi personal lui Mihail Moruzov, care îl răsplătea cu mare dărnicie.

Asasinarea lui Moruzov în noiembrie 1940 şi invadarea Franţei de către trupele germane, l-au determinat pe Bogo să se mute la Lisabona, pas făcut şi cu acordul noului şef, al Serviciului secret de informaţii român, Eugen Cristescu.

Dar în curând aveau să apară divergenţe dat fiind că serviciul special român începuse a conlucra cu spionajul german, iar dr. Bogo era format la şcoala lui Intelligence Service. Drept urmare Bogo este abandonat pentru o vreme de serviciul condus de Eugen Cristescu. Neînţelegerile aveau să se amplifice din momentul în care Bogo avea şi afle că un reprezentant al S.S.I.-ului venise special în Portugalia să-l verifice şi mai ales să-l determine să lucreze şi pentru serviciile germane. Bogo a refuzat categoric şi la 14 iunie 1941 reprezentantul i-a trimis lui Eugen Cristescu următoarea radiogramă din Berlin:

„Cel mai bun informator portughez a intrat în

legătură cu „B” iar rezultatul a fost următorul:

1) „B” refuză banii deoarece a aşteptat aceşti bani timp de patru luni şi îi primeşte actualmente din altă parte;

2) „B” refuză a lucra pentru orice altă naţiune, afară de România;

3) „B” refuză orice alte tratative cu orice persoane care nu sunt de naţionalitate română”. El face impresia unui om extrem de fricos.

La întâlnirea care a avut loc noaptea, într-un parc, a luat parte şi nevastă-sa, având pregătit un pistol gata de tragere. „B” refuză orice întâlnire ziua, în localuri publice sau în case particulare”.

Persoana care a transmis doctorului Bogo răspunsul Serviciului secret român, a notat răspunsul lui Bogo: „Răspunsul Bucureştiului nu-şi poate avea altă explicaţie decât o greşită interpretare sau o neînţelegere a celor propuse de mine.

Nu am considerat şi nu puteam considera utilă o rezidenţă în America, pentru a transmite de acolo ceea ce se petrece în Europa. Am propus însă şi susţin şi azi că, printr-o muncă informativă în America, se poate cunoaşte bine şi informa ceea ce se intenţionează acolo în legătură cu România, fiindcă actul final şi decisiv al războiului actual va avea loc între Anglia şi America pe de o parte şi Germania pe de altă parte.

Contrar aparenţelor, nimeni alţii decât cei care nu au posibilităţile unei vederi de ansamblu, pot avea certitudini asupra rezultatului final al celui mai gigantic război al istoriei moderne. Acum 4–5 luni, după cum afirmasem atunci, aveam un material informativ interesant, care îşi avea valoarea lui bine definită la acea epocă şi numai atunci. Am anunţat despre aceasta şi am aşteptat posibilitatea să-l transmit. Când această posibilitate mi s-a oferit, materialul era perimat, lipsit de orice valoare.

N-am crezut niciun moment că trecutul şi corectitudinea mea destul de bine cunoscută, mai ales în România, puteau fi suspectate şi că pentru banii trimişi trebuia să fac dovada că, într-adevăr, am avut acel material

atunci când am anunţat. În domeniul în care am lucrat zeci de ani, totul se bazează pe încredere şi numai pe încredere, de la cel mai mic la cel mai mare.

Dacă totuşi Bucureştiul crede că aceşti bani i-am primit fără drept, îi ţin la dispoziţie şi-i voi preda, la cerere (…)

În concluzie, eu am propus o activitate de proporţii şi de interes vital pentru soarta şi viitorul României. Mi-am făcut datoria animat de sentimente curate şi de conştiinciozitate. Răspunderea pentru un viitor care se desenează din ce în ce mai clar, nu este decât a acelora care văd lucrările în mic, chiar şi atunci când e în joc soarta ţării lor. Urmările acestui fel de a vedea, nu pot decât să dăuneze cauzei româneşti".

Deşi propunerile lui Bogo păreau a fi realiste şi întemeiate, reprezentanţii Serviciului secret de informaţii român nu au luat o decizie adecvată. Nu trebuia trecută cu vederea propunerea lui Bogo de a se crea o puternică rezidenţă în America, pentru a şti ce voia Washingtonul cu privire la România.

În cele din urmă răcindu-se relaţiile cu România, dr. Bogo s-a angajat să lucreze pentru serviciile anglo-americane. Eugen Cristescu dându-şi în cele din urmă seama de imensa pagubă provocată de pierderea lui Bogo, a indicat să se reia legătura cu el după cum rezultă din următoarea notă:

Dr. B (…) Estonal Palacio Hotel. Portugal.

1) Să i se dea echivalentul a 60.000 lei.

2) Omul de legătură să nu fie german.

3) Angajarea se va face de către prietenul doctorului „Barbu".

4) Materialul se va preda persoanei care face legătura cu el şi cu care să stabilească un plan de lucru şi un buget

5) Chestionarul de probleme se va indica de S.I.G. (Serviciul german de informaţii). Pentru români, deocamdată interesează activitatea lui Carol, Lupeasca, Urdăreanu, legăturile lor cu Londra şi America şi

activitatea românilor din Londra contra actualei conduceri din România. Alte chestiuni se vor indica ulterior, după primirea primelor rapoarte.

6) Se vor cere numai ştiri verificate.

7) Rapoartele se vor da în copie şi Serviciului Român.

Nota a fost redactată la solicitarea serviciilor informative naziste, a Abwehr-ului care dorea să aibă acces la informaţiile furnizate de Bogo.

După o escală la Cairo, unde este semnalat la 8 mai 1944, când a întreţinut relaţii cu românii stabiliţi acolo şi căutând să pună bazele unui partid politic al micii burghezii, ce pare să fi fost un bluf imaginat de Bogo, la 9 noiembrie 1934, Bogo soseşte la Bucureşti pentru afaceri comerciale. Cunoscuţilor le declară că nu mai lucrează la Intelligence Service, ci se ocupă cu afaceri comerciale, (achiziţii de antichităţi şi tablouri pentru a le livra în America de Sud). Pleacă la Paris şi la începutul lunii ianuarie 1936 revine la Bucureşti împreună cu soţia şi fiul, locuind pe Bd. Take Ionescu la nr. 12. După puţin timp pleacă singur la Paris şi i se pierde urma.

Acesta a fost cazul doctorului Bogo, un agent secret străin, o fire enigmatică şi contradictorie, care a lucrat cu pasiune şi loialitate pentru Serviciul secret român, fiind răsplătit cu dărnicie.

SERVICIUL SPECIAL DE SIGURANŢĂ

În anul 1917, când a început perioada refacerii armatei române în Moldova, au fost luate, de asemenea, măsuri de reorganizare a serviciilor „care să se ocupe cu adunarea ştirilor de care se resimţea o nevoie imperioasă şi să combată spionajul străin”. În acest scop drept urmare este înfiinţată, în Delta Dunării, Serviciul special de siguranţă al Deltei, organ pus la dispoziţia Marelui Cartier General, cu a cărui organizare şi conducere a fost însărcinat Mihail Moruzov.

Serviciul Secret, oficial, a luat fiinţă în toamna anului 1919, ca un compartiment special în cadrul Biroului II Contrainformaţii din Marele Stat Major General al Armatei. Problema înfiinţării sale s-a pus însă, încă din

perioada anilor 1913–1914, când a fost întreprinsă o primă tentativă de organizare. La scurtă vreme după aceasta, datorită presiunilor exercitate din exterior, iniţiativa a fost abandonată.

În iarna anului 1917, odată cu trecerea la refacerea armatei române în Moldova, după înfrângerea suferită în campania din toamna anului 1916, s-a pus din nou problema înfiinţării unui „Serviciu Secret”, cu sarcini informative şi contrainformative propriu armatei. Astfel, s-a ajuns la crearea, în martie 1917 a Serviciului Special de Siguranţă al Deltei Dunării, organ dirijat de către Marele Cartier General de la Iaşi.

Pentru organizarea şi conducerea acestuia, ca şi în anul 1913, a fost desemnat Mihail Moruzov.

Cine era Mihail Moruzov? Este greu de răspuns la această întrebare, chiar acum la aproape opt decenii de la cele întâmplate. Omul de care ne ocupăm a acţionat întotdeauna din umbră în domeniul tainic al informaţiilor şi contrainformaţiilor iar legile nescrise ce guvernează din cele mai vechi timpuri munca în acest domeniu nu permit să fie lăsate niciun fel de urme sau mărturii. Mihail Moruzov nu a făcut excepţie de la regulă şi înainte de dispariţia sa a avut grijă să distrugă tot ce exista scris.

Originar dintr-un sat de lângă Tulcea, Moruzov a urmat mai întâi cursurile Şcolii normale, pregătindu-se să devină învăţător. De mic copil savura cărţile de aventuri, manifestând o înclinaţie deosebită spre enigmele poliţiste. Prin originea şi natura locurilor în care trăia, cunoştea bine limbile rusă şi bulgară, precum şi dialectele vorbite de lipoveni. A fost caracterizat de către unii dintre colaboratorii săi apropiaţi ca un om ambiţios până la orgoliu, posedând un spirit de dominare despotică, neadmiţând replici sau corecturi. Un alt colaborator îl aprecia ca pe un tip temerar, cu calităţi native şi bun poliţist Aflat la conducerea Serviciului Secret, Mihail Moruzov a făcut dovadă de reale calităţi organizatorice, de o mare putere de muncă şi de multă îndrăzneală în acţiunile operative. El a intuit perfect că activitatea

operativă de informaţii trebuie să se desfăşoare cu cea mai mare discreţie, în deplină conspirativitate. Fire extrem de orgolioasă, îi plăcea să domine în discuţii şi să se afle în centrul atenţiei societăţii. Adeseori îşi pregătea din vreme temele problemelor ce urma să le discute, punându-i pe specialişti să-i întocmească studii asupra lor. După ce le examina cu atenţie, le memora parţial şi purta discuţiile de aşa manieră încât să le abată pe făgaşul cunoscut, astfel încât să-şi poată etala pe larg cunoştinţele cu dezinvoltura unui mare erudit. Referindu-se la Moruzov, Eugen Cristescu nota: „Lui Moruzov nu-i făcea plăcere să citească şi nici nu avea timp pentru aşa ceva, dar această lacună era suplinită prin cunoştinţele practice, printr-o memorie excepţională care îl ajuta să prindă foarte multe lucruri din zbor”. La prima vedere, Moruzov apărea ca un om bine informat, cu bogate cunoştinţe în cele mai diverse domenii, dar această impresie se spulbera ori de câte ori el părăsea cadrul cunoscut, şabloanele pe care şi le însuşise şi cu care jongla.

Prin abilitatea de care se bucura Moruzov a făcut totdeauna faţă discuţiilor pe care adeseori le purta cu conducători ai partidelor sau cu membrii casei regale, cu care venea în contact. De un real folos îi erau şi relaţiile cu unii şefi ai unor servicii de informaţii străine, cu diplomaţi şi ziarişti.

Moruzov a avut o mare longevitate la conducerea Serviciului Secret, căruia i-a dedicat toată energia şi timpul său. Era un om care fugea de societate şi ducea o viaţă intimă pe care nu o cunoşteau nici cei mai apropiaţi colaboratori ai săi. Fără a fi politician, intuia desfăşurarea evenimentelor ce se succedau şi prevedea cu luciditate căderea unor guverne şi venirea altora. Interpretând şi fructificând informaţiile pe care le obţinea el şi oamenii săi din cele mai diverse domenii, Moruzov reuşea să cunoască cu un ceas mai devreme, desfăşurarea evenimentelor. După aceea nu uita să-l anunţe pe viitorul şef de cabinet ministerial că va fi invitat la rege pentru a i se încredinţa să formeze un nou guvern, dându-i de înţeles că jucase

personal un rol important în numirea sa. Se înţelege că noul prim-ministru îi rămânea recunoscător şi obligat pentru serviciile pe care i le făcuse Moruzov. Acesta îşi culegea numeroase informaţii chiar direct de la membrii familiei regale, exploatând cu abilitate fricţiunile şi contradicţiile existente între aceştia.

Secretul succesului lui Moruzov a constat în faptul că personal nu a făcut politică şi nu a avut convingeri politice, neaderând la niciunul dintre numeroasele partide politice. Nu a simpatizat pe niciun politician al vremii. Era privit de unii ca un fel de cameleon politic pentru faptul că se adapta imediat la orice situaţie ce se ivea, străduindu-se în acelaşi timp să nu depindă de capriciile politicienilor şi activitatea serviciului pe care îl conducea să nu fie influenţată de schimbările de cabinete. Ca urmare şi-a urmat netulburat crezul său, nefiind în slujba vreunui guvern şi acţionând fără scrupule. Ştia să găsească oameni capabili pe care îi recruta după aceea pentru Biroul 1 şi Siguranţa generală, recompensându-i cu generozitate pentru munca depusă. S-a preocupat în mod deosebit de formarea de noi cadre fie prin Marele Stat Major, fie prin cursuri organizate de Serviciul secret, trimiţând pe cei mai buni la specializare pe lângă serviciile secrete ale unor ţări europene.

Printre cei trimişi la specializare se număra şi Eugen Cristescu, fratele lui Eugen Cristescu, vechi colaborator, fost director al compartimentului foto identificări din cadrul Serviciului secret, mai apoi director al Siguranţei generale, care a fost trimis în Franţa cu misiunea precisă de a se specializa în anumite domenii şi mai ales în organizarea modernă a unui serviciu de informaţii. Eugen Cristescu s-a perfecţionat sub îndrumarea directă a unor specialişti ai Biroului 2 şi ai siguranţei franceze în probleme de expertiză grafică, expertiza textelor vizibile şi invizibile, identificări judiciare, tehnică criminologică şi microfotografie, fiind numit la revenirea în ţară director al serviciului foto identificări, pe care l-a organizat după modelul francez.

Moruzov a dovedit o preocupare permanentă de perfecţionare a serviciului pe care îl conducea şi de a găsi căi de pătrundere în activitatea desfăşurată de serviciile de spionaj străine. El urmărea în primul rând să cunoască modul de organizare şi de lucru, inclusiv tehnica folosită, iar în al doilea rând să obţină din surse directe informaţiile necesare statului şi armatei române. Pentru a-şi atinge scopul a apelat la o serie de procedee începând cu colaborarea legală în acţiunile ce interesau ambele ţări şi terminând cu infiltrarea agenţilor proprii sau recrutarea unor agenţi străini ce acţionau în România sau în alte ţări. Pe această linie a stabilit acţiuni de colaborare cu serviciile secrete din Cehoslovacia, Iugoslavia şi Polonia şi a intrat în contact cu Abwehr-ul condus de Canaris.

Mihail Moruzov domicilia în Bucureşti, pe strada Maria Rosetti la nr. 30, purtând numele conspirativ de M. Ştefănescu. Biroul şi-l avea pe Bulevardul Pake, în localul Serviciului secret. Un birou deosebit de elegant, li permitea să primească vizitele oficialităţilor de rang înalt, a politicienilor şi ofiţerilor superiori. Dotat cu aparatură modernă de ascultare şi înregistrare – magnetofoane cu fir de oţel, aflate în premieră pe plan mondial – discuţiile erau în general supravegheate şi înregistrate. Automobilul său, un Mercedes-Benz confortabil de ultimul tip, blindat, era prevăzut cu o instalaţie de imprimat pe discuri şi cu un post de emisie-recepţie în radiofonie. Ducea o viaţă de lux şi copia pe exponenţii marii burghezii. Cumpăra mobilă străină, covoare, tablouri şi lucruri de valoare şi întreţinea relaţii cu lumea artelor. Făcea dese vizite în străinătate, plecând însoţit de o grupă de translatori, folosind un paşaport diplomatic cu numele de ing. Ştefănescu. S-a folosit şi de alte nume conspirative, cum ar fi M. Ştefan sau Mateescu.

După părerea lui Eugen Cristescu care i-a succedat la conducerea Serviciului secret şi care i-a fost subaltern şi colaborator apropiat o vreme, „Mihail Moruzov era un om în care trăiau două temperamente deosebite: unul bun, blând şi înclinat spre acte de dăruire sufletească şi omenie,

altul complet diferit, lipsit de scrupule, o fiară care sfâşia fără milă, uzând de orice mijloace, permise sau nepermise”.

Lupta dusă de Moruzov pe plan intern a reprezentat o permanentă cursă cu obstacole care avea să-i fie fatală. Referindu-se la drumul parcurs de Moruzov, Eugen Cristescu scria: „linia în zigzag pe care mergea, dintr-o extremă în alta, trebuia să se frângă în firele pe care le mânuia trebuiau să se încurce”.

SERVICIUL SPECIAL DE SIGURANŢĂ AL DELTEI DUNĂRII, PRIMUL NUCLEU VIABIL AL VIITORULUI „SERVICIU SECRET”.

Îndată ce i s-a încredinţat sarcina şi mâna liberă în organizarea Serviciului Special de Siguranţă al Deltei, Mihail Moruzov a început prin a-şi alege şi selecta colaboratorii. A pornit cu câţiva cunoscuţi ai săi, care cunoşteau mai multe limbi, oameni în care avea deplină încredere şi mai ales care, conform părerii sale, erau devotaţi României.

Moruzov şi-a început activitatea informativă cu un număr restrâns de oameni: 3 ofiţeri de poliţie, 3 agenţi speciali transferaţi de la Siguranţa Generală, 7 agenţi detaşaţi de la Marele Cartier General, un agent de la poliţia din Tulcea şi un curier. Personalul şi l-a completat apoi pe parcursul activităţii.

Moruzov şi-a conceput Serviciul împărţindu-l în trei sectoare: Sectorul Sulina, unde a numit şef pe subcomisarul Traian Constantinescu; sectorul Vâlcov, unde a trimis ca şef pe subcomisarul M. Ivănescu şi Sectorul Ismail pe care l-a luat să-l conducă personal. Agenţii primiţi i-a repartizat apoi pe sectoare.

Exceptând cadrele menţionate a mai recrutat o serie de informatori cercetaşi. Aceştia erau recrutaţi din rândul localnicilor care dispuneau de rude aflate peste linia frontului. Informatorii au acţionat în toată zona în special în Delta Dunării şi în zona ocupată de inamic din Dobrogea. Exceptând informatorii-cercetaşi, Serviciul Special de Siguranţă al Deltei, a mai folosit şi o serie de

„Informatori-sedentari”, adică informatori recrutaţi din rândul populaţiei ce locuia în spatele frontului inamic. În mod obişnuit, aceştia ţineau legătura cu Serviciul Special de Siguranţă al Deltei prin intermediul „Informatorilor-cercetaşi”. Fie acestora, fie curierilor speciali trimişi de către serviciu, le erau predate periodic informaţiile culese.

După izbucnirea Revoluţiei din Octombrie în Rusia, activitatea Serviciului Special de Siguranţă al Deltei a cunoscut mari modificări. Trupele ruseşti s-au retras în interiorul Rusiei. În Deltă numărul soldaţilor români era foarte mic. După luptele de la Oituz, Mărăşti şi Mărăşeşti, ostilităţile aproape că încetează, armatele supraveghindu-se reciproc.

Cartierului General al Armatei Române îi erau necesare date despre ce se petrecea dincolo de Dunăre, în tabăra inamică din Dobrogea. Moruzov a primit misiunea să afle ce gânduri avea inamicul, armata germană şi aliaţii săi.

Se impunea obţinerea unor date cât mai sigure şi pe cât posibil de la surse oficiale.

Cererea depăşea posibilităţile colectivului Serviciului Special de Siguranţă al Deltei. Mihail Moruzov s-a gândit să apeleze la o stratagemă, şi anume folosindu-se de un pretext oarecare să intre în relaţii directe cu Serviciul de Spionaj german din zona Dobrogei de Nord. După ce a obţinut aprobarea comandorului Coandă, Comisarul special al guvernului român pentru Deltă, a trecut la acţiune. În dimineaţa zilei de 23 decembrie 1917 Moruzov l-a chemat în biroul său pe agentul Fomino, care vorbea atât limba germană cât şi bulgară. Au plecat pe malul braţului Sulina, şi ajungând într-un anume loc s-au pregătit să treacă Dunărea. Moruzov a luat legătura cu comandantul unei subunităţi din zonă, căruia după ce s-a legitimat, i-a solicitat să-i împrumute o barcă. Neavând pe moment, s-au adresat unui grup de soldaţi. Unul dintre aceştia le-a făcut semn soldaţilor aflaţi pe celălalt mal să trimită o barcă. Agentul Fomino s-a urcat în barcă şi au pornit. Ajungând la celălalt mal, Fomino a fost înconjurat

de ostaşi germani. Fomino le-a cerut să-l ducă la comandantul lor. Imediat dinspre o baracă a apărut un ofiţer german. Fomino i s-a adresat în limba germană spunându-i că doreşte să vorbească cu şeful Serviciului de informaţii şi că el este reprezentantul unui ofiţer român care doreşte să intre în legătură cu acesta. Întâmplarea a făcut ca ofiţerul să fie chiar von Rieger, şeful Serviciului de Spionaj al Puterilor Centrale. Au pornit amândoi spre baracă. Imediat au mai apărut încă doi ofiţeri: unul german, pe nume Hans Helling şi altul bulgar, Balef.

Fomino le-a expus propunerea lui Moruzov. Ofiţerii prezenţi l-au ascultat atent, spunând că li se pare interesantă propunerea. Nu au căzut de acord însă cu locul unde urma să se poarte discuţia. În cele din urmă s-a stabilit ca ofiţerul român care dorea să intre în legătură cu ei să vină în Tulcea, fiindu-i asigurată securitatea.

Fomino s-a reîntors în Deltă şi i-a raportat lui Moruzov cele convenite. Nu a fost de acord cu propunerea de a trece pe teritoriul ocupat, unde să poarte discuţia. A fost trimis din nou Fomino peste Dunăre, cu misiunea să mai insiste. La un moment dat, în toiul negocierilor, unul dintre ofiţerii germani l-a întrebat pe Fomino, cine este ofiţerul în numele căruia vorbeşte.

— Moruzov, i-a răspuns Fomino.

Ofiţerul german l-a tras deoparte pe von Rieger şi au discutat ceva în şoaptă. Când au terminat, ofiţerul a revenit lângă Fomino şi i-a spus că este de acord să meargă cu el. Probabil că era la curent cu funcţia şi ocupaţia lui Moruzov.

S-au urcat amândoi în barcă şi au început să vâslească în direcţia celuilalt mal. Traversarea a durat ceva mai mult de o jumătate de oră. Între timp, ofiţerul german i-a pus lui Fomino o serie de întrebări, gândindu-se probabil dacă nu cumva i se întinde o cursă. Ajungând la mal, a venit în întâmpinarea lor însuşi şeful Serviciului Special de Siguranţă al Deltei. Moruzov şi-a primit oaspetele cu prietenie şi au făcut o plimbare pe malul apei. Moruzov i-a explicat germanului evenimentele care au loc

în Rusia şi despre soarta prizonierilor germani din Moldova. Moruzov i-a explicat că în cazul existenţei unei înţelegeri, statul român este de acord să le predea o parte din prizonieri, în schimbul altor prizonieri. Pentru a conferi o mai mare greutate spuselor sale, Moruzov i-a arătat reprezentantului spionajului german că este personal interesat în această problemă, întrucât tatăl său se afla internat într-un lagăr bulgar. Moruzov a fost crezut.

Helling s-a arătat interesat de problemele discutate cu Moruzov şi i-a spus acestuia că va raporta la întoarcere şefilor să-i A rămas ca a doua zi, Fomino să treacă din nou Dunărea, pentru a i se comunica rezultatul. În Cazul în care germanii erau de acord cu cele propuse, agentul urma să se întoarcă însoţit de Helling. Trebuie spus că Helling îndeplinea funcţia de şef-adjunct al Serviciului de Spionaj al Puterilor Centrale din zona de ocupaţie Dobrogea de nord, lucru pe care Moruzov îl ştia prea bine.

Trecând Dunărea, Fomino s-a îndreptat spre Tulcea unde Helling îşi avea reşedinţa. S-a prezentat la biroul acestuia, unde îl aştepta ofiţerul german. I-a comunicat că superiorii săi sunt de acord cu continuarea tratativelor, însă acestea să fie purtate în Tulcea şi nu în Deltă. Agentul s-a întors şi i-a raportat lui Moruzov. Helling nu accepta să mai vină în partea română. Moruzov nu s-a hotărât nici de data aceasta să treacă Dunărea. Agentul s-a întors la Helling, încercând să-l convingă totuşi să vină pe malul românesc. În cele din urmă ofiţerul german a fost de acord, dar cu o condiţie: fiecare în câte o barcă să vină şi să se întâlnească la mijlocul Dunării. Cu această soluţie au fost de acord ambii parteneri.

La ora fixată, Helling s-a prezentat la mijlocul apei, fiind însoţit de o gardă formată din cinci ostaşi. Moruzov a venit, însoţit fiind numai de Fomino. Toate tratativele trebuiau efectuate în cel mai desăvârşit secret.

Vremea era însă total neprielnică. Încă din zori, începuse şi ningă, iar acum zăpada cădea cu lopata. Începuse să sufle şi crivăţul. Viscolul se înteţise. Pe Dunăre, se scurgeau la vale sloiuri de gheaţă. Barca în

care se afla Moruzov şi agentul său a fost izbită de un astfel de sloi, fiind gata să se răstoarne. În cele din urmă, cu mari dificultăţi, a ajuns la mijlocul Dunării. Aici îi aştepta Helling. Şi-au dat repede seama, că în astfel de condiţii nu pot purta negocieri. Ofiţerul german şi-a repetat invitaţia de a merge în Tulcea. Moruzov a fost de acord. Bărcile s-au îndreptat spre oraş, împinse de vânt. La chei erau aşteptaţi de către von Rieger, şeful lui Helling şi un ofiţer bulgar pe nume Balef. Discuţiile s-au purtat în clădirea Agenţiei fluviale. S-a discutat despre soarta prizonierilor nemţi şi bulgari din Moldova, despre prizonierii români luaţi de trupele germano-bulgare. Moruzov a promis că prin relaţiile pe care le au, va insista să li se aplice un tratament omenos. A cerut ca şi germanii şi bulgarii la rândul lor să procedeze în mod identic. Nu a omis, să ceară, ca în schimbul acestui serviciu, să se dea voie unor refugiaţi din Dobrogea să se reîntoarcă acasă. Aceasta permitea Serviciului Special de Siguranţă al Deltei să-şi poată infiltra unii agenţi ai săi în spatele liniilor germane. Legătura dintre cele două servicii secrete fusese stabilită, prima parte a misiunii lui Moruzov deci era îndeplinită. Acum trebuia să intervină perspicacitatea şefului Serviciului Special de Siguranţă al Deltei.

La despărţire, agentul român le-a cerut germanilor câteva ziare. Aceştia au propus că le vor da la întâlnirea viitoare. Au cerut şi ei ceva alimente. În Dobrogea era foamete mare.

Ziarele erau necesare Serviciului Special de Siguranţă al Deltei pentru a putea trage unele concluzii asupra stării de fapt din teritoriul aflat sub ocupaţie.

Pe timpul, cât au stat la Tulcea, cei doi agenţi au urmărit mişcările de trupe din portul Tulcea şi circulaţia populaţiei din oraş.

După două zile, conform înţelegerii, Moruzov a venit din nou la Tulcea, aducând cu el trei pachete de ceai şi două roţi de caşcaval.

Helling i-a oferit în schimb aproximativ 20 de exemplare din ziarele „Lumina” şi „Gazeta Bucureştiului”,

care apăreau sub ocupaţie. S-au schimbat informaţii pe diverse teme. Moruzov analizând cele discutate a reuşit să tragă o serie de concluzii asupra atmosferei din tabăra inamică. A putut constata astfel că nemţii şi aliaţii lor eraţi preocupaţi de înăbuşirea unor eventuale revolte în rândul trupelor proprii şi nicidecum de pornirea vreunei ofensive. Pericolul nu era complet înlăturat, germanii fiind gata oricând să treacă la atac. Moruzov a raportat Marelui Cartier General cele aflate.

Cu prilejul acestor contacte s-a reuşit introducerea câtorva agenţi români în spionajul german. Cu ajutorul acestora, Serviciul Special de Siguranţă al Deltei a intrat în posesia unor date importante care au fost de un real folos comandamentului român din Delta Dunării şi Marelui Cartier General de la Iaşi.

În anul 1919, Serviciul Special de Siguranţă al Deltei Dunării se transformă în Serviciul Special de Siguranţă al Dobrogei care îşi va trimite agenţi în toată peninsulă Balcanică.

*

Primul război mondial luase sfârşit Era în 1920. Un an dificil, cu greve şi încercări de a se torpila Unirea. Mihail Moruzov mai locuia încă la Tulcea, de unde conducea reţeaua de spionaj şi contraspionaj ce avea ca scop contracararea activităţii subversive duse de turci, bulgari şi germani, ai căror spioni rămăseseră în Dobrogea după retragerea trupelor de ocupaţie.

La toţi aceştia – ca şi cum nu erau destul de numeroşi – se mai adăugau acum agenţii sovietici trimişi şi infiltraţi de Ceka. Sarcina lui Moruzov era de a pune la punct reţeaua informativă. Au fost antrenaţi în reţea o serie de pescari lipoveni, care acopereau aproape toată coasta Mării Negre, de la Sulina până la Vamă şi care uneori mergeau chiar până la Constantinopol. Toţi aceştia îndeplineau o muncă informativă cu rezultate ce depăşeau orice aşteptare. Singura problemă care se punea era a dirijării lor cât mai eficiente. Stând la taifas prin cârciumi, cutreierând prin bazarul de la Istanbul, aceşti pescari

devotaţi au auzit că ruşii, care mişunau în capitala Turciei, instigaţi de serviciile secrete sovietice, puneau la cale invadarea pieţei româneşti cu ruble false. Se urmărea pe această cale scoaterea din joc a României şi ruperea ei de Antantă. Calea aleasă era de ruinare economică, prin zdruncinarea sistemului său financiar. Între cele două războaie mondiale şi mai înainte chiar, leul era una dintre cele mai puternice valute din Europa, având acoperire în aur pe pieţele de schimb.

Moruzov şi-a pus în minte un plan. El a organizat un magazin de accesorii pescăreşti pe care l-a încredinţat spre deservire fraţilor Milan, George şi Rudi Sculteti. Magazinul prin aşezarea sa se bucura de un vad excelent. Pescarii veneau la magazin, târguiau lucrurile de care aveau nevoie şi furnizau informaţiile adunate. Aceşti oameni aduseseră ştirea cu invazia rublelor false.

Moruzov şi-a dat imediat seama de complexitatea problemei şi că îl depăşea. S-a sfătuit cu unul dintre subordonaţi, agentul Chiriţescu. Trebuia ajuns la sursa afacerii. Nu exista decât un singur mijloc: infiltrarea în rândul falsificatorilor. S-a examinat problema pe toate feţele. În cele din urmă, pescarii au venit cu soluţia salvatoare. Ei l-au luat pe Chiriţescu cu ei în peregrinările profesionale şi la chiolhanuri. Agentul părea de acum unul de al lor, mai ales că vorbea aceeaşi limbă. Chiriţescu, dând dovadă de o răbdare de fier, era numai ochi şi urechi. Observa tot ce se petrece împrejur. Infiltrat în rândul agenţilor spionajului sovietic, aceştia i-au făcut o destăinuire extrem de importantă. În operaţiunea de invadare a României cu ruble false, nu tot bănetul urma să fie fals. Primul milion cuprindea valută veritabilă, fiind o stratagemă menită să sustragă atenţia de la ceea ce avea să urmeze.

Moruzov a intuit exact momentul când primul milion de ruble – milionul adevărat a intrat în ţară. Spionii au fost pe rând făcuţi inofensivi. Când reţeaua de traficanţi şi-a dat seama că fusese deturnată era prea târziu pentru ea. Peste câtva timp s-a aflat că urmau să fie introduse 12

milioane de ruble, sumă care ar fi afectat economia ţării noastre.

Milionul de ruble a intrat în patrimoniul statului, îmbogăţind bugetul. A fost prima confruntare de anvergură cu serviciile de spionaj sovietic. Dar succesul lui Moruzov a atras invidia multor confraţi. Aceştia au pornit o campanie de defăimare care a sfârşit prin a-l convinge pe Constantin Argetoianu că Moruzov îşi trucase succesul. Drept urmare, în loc să-i atribuie o recompensă, i-a desfiinţat reţeaua şi l-a trimis în judecată tribunalului militar. Procesul a durat cinci ani de zile – am vorbit de el – şi în cele din urmă adversarii săi au trebuit să bată în retragere. A fost scăpat de generalul Dragu, cel pe care Moruzov îl scosese din lagărul german în care fusese internat.

*

Imediat, în primii ani după primul război mondial au apărut semne că va avea loc refacerea potenţialului economic şi reînvierea militarismului german şi al aliaţilor acestuia. România fiind una dintre primele ţări vizate de tendinţele expansioniste şi revanşarde ale Germaniei, era obligată să se informeze cât mai amplu şi precis şi să cunoască tot ce se punea la cale împotriva sa. Drept urmare, şeful Serviciului Secret Secţia a V-a a Marelui Stat-Major al Armatei Române a trimis în misiune de informare la Berlin în vara anului 1921 pe căpitanul Roman.

La întoarcere, pe data de 10 august 1921 căpitanul Roman a înaintat sinteza informaţiilor privind situaţia din Germania către Marele Stat Major al Armatei Române, în care se arăta că situaţia politică nu se diferenţia semnificativ faţă de cea premergătoare războiului şi că aceleaşi partide politice revanşarde îşi disputau şansele pentru cucerirea puterii. Partidele de dreapta ca şi cele de stânga aveau vederi comune pe planul politicii externe: aducerea Germaniei pe calea dominaţiei mondiale. Se făcea remarcat cultul pentru împărat şi pentru familia domnitoare, pentru tot ceea ce amintea imperiul cu

splendoarea lui, sentimentul fiind mult mai accentuat decât înainte de 1914. Pentru atingerea scopului urmărit se avea în vedere aplicarea unei politici de izolare a Franţei, Angliei şi Italiei şi câştigarea de partea Germaniei a Americii, atragerea de capital din această ţară. Există şi un precedent, căci o parte importantă de capital american fusese deja investit în oţelăriile „Bismarck”.

Referitor la ţara noastră, raportul menţiona că cercurile politice germane cred că România, stăpâna gurilor Dunării şi a unui teritoriu bogat în materii prime, va avea nevoie în primul rând de Germania pentru a se reface.

Germania ducea o politică duplicitară. Astfel, din punct de vedere militar, în mod formal aducea la îndeplinire toate condiţiile ce-i fuseseră impuse prin Tratatul de Pace. În realitate îşi organiza o armată puternică, instruită şi dotată cu tot materialul necesar ducerii unui război modern. Se sconta pe o armată formată din circa 800.000 ofiţeri şi soldaţi.

Organele de informaţii, contrainformaţii şi propagandă fuseseră minuţios reorganizate pe baze moderne.

Căpitanul Roman mai menţiona în raportul său că serviciul secret german îşi reluase activitatea sub conducerea generalului von Beckt care rechemase la post fostul personal. Reluarea vechilor legături economice cu unele ţări a facilitat refacerea contactelor informative. Aceleaşi condiţii au favorizat acţiunile Serviciului de propagandă care fusese trecut în subordinea Ministerului de Interne. În cadrul fiecărei legaţii a fost creat câte un birou de presă. În strânsă legătură cu Serviciul secret german funcţionau la Berlin centre de spionaj maghiar, aflate sub directa conducere a căpitanului conte Aladar Veszpremenyi. Respectivele centre se ocupau cu recrutarea de noi agenţi pe care după ce îi formau îi trimiteau în România, Serbia şi Cehoslovacia cu misiunea de a culege şi transmite informaţii. Şi germanii dispuneau la Budapesta de un centru care recruta agenţi pentru a fi

trimişi apoi în Franţa, Anglia şi Polonia. Centrul era condus de căpitanul Otto Eberhart.

Împotriva României se utiliza în primul rând cetăţeni francezi, englezi, americani şi italieni, aflaţi în funcţie la Berlin ca diplomaţi şi funcţionari comerciali. Propaganda ostilă României era îndreptată în mod special împotriva armatei pentru a o face ineficientă.

Pe teritoriul Germaniei se aflau organizaţii aparţinând emigranţilor ruşi provenind din Rusia ţaristă şi care serveau acum drept canal de obţinere a informaţiilor pentru Serviciul secret german. Comitetele ruse dispuneau de câte un stat major militar, ce se afla în legătură directă cu Marele Stat Major al Armatei Germane. Organizaţiile emigranţilor ruşi aveau ca principală preocupare spionajul politic şi militar.

Analizând datele ce le obţinuse, căpitanul Roman propunea înfiinţarea unui centru de informaţii ofensiv şi de apărare în Germania şi Ungaria. Îşi baza propunerea pe considerentul că un ataşat militar oricine ar fi, oricât de mari fonduri ar avea la dispoziţie şi oricât ar fi dotat cu calităţi deosebite, cunoştinţe speciale şi aptitudini în materie de spionaj nu va putea organiza un serviciu de spionaj în toată accepţia cuvântului care să dea roade. „Căpitanul Roman îşi baza convingerea pe: a) Serviciul german de contraspionaj a ajuns la perfecţiune; b) asupra corpului diplomatic şi în special asupra ataşaţilor militari se exercită o strictă supraveghere; c) folosirea pe scară largă şi fără ezitare a mijloacelor radicale cum ar fi, spre exemplu, dispariţia persoanelor suspecte, face ca agenţii prezumtivi să refuze colaborarea cu ataşaţii militari; d) sub supravegherea strictă a contraspionajului german, ataşaţii militari nu au posibilitatea să desfăşoare o activitate lipsită de riscul unor agenţi dubli, cum era de exemplu cazul lui Făinaru care, în timpul ocupaţiei germane a lucrat la Bucureşti cu spionajul german iar acum pentru serviciile ce le aduce a obţinut de la Legaţia română din Berlin paşaport românesc pe timp de doi ani; e) statele Antantei şi-au organizat câte un serviciu de spionaj în afara

reprezentantelor diplomatice”.

În încheierea raportului, căpitanul Roman indica următoarele persoane susceptibile a fi folosite în activitatea informativă:

— Jean Moşeanu, fost patron al restaurantului „Trocadero” din Bucureşti. În timpul ocupaţiei germane era bun prieten cu Pinckoffs, şeful Poliţiei secrete germane din Bucureşti. Moşeanu poseda o mare avere la Berlin şi avea multe relaţii în Germania, cărora le-a adus mari servicii prin demascarea cetăţenilor ce încercau să scoată averi din ţară spre a le depozita mai ales în Elveţia. Căpitanul menţiona că a avut cu Moşeanu mai multe întâlniri în decursul cărora acesta s-a oferit să colaboreze cu Serviciul român de informaţii dacă i se asigură revenirea în ţară alături de bătrâna sa mamă. I s-a mai propus lui Roman o întrevedere cu Pinckoffs care în schimbul unei importante sume de bani necesare stabilirii sale în România, era dispus să ofere Serviciului secret român dosarele foştilor colaboratori români din timpul ocupaţiei. Întâlnirea fusese fixată a avea loc la Viena, dar nu s-a mai produs deoarece Moşeanu s-a îmbolnăvit subit. Nu s-a putut stabili dacă boala lui Moşeanu a fost sau nu reală.

— Romulus Popescu, colaborator activ al Serviciului de informaţii maghiar. Cu prilejul întrevederilor avute, căpitanul Roman a stabilit că acesta îşi recunoaşte faptele de trădare comise şi e de acord ca în schimb pentru a fi iertat să aducă servicii patriei sale.

Mai erau menţionate şi alte nume pe lista propusă de căpitanul Roman. În orice caz, justeţea informaţiilor sintetizate de căpitanul Roman în raportul său din 10 august 1921, a fost confirmată de evoluţia viitoare a evenimentelor ce au avut loc în Europa şi care au interesat şi poporul român.

Ce făcea în acest timp vestitul birou 3B – nucleul spionajului german din timpul războiului? Strict oficial, el fusese desfiinţat, învingătorii nu reuşiseră să intre în posesia fişierelor ce conţineau cadrele informative

germane. Colonelul Walther Nicolai, şeful Serviciului secret german, şi generalul Max Runge, şeful Serviciului secret austriac, arseseră dosarele şi codurile din arhivele secrete. Acum îşi scriau memoriile, aruncând întreaga vină a înfrângerii pe miopia şefilor de arme şi pe inerţia guvernelor pe care le slujiseră cu abnegaţie.

Aşa cum am mai arătat, în perioada imediată primului război mondial, serviciile de spionaj străine şi-au manifestat prezenţa printr-o ofensivă împotriva României. Ţara noastră ocupând o poziţie geografică cheie şi dispunând de importante bogăţii naturale, materii prime strategice, a constituit un obiectiv urmărit de capitalul internaţional, lucru reflectat şi pe planul activităţii serviciilor secrete. Serviciul Special de Informaţii din România, în perioada respectivă, a fost mai mult preocupat de urmărirea mişcării muncitoreşti din interior şi mai puţin de ceea ce se întâmplă pe plan extern. De această situaţie vor încerca să profite oficinile de informaţii germane.

După 1920, odată cu reluarea relaţiilor diplomatice româno-germane, se produce un proces de reactivizare şi înfiinţare de diverse societăţi cu caracter cultural şi socio-economic care pregăteau în fond, infiltrarea informativă în România. Contraspionajul român, a fost mobilizat să stabilească caracterul acestor insolite asociaţii de foşti camarazi şi amatori de drumeţie.

În martie-aprilie 1926 a fost semnalată la Viena şi Berlin existenţa unei vii activităţi politico-diplomalice germano-austriece. A fost o pistă pentru serviciul de contraspionaj român, a cărei urmărire va duce la descoperirea firelor de legătură între cadrele şi reţelele informative germano-austriece care îşi încercau forţele în România şi Balcani. Verificarea datelor a condus la constatarea că în această acţiune sunt antrenate şi ministerele de război şi siguranţele generale ale celor două state. România şi alte ţări din zonă era luată din nou în obiectiv de fostele puteri centrale. Dând dovadă de profesionalism, rezidenţele informative române reuşesc să descifreze organizarea intimă a reţelei, modul ei de lucru

în exterior. A rezultat astfel că organizaţia era împărţită în două grupe: grupa ofensivă A şi grupa defensivă B. Prima grupă, era condusă de locotenent-colonelul Winckler, care avea drept obiectiv spionajul, având pentru întreaga Europă un număr de 6 subsecţii. Şeful subsecţiei B (în care intra şi România) era maiorul Tande.

Contraspionajul român mai descoperă că de asemenea, Secţia I-a din Ministerul de Război austriac, însărcinată cu controlul frontierelor şi afacerilor de stat internaţionale, era în realitate serviciul de spionaj austriac. Avea ca şef pe generalul de brigadă Hans Witas, care colabora direct cu Walther Nicolai. Ambele siguranţe generale, din Berlin şi Viena, lucrau împreună şi se puneau de acord reciproc prin intermediul unor posturi speciale. Şeful secţiunii şi siguranţei berlineze a fost numit doctoral Weiss, având corespondent la Viena pe consilierul Plack. Agenţii civili ai brigăzilor de siguranţă cooperau organizat cu cei militari, care erau recrutaţi din rândul ofiţerilor de rezervă, fiind reactivaţi sub acoperământul de voiaj ori sau funcţionari ai unor firme comerciale.

Grupa ofensivă „A” condusă de colonelul Eugen Luschinski se ocupa cu supravegherea ataşaţilor militari, a ambasadelor şi a tuturor misiunilor străine. Ea mai colabora direct cu secţia politică din siguranţa generală a Austriei – condusă de Palack şi avea ataşată secţia cifrului, ca şef pe colonelul Bendiner.

Componenţii celor două grupuri erau ofiţeri germani şi austrieci, ce erau comandaţi de către generalul Hans Witas. O comisie ce se întrunea de două ori pe lună supraveghea din punct de vedere organizatoric activitatea grupurilor. Coordonarea era asigurată de către colonelul Walther Nicolai. Comisia austriacă de colaborare cu cea germană era formată din 24 de membri, majoritatea ofiţeri superiori, şefi de secţie, experţi în tehnica de război, în învăţământul militar şi în dislocarea trupelor.

Această organizaţie de spionaj se folosea de foşti ofiţeri superiori din armata germană şi austro-ungară, cărora li se atribuiseră acum funcţii în instituţii diverse,

socio-economice şi culturale, şi care sub această mască practicau spionajul.

Apar numeroase sucursale comerciale şi industriale şi în România Agenţii deghizaţi puteau să cutreiere nestingheriţi diverse zone din ţară şi să culeagă informaţii pe care le transmiteau apoi la Berlin şi Viena. Efectuând legături de afaceri cu angrosiştii români, ei căutau să pătrundă în intimitatea întreprinderilor industriale şi comerciale pentru a le cunoaşte modul de funcţionare şi secretele, ajungând treptat să cunoască în amănunt ramuri întregi economice. Era urmărită îndeaproape starea de spirit a populaţiei, evoluţia partidelor şi a vieţii politice, simpatiile şi antipatiile faţă de Germania şi crearea de legături noi de prietenie.

A început să se acorde atenţie spionajului militar propriu-zis. A fost creată o secţie a orientului compusă dintr-un grup central din 5 persoane, foşti ofiţeri superiori, conduşi direct de Walter Nicolai. Aceste cadre colaborau strâns cu grupul din Viena, comandat de generalul Hans Witas.

Spionajul cu caracter militar era asigurat în general tot de ofiţerii rezervişti, cunoscători ai istoriei şi geografiei statelor vizate din vremea ocupaţiei din timpul primului război mondial.

La începutul primăverii anului 1927 a avut loc un eveniment neobişnuit care a zguduit lumea serviciilor informative din ţara noastră[15]. Mai precis, la 28 martie, Serviciul secret de informaţii al Marelui Stat-Major al Armatei Române a primit, prin Secţia de informaţii a Marii Britanii la Bucureşti, următoarea notă trimisă de centrala Inteligence-Service-ului din Londra: „Serviciul nostru secret... ne-a înştiinţat că în luna martie a. C. Serviciul special de informaţii al statului" Medeea" din Viena, cu raportul nr. B.I. 68 a înaintat un document complet asupra Ordinii de bătaie a armatei române... pentru care

15 C. Neagu, D. Marinescu, R. Georgescu, Fapte din umbră. Editura Politică Bucureşti, 1977, vol. II, p. 170.

document s-a plătit 25.000 de şilingi.

Vă rugăm să binevoiţi a face ca această ştire să parvină Serviciului secret al Marelui Stat-Major al Armatei române, cu următoarele menţiuni:

1) Că experţii militari ai Marelui Stat Major al statului „Medeea", în urma expertizelor făcute, au ajuns la concluzia că documentul este real;

2) Că comunicarea Serviciului nostru de Informaţii (...) este absolut serioasă şi de exclus orice îndoială.

Informaţia de mai sus poartă semnătura lui Mihail Moruzov şeful Serviciului Secret Român.

Recepţionarea unei asemenea informaţii a atras după sine, după cum era de aşteptat alertarea Serviciului Secret de Informaţii, Secţia a II-a a Marelui Stat-Major şi persoanele responsabile din Siguranţa generală a statului şi conducerea superioară a armatei române. Drept urmare, la 14 iunie 1928, şeful Marelui Stat-Major, generalul Samsonovici, menţiona pe colţul unui raport: „Din sursă serioasă şi de încredere se semnalează că la Marele Stat-Major al Statului" Medeea „se găseşte planul de mobilizare al armatei române. Experţii statului" Medeea „au zis că-i original".

Pentru lămurirea împrejurărilor în care a dispărut documentul respectiv şi descoperirea vinovaţilor, au fost întreprinse cercetări minuţioase. Primele rezultate au scos în evidenţă faptul ca de la Marele Stat-Major al Armatei Române lipsea lucrarea intitulată: „Studiul modului cum s-a realizat pregătirea mobilizării armatei pe anul 1926", şi la care era anexat planul de mobilizare pe anul 1926. Acest document, având nr. 560 din 1926, a fost predat la 26 august 1926 de către generalul Aurel Alimănescu, şeful Direcţiei I-a generalului adjutant de cavalerie Ion Florescu, secretar general al Ministerului de Război, pentru a fi predat ministrului de război, generalul de cavalerie Ludovic Mircescu.

La 13 octombrie 1926, Marele Stat-Major a solicitat returnarea documentului generalului Ion Florescu, însă nu l-a primit. Cu nr. 593 din 11 iulie 1927, i s-a solicitat din

nou documentul în cauză, iar toate demersurile Marelui Stat-Major au rămas fără răspuns. La 19 iulie 1927, generalul Samsonovici a cerut să-i fie înapoiată lucrarea sau să i se dea Marelui Stat-Major o dovadă din care să rezulte că documentul a fost primit şi se află depozitat la Ministerul de Război.

Pe marginea unui raport referitor la documentul în cauză: generalul L. Mircescu, ministrul de război şi generalul Ion Florescu, secretar general al Ministerului de Război. Solicitându-i-se să dea o declaraţie în această problemă, generalul L. Mircescu ministrul de război, recunoaşte că în august 1926, în timp ce era ministru a ordonat să i se trimită la Vatra Dornei, unde îşi petrecea concediul, spre examinare, anumite documente care nu sufereau întârziere în rezolvarea lor. Ca atare, în a doua jumătate a lunii august i s-a trimis şi documentul: „Dare de seamă asupra mobilizării pe 1926”. Generalul menţionează că nu a mai înapoiat documentul ci l-a oprit, urmând să-l înmâneze personal secretarului general, generalul Florescu care răspundea de el, punându-l la păstrare într-un geamantan într-o cameră a hotelului din Vatra Dornei, unde era cazat pe timpul concediului.

Când s-a înapoiat terminându-şi concediul de la Vatra Dornei, în luna septembrie, a adus cu sine şi documentul în speţă pe care l-a înmânat lui Florescu în cabinetul său, cu care ocazie i-ar fi spus acestuia cuvintele: „L-am văzut, nu mai am nevoie de el”.

În octombrie 1926, şeful Marelui Stat Major, generalul Lupescu, solicită documentul cu pricina. Generalul Mircescu îl cere noului secretar general al ministerului, generalul Ivanovici, care pretinde că nu-l are şi că nu i l-a dat nimeni în primire. Îl caută şi nu-l găseşte.

Generalul L. Mircescu ordonă imediat să fie efectuate cercetări, menţionând: „Dau ordine severe să se caute. Nu se găseşte nicăieri. Se găsesc alte acte rătăcite, dar acesta nu”. Ministrul Mircescu îl întreabă din nou şi pe generalul Florescu despre existenţa, documentului, care neagă că s-ar afla în posesia sa, dar pentru orice dubiu îl va căuta şi

acasă printre actele şi documentele sale.

Între timp, generalul I. Florescu efectuează o călătorie în Franţa şi în absenţa acestuia ministrul Mircescu întreabă acasă la I. Florescu, dacă s-a găsit documentul în cauză şi a primit un răspuns negativ.

Generalul Florescu revine între timp din Franţa şi ministrul Mircescu declară că i-a adresat în scris „Ordinul confidenţial nr. 36 din 20 ianuarie 1927 prin care îl somează să-i predea documentul. Generalul I. Florescu răspunde evaziv" că nu-şi aminteşte, că nu ţine acasă acte şi că îl va mai căuta. Nu a vrut să facă larmă, nădăjduind că se va găsi rătăcit pe undeva".

Pe la jumătatea lunii iunie 1927, generalul L. Mircescu este schimbat de la conducerea ministerului şi asupra pierderii documentului s-a păstrat tăcere. Abia după ce a mai trecut un an, în iunie 1928, noul ministru de război, generalul Paul Anghelescu îl informează pe Mircescu că documentul ar fi căzut în mâinile unei puteri străine.

Generalul Mircescu i-a cerut generalului Paul Anghelescu să-şi continue cercetările în vederea descoperirii documentului Mircescu a cerut şi în scris, cu nr. 431 din 4 septembrie 1928 să se continue cercetările fără să se dea curs cererii sale. Mircescu va reveni cu raportul nr. 628 din 24 decembrie 1928, în urma cărui fapt ministrul de război actual l-a însărcinat pe generalul Petala să întreprindă noi cercetări.

Generalului Mircescu i s-au comunicat următoarele:

— Se face vinovat că a reţinut actul la Vatra Dornei;

— Că a ţinut acasă şi alte documente secrete.

Drept urmare, la 24 iunie 1929, generalul Ludovic Mircescu a fost invitat la Consiliul superior al armatei, unde i s-a pus în vedere să demisioneze, atât el cât şi generalul I. Florescu căruia i-au fost imputate următoarele fapte:

— Încălcarea ordinelor şi trimiterea la Vatra Dornei a planului de mobilizare;

— Planul a fost trimis printr-un tânăr ofiţer, fără opis,

fără a fi fost atenţionat, împachetat neglijent, fără chitanţă. Documentul nu reclama urgenţă;

— La înapoierea curierului (căpitan Hirjescu de la o flotilă de aviaţie) nu i se cere nicio explicaţie privind soarta documentului;

— Când s-a întors ministrul din concediu, generalul Florescu nu i-a cerat socoteală despre document;

— Când generalul I. Florescu a fost întrebat de ministru, a răspuns evaziv;

— Când a predat actele succesorului său, generalul Ivanovici, nu i-a spus nimic de document şi nici nu l-a informat că s-ar găsi la ministru;

— A plecat în Franţa fără a se interesa de documentul dispărut, deşi ministrul a întrebat în lipsa lui de acasă;

— Cu prilejul cercetărilor, la generalul I. Florescu s-au descoperit diverse documente cu caracter secret, rătăcite.

În sarcina generalului I. Florescu s-au mai pus şi alte acuze, dintre care o menţiune aparte o au temporizarea unui contract de achiziţionarea de arme şi muniţii. Deşi se stabilesc cumpărarea armelor de la o firmă din Italia, în vreme ce ministrul se afla la Vatra Dornei, în concediu, generalul Florescu a intervenit la Ministerul de Finanţe pentru amânarea contractului, fapt care i-a reuşit. Nu şi-a informat superiorul despre aceasta, deşi a fost de două ori la Vatra Dornei şi nici când titularul departamentului s-a înapoiat din concediu. Ministrul a luat cunoştinţă despre fapta generalului I. Florescu abia la Consiliul de Miniştri.

În al doilea rând, cu prilejul avansării în grad a unor ofiţeri, generalul Florescu a adăugat pe lista venită de la semnat de către ministru a unui număr de 104 locotenenţi colonei. Şeful de cabinet al ministrului l-a sesizat pe acesta imediat şi falsul a fost stopat întrebat de ministru pentru ce a făcut aceasta, generalul Florescu a răspuns simplu: „Am greşit”.

Ca o consecinţă a gravelor abateri semnalate mai sus, ministrul a cerut imediat îndepărtarea generalului I.

Florescu din funcţia de secretar general.

De asemenea i s-a cerut să-şi prezinte demisia şi generalului L. Mircescu.

La 14 iunie 1929 un proces verbal menţiona următoarele; „Inspectorii generali de armată generalul de corp de armată, Mărdărescu Gheorghe şi generalul de divizie Petala Nicolae, Angelescu Paul şi Rudeanu Vasile, sub preşedinţia generalului Cibaski H., ministru de război, au analizat situaţia generalului Mircescu Ludovic (general de divizie), inspector general al cavaleriei şi generalul de brigadă Florescu Ion, comandantul Diviziei 12 şi au hotărât să-şi ceară demisia, deşi faptele lor sunt pentru judecarea Consiliului de război. Dar a) ar prejudicia reputaţia armatei: b) s-ar face vâlvă în presa din străinătate cu repercusiuni asupra cadrelor de comandă; c) în proces se vor face dezvăluiri referitoare la valoarea lucrării". Toate acestea au făcut ca procesul să nu aibă loc.

Să examinăm acum aspectele mai puţin cunoscute ale afacerii dispariţiei planului de mobilizare al armatei române. Cine era Ludovic Mircescu? Ofiţer de cavalerie, constituia o figură proeminentă a protipendadei cosmopolite ce gravita în jurul palatului regal. Competenţa sa profesională cât şi capacitatea sa organizatorică, de comandant militar ridica numeroase semne de întrebare, în schimb se bucura de mare trecere la palat şi acest lucru i-a fost favorabil ascensiunii sale, mergând până a deveni chiar ministru.

În calitate de ministru, i-a fost prezentat de către secretarul general al ministerului, generalul Ion Florescu, planul demobilizare al armatei pe anul 1926, lucrare ce conţinea circa 100 pagini însoţite de numeroase anexe, grafice şi schiţe, document ce se bucura de caracter strict secret.

Documentul i-a fost trimis şi înmânat la Vatra Dornei, unde se afla în concediu şi locuia la hotel. Acolo ministrul se afla în compania unei femei cu o origine enigmatică. Despre ce era vorba? Prin anii 1919–1920 se refugiase la Hotin, venind din Galiţia, o doamnă cu maniere

aristocratice, însoţită de cele două fiice ale sale. În urma demersurilor făcute, doamna obţine autorizaţia de a se stabili la Cernăuţi, unde îşi creşte fetele, ambele frumoase şi extrem de seducătoare.

Una din fete s-a căsătorit cu un consul francez, iar cealaltă l-a cunoscut pe Mircescu, comandantul Diviziei 8, dislocată temporar în Bucovina, cu comandamentul în Cernăuţi. Mircescu, tânăr ofiţer de cavalerie cu veleităţi de june-prim în saloanele mondene din Cernăuţi, o seduce pe tânăra Gerda, blonda cu ochi albaştri. Legătura dintre cei doi este de notorietate publică. Mircescu primeşte ordinul ca împreună cu divizia sa, să vină în Bucureşti. Gerda îl însoţeşte şi se adaptează imediat lumii Bucureştiului, fiind introdusă de amantul ei printre cadrele ofiţereşti superioare din Marele Stat-Major al Armatei, printre oamenii politici ai vremii şi în unele cercuri apropiate palatului.

Gerda era agenta unei puteri străine. Ea profită din plin de slăbiciunea ofiţerului superior român, culegând informaţii pe care le transmitea apoi superiorilor săi. Când Mircescu aplecat însoţit de Gerda în concediu la Vatra Dornei şi a cerut să studieze planul de mobilizare, spioana s-a hotărât să treacă la acţiune. La două zile după sosirea la Vatra Dornei, ministrul având o migrenă, a ieşit singur să facă o plimbare. Când s-a înapoiat, a căutat documentul pentru a continua studierea lui. Dar documentul dispăruse fără urme. Şi odată cu el, dispăruse şi Gerda. Ministrul nu a semnalat nimănui dispariţia documentului. S-a rezumat să solicite căutarea amantei, întreprindere care a fost încredinţată la doi agenţi de siguranţă aparţinând organelor locale. Nu a suflat niciun cuvânt despre document. Agenţii îşi încep imediat investigaţiile şi descoperă că Garda trecuse în aceeaşi zi, cu un automobil, frontiera de nord a României, însoţiţi de cumnatul său, consulul francez, având paşaport şi vizele de ieşire necesare.

Din laşitate şi lipsă de răspundere, ministrul Mircescu nu a adus la cunoştinţă împrejurările privitor la

dispariţia documentului, ci a căutat să arunce vina pe alţii şi să tergiverseze elucidarea afacerii.

Apariţia în presa de peste hotare a unor extrase din documentul în cauză – fapt care demonstra că planul de mobilizare a armatei române se afla în posesia unui serviciu de spionaj străin – au determinat alertarea organelor contrainformative ale armatei, respectiv Secţia a II-a condusă pe atunci de colonelul Glatz.

Cercetările întreprinse au condus la constatarea că copia documentului era păstrată cu grijă în seiful şefului Biroului mobilizare din cadrul Secţiei I-a din Marele Stat-Major, fiind exclusă sustragerea şi fotografierea acestuia şi deci posibilitatea ca ziarele în cauză să-l poată publica.

Rămânea de cercetat originalul, despre care se ştia că fusese trimis spre studiu la cabinetul ministrului, respectiv generalului L. Mircescu care-l primise personal din mâna secretarului general al ministerului, generalul Florescu.

După ce Mircescu a fost somat în repetate rânduri să predea documentul, ştim cum acesta s-a eschivat. Atunci s-a instituit o comisie de anchetă care stabilind culpabilitatea lui Mircescu şi răspunderea pentru pierderea documentului, i-a cerut lui şi generalului Florescu, să demisioneze din armată. La rândul său, regele Carol al II-lea fiind informat despre cele petrecute, îl cheamă pe Mircescu şi îi dă ordin ca în termen de trei luni să înceteze de a mai trăi. Generalul L. Mircescu nemaiavând altă soluţie, s-a sinucis.

Siguranţa generală a statului şi Secţia a II-a din Marele Stat-Major în ancheta pe care au întreprins-o au constatat că un rol de prim ordin în această afacere de spionaj l-a jucat Dimitrie Rostovski – Bruhatov secundat de un anume Rosenzweig, negustor din Galaţi. Aceştia o manevrau din umbră pe Gerda.

Cine era Bruhatov? Născut la 20 octombrie 1891 la Moscova, era descendent al unei familii aristocratice ruseşti. După ce a făcut studii la Facultatea de Drept de la Universitatea din Kiev, a funcţionat o vreme ca judecător.

În acest timp s-a ocupat şi de literatură, publicând sub pseudonimul de Bruhatov. Era un poliglot, vorbind limbile rusă, franceză, engleză, germană, italiană, poloneză şi bulgară. În timpul revoluţiei din octombrie a intrat ca voluntar în armata generalului Vranghel servind ca locotenent de cavalerie în „Dikaia divizia" („Divizia sălbatică") formată din caucazieni.

După instaurarea regimului sovietic a emigrat în Turcia, stabilindu-se la Istanbul. Aici s-a introdus în cercurile britanice din oraş şi a devenit corespondentul ziarului „Daily Mail" pentru care a scris o serie de articole. Este contactat de Intelligence Service şi recrutat de acesta, fiind însărcinat să meargă în România să spioneze.

La 11 februarie 1923 intră în ţara noastră fiind posesor al unui paşaport Nansen şi se stabileşte la Bucureşti. Avea ca acoperire reprezentanţa ziarului „Daily Mail" şi al altor ziare britanice şi americane, în realitate fiind agent al lui Intelligence Service. Este luat în vizor de organele contrainformative române, care la 21 februarie 1923 îl supun unui interogatoriu. Într-o semnalare din 17 martie 1923, Brigada 4 de poliţie, menţionează: „În urma percheziţiei efectuate la Rostovski Dimitrie Bruhatov, domiciliat în str. Izvor nr. 12 bis şi la prietenul său dr. Bogo, domiciliat la Hotel Regal, camera 62, s-a găsit un raport asupra activităţii comuniştilor din Bulgaria, din 15 februarie 1923, precum şi mai multe scrisori şi notiţe scrise în limba rusă şi franceză, care sunt în curs de traducere".

Cercetările organelor de siguranţă au conchis că Bruhatov lucra pentru serviciul de informaţii italian, iar dr. Bogo pentru Intelligence Service.

La un moment dat s-a simulat existenţa unor nereguli băneşti în mânuirea fondurilor secrete ce aparţineau lui Intelligence Service şi Bruhatov a fost destituit, fiind înlocuit de dr. Bogo. Cum se explică că Bruhatov a rămas prieten cu dr. Bogo şi cu alţi agenţi ai Intelligence Service-ului? S-a presupus la vremea respectivă că demiterea lui avea ca scop mascarea unor alte misiuni mai delicate ce i-

au fost încredinţate. Pentru faptul că a fost timp de peste 5 ani reprezentantul unui cotidian britanic, i se acordă lui Bruhatov cetăţenia britanică. Contraspionajul român stabileşte că Bruhatov dispunea de venituri apreciabile, parte provenind de la ziarele pentru care lucrează şi parte având o origine necunoscută.

Trecea drept un om extrem de cult şi rafinat, la curent cu literatura din principalele ţări europene, beneficiind din plin de faptul că vorbea mai multe limbi de circulaţie internaţională.

Dat fiind înclinaţia naturală pentru învăţatul limbilor, a învăţat în scurt timp destul de bine şi limba română. Exploatând la maximum farmecul personal, Bruhatov se introduce în cercurile înalte ale emigraţiei ruse din Bucureşti şi ale protipendadei. Este semnalat în anturajul principesei Wittgenstein, fosta doamnă de onoare a împărătesei Rusiei, în casa lui Kabocev, fost procuror general al Rusiei, la contele Tolstoi, colonelul Doks şi mulţi alţii. Dar frecventează şi cercurile înaltei societăţi româneşti, printre care se numără principele general Cantacuzino, Lahovari, doamna de onoare a reginei Maria, şefi de partide, ofiţeri superiori şi oameni de afaceri.

Bruhatov este de asemenea semnalat în lumea mondenă, printre intimele lui numărându-se artista Maria Snejina de la Opera Română, artista de varieteu Perez d'Acosta şi frumoasa Gerda.

Bruhatov îşi culegea în mod evident informaţiile din cercurile cele mai autorizate, neomiţând sursele de natură militară şi economică.

În perioada 1934–1935 organele contrainformative îl supraveghează îndeaproape, existând cu privire la el suspiciuni că lucrează pentru servicii secrete ale unor mari puteri, printre care şi Anglia.

În anul 1934 Bruhatov a înfiinţat „Banca de agricultură şi export" cu sediul în str. Academiei nr. 4, ce servea drept acoperire pentru activitatea, să ocultă. În timp de doi ani îşi schimbă de trei ori domiciliul şi întreţine o vastă corespondenţă cu străinătatea, inclusiv telefonică.

Interceptându-i-se corespondenţa s-a constatat că era convenţională. Printre persoanele cu care întreţinea legături s-a numărat Archibald Gibson şi Puiu Dumitrescu. S-a stabilit că Gibson era unul din rezidenţii spionajului britanic în România, ce lucra încă din 1924 sub acoperirea de ziarist. Cât priveşte pe Puiu Dumitrescu, secretarul particular al regelui Carol al II-lea se ştia de asemenea că era agent al serviciului de informaţii al unei mari puteri occidentale.

În toamna anului 1935 Bruhatov a fost expulzat din ţară împreună cu Puiu Dumitrescu şi Barbu Ionescu, un alt agent secret străin.

Dar, Bruhatov revine în România cu paşaport diplomatic britanic, având ca preocupare supravegherea doamnei Lupescu, amanta regelui.

Rostovski-Bruhatov moare în anul 1938 într-un sanatoriu din Elveţia şi astfel se încheie cariera spionului implicat în sustragerea planului de mobilizare a armatei române de la însuşi ministrul de război.

La începutul verii anului 1930, prinţul Carol cu sprijinul fratelui său, prinţul Nicolae şi al unor militari şi politicieni, s-a întors în ţară, luând frânele conducerii. Un rol important l-a jucat şi Gavril Marinescu, şeful poliţiei[16].

Ajuns rege, sub numele de Carol al II-lea, printre primele sale preocupări s-a numărat şi aceea de a-şi înfiinţa un serviciu secret propriu. Dificultăţile întâlnite, dar mai ales recomandarea lui Al. Vaida-Voievod l-au determinat pe rege ca să apeleze în rezolvarea problemelor palatului la Mihail Moruzov. Din acel moment a început o strânsă colaborare, fie directă, fie prin intermediul mareşalului palatului, colonelul Urdăreanu, cu Serviciul secret condus de Moruzov.

Nu poate fi trecut cu vederea faptul că Serviciul secret dirijat de Moruzov a contribuit în mod hotărâtor la dezbinarea şi înlăturarea partidelor istorice şi la

16 Ion Bodunescu, Ion Rusu-Sirianu: Descifrarea unei istorii necunoscute, Editura Militară, Bucureşti 1975, vol. III, p. 27.

instaurarea dictaturii regale.

Lui Moruzov i-au fost încredinţate misiuni strict confidenţiale, mai ales legate de securitatea Elenei Lupescu-Tempeanu, amanta regală. În schimbul serviciilor aduse regelui, Serviciul secret a beneficiat de fonduri speciale care i-au fost alocate cu dărnicie.

Fapt constatat, şi greu explicabil, dar Moruzov şi-a legat destinul de cel al regelui, pe care l-a slujit cu credinţă, netezindu-i calea spre dictatură. Multe dintre acţiunile întreprinse de Serviciul secret în această perioadă, nu se pot justifica decât în strânsă legătură cu jocul făcut de Carol.

În calitatea sa de şef al Serviciului Secret Român, Mihail Moruzov apare cercetătorului de astăzi sub diferite ipostaze, uneori contradictorii, posedând în acelaşi timp înclinaţii spre complicaţiile jocului dublu. Această înclinaţie probabil naturală de a se avânta în diferite combinaţii subtile şi de a ţese numeroase intrigi constituie, dacă nu cauza principală, cel puţin unul din motivele care l-au determinat pe Mihail Moruzov să fie pe deoparte un slujitor devotat casei regale şi îndeosebi lui Carol al II-lea, iar pe de sută parte să-şi asume cu de la sine putere rolul de a-l supraveghea îndeaproape pe rege. Pentru ce îşi asumase acest al doilea rol? Cine i-o ceruse? Iată o întrebare care nu şi-a găsit răspuns nici până astăzi.

Nu este exclus ca regele Carol să-şi fi dat seama de comportarea lui Moruzov, dar se pare că a acceptat, neavând ce să ascundă şi de ce să se ferească, considerând că astfel îi va fi asigurată propria-i securitate.

În România anilor dintre cele două războaie, schimbările guvernelor se succedau cu repeziciune de vârtej. Oricât s-ar fi susţinut sus şi tare că organe de genul S.S.I.-ului sunt în afara politicii şi intereselor de clasă, activitatea lor se realiza printr-o politică de echilibristică. De aceea începe să capete un contur din ce în ce mai pronunţat activitatea informativă şi în rândul partidelor politice şi în cercurile Palatului. Activitatea s-a dezvoltat enorm şi din iniţiativa şi spiritul de prevedere

caracteristice lui Moruzov. El avea nevoie să cunoască activitatea partidelor şi personalităţilor politice burgheze şi chiar a Casei Regale în frunte cu regele pentru a-şi apăra propria-i persoană de eventualele surprize ce se puteau ivi.

Mihail Moruzov îşi culegea direct informaţiile de la Palat prin mareşalul palatului şi prin prinţesa Caragea, care supraveghea direct familia regală. Figurând în statele Serviciului Secret sub numele de Doamna A, prinţesa Caragea nu era o novice, fiind o veche agentă a Intelligence Service-ului şi a Biroului 2 francez. Descoperită de oamenii lui Moruzov, a fost lăsată să lucreze mai departe în schimbul colaborării cu Serviciul secret român. Prietenă cu regina Maria, prinţesa Caragea a facilitat ca şeful Serviciului secret să intre în graţiile reginei Maria.

Lupta surdă dusă între partidele politice a condus la scindarea şi măcinarea forţei şi autorităţii lor. Carol al II-lea prin organizaţiile fasciste pe care le-a protejat şi asmuţit împotriva forţelor democratice, a grăbit dizolvarea partidelor. Un rol important l-a jucat şi informaţiile furnizate de Serviciul secret cu privire la activitatea şi atitudinea diferiţilor oameni politici şi la situaţia internă ce dăinuia în sânul diverselor partide.

Agenţii S.S.I.-ului erau îndrumaţi să caute fapte din viaţa particulară a politicienilor, legături amoroase, eventuale delicte şi în general aspecte de scandal, pe care să le folosească ulterior ca piese de şantaj în situaţii adecvate. Acţiona după principiul că nu este rău să deţină în seiful său cât mai multe asemenea informaţii, dacă se poate însoţite şi de fotografii, cu care să-i aibă la mână pe ministeriabilii de azi şi de mâine.

Fiind la curent cu tot ceea ce se întâmplă la Palatul regal, Moruzov îi informa la rândul său pe cei interesaţi, în funcţie de interesele sale şi ale serviciului ce-l conducea. Escapada regelui cu Elena Lupescu ta ţările apusene a fost supravegheată strict îndeaproape de Moruzov care era la curent cu cea mai mică mişcare sau intenţie a cuplului.

O luptă surdă a avut loc între regele Carol al II-lea şi eminentul politician român Nicolae Titulescu. Vizionar şi animat de dragoste de patrie, Titulescu a militat pentru consolidarea relaţiilor ţării noastre pe plan internaţional promovând o politică externă care să nu contravină intereselor naţionale. Credincios crezului său politic, Nicolae Titulescu nu s-a sfiit să acţioneze împotriva duşmanilor ţării noastre. Astfel, la intervenţia diplomatului român au fost expulzaţi din Franţa şi din Elveţia, Alfred Hefter spion închis pentru spionaj împotriva României în favoarea Puterilor Centrale şi prinţul Friedl Hohenlohe, vărul lui Carol al II-lea. Aflaţi sub oblăduirea regelui, acesta a început să-l suspecteze pe Titulescu, dându-i ordin lui Moruzov să-şi pună oamenii pe urmele politicianului român. Sub pretextul pazei documentelor ce-l însoţeau atât în ţară, dar mai cu seamă în străinătate, Serviciul secret îl supravegheau în permanenţă, echipa fiind condusă de Niki Ştefănescu. Cu toate protestele sale, Moruzov nu a renunţat la supraveghere. Mai mult nefiind de acord cu iniţiativele diplomatului, Moruzov se va număra printre cei care au contribuit la înlăturarea lui Nicolae Titulescu din viaţa politică a ţării, ca urmare a intrigilor ţesute cu grijă şi mai ales a informaţiilor voit denaturate pe care le furniza atât suveranului cât şi guvernului.

După 1920 Serviciul secret român condus de Mihail Moruzov ieşise bine apreciat din prima conflagraţie mondială şi se bucura de stima şi aprecierea multora dintre colegi şi şefi, dar nu este mai puţin adevărat că îşi atrăsese în acelaşi timp invidia şi duşmănia altora care erau dispuşi să întreprindă orice pentru a-l da jos.

Uneltirile împotriva sa nu au întârziat a-şi manifesta efectul şi în 1920 Constantin Argetoianu, ministrul de interne, fără niciun motiv aparent printr-un ordin îl revocă din funcţie. În anul următor este deferit justiţiei împreună cu alţi ofiţeri ce figurau pe ordinul de revocare, fiind acuzat de colaborare cu inamicul, fraudă şi corupţie. Dar este scos complet din cauză prin ordonanţa definitivă de

neurmărire nr. 46/1921, stabilindu-se că nu era vorba decât de calomnii. Moruzov nu este repus în drepturi şi ca atare cere lui Argetoianu să se facă o anchetă. Aceasta, care de fapt trebuia făcută înainte de revocarea din funcţie, se încheie cu constatarea că Moruzov a fost calomniat şi ca urmare secretarul general al Ministerului de Interne, Marincu, a pus următoarea rezoluţie: „Se reintegrează în funcţie şi apoi se va detaşa la Ministerul de Război, conform cererii repetate a acelui Minister”. Totuşi Moruzov n-a fost repus în drepturi. În 1923, pe când era ministru de interne Văitoianu, se efectuează o nouă cercetare administrativă şi se constată din nou nevinovăţia lui Moruzov, ordonându-se repunerea în drepturi a acestuia. Lucrurile par de domeniul absurdului: doi miniştri recunosc eroarea şi dispun repunerea în drepturi la care se adaugă şi o hotărâre judecătorească în acelaşi sens, dar Moruzov rămâne mai departe pe dinafară, cerându-şi drepturile. Înţelegând că aşa nu-şi va face dreptate, Moruzov apelează la o stratagemă şi în 1925 face ca primăria din Constanţa să-l angajeze ca inspector comunal, detaşându-l prin adresa nr. 3.307/1925 la Marele Stat-Major al Armatei. Era o cale indirectă, specifică manierei sale de a acţiona, de a nu se lăsa până nu şi-a atins scopul propus. Deci îl regăsim din nou în serviciul de spionaj şi contraspionaj.

Perioada postbelică s-a caracterizat prin numeroase căutări de ordin organizatoric. În anul 1919, în cadrul Biroului 2 de pe lângă Marele Stat-Major a fost înfiinţat Serviciul Secret al Armatei, încadrat în exclusivitate cu personal militar, care a dăinuit şi după 1944. Până în anul 1924 activitatea desfăşurată de acest serviciu s-a limitat la problemele apărării. Serviciul secret s-a bucurat de simpatia şi de sprijinul forurilor conducătoare ale ţării, însuşi regele Ferdinand se interesa de activitatea desfăşurată de acesta, dar rezultatele nu au fost pe măsura aşteptărilor. Principala cauză o constituia lipsa unor cadre de specialitate. Un reviriment în activitatea Serviciului secret român s-a produs. Începând din anul 1925, când

acesta a fost reorganizat pe baze noi, iar în fruntea sa a fost numit Mihail Moruzov.

În anii 1924 şi 1925 s-a insistat la conducerea statului despre necesitatea înfiinţării unui serviciu special de informaţii civil, după modelul celui francez. În 1925 a luat naştere Serviciul special de informaţii – S.S.I. Ca organ auxiliar al Marelui Stat-Major. Cerându-i-se părerea şi propunerea în privinţa directorului acestui nou organ, Marele Stat-Major întocmeşte un referat detaliat de prezentare a lui Moruzov, printre altele menţionându-se: „Dl. Moruzov este un specialist recunoscut în materie de informaţii pe care a dovedit-o în timpul campaniei, fiind decorat cu ordinul" Coroana României „pentru modul cum şi-a îndeplinit greul său serviciu în perioada războiului şi mai ales s-a distins în ziua de 17 ianuarie 1918 salvând viaţa a doi ofiţeri superiori români şi a unui ofiţer francez".

Raportul concluzionează că Mihail Moruzov a adus cele mai mari servicii oştirii, atât în timp de pace cât şi pe timp de război. Pentru a se scoate în evidenţă meritele sale se mai menţionează că în ciuda faptului că în România nu funcţionau şcoli speciale pentru pregătirea ofiţerilor de informaţii, muncind cu abnegaţie a reuşit să-şi formeze cadre cu un înalt nivel de pregătire teoretică şi practică.

În încheiere, raportul pledează că este persoana cea mai indicată pentru a ocupa funcţia de conducere a acestui serviciu. Ca urmare, Moruzov este numit şi devine şeful S.S.I.-ului, ca organ auxiliar al Marelui Stat-Major. Dar Moruzov nu se putea împăca cu tutela Marelui Stat-Major şi îşi dorea o subordonare la cel mai înalt nivel Preşedinţia Consiliului de Miniştri. Va ajunge pe căi ocolite să-şi atingă scopul: mai întâi în 1934 trece din punct de vedere administrativ în subordinea Secretariatului general al Ministerului de Război şi în 1940 în subordinea directă a Consiliului de Miniştri.

După înfiinţarea S.S.I.-ului s-au efectuat unele redistribuiri de competenţe, astfel că din 1928 Siguranţa generală a statului nu mai desfăşoară muncă informativă în străinătate, aceasta revenind exclusiv S.S.I.-ului, iar în

materie de informaţii militare, Secţiei a II-a a Marelui Stat-Major. Rezultă deci că S.S.I.-ul era organizat pe două mari compartimente: informaţii în afara graniţelor României (deci activitate pură de spionaj) şi contracararea serviciilor de spionaj străine (deci contraspionaj). Cu aceste competenţe va dăinui până la desfiinţarea sa ce a survenit, după cum vom vedea, în anul 1950.

De la înfiinţare şi până în toamna anului 1940 atâta vreme cât a fost condus de Moruzov, Serviciul special de informaţii a fost prezent în toate evenimentele ce aveau legătură cu un asemenea gen de activitate. Între cele două războaie mondiale ţara a fost martoră la numeroase schimbări de guverne şi evenimente politice. Oricât s-ar fi spus şi dorit ca S.S.I.-ul să fie apolitic, activitatea lui a început să se implice pe plan politic şi în cercurile palatului. Activitatea aceasta s-a dezvoltat mult şi din iniţiativa şi spiritul de prevedere caracteristice lui Moruzov. Trebuia să fie la curent cu tot ce se urzeşte pentru a-şi apăra propria-i persoană. Agenţii săi erau îndrumaţi să răscolească viaţa personală a politicienilor pentru ca să folosească ulterior ca piese de şantaj în situaţii extreme. Cu palatul se comportă într-un mod cu totul special. În niciun caz nu trimitea la palat informaţii scrise sau sub semnătură, chiar dacă i s-ar fi pretins aceasta. Avea posibilităţi suficiente de a se eschiva. Nutrea o circumspecţie exagerată faţă de hârtiile scrise şi mai ales faţă de rezoluţii şi semnături. Punea rezoluţii sau semna numai când era absolut necesar, dar aceasta se întâmpla foarte rar. Un fapt consemnat între an document putea deveni compromiţător, dacă conjunctura devenea alta decât cea în care fusese elaborat. Acel document putea deveni o armă împotriva sa, iar el se ferea de asemenea arme.

La câţiva ani după primul război mondial a crescut şi importanţa acordată activităţii de informaţii şi contrainformaţii. Astfel, în şcolile de jandarmi au fost organizate cursuri de informaţii a căror programă analitică cuprindea următoarele capitole: Despre spionaj; Spionii;

Modul cum se împart şi modul cum acţionează pe teritoriul nostru; Organizaţiile de spionaj ale ţărilor înconjurătoare; Propaganda subversivă; Criptografie; Contrainformaţii; Secte religioase şi propaganda lor; Cum trebuie organizat serviciul de informaţii la un post de jandarmi; Alegerea informatorilor etc.

În anul 1927 Marele Stat Major a elaborat noi instrucţiuni cu caracter provizoriu, privind activitatea de informaţii. O lucrare deosebită se datorează maiorului Chiriţă Atanase, autorul unui curs de informaţii, precum şi al broşurii „Tactica informaţiilor în micile unităţi”, editată la Sibiu. Aceasta se referea la randamentul informaţiilor, la organizarea activităţii de informaţii în cadrul regimentelor şi al marilor comandamente. Autorul propune să fie organizată astfel: un birou 2 – după modelul francez – un centru înaintat de informaţii, un centru de informaţii şi organe speciale de informaţii. Acelaşi autor mai afirmă: ofiţerul însărcinat să desfăşoare activităţi de informaţii trebuie să facă dovada următoarelor calităţi: conştiinciozitate, hotărâre şi caracter, judecată rapidă, sigură şi clară într-un spirit critic şi obiectiv. Ofiţerul să dea dovadă de răbdare şi calm să fie metodic, pasionat după informaţii noi, dotat cu imaginaţie şi plin de curiozitate şi în acelaşi timp, un bun psiholog, discret şi neră utăcios.

În anul 1928 a fost tipărit un curs de informaţii intitulat: „Poliţia de siguranţă – Serviciul de informaţii şi contrainformaţii”, autori generalul Miron Şerban comandantul şcolilor de jandarmi, locotenent-colonel Mihai Ion, maiorii Belloiu Gheorghe şi Constantinescu Alexandru. Lucrarea oferea modul de organizare al serviciului de informaţii, de culegere a informaţiilor, procedeele folosite pentru controlul populaţiei şi al străinilor, calităţile pe care trebuiau să le posede agenţii, modul de acţiune al spionilor şi complicilor lor, precum şi câteva date despre unele servicii străine. Cele 11 capitole ale cursului cuprind şi noţiuni de contrainformaţii, de criptografie, de transmitere a informaţiilor etc. O menţiune aparte revine lucrării

„Pericolul spionajului” care după ce tratează biografia unor spioni celebri ce au activat după primul război mondial, sublinia pericolul deosebit pe care îl prezintă sectele religioase. Lucrarea se încheie cu câteva considerente şi propuneri privind organizarea activităţii informative în ţara noastră.

O EVOLUŢIE DRAMATICĂ

Încă înainte de anul 1933, anul venirii la putere a hitlerismului, Germania desfăşura o înarmare aşa-zis clandestină, dar din acel an oficialităţile germane au încetat de a mai face un secret în această direcţie, declarând că nu se mai simt legate de clauzele militare ale tratatelor de la Versailles. La 14 şi la 19 octombrie 1933 Hitler a declarat că Germania părăseşte definitiv Conferinţa dezarmării şi Liga Naţiunilor.

Germania nu neglija războiul secret, spionajul. Încă din anul 1929, funcţiona un organism al Reichswehr-ului creat anume pentru stabilirea principiilor fundamentale privind pregătirea şi selecţionarea viitorilor spioni, care în final va ajunge să atragă în orbita sa peste 150.000 de persoane. Pentru a induce în eroare pe observatorii străini, i s-a atribuit titulatura, lipsită aparent de însemnătate, de „Laborator psihologic”[17]. Acest laborator nu era decât o mică parte componentă a spionajului german care în 1936 îşi infiltrase deja reţelele sale în unele din zonele importante ale globului, pregătind cel de al doilea război mondial cu toate tragediile sale.

Apare şi se consolidează ceea ce va căpăta mai târziu denumirea de o autentică diplomaţie secretă. Ne aflăm în faţa unei forme cu totul noi de diplomaţie secretă: cea a industriei. Acest mod de diplomaţie secretă nu era în fond altceva decât clasicul spionaj

1) Kurt Reiss: Spionajul total; Editura MAI, Bucureşti, 1950, p. 19.

economic, cu toate subîmpărţirile sale de spionaj ştiinţific tehnologic şi industrial, de data aceasta dus şi

17 Kurt Reiss: Spionajul total; Editura MAI, Bucureşti, 1950, p. 19.

prin mijloacele specifice diplomaţiei. Spionajul total va declanşa valul agenţilor să-i în numeroase părţi ale globului, inclusiv şi în România.

Lui Hitler, marile puteri occidentale i-au îngăduit cu o toleranţă inadmisibilă şi greu de înţeles astăzi, sfidarea tuturor prevederilor Conferinţei Păcii de la Paris. Faptul că Germania a putut trece fără să întâmpine oprelişti serioase încă mai înainte cu mult de 1933, la o înarmare febrilă, în cea mai mare clandestinitate, trebuie privit ca o primă confirmare acordată sistemului său politic din partea marilor puteri occidentale.

După cum se ştie, în ianuarie 1933, Germania a reocupat regiunea franceză Saar cu asentimentul tacit al premierului Laval, care ca şi primul ministru britanic, Baldwin făcea jocul lui Hitler. Două luni mai târziu, Germania decreta legea privind introducerea serviciului militar obligatoriu. Dând dovadă de inconştienţă Anglia va parafa la 18 iulie acelaşi an, acordul naval anglo-german, care permitea Germaniei să-şi refacă flota navală, în vreme ce aviaţia ei o depăşise de mult ca număr şi forţă de atac pe cea britanică.

Ca o concluzie a evenimentelor petrecute putem spune că puterile occidentale nu erau dispuse şi nici pregătite să se angajeze într-o confruntare militară cu Germania, manifestând o largă predispoziţie spre conciliatorism, mergând uneori spre cel mai cras colaboraţionism.

Lui Hitler nu i-a mai rămas altceva decât să exploateze situaţia în modul cel mai avantajos pentru el şi ţara sa, astfel încât în martie 1938 a făcut primul pas: anexarea Austriei. De acuma se deschisese poarta spre sud-estul Europei. Privirile dictatorului se îndreptau deja spre următoarea victimă: Cehoslovacia. El dispune elaborarea „Planului verde”.

Anglia şi Franţa acceptă fără nici cea mai mică împotrivire sacrificarea Cehoslovaciei, aliatul lor, semnând la 29 septembrie 1938 actul dezmembrării, alături de Hitler şi Mussolini. În martie anul următor Hitler a anexat

şi restul Cehoslovaciei1). În continuare va fi rândul Poloniei. Dominaţia Germaniei asupra Poloniei este considerată ca fiind necesară pentru ca Germania să poată fi aprovizionată cu cărbune şi produse agricole. Urmează la rând Ungaria şi România care sunt considerate ca făcând parte din spaţiul vital indispensabil al Germaniei. O problemă asemănătoare se pune şi în cazul Iugoslaviei. În 1940 şi 1941 Germania va regla socotelile cu Franţa, iar când aceasta va fi învinsă, Germania îşi va stabili lesne dominaţia asupra Angliei, dobândind bogăţiile şi posesiunile acesteia din lumea întreagă.

România nu putea rămâne străină faţă de frământările care începuseră să dea o nouă faţă Europei. Importante personalităţi ale vieţii politice româneşti din acea vreme dând dovadă de luciditate şi realism, s-au manifestat activ contra revanşismului şi agresiunii. Printre aceste personalităţi, la loc de frunte s-a situat Nicolae Titulescu, ministru de externe al României. Diplomat de mare talent, el a sesizat o clipă mai devreme pericolul pe care-i reprezenta hitlerismul pentru pacea lumii. Înlăturarea sa din guvern cu sprijinul lui Moruzov, la 29 august 1936, avea să provoace o imensă surpriză în ţările prietene.

România se afla într-o situaţie extrem de grea, amplificată de atitudinea de indiferenţă pe care mari puteri ca Anglia şi Franţa o manifestau în faţa încercărilor României de a menţine vechile relaţii tradiţionale. România se decide să reziste, definindu-şi linia politică, diplomatică şi militară. În şedinţa Consiliului Suprem al Armatei din 19 aprilie 1938 expunându-se punctul de vedere al Marelui Stat-Major se menţiona: „În situaţia politică actuală mai ales după alipirea Austriei de către Germania, pericolul iminent este la vest, unde Ungaria şi cu deosebire Germania, ne-ar putea pune în situaţia de a duce un război în condiţii foarte grele, fără un ajutor eficace din partea Cehoslovaciei, care ar putea fi înăbuşită de Germania chiar şi fără sprijin iugoslav. Toţi membrii

Consiliului sunt de acord cu acest punct de vedere[18].

Încercările făcute de ţara noastră prin guvernanţii de atunci de a se menţine în cadrul politicii sale independente, cât şi acţiunile ei diplomatice de contracararea expansiunii economice şi politice a Germaniei naziste spre sud-estul european au fost constant subminate de concesiile britanice faţă de Germania şi de pasivitatea Franţei.

La 28 noiembrie 1938, Ashton Gwatkin, directorul Departamentului economic din cadrul Foreign Office-ului îi comunica consilierului economic al Legaţiei germane la Londra, Rutter, că în conformitate cu declaraţia primului ministru din Camera Comunelor, britanicii au recunoscut faptul că Germania constituie principalul client pentru produsele statelor balcanice şi, în consecinţă, aceasta poate pretinde o poziţie predominantă în Balcani[19]. În toamna anului 1938 are loc o întâlnire între Hitler şi Carol al II-lea, la Berghoff. Hitler îi impune regelui să aducă urgent la putere Garda de Fier în frunte cu Corneliu Zelea Codreanu. Carol al II-lea a refuzat să semneze tratatul de alianţă germano-română şi la înapoiere Carol a telegrafiat la Bucureşti dispunând ca până la sosirea lui, Corneliu Zelea Codreanu aflat în închisoare, împreună cu alţi 12 conducători legionari să fie suprimaţi. Ordinul a fost executat în noaptea de 29/ 30 noiembrie 1938. La aflarea veştii Hitler a făcut una dintre cele mai grave crize de furie ale sale şi România a fost trecută pe lista neagră a inamicilor Germaniei naziste.

În oct 1938[20] Armand Călinescu invitase la Preşedinţia Consiliului de Miniştri pe şeful Marelui Stat Major, generalul Ţenescu Florea, în legătură cu ordinul guvernului de a-i fi sintetizate cele mai importante date şi

---

18 Arh. M. F. A., Marele Stat Major, mapa 51, p. 757 100.

19 Documents of German Foreign Policy (D. G. F. P.) series D, vol IV doc.

20 Horia Brestoiu: Acţiuni secrete în România, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1973, p. 28.

informaţii obţinute de către aparatul Secţiei a II-a şi serviciul secret de informaţii privitor la comportarea adversarilor României în acele momente de mare tensiune politică. Instrucţiunile date de Armand Călinescu puteau fi sintetizate astfel: „Tendinţele, caracterul şi evoluţia expansiunii germane în sud-estul Europei. Privire specială asupra României în anul 1939”.

Pentru întocmirea lucrării erau necesare date provenite de la organismele specializate în aceste probleme: Secţia a II-a şi Serviciul Secret. Ca urmare au fost date ordinele respectivelor organe de informaţii. Generalul Ţenescu a încredinţat responsabilitatea întocmirii lucrării unui ofiţer superior de informaţii, care de puţină vreme fusese numit şef al Secretariatului General al Ministerului Apărării Naţionale, lucrarea trebuind să fie redactată sub egida Marelui Stat Major. Timp de două luni şi jumătate a fost studiat şi sintetizat un mare volum de material informativ. În ianuarie 1939 lucrarea a fost tipărită şi depusă pe masa guvernului. Ce evidenţia lucrarea? Evenimentele internaţionale demonstrau prin evoluţia lor o continuă şi foarte îngrijorătoare deteriorare a situaţiei internaţionale a ţării noastre.

Odată ajuns la putere în centrul Europei, fascismul şi-a concentrat toate eforturile pentru instituirea stăpânirii sale asupra lumii. Germania şi-a asociat, în acest scop, nu numai Italia şi Japonia, ci şi pe vecinii noştri, Ungaria şi Bulgaria, care de mult contestau graniţele stabilite în consens cu dreptatea istorică după primul război mondial pronunţându-se pentru o revizuire generală în beneficiu propriu. În condiţiile care s-au creat şi care se înrăutăţeau pe zi ce trecea, era neapărat necesar să se adune date proaspete provenite din cele mai competente surse şi să se deducă din analiza lor măsurile ce se cereau a fi luate pentru a se apăra cuceririle naţiunii, înainte de toate unitatea şi integritatea ţării.

Concluzia punea în mod direct expansiunea germană în zona geografică a ţării noastre şi constituia în fond baza

lucrării, materializată în conceptul că: „după părerea germană, România, incomplet înarmată astăzi, va capitula uşor în faţa unui puternic atac dat prin surprindere de către armata maghiară, susţinută de cea germană. România, cu bogatele sale resurse în produse agricole, petrol şi vite, va constitui cea mai bună, sigură şi imediată bază de aprovizionare spre continuarea expansiunii germane spre est sau spre sud”[21]. Autorii lucrării conchid că „Cea mai probabilă intenţie a Germaniei, în acest an, este să realizeze etapa cea mai uşoară şi mai sigură, adică penetraţi un ea spre sud-est prin România, spre a stăpâni gurile Dunării, a-şi amenaja o largă bază de operaţii (strategică şi economică), pentru ca să poată trece apoi la ultima şi cea mai grea etapă în expansiunea sa spre est şi sud-est” care de fapt era URSS.

Avertizând în final asupra probabilităţii existenţei agresiunii hitleriste, autorii studiului propuneau ca România să manevreze pentru realizarea unui baraj în calea expansiunii germane. Se impunea în primul rând ca un număr important de personaje de o mare suprafaţă politică şi culturală din România să fie trimise în Franţa, Anglia, Italia, Jugoslavia, Turcia şi eventual şi în Polonia, care să dea alarmă asupra pericolului german, aşa fel ca să trezească conştiinţa tuturor naţiunilor pentru a se ajunge la un front comun. Apelul se baza în mod nemijlocit pe analiza acţiunii de penetraţie germană spre sud-estul Europei, la Gurile Dunării şi Marea Neagră, întrucât:

1) Ungaria, sprijinită în revendicările ei revizioniste, va fi un aliat care va accepta până la urmă, mărită chiar, tutela germană, sperând ca mai târziu să-şi recapete, poate, libertatea de acţiune;

2) România, chiar dacă se va opune cu forţa armată, nu va putea să reziste până la sfârşit, izolată fiind în faţa forţelor germane;

3) Germania îşi păstrează, chiar în eventualitatea

---

21 Arhivele Statului, Bucureşti, F. D. Voi II/I-926, Bibliotecă, vol II, pag. 1–926.

unei acţiuni armate, majoritatea forţelor sale în interior (peste 100 divizii) şi nu va fi nevoită să întreprindă această acţiune decât cu maximum 20 de divizii de infanterie, diviziile motorizate şi o importantă parte din aviaţia sa;

4) România, intrată sub dependenţa Germaniei, constituie prin bogăţiile sale (cereale şi petrol) şi prin situaţia frontierei sale de est, în prelungirea frontierei cehoslovace, baza de operaţii strategico-economică, în vederea desfăşurării sigure a celei mai grele etape, spre Est şi spre Sud".

Din analiza concluziilor prezentate de raport, primul ministru Armand Călinescu a dedus că liniile generale ale politicii duse de guvernul său, coincid întru totul cu punctele de vedere menţionate în raport în luna martie 1939, primul ministru Armand Călinescu a hotărât trimiterea unui ofiţer superior de informaţii cu misiunea de a urmări mai îndeaproape desfăşurarea evenimentelor, a penetraţiei germane spre Europa Centrală şi de sud-est. El mai avea datoria să obţină şi să confrunte informaţiile referitoare la intenţiile germane privind ţara noastră, să consulte cadre de informaţii cu care să analizeze împreună şi să coroboreze cu atenţie date ale acţiunii militare şi politice ale Germaniei. Îi mai revenea de asemenea sarcina să afle care este reacţia în Franţa şi Anglia privitor la penetraţia nazistă în România în cazul unui atac venit din partea Germaniei asupra ţării noastre. În acelaşi timp trebuia să reţină informaţiile privitoare la aşa-zisele garanţii engleze care agitau opinia publică în acea vreme.

La propunerea lui Moruzov, a fost desemnat pentru această misiune, locotenent-colonelul Petrescu Gheorghe. Locotenent-colonelul Gheorghe Petrescu era unul dintre cei mai vechi şi mai dotaţi lucrători ai S.S.I.-ului. Ofiţer de carieră, el lucrase încă din 1927 în cadrul Biroului de căutare a informaţiilor din cadrul Secţiei a II-a a Marelui Stat Major, la începutul anului 1930 devenind şeful acestui organism, unul din cele mai importante colective informative ale Secţiei a II-a. În aceste împrejurări, prin intermediul şefului său de birou lt. col. Florescu Simion,

Petrescu Gheorghe îl cunoscuse şi pe Mihail Moruzov, care-i fusese prezentat ca şef al Serviciului Secret de Informaţii. De atunci, legăturile sale cu Moruzov se vor intensifica, îndeosebi în rezolvarea unor probleme de contraspionaj militar, prin crearea şi folosirea în comun a unor linii informative necesare obţinerii datelor utile apărării naţionale. În 1932 Petrescu Gheorghe a fost prezent la oficierea căsătoriei lui Moruzov. Despre aceste legături, şi îndeosebi despre cele de după anul 1938, unii ofiţeri din cadrul Secţiei a II-a a Marelui Stat Major vor considera că ele au depăşit un anumit cadru oficial şi că lui Gheorghe Petrescu, care se bucura de influenţa lui Moruzov în forurile cele mai înalte, i se încredinţa rezolvarea unor misiuni deosebite. Nu este mai puţin adevărat că Moruzov îi încredinţase adesea sarcini delicate şi complexe pe care el le dusese la îndeplinire cu rezultate foarte bune. Întrunea în personalitatea sa trăsăturile ofiţerului de carieră – exactitatea în serviciu, stăpânirea ireproşabilă a tehnicii muncii sale, exigenţa faţă de sine şi faţă de subordonaţi – cu strânsă simbioză cu calităţile unui funcţionar superior al statului român: tact diplomatic, cunoaşterea de limbi străine, arta conversaţiei. Îşi iubea ţara şi nu ar fi făcut niciun compromis la acest capitol. Este însă de necontestat că prin modul cum a executat această misiune, rapoartele dovedesc în mod evident sentimentele sale patriotice.

Moruzov a dorit să afle prin acest om de mare gabarit profesional şi cu o recunoscută perspicacitate care ar fi reacţia ţărilor considerate de noi amice în cazul în care am fi fost atacaţi de ţările revizioniste. S-a pus la punct un plan minuţios şi s-au stabilit itinerariile posibile, în capitalele din Europa, în care s-a deplasat lt. Colonelul Gheorghe Petrescu lua imediat contact cu ambasadorii ţării noastră acreditaţi în ţările respective, cu ataşaţii militari, navali şi aeronautici români, cu şefii birourilor de informaţii şi contrainformaţii din Statele Majore respective, cu şefii unor servicii secrete şi cu diferite personalităţi care aveau posibilitatea să-i furnizeze

informaţii ori să-i aducă lămuririle necesare.

La începutul lunii martie 1939, Gheorghe Petrescu a sosit în Polonia, oprindu-se mai întâi la Liwow, unde România avea un consulat general. Impresiile ce i-au fost împărtăşite de către consulul general român şi de către lt. col. Ştefănescu Stere – ofiţer ataşat oficial la Liwow – priveau numai stadiul înarmării insuficiente a armatei polone, ci şi orientarea politică a ministrului polon de externe, colonelul Beck. Cu Polonia, România încheiase în 1921, la 3 martie, o alianţă defensivă semnată de către Take Ionescu şi prinţul Sapieha. Ea fusese dublată de încheierea unei convenţii militare şi ambele tratate fuseseră ratificate în 1922. România dorise ca aceste înţelegeri să aibă un caracter „erga omnes”. Din păcate însă partea poloneză s-a opus cu tărie limitând efectele bilaterale într-o singură direcţie, spre URSS. La început lucrurile nu-şi aveau nicio explicaţie, dar treptat s-a dezvăluit înţelesul pentru noi al acestei limitări. Polonia s-a vădit că manifesta o anume simpatie faţă de unele ţări revizioniste, mai ales faţă de Ungaria, cu care intenţiona să aibă o graniţă comună. În plus, ea s-a angajat direct în practicarea unei politici revizioniste similară Germaniei. Polonia la un moment dat a încercat s-o atragă şi pe România pe o asemenea cale, dar ţara noastră a refuzat. Care erau intenţiile conducătorilor Poloniei în această privinţă? Pentru a cunoaşte răspunsul la această întrebare Mihail Moruzov se folosise de Afanasie Moruzov. Acesta a stat ani de zile la Liov sub o identitate falsă, lucrând ca custode la muzeul local de artă.

Locotenent colonelul Gheorghe Petrescu nu mergea deci în necunoscut. Când la 4 martie 1939 a sosit în capitala Poloniei tocmai avea loc vizita ministrului român de externe, Grigore Gafencu. În urmă doar cu câteva zile îşi încheiase vizita la Varşovia ministrul de externe al Italiei, Ciano. Timp de 3 zile el a depus imense eforturi de a găsi un omolog cu care să abordeze discutarea problemelor de interes reciproc, dar fără succes. A trebuit să se rezume la culegerea unor informaţii din surse

indirecte, nu lipsite de utilitate.

Dacă examinăm notele lăsate de Armand Călinescu, pe care ministrul Poloniei la Bucureşti îl primise cu o remarcă total neamicală la adresa ofiţerilor români, ar fi trebuit să se aştepte la o asemenea primire. Deşi nu a avut acces la informaţii, ofiţerul nu s-a dat bătut. Din datele culese a tras concluzia că Polonia persevera cu hotărâre într-o apropiere de Germania care nu numai că îi respingea avansurile, dar uneltea pentru distrugerea sa ca stat. Gheorghe Petrescu era complet edificat în privinţa opţiunilor politice ale acestui stat cu care ne învecinam în privinţa potenţialului său militar disproporţia faţă de Germania era mai mult decât neobişnuită. Drept urmare, în raportul întocmit la întoarcere a menţionat că în cazul unui conflict, armata poloneză va fi complet înfrântă în numai câteva zile: „nu se poate conta în mod eficace pe Polonia într-un conflict în care România va fi angajată faţă de Ungaria şi Germania”[22].

Climatul internaţional încărcat, aerul sumbru ce domnea la Varşovia, vorbeau de la sine. Agentul român va trage concluzia că „atmosfera la Varşovia este deocamdată foarte puţin binevoitoare pentru România”. Îşi baza concluziile pe diverse aspecte ce le întâlnise, între care un loc important îl deţinea neîncrederea manifestată în puterea armatei române, atmosfera de suspectare a ofiţerilor români trimişi pentru stagiu în armata polonă. Dar mai cu seamă, pentru el ca ofiţer de informaţii mirarea îl cuprinsese la refuzul şefului Biroului II din Marele Stat-Major polon de a-l primi. Uşa ce i se închidea ostentativ în faţă din partea unui amic, cel puţin teoretic, indica evidenta răceală pe care unele organe guvernamentale poloneze o puneau în calea relaţiilor româno-polone. În urma insistenţelor depuse de a avea o întrevedere, răspunsul îl edificase: şeful Biroului II nu era abordabil…

Concluziile menţionate în raportul său arătau clar că atitudinea şi mai ales jocul diplomatic al ministrului Beck

22 Arh. Statului, Bucureşti, F. I. Dosar 23008, vol. 5, pag. 38.

îndepărta România de posibilitatea colaborării cu Polonia.

De la Varşovia, Petrescu Gheorghe s-a îndreptat către Cehoslovacia, ajungând la Praga la 8 martie 1939, cu câteva zile doar de marea tragedie a poporului cehoslovac. Vizita s-a desfăşurat sub semnul unei apropiate colaborări şi a unui sincer schimb de informaţii.

În urma demersurilor întreprinse de ambasadorul român la Praga, Lecca şi a ataşatului militar român, conducătorii aparatului de informaţii cehoslovac îl vor primi pe delegatul român şi se vor întreţine îndelung. Astfel, Gheorghe Petrescu a discutat cu şeful Serviciului secret ceh, cu şeful Secţiei informaţiilor din Marele Stat Major, cu colonelul Pika, fost ataşat militar al Cehoslovaciei la Bucureşti, cu Zwec, directorul general al uzinelor de armament Zbrojovska-Breno.

Petrescu va putea să constate „o atmosferă de mare descurajare din cauza amestecului continuu şi imixtiunilor din ce în ce mai mari ale Germaniei în această ţară" dar în acelaşi timp va remarca la interlocutorii săi faptul că „niciun moment nu au lăsat să se înţeleagă că le-ar fi teamă de o acţiune atât de apropiată în contra lor, din partea Germaniei. Colonelul Pika i-a confirmat lt. col. Petrescu Gheorghe că în linii mari, soarta Cehoslovaciei este cunoscută. S-au purtat discuţii privitor la problemele schimbului reciproc de informaţii. Şeful Biroului II al Marelui Stat Major cehoslovac îi face cunoscut ofiţerului român că deţine date conform cărora Ungaria şi Bulgaria, sprijinite de Germania, vor revendica teritorii din România şi vor fi împinse la o acţiune armată chiar în scopul ca Germania să pună în fond, stăpânire pe România. S-au mai purtat discuţii cu privire la livrarea de material de război cehoslovac României: reiese, din toate acestea, marea bunăvoinţă pe care cehii au avut-o pentru a ne înarma şi a ne ceda cât mai mult din materialul lor de război. Am pierdut însă această ocazie fericită şi unică.

De la Praga, lt. Colonel Gheorghe Petrescu şi-a continuat periplu în Germania, la Berlin unde a sosit la 11 martie, tocmai în momentul în care naziştii puneau la cale

invadarea Cehoslovaciei. Petrescu notează: „Populaţia este foarte amărâtă, foarte puţin dornică de război, cu totul înfometată din cauza diferitelor măsuri de restricţiune luate de autorităţi[23]. În privinţa destinului României, diplomaţii erau unanim de părere că „Ea va fi ocupată prin surprindere şi repede, pentru asigurarea spatelui şi a unei bune baze de aprovizionare”.

La 16 martie, Petrescu Gheorghe pleca de la Berlin, din acea „atmosferă plină de înfrigurare”, cum o va denumi.

Soseşte la Londra la 24 martie şi s-a bucurat de o primire cordială din partea reprezentantului Intelligence Service-ului, cu toate că tocmai în acele momente reprezentantul Germaniei se afla la Bucureşti şi acordul economic pe care el îl negocia de mult era pe cale de a fi semnat. Anglia dădea semne că înţelegea situaţia tragică pe care o traversam. Ministrul de război englez, după afirmaţiile ambasadorului român la Londra, V. Tilea, dăduse asigurări că în cazul în care România va fi atacată, „frontiera engleză va fi la frontiera României”, menţionând însă că „atitudinea Angliei depinde de atitudinea României”. Pentru a veni în sprijinul României, şeful Marelui Stat Major englez îi precizase lui Tilea ca guvernul român să facă o intervenţie oficială urgentă asupra materialului de război de care are nevoie, şi Anglia fără să negocieze acum chestiunea financiară, ne va livra imediat acest material”. Ministerul de război englez era gata să ofere 200 de avioane de bombardament şi 150 avioane de vânătoare, bombe, piese de schimb, mecanici şi piloţi de şcoală. La Londra, Petrescu s-a întreţinut îndelung cu Tilea care va deveni nu peste multă vreme, eroul unei acţiuni ale cărei dedesubturi nu au fost lămurite nici până astăzi în totalitate şi în mod satisfăcător. Oricum, reprezentantul serviciului de informaţii român a putut lua act de faptul că nu ne pierdusem cu totul creditul şi că o tranşee de rezervă ne mai era disponibilă. El părăsea Londra cu

23 Arhivele Statului Bucureşti, F. I. Dosar 23008, vol 5, p. 39.

impresia că Anglia" este perfect hotărâtă să facă război, că este sigură că-l va câştiga şi că „ne va sprijini la maximum".

Din Anglia, locotenent-colonelul Petrescu a traversat invers Canalul şi s-a oprit la Paris, la 28 martie. Mai întâi discuţiile cu Tătărăscu, ambasadorul României la Paris s-au dovedit extrem de utile, diplomatul român fiind un observator politic foarte bine informat. Franţa considera că România va forma obiectul unei agresiuni dintr-un moment în altul, singura soluţie fiind rezistenţa. Semnarea acordului economic cu Germania crease la Paris o situaţie cu totul echivoci asupra consecinţelor situaţiei ţării noastre. Presa franceză menţiona faptul că România şi-a pierdut libertatea de acţiune şi a intrat în sfera de influenţi a Germaniei.

Locotenent colonelul Gheorghe Petrescu a fost primit încă din prima zi de şeful Secţiei informaţiilor din Marele Stat Major francez, col. Gauche şi şeful Serviciului secret francez, col. Rivet. Au fost întâlniri pe care le-am numi în termenii de astăzi, de lucru, în sensul ci fiecare parte şi-a putut expune deschis punctul de vedere şi s-au putut formula concluzii precise în cazul unei colaborări pe timp de război. Guvernul francez primise cu mai puţini detaşare ştirea oricărei livrări de material strategic către noi. Franţa se găsise luată ea însăşi prin surprindere şi era destul de prost înarmată.

Simpatiile reciproce nu dispăruseră cu totul. Generalul Dentz a mers la generalul Georges, şeful Marelui Stat Major şi în aceeaşi seară colonelul Vallete comunica ataşatului militar român, renunţarea la măsurile de sistare a livrării armamentului către România.

În perioada 28–30 martie 1938 locotenent colonelul Gheorghe Petrescu a avut întrevederi speciale cu coloneii Gauche, Rivet şi Malraison. „Am găsit foarte multă solicitudine din partea lor şi un interes deosebit pentru strângerea acestor legături. Deşi am avut impresia că din acest strâns contact ei urmăresc mai mult să profite decât să ofere, nu am făcut prea multe obiecţii, tocmai pentru a

arăta sentimentele noastre de prietenie şi spiritul nostru de solidaritate". Şeful serviciului secret francez s-a arătat dispus să trimită în România un ofiţer care să ţină legătura cu Serviciul secret român.

Petrescu a mai fost primit de către şeful de cabinet al generalului Gameliu – colonelul Petit Bon. Datorită acestui personaj influent a putut pătrunde în ceea ce se considera pe atunci Sfânta sfintelor şi anume Linia Maginot, linie pe inexpugnabilitatea căreia aliaţii din vest contau enorm. Ofiţerul român în raportul întocmit acasă şi-a exprimat îndoiala în privinţa eficienţei fortificaţiilor franceze. Fără a fi fost un strateg, el anticipase posibilitatea ca fortificaţiile să fi fost ocolite. Cu alte cuvinte nu-i scăpase vulnerabilitatea Franţei.

Deplasarea locotenent colonelului Gheorghe Petrescu în ţările menţionate, modul strălucit în care acesta s-a achitat de misiunea delicată încredinţată dovedeşte că Mihail Moruzov se înconjurase de oameni de cea mai înaltă autoritate în domeniul informaţiilor. Desigur că nu depindea de el ca ceea ce se aduna cu atâta trudă să fi fost folosit în mod corespunzător.

OFENSIVA SERVICIILOR SECRETE

În ciuda tuturor declaraţiilor liniştitoare ale diplomaţilor britanici şi francezi, Germania devenise o forţă militară excepţională. Ea dispunea de o uriaşă maşină de război bine echipată, în care un accent deosebit era pus pe mijloacele moderne de ducere a războiului: folosirea blindatelor şi a aviaţiei. Acest complex militar pentru ca să funcţioneze avea nevoie de petrol. Iar pentru ca să treacă la aplicarea planurilor de cuceriri care şi le întocmise pentru întreaga Europă, era vizată România, singura ţară de pe continent care dispunea de petrol în măsură să satisfacă necesităţile de aprovizionare ale acestei maşinării.

Aliaţii noştri tradiţionali – Anglia şi Franţa – şi-au dat perfect de bine seama de importanţa petrolului pentru Germania. Se cereau luate urgent măsuri energice pentru a se opri la timp accesul Germaniei hitleriste la petrolul

românesc. Englezii şi francezii au încercat să ne convingă să aplicăm un plan special de distrugere a puţurilor petroliere şi a instalaţiilor de rafinare.

Anglia şi Franţa s-au oferit să vină în sprijinul României legând soarta acesteia de a Poloniei. În mesajul transmis ţării noastre se arăta că: „Guvernele lor, ţinând seama de frământările europene, de primejdia care se pare să ameninţe statele din Europa răsăriteană, ca şi de cerinţele şi condiţiile pe care însăşi România le-a adus la cunoştinţă celor două guverne apusene, acestea se gândesc să consolideze deocamdată poziţiile Poloniei şi ale României şi asta numai pentru cazul dacă aceste două ţări sunt gata să reziste în mod temeinic de îndată ce ar fi ameninţate, fie printr-un atac direct, fie prin măsuri de penetraţie economică, care ar pune în primejdie neatârnarea lor, fie prin uneltiri care ar tinde la dezagregarea lor naţională, fie, în sfârşit, prin presiuni militare indirecte şi mobilizare de trupe la hotare”.

România îşi face cunoscut punctul său de vedere menţionând: „voinţa ei de a-şi apăra în toate cazurile neatârnarea şi hotarele, voinţă ce nu era îndreptată special împotriva nimănui, ci privea pe orice eventual agresor împotriva liniştii, a siguranţei şi a integrităţii României”.

Răspunsul ţării noastre nu a fost cel aşteptat de Chamberlain. Şi ca urmare, Londra va lua unele măsuri privind livrarea către România a materialelor de război. Astfel, Ministerul Apărării Naţionale al Angliei, a adresat în scris României un refuz categoric de a nu mai livra orice materiale”. Britanicii lăsase să se înţeleagă că atitudinea lor s-ar datora temerii că „în spatele acordului româno-german, ar exista şi un acord politic şi că România ar fi pierdută pentru cauza Axei Londra-Paris”.

Intuind modificări în poziţia guvernului britanic, Secţia a II-a a Marelui Stat Major – care dorea să cunoască stările de lucruri de la faţa locului – l-a delegat pentru a doua oară, în misiune specială în cele două capitale vest-europene, Londra şi Paris, pe delegatul său, – lt col. Petrescu Gheorghe. Sondând terenul în privinţa livrării

materialului de război, lt col. Petrescu Gheorghe va raporta despre „schimbarea totală de atitudine pe care servicii importante din cadrul Ministerului de război englez, au avut-o ulterior faţă de ataşaţii noştri militari navali şi aeronautici de la Londra, cărora li s-a pus în vedere că problema comenzilor de material de război este o chestiune care trebuie tratată de la guvern la guvern şi în orice caz, mai întâi pe teren politic”.

Pe data de 3 aprilie 1939, când părăseşte Londra lt col. Petrescu Gheorghe va transmite în ţară: „Din cauză că acordul nostru economic cu Germania nu este încă complet înţeles, iar pe de altă parte, până la clarificarea situaţiei noastre faţă de acordul anglo-francez şi eventual polonez, se intenţionează ca livrările de armament pentru ţara noastră să fie amânate. Din contactul pe care l-am avut cu oficialităţile engleze, pare că Londra intenţionează a ne cere să ne clarificăm hotărât poziţia”.

În aceeaşi zi, ofiţerul român ajunge la Paris şi contactează aceleaşi personalităţi cu care avusese întrevederile anterioare. Întâmpină o evidentă răceală şi o rezervă bine marcată”. Francezii deveniseră bănuitori, considerând neaderarea noastră la pact ca o alunecare spre o politică germano-filă”.

În raportul său final va menţiona: „Insistenţa Angliei şi chiar a Franţei de a forma un front la Est contra Germaniei, nu este cauzată de dorinţa de a stăvili expansiunea germană spre Est. Această expansiune ar fi chiar dorită de Axa Londra-Paris, dacă acest lucru ar satisface Germania şi Italia şi prin aceasta s-ar asigura integritatea lor continentală şi colonială”.

La sfârşitul anului 1938 şi începutul anului următor, în relaţiile româno-germane intervin momente de mare tensiune care culminează în martie 1939, cu prilejul invadării Cehoslovaciei. Organele de informaţii aparţinând Marelui Stat Major Român semnalează în prealabil existenţa unor planuri comune germano-maghiare de invadare a României. Drept urmare, guvernul român a declarat la 15 martie 1939 mobilizare generală, dislocând

mari unităţi la graniţele de Nord şi Nord-Vest ale ţării. O altă măsură luată a fost mobilizarea la locul de muncă a circa 680 de mii de oameni din cadrele de rezervă ale armatei care lucrau în administraţie şi producţie.

O altă măsură cu caracter deosebit luată de ţara noastră a fost hotărârea de distrugere a instalaţiilor, resurselor şi rezervelor de petrol pentru ca acestea să nu cadă în mâinile Germaniei.

Din primăvara anului 1939, România se transformă într-un teren de confruntare între cele două mari tabere. Englezii şi francezii au cerut României să traducă în fapt un plan special de distrugere a puţurilor petroliere şi a rafinăriilor. Pentru a nu ajunge în mâinile germanilor petrolul românesc, generalul Florea Ţenescu, Şeful Marelui Stat Major al armatei, a dispus elaborarea unui program care prevedea sabordarea întregului potenţial petrolier al ţării. Lucrarea a fost efectuată *de* Secţia a III-a operaţii strategice şi Biroul mobilizării industriale condus de Constantin M. Rădulescu. Anglia şi Franţa au luat notă cu satisfacţie de diversiune şi sabotaj. Aliaţii ne-au promis despăgubiri pentru sacrificiul ce urma să-l facem. Traducerea în viaţă a planului de distrugere a fost încredinţată inginerului Leon Wenger din partea Franţei şi colonelului Colin Gulbins din partea Marii Britanii.

Fără a se aştepta acordul României după cum se convenise cu Aliaţii, a început operaţiunea de sabotaj a industriei petroliere, inclusiv a mijloacelor de transport.

Sesizate, serviciile secrete germane au trecut neîntârziat la contramăsuri. Astfel, unitatea „Brandenburg” formată din circa 5.000 de oameni, a fost introdusă complet în România. Pe teritoriul ţării noastre a început o luptă surdă şi ocultă între Abwehr, Intelligence Service şi Deuxième Bureau. Pentru moment, guvernului român nu-i rămânea altceva decât să stea în expectativă şi să se informeze. Să se informeze cât mai bine. Drept urmare S.S.I.-ul, Secţia a II-a din Marele Stat Major şi Corpul Detectivilor au primit sarcina de a supraveghea permanent părţile aflate în conflict.

Acţiunile anglo-franceze progresau cu rapiditate şi germanii şi-au dat curând seama că vor pierde terenul. Drept urmare spionajul german s-a infiltrat în România utilizând o gamă variată de mijloace. Datele obţinute de către organele speciale române cu privire la evoluţia spionajului german în ţara noastră a permis descoperirea unui tablou deosebit de complex: în primul rând existenţa unor rezidenţe informative intense, a unor căi multiple de penetrare, acoperire şi finanţare, numărul mare al obiectivelor, problemelor şi persoanelor supravegheate, toate acestea trădând caracterul de spionaj total, orientat în direcţia nimicirii forţelor interne ale statului în vederea ancorării definitive a României la carul maşinii de război german.

Pe teritoriul României a început un război surd între principalele oficine naziste de spionaj: Gestapoul şi Abwehr-ul, care ambele vizau impunerea la conducerea statului român a unei grupări cu orientare fascistă. Dacă Abwehr-ul avea o ascendenţă după cum vom vedea datorită colaborării lui Canaris cu Moruzov, în schimb Gestapoul colabora cu legionarii şi unele elemente corupte din Siguranţa Generală.

Gestapoul a desfăşurat în România o activitate subversivă cu grave implicaţii, în primul rând pentru a contracara efectele opoziţiei româneşti. A exercitat şi acţiuni de contraspionaj împotriva serviciilor secrete aliate, a urmărit partidele şi oamenii politici democraţi. A organizat formaţiuni speciale ale „Kommandos” pentru intervenţii de forţă şi a instalat focare de propagandă naţional-socialistă în România.

Reţelele sale de informaţii erau constituite din elemente ce aderaseră la ideologia nazistă şi informatori proveniţi din cadrul lumii interlope.

Gestapoul din România a fost condus de către ataşatul de poliţie de pe lângă Legaţia germană, Kriminalratul SS colonelul Peter Geissler, de Hauptsturmführer-ul SS Gustav Richter şi de alţii. Au fost înfiinţate secţii speciale şi oficii conspirative ca organe cu

acoperire diplomatică, ori încadrate în aparatul diverselor firme şi societăţi cu capital german, asociaţii culturale şi de propagandă.

Gestapoul era condus de Geissler, care trăise clandestin până în 1940. Principalul sediu operativ era situat pe strada Ilfov, clădirea fiind dotată cu anexe şi beciuri pentru torturarea prizonierilor. O secţie unde se făcea legătura cu agenţii informatori, funcţiona pe strada Wilson (actuala Snagov) şi aici îşi desfăşurau activitatea rezidenţii Bauer şi Chaperouge. Conform declaraţiilor lui Eugen Cristescu, Gestapoul german exista în România încă din anul 1934 şi a fost amestecat în toate atentatele: contra lui Ducă, lui Călinescu şi toate celelalte. El a avut o acţiune foarte puternică în legătură cu legionarii, a fost implicat în acţiunea de la Jilava şi din cercetările făcute atunci a rezultat că Gestpo-ul a fost cel care a dat arme legionarilor care i-au executat pe cei de la Jilava în noaptea de 26/ 27 noiembrie 1940 (au fost ucise 65 persoane), iar mai târziu cu ocazia rebeliunii legionare s-a constatat că o bună parte din armele legionarilor erau furnizate tot de către Gestapo.

Spionajul nazist în România era efectuat şi de S.D. – VI (S.D. – Ausland) sau serviciul de spionaj în străinătate. A fost condus o vreme de Kurt Auer şi încadrat cu ofiţeri specialişti care se foloseau de identităţi false, cu acoperire în cadrul firmelor şi societăţilor germane.

În România acelor ani au operat cele mai importante grupe ale S.D. Ausland şi anume Grupa VI-E specializată în acţiunile de spionaj în Europa răsăriteană, Grupa VI-S, specializată în acţiunile de sabotaj şi Grupa VI-E, ce avea ca domeniu de activitate războiul economic.

Funcţionau 14 rezidenţe în regiunea petroliferă, respectiv 6 la Ploieşti, 6 la Câmpina şi 2 la Moreni; 24 de rezidenţe în principalele porturi de la Dunăre şi Marea Neagră (6 la Galaţi, 6 la Brăila, 3 la Constanţa, 3 la Orşova şi câte două la Sulina, Reni şi Giurgiul). În alte centre administrative, industriale şi noduri de comunicaţii au fost create 19 rezidenţe: 6 la Braşov, 5 la Timişoara, 4 la Iaşi, şi

câte două la Sibiu şi Craiova.

Un rol cu totul aparte între serviciile de spionaj germane prezente în România, a revenit Abwehr-ului, condus de amiralul Canaris.

Abwehr-ul a folosit pentru acţiunea de supraveghere informativă a României serviciile sale din Königsberg şi Breslau, afectate „Sectorului de Răsărit" precum şi pe cele din München şi Viena, prin care era coordonat „Sectorul Balcani". În preajma celui de al doilea război mondial, Abwehr-ul a creat K.O. (Kriegsorganisation), care nu erau altceva decât oficine de spionaj şi diversiune ce aveau ca scop să opereze în cadrul acţiunilor de contraspionaj şi contra-sabotaj şi să identifice mişcările de rezistenţă din teritoriile străine neocupate. Canaris este autorul înfiinţării Diviziei Brandenburg destinată purtării războiului subversiv în zonele vitale pentru Reich. În cadrul acestei divizii au fost înfiinţate „detaşamente pentru România, în care erau înrolaţi saşi şi şvabi din ţara noastră. Aveau ca misiune protejarea zonelor petrolifere şi a Dunării.

Serviciul de Informaţii al Armatei Germane din România, cum era denumit oficial Abwehr-ul la Bucureşti, a fost condus mulţi ani de colonelul Rodler şi adjunctul acestuia maiorul Waldemar von Gregory. În primăvara anului 1944 colonelul Rodler a fost înlocuit cu colonelul Bauer.

Principala osatură pe care s-a sprijinit coloana a V-a a Germaniei naziste, alături de organizaţia legionară a constituit-o mişcarea hitleristă din România. În anul 1931, în scopul de a grupa pe toţi germanii din străinătate a fost creată „Organizaţia pentru străinătate a N.S.D.A.P. Societatea de întrajutorare „Selbsthilfe", creată la Sibiu în anul 1932, a devenit nucleul mişcării naziste din rândurile populaţiei germane din România. În acelaşi an a început să activeze Partidul naţional-socialist al şvabilor" din Banat, organizat după modelul batalioanelor de asalt ai căror membri erau înarmaţi cu cuţite, pumnale şi revolvere. În aprilie 1935 s-a constituit „Deutsche Volkspartei în

Rumänien” („Partidul poporului german în România”) organizat după modelul nazist, condus de Alfred Bonfert şi Waldemar Gust.

Comunitatea germanilor din România – consemna S.S.I. Într-un studiu întocmit în anul 1939 – se consideră, sub raport ideologic şi politic, ca făcând parte din unitatea germană naţional-socialistă şi ca atare, au la baza acţiunii sale premisele naţional-socialiste din Reich.

Cu sprijinul elementelor hitleriste din rândul naţionalităţii germane din România şi al rezidenţelor secrete germane din ţara noastră, N.S.D.A.P./A.O. Îşi dezvoltă măsurile de propagandă şi spionaj. Activitatea de culegere de informaţii era coordonată de inginerul Kohihammer, de care asculta şi ministrul Killinger şi inginerul Bruncken.

Influenţa Reichului s-a exercitat şi asupra Grupului etnic german din România, care a îndeplinit misiuni legate de culegerea informaţiilor. Activitatea secretă de informaţii efectuată de Grupul etnic german a fost organizată prin intermediul unui serviciu special creat, condus de Walter May, ce-şi avea birouri de informaţii la Timişoara şi Braşov.

Rolul de coordonare şi conducere al spionajului german în România a revenit Legaţiei germane din Bucureşti ce îl avea în frunte pe baronul Manned von Killinger, fiind secondat de Arthur Adolf Konradi şeful Secţiei A.O./N.S.D.A.P. Din România, dr. Gerdhardt Steltzer, Hermann von Ritgen, Hans Berndt von Halften şi Alfred Gestenberg, ataşat militar.

Organele informative aparţinând Legaţiei germane (Deutsche Gesandschaft) au desfăşurat o intensă activitate informativă sub conducerea nemijlocită a lui Killinger. La începutul anului 1941, antena organelor române de contrainformaţii „Karr” infiltrată în sânul Legaţiei germane semnala că „activitatea de centralizare a informaţiilor a fost reorganizată, fiind încredinţată unor oameni instruiţi special în acest scop, unor conducători cu experienţă veniţi din Germania, subordonaţi din punct de vedere politic lui Killinger. Pentru camuflarea personalului

Gestapoului, s-a creat pe lângă Legaţia din Bucureşti, secţiuni speciale, oficii şi organisme, a căror funcţionare pare a fi normal legată de activitatea în diferite domenii".

Activitatea oficială a diplomaţilor Reichului era dublată de cea de spionaj. Spre exemplu, ataşatul comercial Arthur Adolf Konradi pe lângă funcţia de conducător al A.O./N.S.D.A.P. Presta o activitate de spionaj economic prin reţeaua proprie din Bucureşti şi cele 13 consulate răspândite pe teritoriul ţării. Herman von Ritgen, ataşat de legaţie, era în realitate conducătorul în România al S.D. – VI (Extern). Consulul general Karl Freiherr von Gregory deţinea rolul de adjunct al şefului Gestapoului. Se ocupa de legăturile cu mişcarea legionară. Tot cu sprijinirea elementelor fasciste şi a Gărzii de fier, se ocupa ziaristul Ernst Cristoph Shepky, introdus în ţară în anul 1934.

*

În primăvara anului 1939 Anglia avansa guvernului român propunerea ca să se accepte distrugerea puţurilor petroliere şi a rafinăriilor pentru a nu cădea în mâinile armatei germane. România a ridicat problema despăgubirilor, ştiut fiind că în 1916 aliaţii au refuzat să recunoască dreptul statului român la despăgubiri şi până la urmă au acceptat să recunoască doar 4 milioane de lire sterline din cele 10 milioane cât reprezentau pagubele suferite.

La 12 octombrie 1939 erau dezvăluite în urma activităţii informative intenţiile Germaniei faţă de România. Astfel, o informaţie obţinută prin reţeaua Corpului detectivilor provenind din cercurile germane, arăta hotărârea acestor cercuri de forţare a României în direcţia măririi exportului de petrol şi cereale.

Acţiunea de sabotare a maşinii de război germane continua a se înfăptui în România prin toate mijloacele clasice: de la cele cu caracter paşnic până la cele cu caracter violent. Evenimente ciudate se produceau soldându-se cu avarii de maşini şi utilaje, incendii, scoaterea din funcţiune a unor uzine şi chiar distrugerea

lor. Se aplică sistematic un plan de scădere a producţiei petroliere. În regiunea petroliferă aveau loc „accidente” la schele, la staţii de pompare şi rafinării.

Informaţiile serviciilor secrete române arătau că erau acţiuni de sabotaj străine puse la cale de către agenţii statelor interesate în România.

Într-un raport al Serviciului Secret de Informaţii erau menţionate, printre multe altele, următoarele accidente:

— Explozia produsă la rafinăria „Româno-Americană” din Ploieşti, la 8 noiembrie 1939;

— Incendiul de la rafinăria „Orion” din Ploieşti, produs la 4 decembrie 1939;

— Incendiul de la rafinăria „Apollon” Petrol din Târgovişte, produs la 5 decembrie 1939;

— Incendiul de la rafinăria „Noris” din Ploieşti, produs la 8 decembrie 1939;

— Incendiul de la instalaţia de asfalt a Societăţii Astra-Română din Ploieşti, produs la 14 ianuarie 1940;

— Incendiul de la schela petroliferă Scăeni a Societăţii Astra Română, la 18 ianuarie 1940;

— Explozia produsă la Societatea Astra Română, la 22 ianuarie 1940;

— Incendiul de la schela Societăţii Româno-Americane din Ariceşti, declanşat la 25 ianuarie 1940;

— Explozia produsă la rezervorul rafinăriei „Steaua-Română”, la 24 februarie 1940;

— Perforarea conductei aparţinând Societăţii Dacia Petroliferă, la 23 martie 1940, lângă bariera Râfov a oraşului Ploieşti.

La toate aceste acte de vădit sabotaj, şi-a adus o contribuţie însemnată şi Departamentul D din cadrul Serviciului secret britanic, creat în 1938 şi condus de Laurence Grand. Încă din primele luni de existenţă ale Departamentului D, cea mai eficace secţie era cea care se ocupa de regiunea Balcanilor. Sarcina acestei secţii era să prevină pentru un timp dominaţia germană în România, Iugoslavia şi Ungaria.

În luna decembrie 1939 a fost interceptată de către

organele de contrainformaţii române o telegramă din care rezulta că Ribbentrop tocmai îi încredinţase lui von Killinger o misiune, care consta din intensificarea activităţii de spionaj în România şi ţările vecine. Von Killinger înainte de a fi numit ministru în România, îndeplinise numeroase misiuni cu caracter secret în statele balcanice.

În aceste condiţii amiralul Canaris, şeful Abwehr-ului şi-a amintit că în fruntea S.S.I.-ului se afla Mihail Moruzov, un as al combinaţiilor subtile. El a fost primul care a dat a înţelege că dorea o anumită apropiere. La rândul său, Moruzov şi-a dat perfect de bine seama că, mai devreme sau mai târziu, această mişcare tactică devenea inevitabilă. Şi totuşi, impulsul de a tatona intenţiile lui Canaris nu a fost o iniţiativă proprie ci s-a datorat regelui Carol al II-lea precum şi mareşalului palatului, Ernest Urdăreanu, unul dintre stâlpii camarilei ce se instalase la palat.

Mihail Moruzov era frământat de gândul să nu aducă prin comportarea sa prejudicii statutului de neutralitate pe care îl adoptase ţara. Orice abatere, ori cât de mică, putea fi speculată de către germani, care deveniseră foarte suspicioşi şi care abia aşteptau să ne plătească poliţele pentru toate necazurile ce le produsesem în primul război mondial.

Serviciul Secret de Informaţii Român, condus de Mihail Moruzov ca şi Secţia a II-a din Marele Stat Major primiseră sarcini exprese, pornind de la faptul că unele state promovau făţiş pe plan internaţional o politică de revizuire a tratatelor de pace încheiate după primul război mondial, de a culege informaţii pe această temă. O altă misiune privea supravegherea agenţilor spionajului german ce acţionau în sfera producerii şi prelucrării petrolului pentru a preveni actele de sabotaj. La propunerea lui Moruzov, s-a ajuns la concluzia necesităţii colaborării între Serviciul Secret de Informaţii şi serviciile secrete germane corespondente, fapt care ar putea să contribuie la unele câştiguri în această direcţie, ca şi la o

ameliorare a relaţiilor cu Germania în perspectiva unei apropieri cu Horia Sima.

Colaborarea dintre Moruzov şi Canaris s-a realizat cu asentimentul şi îndrumarea tactică a regelui Carol al II-lea, deoarece presiunea exercitată de Germania crescuse considerabil după cotropirea Cehoslovaciei şi mai ales a Poloniei, iar pe de altă parte începuse să se manifeste nemulţumirea faţă de serviciile secrete ale Aliaţilor care trecuseră, fără acordul guvernului român, la aplicarea planului de distrugeri pe Valea Prahovei.

Pentru realizarea colaborării dintre Moruzov şi Canaris au fost necesare câteva luni de pregătiri. Cu foarte multă prudenţă s-a stabilit un prim contact în luna octombrie a anului 1939, după ce izbucnise războiul şi Polonia fusese înfrântă, dispărând ca stat, de pe harta Europei, Moruzov s-a întâlnit cu colonelul Wahle, ataşatul militar al Germaniei la Bucureşti. Dialogul a avut loc la locuinţa sa de pe strada Sofiei. Singura măsură concretă stabilită cu acel prilej a fost trimiterea la Berlin a unui emisar cu scopul unei mai bune informări reciproce. La scurt timp după această întrevedere, maiorul Gh. Micandru din serviciul de informaţii, a primit o împuternicire scrisă de la colonelul Wahle pentru o vizită de informare la Canaris.

La 31 octombrie 1939 – emisarul lui Mihail Moruzov, maiorul român de contrainformaţii C. Gh. Ionescu Micandru, în întrevederea pe care o are cu amiralul Canaris, la sediul Abwehr-ului din Berlin, pe Cheiul Tirpitz 74–76, transmite propunerea serviciului nostru, de colaborare cu cel german, motivată de situaţia politică externă actuală a României, propunere primită cu foarte multă satisfacţie de către organele superioare ale Marelui Stat Major german (raport – interval 26 octombrie – 3 noiembrie 1939 – semnat: maior C. Gh. Ionescu Micandru).

Iată cum este descrisă pregătirea şi desfăşurarea misiunii emisarului lui Moruzov. Între 28–29 octombrie 1939 maiorul C. Gh. Ionescu Micandru urma să sosească la Berlin, trimis de Moruzov pentru trei zile, pentru a discuta

cu Canaris problema petrolului. La sfârşitul lunii octombrie, conform înţelegerii stabilite, a sosit la Berlin mesagerul lui Moruzov. Avea o misiune strict secretă şi într-o conspirativitate deplină. La 30 octombrie maiorul Ionescu Micandru s-a prezentat la sediul Abwehr-ului, solicitând amiralului Canaris o audienţă. S-a răspuns că amiralul este plecat din Berlin într-o misiune, de unde se va întoarce după o săptămână. În realitate Canaris nu era plecat din Berlin. Domnului maior Ionescu Micandru i se aplică astfel schema concepută anterior. În aceeaşi zi, un sol al amiralului, în persoana maiorului Pruck, ofiţer al serviciului de informaţii german, a luat un prim contact, la hotel, cu maiorul român. A doua zi, la 31 octombrie, s-a transmis domnului maior Ionescu Micandru o ştire de „bun augur”. Aflând că este căutat de un mesager al domnului Moruzov. Canaris şi-a „întrerupt misiunea”, întorcându-se urgent la Berlin. În aceeaşi zi, la ora 10, 45 şeful Abwehr-ului, asistat de locotenent-colonelul Prickenbrock, şeful Serviciului German de Contrainformaţii al armatei şi de maiorul Pruck, îl primea în audienţă pe maiorul Ionescu Micandru. Acesta a dat citire – din motive de conspirativitate – mesajului adresat de dl Moruzov amiralului Canaris, redactat în limba franceză. După ce a ascultat mesajul, Canaris şi-a exprimat stima şi consideraţia faţă de personalitatea şefului Serviciului Secret de Informaţii din România, dând o înaltă apreciere activităţii acestuia.

S-au luat, cu acest prilej, pe baza împuternicirilor acordate emisarului român, următoarele hotărâri:

— Încă în luna noiembrie să aibă loc o întâlnire de lucru între şefii celor două servicii. Locul întâlnirii – Berlin sau Bucureşti – să aibă un caracter personal, strict secret;

— Conform propunerilor scrise în mesajul domnului Moruzov, s-a convenit ca, până la întâlnirea dintre şefi, să aibă loc întrevederi preliminare între maiorii Pruck şi Ionescu-Micandru. O primă întrevedere între cei doi va avea loc la Bucureşti, între 15–20 noiembrie. Dl. Maior Pruck urmează să sosească la Bucureşti sub identitatea

pictorului Erwin Kampf;

— Pentru a uşura procesul tatonărilor, până vor avea loc întâlnirile la nivelul maiorilor, Abwehr-ul va instala la Bucureşti o „cutie poştală” în persoana maiorului dr. Wagner;

— A fost abordată şi problema petrolului românesc. Amiralul Canaris a reţinut din mesajul domnului Moruzov pe care-l consideră şef şi al Serviciului Secret de informaţii al armatei române, următoarea idee: dl. Moruzov se oferă să dea concursul în scopul de a preveni eventualele acte de sabotaj, iar pe de altă parte, este gata a primi şi sugestii din partea specialiştilor germani, cărora îi se va îngădui să viziteze regiunile interesate. Drept urmare, Abwehr-ul va trimite încă în luna noiembrie două comisii de specialişti cu misiunea de a vizita portul Giurgiu şi regiunea Ploieşti-Moreni.

Tatonările neoficiale ale domnului Moruzov în vederea găsirii unei căi de colaborare secretă între Serviciul Secret de Informaţii şi Abwehr sunt considerate la Berlin ca un prim semn de nelinişte a părţii române, ca urmare a victoriilor strălucite dobândite de Germania în Austria, Cehoslovacia şi Polonia. România doreşte să-şi menţină cu orice preţ neutralitatea, dar, în acelaşi timp, se vede din ce în ce mai izolată în politica sa.

Abwehr-ul îşi propune să se folosească de aceste condiţii noi în vederea întăririi treptate a poziţiilor germane în Peninsula Balcanică, prin scoaterea României din neutralitate, poziţie care îngăduie Angliei şi Franţei să importe cantităţi masive de petrol românesc, în dauna intereselor militare ale Wehrmacht-ului.

În vederea atingerii obiectivului amintit mai sus, încunoştinţat de vizita emisarului trimis de Moruzov, Canaris propune să adopte următoarea tactică:

a) Abwehr-ul se va dovedi deosebit de încântat la iniţiativa domnului Moruzov, va flata, pe cât posibil, personalitatea acestuia în conducerea S.S.I.-ului din România (fapt pe care l-am văzut că la şi făcut cu prilejul întrevederii Canaris-Ionescu Micandru).

b) Se va da de înţeles părţii române, în forme discrete, pentru a-i câştigat încrederea, că între Wehrmacht şi Abwehr, pe de o parte, şi conducerea politică a statului pe de altă parte, ar exista fricţiuni care, într-un viitor apropiat, n-ar fi exclus să fie tranşate în favoarea militarilor.

c) Se va insista exagerat de mult şi ameninţător asupra actelor de sabotaj din industria petroliferă română, organizată de agenţi ai Angliei şi Franţei sub oblăduirea autorităţilor din România şi care afectează necesităţile de petrol ale Germaniei, cu scopul de a permite Abwehr-ului să-şi introducă în România unităţile sale în vederea asigurării securităţii industriei petrolifere române împotriva actelor de sabotaj. Canaris a hotărât să se conducă pe baza concluziilor studiilor efectuate de secţia a III-a Economică a Wehrmacht-ului.

Iată, pe scurt care sunt aceste concluzii:

— În caz de război şi mobilizare totală, nevoile de petrol ale Germaniei ar putea fi acoperite de actuala producţie a României, cu condiţia ca Germania să dispună integral şi suveran de resursele române.

— Până şi cel mai neînsemnat act de sabotaj în industria petrolieră a României poate aduce prejudicii grave Germaniei. Se consideră că actele de sabotaj în domeniul extracţiei de petrol şi în cel al transportului îi permit României să opună Germaniei aflată în război cu Anglia şi Franţa, o rezistenţă ascunsă.

— Ţinând seama de mărimea pericolelor, Germania nu poate să se mulţumească nici cu garanţiile date de statul român. Germania trebuie să înfrângă rezistenţa părţii române şi să ceară:

1) Subordonarea economiei române a petrolului, conducerii şi controlului german.

2) Renunţarea statului român la drepturile sale de suveranitate în favoarea Germaniei:

a) în exercitarea puterii poliţieneşti în regiunea petroliferă; b) în organizarea şi folosirea mijloacelor şi căilor de comunicaţii române.

Ideile schiţate mai sus de Canaris şi colaboratorii săi cei mai apropiaţi, au fost expuse maiorului C.G. Ionescu-Micandru pentru a fi transmise lui Moruzov.

Între timp, tatonările pentru o întâlnire la vârf a specialiştilor în informaţii, continuau. La un moment dat se convenise ca Moruzov şi Canaris să se întâlnească la 3 decembrie 1939 la Monaco. Lucrurile nu au decurs însă conform prevederilor. La numai 5 zile de la plecarea sa din Bucureşti, maiorul Wagner a comunicat telegrafic că se va întoarce în capitala noastră pe data de 10 decembrie. Mai menţiona, în aceeaşi scrisoare, că va fi însoţit de alte două persoane. Conform protocolului, la data anunţată, la orele 20, 15 Ionescu Micandru s-a înfăţişat în faţa vagonului ce venea de la Berlin şi din care, spre marea lui surprindere, odată cu Wagner, a coborât însuşi Canaris. Neanunţat, fără să ne prevină, Germania îşi pregătea marile campanii din Vest şi nu putea risca nimic, împreună cu Canaris se deplasase şi locotenent-colonelul Bentivegny, şeful secţiei de contrainformaţii ofensive din Serviciul Secret al Abwehr-ului.

Cei doi înalţi ofiţeri au solicitat o întrevedere urgentă cu Mihail Moruzov, care le-a fost acordată. Întâlnirea a avut loc la Buda, unde Mihail Moruzov avea o mică proprietate şi unde se amenajase o casă conspirativă. Cei doi secondaţi de însoţitorii lor, au făcut o plimbare prin grădina ce înconjura casa.

Era un prilej de a se feri de urechi indiscrete. Dialogul demara greu. Cei doi se studiau reciproc. Ceea ce-l enerva pe Canaris era faptul că nu reuşise să-l complexeze pe Moruzov cu vizita lui inopinată. Nici măcar precizarea pe care a făcut-o că era cel dintâi dintre şefii serviciilor similare cu al său pe care-l vizita nu a avut efectul paralizant scontat. Îşi va fi dat seama oare amiralul că omul aflat în faţa lui, trecuse în timpul primului război mondial, linia frontului şi răpise un spion german versat, nu putea fi în niciun caz slab de înger. De aceea a crezut de cuviinţă să scurteze introducerea şi să intre direct în subiect. Tema principală a vizitei: petrolul, actele de

sabotaj din industria petrolieră română ce subminează îndeplinirea Tratatului economic germano-român, precum şi măsurile ce trebuie luate.

Secţia contrainformaţii a Abwehr-ului şi-a format un punct de vedere în legătură cu incendiul de la rafinăria „Orion" şi a pregătit un document ce urmează a fi înmânat S.S.I.-ului din România, intitulat: „Instrucţiuni de ordin tehnic care ar trebui date pentru prevenirea actelor de sabotaj în regiunile petroliere". Berlinul apreciază că în România există un puternic curent antigerman încurajat de guvern, de aceea Canaris va insista şi în problema intensificării propagandei germane în România, astfel încât în rândurile populaţiei să se creeze o atmosferă favorabilă îmbunătăţirii relaţiilor dintre cele două ţări.

Moruzov nu fusese luat prin surprindere. După ce a trecut în revistă situaţiile critice, el a procedat la o analiză sumară, demonstrând că nu era vorba de sabotaje, ci de simple defecţiuni ce se pot produce oriunde, inclusiv în Germania. Canaris a rămas fără replică. I se demonstrase fără putinţă de tăgadă că incendiile de la „Orion", „Noris" din Ploieşti sau „Apolon" din Târgovişte, ciocnirile de trenuri de la Băicoi, toate fuseseră anchetate şi nu se găsesc nici urmă de sabotaj. Atunci l-a convins, poate, pe amiral, dar peste un an, când se vor ivi atât de intempestiv probele, nimeni nu va mai putea fi dus de nas.

Canaris a trecut după aceea la abordarea altor subiecte. Moruzov mai mult asculta decât vorbea. Nu i-a fost greu să-şi dea seama că, având în vedere originea sa slavă, neamţul îl bănuia că ar fi în colaborare cu sovieticii. Nici nu i-a confirmat dar nici nu i-a infirmat această supoziţie. În definitiv, era liber să creadă tot ce voia. În concluzie, se poate spune că această primă rundă a decurs în favoarea lui. Canaris s-a convins că întâlnise un om care nu putea fi intimidat şi cu atât mai puţin speriat.

Moruzov conducea jocurile.

În ce a constat colaborarea între Abwehr şi S.S.I? Era în primul rând colaborarea în zona petroliferă, mai bine zis pentru apărarea acestei zone, unde se găseau deja agenţi

germani, împerecheaţi cu agenţi români. Se efectua un serviciu de supraveghere şi pază, pentru ca inginerii englezi şi americani care se găseau acolo să nu dea foc zonei petroliere şi să nu distrugă instalaţiile de acolo. De asemenea se mai colabora şi în zona dunăreană, în toate porturile prin care se scurgeau spre Germania vasele şi tancurile de petrol. Colaborarea s-a extins şi asupra chestiunilor de contra-sabotaj şi de contrainformaţii. De asemenea se efectua şi un schimb de informaţii între Abwehr-ul german şi serviciul Secret de Informaţii Român. Convenţia era ca România să nu furnizeze informaţii despre ţările cu care se afla în alianţă. Pentru celelalte ţări schimbul de informaţii era permis.

Armand Călinescu, în calitate de prim-ministru – octombrie 1938 – a solicitat şefului Marelui Stat Major să întocmească o sinteză a datelor şi informaţiilor referitoare la adversarii potenţiali ai României, fapt care în agenda de însemnări a celui care a primit dispoziţia, să apară astfel consemnat: „Tendinţele, caracterul şi evoluţia expansiunii germane în sud-estul Europei. Privire specială asupra României în anul 1939 (lucrarea va fi tipărită în luna ianuarie 1939 iar sinteza predată guvernului).

Încă din 1938, imediat după Anschlus (la 6 martie), Armand Călinescu considera Anschlus-ul ca fiind doar o simplă etapă în planul de expansiune german, care urmărea dobândirea de debuşee şi materii prime în răsărit. Dunărea va deveni un adevărat bulevard comercial şi strategic între Est şi Vest. Toate statele care au fost aşezate aici au suferit mari presiuni. Mai întâi Austria, apoi Cehoslovacia şi la urmă, România, care oferă petrol. În fond, însuşi Hitler va declara: „scopul nostru este de a căuta, mai curând în Europa decât peste mări, teritorii bogate în materii prime” (15 noiembrie, 1937). Este anul în care cei doi von Tippelskirch şi Killinger – vor trata la San Francisco, problema surselor de materii prime cu big-businessul american. Războiul propriu-zis va începe, fiind declanşat de Germania, mult mai devreme, prin războiul economic. Într-o carte scrisă de Juster Schmitt se arată că,

printre cauzele principale ale înfrângerii Germaniei în primul război mondial, ar fi fost şi prea târziul asalt asupra regiunilor petroliere române. Göring va declara textual: „Conflictul care se pregăteşte impune o dezvoltare uriaşă a capacităţii noastre de producţie. Nu putem să fixăm nicio limită a programului de înarmare căci se are în vedere bătălia finală. În realitate noi suntem încă de pe acum în război, deşi n-a fost trasă nicio lovitură de tun (1936 – în prezenţa industriaşilor germani). Şi mai devreme, în 1933, imediat după venirea la putere, în cadrul serviciilor pe care le creează pentru a „dubla" şi a anihila miniştrii nenazişti din cadrul cabinetului său, Hitler organizează şi un Birou economic al partidului, condus de dr. Wagner. Amintim că acelaşi dr. Wagner Otto, maior, se afla la Bucureşti în toamna lui 1939. Acesta – la 23 noiembrie 1939 – avea să afirme, în cadrul celei dintâi întâlniri a sa cu Moruzov, că interesul capital al serviciului secret nazist este de a apăra resursele petrolifere româneşti, de orice posibilă sabotare.

Dar cine este dr. Wagner recomandat de amiralul Canaris să servească drept „cutie poştală" la Bucureşti?

În 1933, imediat după venirea la putere, Hitler, în cadrul serviciilor pe care le creează pentru a dubla şi a anihila miniştrii nenazişti din cadrul cabinetului său organizează şi un birou economic al partidului; condus din 1934 de Otto Wagner. Acesta era subordonat lui A.P.A. – Auslands Politische Abteilung – Biroul de politică externă al partidului nazist, conducerea fiindu-i încredinţată lui Alfred Rosenberg. În literatura de specialitate doctorul Wagner are menţionat în dreptul numelui său: Wagner, dr., maior în cadrul serviciului secret german. La începutul anului 1940, la Bucureşti, reprezentant permanent al Serviciului Secret de Informaţii al armatei germane (Abwehr) este... maiorul dr. Wagner, despre care Canaris însuşi, într-un dialog purtat cu Moruzov în primăvara lui 40, avea să-l schiţeze astfel: „Iată, de pildă, maiorul dr. Wagner nu este produsul serviciului meu. Este un element infiltrat în serviciu, ca invalid, prin intervenţia directă a

mareşalului Göring. Desigur că este, din fericire, mai puţin periculos decât alţii…” 1 Mai 1940 – în locuinţa lui Moruzov, are loc întâlnirea lui cu von Tippelskirch, prilej pentru şeful S.S.I.-ului de a descifra cum mai este cotat la Berlin, căci nu-i fusese greu să afle că naziştii îl bănuiesc de lipsă de loialitate, ba chiar de un joc dublu-triplu, în principal în favoarea Intelligence Service-ului (suspiciune alimentată de unii membri de frunte ai legaţiei germane la Bucureşti); von Killinger în persoană, de asemenea aflat la Bucureşti în calitate de „trimis special al Führerului”, chemându-l la el – 14 aprilie – pe maior dr. Wagner, pe căpitanul de marină Weiss şi pe von Strânsky, le cere acestora să-şi spună deschis părerea despre Moruzov şi gradul de sinceritate cu care şeful S.S.I.-ului colaborează cu naziştii, răspunsul celor trei fiind la unison: categoric sincer! Moruzov nu este totuşi liniştit, deşi primul pas de „împăcare” îl face – *17 aprilie 1*940 – în Bucureşti, un maior din Abwehr care aduce drept mesaj din partea amiralului Canaris precizarea că acesta „este extrem de mulţumit de succesul Serviciului Secret de Informaţii al armatei române în chestiunea vaselor engleze de la Giurgiu”. Von Tippelskirch lămureşte în plus: „Faţă de aceştia (cei de la Statul Major – n. N.) am avut de îndeplinit o cerinţă strict protocolară… în ceea ce vă priveşte, am ţinut în mod special să vă văd spre a vă mulţumi din partea şefilor mei, pentru modul cum conlucraţi cu organele noastre. În interesul dumneavoastră vă rog să continuaţi cu această atitudine de loialitate absolut necesară, deoarece orice suspiciune ar fi regretabilă şi pentru noi şi pentru dumneavoastră”. 14 Mai 1940 – timp de cinci ore stă de vorbă von Killinger cu Moruzov, la solicitarea celui dintâi. Von Killinger (avea să revină în 23/24 ianuarie 1941, în calitate de ministru al Germaniei la Bucureşti) arată că Hitler i-a dat misiunea de a fi observator pentru patru ţări (Ungaria, Iugoslavia, Bulgaria şi România, „iar faptul că mi-am ales Bucureştiul drept reşedinţă, denotă atenţia pe care o acordăm ţării dumneavoastră”.

La scurt timp după vizita inopinată a lui Tippelskirch la Bucureşti, va reieşi că vizita generalului german nu era un act izolat, ci făcea parte dintr-un efort conjugat pentru rezolvarea unor probleme menite să contracareze acţiunile de sabotaj puse la cald de aliaţi în România.

La 3 mai 1940, maiorul dr. Wagner sosit de la Berlin va cere o audienţă la Moruzov pentru a-i transmite o chestiune strict confidenţială şi absolut personală din partea amiralului Canaris. Mesajul suna astfel: „În cazul când anglo-francezii, nemulţumiţi de neutralitatea României o vor ataca, România va accepta sprijinul amical armat al Germaniei, pentru apărarea teritorială”. Surprins că i se adresează lui într-o problemă de asemenea anvergură, Moruzov i-a răspuns: „Chestiunea pe care aţi pus-o depăşeşte cadrul atribuţiunilor mele şi nu-mi permit a o discuta”. Wagner nu s-a lăsat mai prejos şi i-a replicat: „Când dl. Amiral Canaris mi-a încredinţat această misiune, ştia acest lucru, dar întrebarea nefiind formulată de domnia sa, a ales această cale numai în scopul de a păstra cel mai strict secret. Dl. Amiral Canaris a lăsat la latitudinea domnului şef al Serviciului Secret cui urmează a i se supune această întrebare, exprimându-şi însă dorinţa de a avea un răspuns în cel mai strict secret. Suntem în aşteptarea răspunsului Dvs”.

Spre surpriza lui Moruzov, el avea să afle la 11 mai 1940 că întrebarea fusese deja avansată de către Germania regelui Carol al II-lea printr-o scrisoare predată de către: generalul Gerstenberg cu trei săptămâni înainte de întâlnirea Wagner-Moruzov.

Germania presează şi la 24 mai 1940 dictatul de la Viena prin care se smulgea României o mare parte a Transilvaniei avea să demonstreze fără tăgadă cât de mult ţinea Germania să garanteze în mod absolut integritatea teritorială a României.

Patru zile după întrevederea Killinger-Moruzov, va sosi pe neaşteptate la Bucureşti, pentru a doua oară, amiralul Wilhelm Canaris. Îşi părăsise, conform propriei sale declaraţii, doar pentru o clipă postul de comandă de

pe frontul de vest, unde a urmat, de la începutul acţiunii, armatele operative. Obiectul întrevederii sale cu Moruzov l-a constituit problemele cu privire la chestiunea armelor descoperite la rafinăria „Standard”, imixtiunea reprezentanţilor Germaniei în chestiunile interne ale minorităţii germane din Bucovina şi acţiunea unor reţele secrete germane în România, care prejudicia relaţiile dintre cele două ţări.

La sosirea sa pe aeroportul Băneasa în ziua de 28 mai, la orele 18, 15, amiralul a fost întâmpinat de către Moruzov, maiorul Wagner şi maiorul Ionescu Micandru. La orele 20, 15, la domiciliul lui Moruzov au început discuţiile, la care mai luau parte colonelul Pieckenbrock, colonelul Bentivegni, maiorul Wagner şi căpitanul von Strânski din partea germană, şi maiorul Ionescu Micandru din partea gazdelor. Discuţiile au fost urmate de un dineu ţinut în acelaşi loc.

A doua zi Canaris este primit în audienţă la generalul Ţenescu, şeful Marelui Stat Major şi după aceea la Ernest Urdăreanu, ministrul Palatului. Au urmat apoi din nou întrevederi cu Moruzov la sediul Serviciului Secret de Informaţii. Seara va participa la dineul dat în cinstea sa la restaurantul „Pescăruş”, unde erau invitaţi generalul Liteanu, directorul general al Siguranţei Statului, colonelul Creţulescu, şeful Secţiei a II-a din Marele Stat Major şi încă patru ofiţeri şi funcţionari superiori de la Serviciul Secret.

Amiralul Canaris îi va declara lui Moruzov: „Am primit din partea führerului şi înaltului Comandament al Armatei germane, misiunea de a vă transmite mulţumirile lor, pentru rezultatele, mai presus de orice critică, ale colaborării dintre serviciile secrete de informaţii ale armatelor română şi germană, mai ales în ceea ce priveşte asigurarea, în momentele actuale de criză, a aprovizionărilor Germaniei din România, în general cu produse de tot felul şi în special cu cele petrolifere”.

În ziua următoare, Canaris va elogia sprijinul acordat de Carol al II-lea şi de Ernest Urdăreanu, acesta din urmă

având o poziţie cheie în colaborarea româno-germană. Chiar şi la plecarea sa pe aeroport, amiralul Canaris va reveni cu elogii la adresa lui Urdăreanu. Înainte de a se urca în avion, amiralul primea în scris, în limba germană, din partea lui Moruzov, documente privind incendiile de la rafinăriile de petrol şi accidentele de cale ferată, precum şi măsurile de pază pentru siguranţa zonelor petrolifere şi a transportului pe Dunăre. De asemenea în chestiunea agenţilor suspecţi în chestiunea sabotajului au fost predate fişe detaliate. Moruzov se decisese să joace pe cartea alianţei cu Germania.

*

Horia Sima fugit în Germania, s-a întâlnit la Viena cu Moruzov, unde au perfectat colaborarea cu Carol al II-lea precum şi întreaga strategie a revenirii lui în ţară ca şi a legionarilor aflaţi în Germania. Conform acestei strategii, Horia Sima şi câţiva colaboratori urmau să se întoarcă clandestin în ţară şi să se lase prinşi, fiind arestaţi şi cercetaţi de către Siguranţa română. În cadrul „anchetei”, Horia Sima va ajunge să dea o declaraţie de credinţă faţă de rege. Drept urmare, regele îl va primi în audienţă şi împreună vor perfecta intrarea Gărzii de Fier în guvern. Planul întocmit de Moruzov şi Horia Sima la Viena a fost realizat punct cu punct. Pe la mijlocul lunii mai, Horia Sima şi N. Pătraşcu se reîntorc în ţară. Sunt „prinşi”. Reprezentanţii Siguranţei se mândresc cu „captura” făcută. Ba mai mult, se mai lăuda că, în urma anchetei Horia Sima a fost adus pe drumul cel bun, luând hotărârea de a pune mişcarea în serviciul suveranului. Scenariul, regia şi interpretarea au fost excelente. La 29 mai 1940 a avut loc audienţa la rege. Legionarii primesc de la Horia Sima „ordin” să se înscrie în Partidul Naţiunii al lui Vodă. Iar la 28 iunie, Horia Sima intră în guvernul prezidat de Gheorghe Tătărăscu, ca subsecretar de stat la Ministerul Educaţiei Naţionale. Crunt s-a mai înşelat şi Moruzov, ca şi regele şi Gabriel Marinescu, căci toţi trei, aşa după cum arată istoria, au crezut că scenariul lor a înlocuit „scenariul” RSHA-ului. Mişcarea a fost introdusă în guvern

ca un cal troian de construcţie berlineză. În iunie 1940, cu sprijinul lui Himmler se pregătea lovitura cea mare.

*

Horia Sima[24] s-a născut la Bucureşti în 1906, a rămas orfan încă de mic, fiind crescut de un unchi la Mandra, lângă Făgăraş. Urmează Facultatea de Litere şi Filosofie, devenind profesor la un liceu din Lugoj. Intră încă de la început în mişcarea legionară condusă de Corneliu Zelea Codreanu, obţinând în 1934 gradul de comandant, iar mai târziu de cel de comandant pe întreg ţinutul Banatului.

Corneliu Zelea Codreanu este arestat la 16 aprilie 1938 datorită reclamaţiei lui Nicolae Iorga pentru motivul că l-a insultat (Iorga era demnitar). Din închisoare, prin intermediul soţiei sale Elena, le cere legionarilor să stea liniştiţi şi să nu provoace sub nicio formă agitaţii. Codreanu începuse dezamorsarea mişcării legionare din momentul instituirii Dictaturii Regale. Legionarii, marcaţi de o disciplină de fier, i-au executat întocmai ordine e.

Din dispoziţia lui Codreanu, conducerea mişcării, în lipsa acestuia, a fost preluată de întemeietorii acesteia. În iunie şi iulie 1939 pe măsură ce erau arestaţi, s-au succedat la comandă: Radu Mironovici, Ion Belgea, Iordache Nicoară şi Constantin Papanace. Numele lui Horia Sima apare pentru prima oară când Ion Belgea îl numeşte responsabil al legăturilor cu provincia. La 25 iulie, când au avut loc funeraliile Reginei Maria, au fost arestaţi macedonenii din conducerea Legiunii, inclusiv Constantin Papanace, învinovăţiri că vor să întreprindă o rebeliune. Eliberat la scurtă vreme, Papanace se ascunde în provincie şi este înlocuit pentru câteva săptămâni de Horia Sima, care îşi face intrarea la conducerea Legiunii.

De teamă ca nu cumva Carol să dea ordinul de asasinare al lui Codreanu, se convenise ca legionarii să nu comită niciun fel de provocări. De fapt, la conducerea Legiunii se iscase o serie de controverse, Sima sustrăgându-se de la hotărârile luate de ceilalţi

---

24 R. S. Ruba şi loan Itu: Tinerama, 4-10 iunie, 1993, p. 7.

conducători. El era dornic de aducerea la îndeplinire a unei lovituri de stat, în care scop a adus în Bucureşti grupuri de terorişti din Ardeal şi Banat, arestaţi la scurt timp de Siguranţă. Din închisoare Codreanu le scria celor rămaşi afară să păstreze liniştea şi să se abţină de la violenţe. În schimb Sima continua să agite oamenii. Arestările se succed, iar Sima este ocolit de agenţii Siguranţei. Comandanţii legionari închişi la Vaslui şi Râmnicu-Sărat cer calm şi renunţarea la orice provocare. Provocările însă se succed: o bombă la Teatrul din Timişoara, un evreu asasinat la Oradea, câteva unităţi forestiere incendiate în Bucovina şi profesorul Ştefănescu Goangă, rectorul Universităţii din Cluj este grav rănit în urma unui atentat. Regele Carol al II-lea după o vizită la Hitler, îi telegrafiază lui Armand Călinescu să fie executat Codreanu împreună cu alţi 13 legionari. Era ziua de 30 noiembrie 1938, sărbătoarea Sfântului Andrei, când, după cum am arătat, a avut loc executarea capilor Legiunii.

Se declanşează o adevărată isterie a morţii. Sima organizează pentru ziua de Bobotează 1939 un atentat împotriva regelui şi a miniştrilor ce-l însoţeau, cu prilejul cufundării crucii în Dâmboviţa. Dar se află despre atentatul plănuit şi autorii sunt arestaţi şi ucişi în beciurile Siguranţei în ziua de 4 ianuarie.

Starea tensională amplificându-se, de teamă Horia Sima după asasinarea lui Armand Călinescu, la 26 octombrie 1939, fuge în Germania. Se reîntoarce în ţară în mai 1940, fiind arestat la scurt timp, după cum am arătat, şi propulsat ca secretar de stat la Culte şi Arte (4 iulie 1940). După numai patru zile demisionează împreună cu alţi trei legionari. În vara lui 1940 Horia Sima este ales şeful mişcării legionare, cu prilejul a două întruniri ale comandanţilor: mai întâi în casa scriitorului Constantin Gane, apoi în cea a lui Radu Budişteanu, fost membru patru zile în guvern.

După cum se ştie, Horia Sima a jucat un rol important în răsturnarea regimului lui Carol al II-lea. Începând cu 1 septembrie 1940, când a organizat revolta

la Timişoara, Alba Iulia, Deva, Sibiu, Braşov, Bucureşti şi Constanţa, cu morţi şi răniţi. După preluarea puterii de către Antonescu şi Gardă, la 15 septembrie, Horia Sima a depus jurământul faţă de Legiune şi ţară. După 10 decembrie, după asasinarea lui Nicolae Iorga şi a lui Virgil Madgearu şi masacrul comis de legionari la Jilava, debutează neînţelegerile dintre legionari şi Antonescu, ce culminează cu rebeliunea.

După înfrângerea rebeliunii, Sima se ascunde iar la începutul lui aprilie 1941 îi trimite o scrisoare lui Antonescu, prin care îi propunea restabilirea relaţiilor. Antonescu refuză energic. În primăvara lui 1940, Horia Sima părăseşte clandestin ţara şi locuieşte o vreme la Viena şi în alte părţi ale Germaniei, aflat sub supravegherea Gestapoului. După război se retrage în Spania şi se ocupă de publicistică şi propagandă, luând parte la certurile dintre fracţiunile legionare.

După stabilirea în Spania, Horia Sima nu a mai reuşit să unifice mişcarea legionară, aducându-i-se o serie de acuze: deturnarea Gărzii de la idealurile Căpitanului, însuşirea fondurilor mişcării (lucru de care se pare că nu a fost străin nici Iosif Constantin Drăgan, stabilit la Milano, în Italia), asasinarea unor lideri politici şi incitarea autorităţilor să ia măsuri extreme cu scopul de a-i facilita accesul la conducerea mişcării.

Contestaţiile la adresa sa vor culmina în 1954 când grupurile „codreniste” (conferinţele delegaţilor de la Erding – Germania şi Majadahonda – Spania) îl vor demite pe Horia Sima de la conducerea mişcării legionare, împreună cu aliaţii săi.

După revoluţia din decembrie 1989, Horia Sima şi comandamentul de la Madrid au luat legătura cu legionarii rămaşi în ţară încercând să revitalizeze mişcarea legionară din România. Grupul pro Horia Sima sub conducerea comandantului Nistor Chioreanu a început demersurile în vederea înscrierii oficiale a partidului „Totul pentru Ţară”. Candidaţii posibili la funcţia supremă a mişcării legionare sunt: Faust Brădescu – considerat a fi ultimul ideolog în

viaţă al Gărzii, Nistor Chioreanu, şeful comandamentului de la Alba Iulia şi Nicolae Roşea, repatriat după decembrie 89.

În prezent, conducătorii legionari sunt puşi să rezolve problema preluării fondurilor „Gărzii de Fier" aflate în folosinţa exclusivă a grupului condus de Horia Sima de la Madrid.

În privinţa sfârşitului lui Horia Sima, se cunosc următoarele: folosind un paşaport pe un alt nume, Horia Sima la sfârşitul lunii mai 1993, se deplasează la Augsburg, în Germania pentru a-şi face un tratament stomatologic şi pentru a se întâlni cu vechi legionari aflaţi în această ţară, pentru a discuta modul în care să preia controlul total al „Mişcării", aflată în curs de reorganizare în România. În timp ce se afla în locuinţa medicului stomatolog, Filip Păunescu – originar din Braşov – Horia Sima a decedat subit în urma unui atac de cord. S-a presupus că la vârsta sa – 87 de ani – inima nu i-a mai rezistat la anestezie, după unele ipoteze administrată într-o doză mult prea mare. În aceeaşi zi, doi indivizi neidentificaţi, s-au prezentat nechemaţi şi au preluat cadavrul, pe care l-au transportat în Spania. Vestea morţii sale a parvenit publicului după un interval de 24 de ore de la deces. Ce s-a întâmplat în acest timp? Şirul întrebărilor nerezolvate continuă: cum se explică apariţia celor doi indivizi având asupra lor toate actele necesare transportării cadavrului din Germania în Spania? Cine i-a anunţat şi când?

Întrebaţi, unii legionari aflaţi în exil menţionează zvonurile care au circulat în ultimii zece ani despre medicul Filip Păunescu, că ar fi avut legături cu Securitatea… Mai mult, emisari ai emigraţiei legionare au început în primele luni ale anului demersuri pentru a obţine din arhivele Ministerului Justiţiei dovada aflată la dosarul de condamnare la moarte a lui Horia Sima, că acesta a lucrat, începând cu 1938, pentru serviciile secrete româneşti.

Horia Sima, se pare că a murit la timp, voit sau nu,

tocmai atunci când persoana sa rămăsese unica piedică în calea unificării mişcării legionare din ţară şi din exil.

*

Moruzov perfectase o intensă colaborare informativă şi cu Serviciul de Informaţii fascist italian, condus de generalul Carboni. Legăturile se stabiliseră, ca şi în cazul Abwehr-ului, prin ataşatul militar la Bucureşti, respectiv prin colonelul Velfo di Bonzo, ataşatul militar italian la Bucureşti. Moruzov va fi, de altfel, de câteva ori oaspetele generalului italian. Se pare că Moruzov avea o preferinţă aparte pentru pământul italian. Voiaja mult în această ţară şi ca persoană particulară.

La 3 septembrie 1940, Moruzov se afla din nou în Italia la o importantă consfătuire cu amiralul Canaris şi generalul Carboni. Întâlnirea avea loc la Veneţia. Moruzov era însoţit de lt. col. Ionescu Micandru, doi ofiţeri români şi un ofiţer german.

După consfătuire, adică la 5 septembrie 1940, Canaris îl avertizează pe Moruzov că în România începuseră tulburări legionare şi că viaţa i se află în pericol. Cu toate acestea, încrezător în steaua sa, Moruzov revine în grabă la Bucureşti pentru a-şi distruge arhiva şi pentru a-şi aranja situaţia în raport cu noile evenimente.

În ziua de 5 septembrie 1940 grupările de dreapta din România, cu sprijinul financiar şi politic al anumitor cercuri interne, l-au forţat pe Regele Carol al II-lea să-l aducă la cârma ţării pe generalul Ion Antonescu. Imediat în ziua următoare a fost instaurată dictatura militară, iar după alte zece zile a fost constituit un guvern ai cărui membri fuseseră recrutaţi în cea mai mare parte din rândurile legionarilor. Se deschidea astfel calea spre asevirea ţării noastre de către Germania hitleristă.

Printre măsurile imediate pe care Antonescu le-a luat în scopul consolidării dictaturii a fost şi aceea a reorganizării Serviciului Secret. După arestarea lui Moruzov şi trimiterea lui la Jilava de către legionari, acest serviciu a fost subordonat direct Preşedinţiei Consiliului de Miniştri iar la conducerea lui a fost numit colonelul de stat

major Nicolaid. Tot din această perioadă datează oficializarea legăturilor dintre Serviciul secret român şi Abwehr. După câteva săptămâni, convingându-se că Nicolaid, care întrunea calităţile unui foarte bun ofiţer, nu avea niciun fel de experienţă în munca de informaţii, l-a înlocuit cu Eugen Cristescu.

Înapoindu-se de la Veneţia, forţele potrivnice l-au împiedicat pe Moruzov să ia legătura cu regele. De altfel aceasta nici n-ar fi putut să-i fie de folos, deoarece Canaris nu-i destăinuise nimic din ceea ce îl interesa. Chiar dacă Moruzov ar fi reuşit să obţină anumite informaţii, situaţia nu s-ar fi schimbat cu nimic, deoarece când a ajuns la Bucureşti, el a fost arestat de poliţia legionară şi ţinut închis în celula nr. L de la penitenciarul Jilava până în noaptea de 26–27 noiembrie 1940 când a fost ucis.

La Jilava se găseau 65 de deţinuţi, toţi împuşcaţi în noaptea de 26 spre 27 noiembrie 1940. Dintre aceştia numai 28 aveau mandate de arestare în regulă; restul erau arestaţi fără nicio formă, printr-un abuz scandalos al autorităţii. Ceva mai mult, din cei 28 arestaţi de comisie cu mandate, 16 se găseau deja arestaţi fără formă la Jilava şi numai 12 au fost aduşi acolo în baza unor mandate de arestare în regulă.

„... Printre cei 65 asasinaţi în închisoarea Jilava... se găseau; pentru care Comisia a făcut adresă formală către Prefectura Poliţiei (nr. 206, din 19 noiembrie 1940), spre a fi puşi imediat în libertate; cu toate acestea sus numiţii au fost reţinuţi, arestaţi încă şapte zile după primirea adresei şi apoi ucişi împreună cu ceilalţi. Toate aceste fapte s-au petrecut fiindcă la Jilava domnea bunul plac al Poliţiei Legionare, condusă de criminali analfabeţi" (Din" Raport Comisia specială de anchetă criminală" – 1941).

Iată victimele din celulele aflate „sub paza" poliţiei legionare:

Celula nr. 1 – Mihail Moruzov;

Celula nr. 2 – colonel Ştefan Gherovici;

Celula nr. 3 – Victor Iamandi, fost ministru de justiţie; maiorul Damian Frederic şi subit. Cireghiţă Traian;

Celula nr. 4 – generalul Gabriel Marinescu, fost prefect al Poliţiei Capitalei şi fost ministru al Ordinii Publice;

Celula nr. 5 – colonel Vasile Zeciu, fost prim-procuror al Tribunalului Militar al Capitalei;

Celula nr. 6 – maiorul Alexandru Popescu-Marinarul şi maiorul Aristide Macoveanu;

Celula nr. 7 – generalul Gheorghe Argeşeanu fost prim-ministru; colonel Anibal Panaitescu;

Celula nr. 8 – maior Iosif Dinulescu, din Legiunea de Jandarmi Ilfov;

Celula nr. 9 – generalul Ion Bengliu, fost inspector general al Jandarmeriei;

Celula nr. 10 – Ion Stănciuc; Constantin Sârbu; Vasile Taşcă; Nicolae Zăinescu; Ştefan Niţu; Vasile Moisescu; Nicolae Bularda; Gheorghe Niculescu; Constantin Popescu-Jandarmul; Gheorghe Oancea; Neacşu Crăciun şi Petre Gheorghiu – toţi foşti jandarmi.

Celula nr. 11 – Ichim Gavrilă; Eugeniu Zugavru; Paraschiv Coman; Ion Balint; Stanciu Lolescu; Gheorghe Comşa; Olimpiu Măculeţ; Mihai Radu; Nicolae Bărbulescu; Gheorghe Boghici; Dumitru Marin – toţi foşti agenţi de poliţie.

Celula nr. 15 – Niky Ştefănescu, fost subdirector al Serviciului Secret de Informaţiuni (cel care l-a interogat, în 1940, luna mai, pe Horia Sima, revenit din Germania);

Celula nr. 16 – maiorul Alexandru Blebea;

Celula nr. 17 – Ion Panova, fost chestor de poliţie; Niculescu Bonea; Otto Reiner; Laurenţiu Constantinescu; Petre Malensci; Nicolae Găman; Ion Iordănescu Iordache; Iuliu Horwath; Victor Horwath – toţi foşti agenţi de poliţie; Mihail Vârfureanu – fost comandant legionar; Virgil Diculescu, fost student, fiul comerciantului de vinuri Diculescu din Bucureşti, creditorul personal al lui Constantin Orăşeanu – unul din asasini.

Celula nr. 18 – Constantin Bauleţ; Pavel Patriciu; Nicolae Lescenco; Boţu Marius; Tudor Miron; Dumitru Bileca; Nicolae Bileca; Nicolae Bobocea; Marin Georgescu,

Constantin Culetcu, Spini Dumitrescu, Nicolae Blănuţă – toţi foşti agenţi ai poliţiei; Tudor Petre, fost jandarm, încarcerat din cauza unei potriviri de nume;

Celula nr. 19 – Radu Pascu, fost prim-preşedinte al Curţii de Apel Bucureşti; lt. col. Dumitru Negulescu, fost prim-preşedinte al Tribunalului Militar Cluj.

La începutul lunii octombrie 1940, Antonescu a instituit comisia însărcinată cu „cercetarea şi trimiterea în judecată a celor care au comis crime şi delicte cu prilejul reprimării acţiunilor politice începând din ianuarie 1933”. La 16 octombrie, această comisie emitea primele mandate de arestare împotriva unor lideri politici sau foşti miniştri, învinuiţi de „crime şi delicte” contra mişcării legionare. (Asasinatele de la Jilava, Snagov şi Strejnicul, 26–27 noiembrie 1940, Bucureşti, 1941, p. 245).

Mandatele erau emise pentru închisoarea Văcăreşti şi trimise spre executare Prefecturii poliţiei capitalei, patronată de colonelul legionar Zăvoianu. Legionarii au făcut totul ca aceste mandate, ca şi cele ce urmau a se emite ulterior în astfel de cazuri, să fie trimise pentru închisoarea militară Jilava, aflată în mâna poliţiştilor legionari, la dispoziţia bunului lor plac. Constatăm deci că încă din această fază a evenimentelor, intenţiile legionarilor de a-şi suprima victimele luase contururi concrete.

În acest mod, spre sfârşitul lunii noiembrie, la Jilava în fortul nr. 13, au fost internaţi 28 de arestaţi cu mandate emise de organele de procuratură sau de către „comisia de anchetă criminală”. În afară de aceştia, legionarii au mai internat ilegal prin poliţia legionară 37 de persoane reţinute samavolnic; în total 65 de persoane.

Toţi ceilalţi, în număr de 37, fuseseră aduşi la Jilava fără nicio formă legală, după bunul plac al poliţiştilor legionari, în urmărirea scopului arătat mai sus”.

Iată documentul care atestă sfârşitul lui Mihail Moruzov: Raport medico-legal Subsemnatul Doctor în medicină – medic legist al Trib. Ilfov, invitat verbal de dl. Prim Procuror al Parchetului Ilfov, ne-am transportat în

ziua de 27 noiembrie 1940, la închisoarea Jilava, împreună cu dl. Procuror Emil Gheorghiu şi cu dl. Jude Instructor Popescu-Copăceni – unde de faţă fiind domnii: Magistraţi Militari lt. col. Meţianu, Maior Pavelescu Constantin şi Maior Manoliu Nicolae – am procedat la examinarea cadavrului lui Mihail Moruzov, constatând cele ce urmează:

„Moartea lui Mihail Moruzov a fost violentă. Ea se datorează hemoragiei externe consecutive rănilor de la gât. Traiectul proiectilelor a fost de la dreapta la stânga, uşor antero-posterior-ascendent".

Un document din 1941 – emanând de la aşa-numita „Comisie specială de anchetă criminală", avându-l drept preşedinte pe Eugeniu Bănescu – lămureşte definitiv lucrurile (este vorba de o comisie instituită de Antonescu, pe temeiul unui decret-lege emis de „conducător" pentru trimiterea în judecată a celor care au comis crime şi delicte cu prilejul reprimării acţiunilor politice „începând cu 1 ianuarie 1933; de fapt, în vederea cercetării condiţiilor în care au fost omorâţi Codreanu şi alţi gardişti în regimul anterior instaurării statului" naţional-legionar"): În ce priveşte pe cei deferiţi Comisiei de anchetă criminală, de la început s-a văzut că intenţia celor ce conduceau Mişcarea legionară era de a aduna, la Jilava, pe toţi cei bănuiţi, pe drept sau pe nedrept, că au prigonit pe legionari, pentru ca apoi să-i suprime. În adevăr, Comisia de anchetă, emiţând la 16 octombrie 1940 (după 11 zile de la constituire), mandate de arestare contra... a fixat ca loc de detenţie închisoarea Văcăreşti, conform legilor în vigoare. Prefectul Poliţiei, colonelul Zăvoianu, a restituit mandatele spre a fi emise pe închisoarea Jilava. Comisia refuzând, s-au făcut demersuri şi s-a obţinut modificarea regulamentului închisorilor militare, introducându-se un aliniat la art. 2, după care urma să fie arestate la închisoarea militară şi persoanele trimise în prevenţie de Comisiile de anchetă (decret nr. 3521 din 17 octombrie 1940, publicat în Monitorul Oficial nr. 244). Prin acest mijloc, Comisia a fost silită să dispună transferarea

deţinuţilor mai sus menţionaţi la Jilava, iar pe de altă parte să dea toate mandatele de arestare pe viitor pentru închisoarea Jilava, deşi acest fapt era de natură să împiedice enorm lucrările comisiei, transportul de la Jilava fiind mult mai dificil decât transportul de la Văcăreşti (create într-adins dificultăţi în anchetare, ca să existe apoi motive de nemulţumire, proteste etc. La Jilava, de fapt, stăpânea Poliţia Legionară, care se instalase acolo şi care a mers atât de departe cu îndrăzneala şi inconştienţa, că a refuzat să permită convorbirea avocatului Naum cu clientul său Gavrilă Marinescu, deşi avocatul avea autorizaţia în scris a Prezidentului Comisiei de anchetă. Sau: în timpul când era arestat Moruzov a venit dl. Procuror militar de la Curtea militară de casare, care voia să facă formele legale. L-am dus pe Moruzov într-un cabinet pentru facerea formelor. Atunci vine şocariu (Eremia – chestor legionar la Prefectura Poliţiei Capitalei) şi, fără şi vorbească cu mine, se adresează procurorului pe un ton ridicat, spunându-i că n-are ce căuta acolo fără aprobarea ministrului de Interne (legionarul Constantin Petrovicescu n.n.). Dl. Procuror a plecat, venind după două săptămâni cu aprobarea de la minister, dar interogatoriul lui Moruzov a trebuit să-l ia în prezenţa a doi legionari (declaraţie chestor de poliţie Eugen Clonţa – 12 iulie 1941).

Reiese clar că pe legionari nu-i interesa în niciun fel aflarea adevărului (nici măcar a unui adevăr care-i privea în mod direct) ci – exclusiv – exterminarea inamicilor Gărzii de Fier[25].

De la Institutul Medico-Legal, cadavrul lui Mihail Moruzov a fost trimis spre înhumare direct la Cimitirul Belu unde familia îl aştepta înfrigurată şi înfricoşată. La lumina lanternei membrii familiei au putut observa că fusese împuşcat drept în mijlocul frunţii. Ulterior s-a aflat că alte gloanţe îl loviseră în inimă. Moartea îi fusese violentă şi instantanee. Cel puţin nu se chinuise.

---

25 Vasile Bobocescu: Spionaj-contraspionaj nr. 13, 1991, p. 4.

Promotorii odiosului asasinat fuseseră Horia Sima, colonelul Zăvoianu şi Dimitrie Grozea, şeful Corpului Muncitoresc Legionar. Horia Sima, care după cum se ştie fusese informatorul S.S.I.-ului, era cel mai interesat să facă să dispară Moruzov pentru ca odată cu acesta să nu mai existe niciun martor al trădării sale. Zăvoianu era un individ vanitos, care şi-ar fi omorât probabil şi părinţii numai ca să-şi arate puterea. Cât despre Grozea, mai mult ca sigur că se afla în solda unei puteri străine interesată ca în România să nu existe stabilitate politică şi cum Mihail Moruzov era un factor de prim ordin al asigurării acestei stabilităţi, normal că primiseră ordin să-l lichideze.

În presă se încerca acreditarea ideii că omorârea celor închişi la Jilava a fost un gest spontan, cauzat de furia ce-i cuprinsese pe cei ce deshumau cadavrele căpeteniilor legionare ucise în toamna anului 1938, în frunte cu Corneliu Zelea Codreanu.

Legionarul Gh. Creţu avea să declare la procesul ce i s-a intentat lui şi tovarăşilor lui, în iulie 1941: „S-a stabilit ca execuţia condusă de către Dimitrie Grozea să înceapă la semnalul unui foc de revolver, în prealabil, eu am scos lacătele de la toate celulele punându-le jos lângă uşă, pentru a facilita intrarea în interior. S-a auzit semnalul tras de Dimitrie Grozea la ora 0, 30. Eu am fost repartizat la celula nr. 18.

Am deschis uşa, am comandat drepţi, după care am tras, executând prin împuşcare pe toţi cei 14 deţinuţi care se găseau înăuntru.

Menţionez că în momentul când am intrat în celulă, deţinuţii erau treji şi priveau spre uşă de unde am înţeles că din cauza forfotei ei au presimţit ce-i aşteaptă”.

Când Biriş i-a comunicat că în cursul nopţii cei de la Jilava fuseseră asasinaţi, Horia Sima a declarat: „S-a încheiat definitiv un capitol din istoria ţării”. A respirat uşurat mai ales când a aflat că pe lista celor asasinaţi figura şi Mihail Moruzov.

În iulie 1941, Tribunalul Militar al Comandamentului Capitalei i-a judecat pe legionarii care erau vinovaţi de

înfăptuirea asasinatelor din 26/27 noiembrie 1940 la Jilava.

Din totalul de 38 acuzaţi, 20 au fost condamnaţi la moarte. Pe data de 28 iulie 1941 au fost executaţi la închisoarea militară Jilava: Ştefan Zăvoianu, fostul Prefect al Prefecturii Poliţiei Capitalei; Gheorghe Creţu, Octavian Marcu şi Constantin Savu, foşti comisari legionari la Prefectura Poliţiei Capitalei, Dumitru Gh. Anghel Oprea şi Ion Tănăsescu agenţi legionari la Prefectura Poliţiei Capitalei.

Au fost condamnaţi în contumacie la moarte alţi 14 legionari: Dumitru Grozea, fost comandant al Corpului Muncitoresc Legionar, Romulus Opriş, fost chestor legionar la Prefectura Poliţiei Capitalei, Pavel Grimalschi, fost comisar legionar, Ilarion Popescu, Vanghele Sanciuc, Ion Iftimescu, Ilie Rădulescu, Stelian Stanicel, fost director de cabinet al Prefecturii Poliţiei Capitalei, George Bădulescu şi Constantin Dumitrescu, foşti comisari legionari. Aceeaşi pedeapsă au primit-o şi asasinii profesorilor Nicolae Iorga şi Virgil Madgearu – Traian Boeru, Tudor Deacu, Ion Tucan şi Ştefan Iacobuţă.

Horia Sima, în urma eşuării rebeliunii legionare, a fost judecat şi condamnat la muncă silnică" pe viaţă. A reuşit, însă, în ultimul moment, să fugă cu o maşină a legaţiei germane prin Giurgiu, spre Bulgaria şi de acolo în Germania. După război s-a refugiat în Spania, unde şi-a scris memoriile încercând să-şi justifice crimele.

Soarta lui Mihail Moruzov, ca şi a celorlalţi întemniţaţi la Jilava fusese pecetluită din timp, fără judecată, fără cercetări, fără apărare, fără nicio strângere de inimă. Că astfel stau lucrurile, indiscutabil, se constată şi din faptul, deloc secundar, că cei întemniţaţi, lipsiţi de orice apărare legală, instrucţia cazurilor fiind lăsată – anume – în suspensie, cu complicitatea aceloraşi factori oficiali care îngăduiseră imixtiunea poliţiei legionare în chiar incinta închisorii Jilava, fostul nr. 13, „scena" pe care avea să se consume curând, drama regizată de Horia Sima şi acoliţii săi. Stratagema cu „erupţia" de revoltă a legionarilor care lucrau la deshumare, aplicarea spontană

a „legii talionului”, aşa-zisa chemare a răzbunării, este categoric INFIRMATĂ şi în cadrul procesului din 1941, deşi Preşedinţia Consiliului de Miniştri – în comunicat – îşi dăduse, ipocrit, girul, pentru a acredita înşelătoarea explicaţie: În celula nr. 17, în care fuseseră deţinuţii Panova Ion, Bonea Niculescu, Reiner Otto, Constantinescu Laurenţiu, Malenschi Petre, Găman Nicolae, Iordachi I. Iordănescu, Horwath Iuliu, Horwath Victor, Vârfureanu Mihai şi Diculescu Virgil şi în care Creţu Gheorghe a mărturisit că ar fi operat singur (n. N.) s-au găsit, între altele, opt cadavre care pe lângă răni provenite din împuşcături, mai prezentau şi despicături ale capului, produse de corpuri tăioase grele, cum ar fi topoarele. Această constatare a dus la început la bănuiala că asasinatele au fost săvârşite de legionarii care, în cursul nopţii, săpau la mormântul din vecinătatea fortului Jilava, unde erau indicii că se puteau găsi osemintele lui Corneliu Codreanu şi ale celorlalţi legionari ucişi cu el. Această bănuială a fost chiar cristalizată într-un comunicat al Preşedinţiei Consiliului de Miniştri (...). Din acest comunicat se desprinde ideea că legionarii care lucrau la săpături, înfuriaţi la vederea felului în care au fost găsite osemintele lui C. Codreanu, ar fi pătruns cu forţa în închisoare, ca să-l răzbune. Iar acest motiv prezumat al crimelor a fost cu desăvârşire înlăturat în cursul instrucţiunii, înlăturându-se şi orice bănuială că autorii lor ar fi fost legionarii care săpau la mormânt, pe următoarele consideraţiuni: în primul rând, era o imposibilitate practică ca un grup numeros de legionari să fi putut pătrunde noaptea în fort, fără ştiinţa santinelelor militare, afară de garda legionară care în seara de 26 noiembrie 1940 a schimbat garda cea veche, la ora 21. De altfel, după cum rezultă din procesul verbal dresat de noi în ziua de 29 aprilie 1941, distanţa de la mormânt până la intrarea în fort este aproximativ de 1/2 km, în drum găsindu-se diverse forturi militare, grefa, postul telefonic, comandantul închisorii, şi locuinţa ajutorului comandant colonel Rădoi, şi ar fi fost imposibil ca nimeni dintre

aceştia să nu se sesizeze de trecerea unui grup de oameni înfuriaţi.

În al doilea rând, nici mobilul prezumat mai sus nu este valabil, deoarece săpăturile nu au fost terminate (subl. n.) şi nu s-a ajuns la descoperirea cadavrelor şi identificarea lor, decât în dimineaţa de 27 noiembrie 1940, ora 11, aşa că în îndoiala în care se găseau legionarii şi însuşi tatăl lui C. Codreanu, prof. Ion Zelea Codreanu, îndoială pe care acesta şi-a manifestat-o din ajun faţă de medicul legist Valentin Sava, nu se putea vorbi de înfurierea celor care săpau.

Acest argument este întărit de declaraţiunea prof. Ion Zelea Codreanu, care arată că niciunul din cei care săpau la mormânt nu a părăsit lucrările în timpul nopţii şi că, în orice caz, nu s-a ştiut până a doua zi dimineaţă, la ora 11, dacă sunt sau nu înmormântate în acel loc, osemintele lui C. Codreanu şi ale acoliţilor să-i.

În al treilea rând, din însăşi mărturisirea lui Gheorghe Creţu şi a lui Octavian Marcu, rezultă că asasinatele au fost comise de el şi de însoţitorii cu care veniseră sub conducerea lui Dimitrie Grozea (plecaţi cu brekul poliţiei – şi cu un autoturism), la care s-a alăturat Constantin Savu, rămas la închisoare în acea noapte, deşi terminase încă din ajun oficiul de comandant al gărzii legionare (avusese indicaţii în acest sens? se întreabă Mihai Stoian, autor citat).

În al patrulea rând, din tot complexul probelor administrative şi prezumţiilor, rezultă că aceste crime nu au fost rezultatul unor hotărâri spontane (subl. n.), ci au fost premeditate: în adevăr, din declaraţia categorică a lui Gheorghe Creţu, rezultă că pentru prima oară garda legionară care urmă să intre de serviciu în seara de 26 noiembrie în loc să fie comandată ca până atunci de un simplu legionar, a plecat de la Prefectura Poliţiei sub comanda lui Dimitrie Grozea.

Dar Antonescu poartă, în mod direct, şi răspunderea morţii lui Mihail Moruzov, căci îndelungata duşmănie dintre cei doi se încheie – oare nu suficient de

semnificativ? – prin împuşcarea fostului şef al Serviciului Secret, în celula nr. 1 – Jilava, de către legionari. În ciuda falsei aureole de ostaş sobru, intransigent, om al legii şi al principiilor, iată-l pe Antonescu luându-şi revanşa prin „intermediari” (ca, de altminteri, şi în cazul Iorga!). Ce anume avea de răzbunat „conducătorul”, după ce lansase chemarea”. Vrajba să înceteze. De oriunde şi prin oricine. Lupta să fie numai pentru stat (1940, 6 septembrie)? La urma urmei, destule neajunsuri, pătimite – însă pe drept – din cauza lui Moruzov şi a regelui detronat, Carol II. Conflictul Antonescu-Moruzov exista, desigur, de vreme ce, la instalarea primului în fruntea Marelui Stat Major (tutelând şi Serviciul Secret), cel de-al doilea se grăbeşte să treacă, împreună cu serviciul său, la Ministerul Apărării Naţionale. Antonescu însă se afla, atunci în plină ascensiune: devenit ministru al Apărării Naţionale, propune înlocuirea lui Moruzov printr-un militar de carieră – regele refuză. Moruzov cercetează, minuţios, existenţa generalului Ion Antonescu şi descoperă legăturile sale cu Garda de Fier (întâlnirea acestuia la Predeal, cu Corneliu Zelea Codreanu, amândoi pe schiuri, fotografia binecunoscută, provenind din dosarul Serviciului Secret, ajunge în mâinile regelui, împreună cu alte documente incontestabile, printre care şi proba că generalul este bigam). Motive suficiente pentru ca regele să-l demită pe Antonescu şi să-l interneze (domiciliu forţat) la mănăstirea Bistriţa.

Echipa care a executat pe cei închişi la Jilava a plecat de la Prefectura Poliţiei sub îndrumarea lui Dimitrie Grozea, cel care conducea echipa – personalitate proeminentă în mişcarea legionară, care nu mai avea ca superior, decât pe însuşi comandantul mişcării legionare. Dar cine era Dimitrie Grozea: fost desenator tehnic, vechi membru al mişcării legionare, participant deosebit de activ la evenimentele din ianuarie 1941, era dat dispărut la data procesului intentat asasinilor.

Ce declară Gh. Creţu: Dimitrie Grozea venit din oraş cu o hârtie pe care era planul echipelor care urmau să fie

repartizate pe celule pentru executarea crimelor (în „Nota informativă" a Ministerului Justiţiei, referitoare la asasinatele de la închisoarea Jilava, urmare a adresei nr. 656 din 4 aprilie 1941, se menţionează: După aceea, după o listă pe care o adusese întocmită).

Dimitrie Grozea, comandantul „Echipei Morţii" care urma să acţioneze la Jilava, le-a explicat participanţilor: „totul trebuie făcut în noaptea aceea, deoarece locotenent colonelul Ricoşeanu, subsecretar de Stat la Ministerul Afacerilor Interne, ordonase ca, începând cu 27 noiembrie, paza deţinuţilor politici să nu se mai facă de către garda legionară cu acces în interiorul închisorii militare Jilava. Devine astfel certă afirmaţia lui Eugen Cristescu, din instanţa de judecată, referitoare la înlocuirea gărzii legionare, că aceştia aflaseră prin spionii pe care îi aveau camuflaţi pretutindeni. De unde şi graba executării planului ucigaş care, după toate probabilităţile, ar fi urmat să se împlinească – dacă n-ar fi intervenit ordinul lt. col. Ricoşeanu – abia peste o zi sau două, ca să coincidă perfect cu momentul deshumării osemintelor lui Corneliu Zelea Codreanu şi ale celorlalţi legionari.

Iată un extras din depoziţia lui Eugen Cristescu de la procesul ce a avut loc în 1946:

Acuzatorul public: Cine a pus pe legionari să facă de pază la Jilava?

Eugen Cristescu: Era domnul Horia Sima.

Acuzatul public: Cine era ministru de interne la acea dată?

Eugen Cristescu: Generalul Petroiceanu, dar închisoarea era militară. Au aflat legionarii că se schimbă paza (lt. col. Ricoşeanu era subsecretar de Stat la Ministerul Afacerilor Interne) ordonase ca începând cu 27 noiembrie, paza deţinuţilor politici să nu se mai facă de către garda legionară cu acces în interiorul închisorii militare Jilava – gardă care se schimba până atunci, o singură dată pe zi, seara la orele 21, şi cum paza trebuia să fie schimbată chiar în noaptea de 27 noiembrie, s-au organizat şi i-au suprimat pe cei de acolo.

Organele de informaţii deţineau date potrivit cărora legionarii, încă de la mijlocul lunii decembrie 1940, pregăteau ca variantă a rezolvării contradicţiei dintre ei şi Antonescu, asasinarea acestuia[26]. Versiunea aceasta era cunoscută şi colaboratorilor Legaţiei germane din Bucureşti, care apreciau, nu fără temei, că o înţelegere între Sima şi Antonescu era imposibilă şi că Antonescu va sfârşi prin a fi asasinat, iar partidul legionar, ca întotdeauna, va spune că fapta se datorează iniţiativei personale a unui exaltat.

Se terminase de mult „luna de miere" Sima – Antonescu şi asemănarea este izbitoare cu cealaltă colaborare Moruzov – Sima. Procedeele, cel puţin dacă nu s-au tradus în fapt în cazul lui Antonescu, erau identice.

Câtă încredere îşi acordau reciproc Ion Antonescu şi Horia Sima, rezultă din cele ce urmează: „Încă de la începutul existenţei statului naţional-legionar acesta luase o seamă de măsuri pentru a pregăti condiţiile înlăturării lui Antonescu din guvern şi a preluării în întregime a puterii de către Garda de Fier. În acest scop, el a organizat un serviciu special de informaţii aparţinându-i în exclusivitate, condus de un legionar, însărcinat în a urmări demnitarii şi cadrele superioare legionare sub raportul fidelităţii faţă de el… şi filarea lui Antonescu". Ajutorul şefului acestui grup avea misiunea să se ocupe numai de obţinerea de informaţii despre Ion Antonescu. Acesta avea în subordine o reţea informativă alcătuită din zece ofiţeri tineri, legionari, recrutaţi prin intermediul unui ofiţer-elev de la Şcoala Superioară de Război, plătiţi cu o sumă lunară totală de 300.000 lei, precum şi circa 80 de studenţi legionari şi un număr de servitoare din casele prietenilor lui Ion Antonescu.

Relatând rezultatele activităţii de urmărire a lui Antonescu, ajutorul şefului acestui serviciu de informaţii legionar afirma: „Am aranjat cu ofiţerii tineri să intre în legătură cu aceste servitoare care îşi primeau de acum

26 Arhivele statului. Bucureşti, dosar S.S.I. Vol 5 (112) fila 46.

cadourile prin ei, ceea ce se înţelege, îmi încasează cheltuielile cam dublu. Însă destul de curând au început să apară roadele. Tot felul de mese la care participau nu numai diferiţi englezi din societăţile petroliere româneşti, ci şi membri din Legaţia engleză din Bucureşti. Într-o casă… proprietatea unei rude, au reuşit să instaleze cea mai modernă creaţie de fonograf cu placă şi primeam trei plăci dintr-o asemenea reuniune… Antonescu îşi vizita prietenii din fosta ligă" Vlad Ţepeş"… cunoscuţi masoni şi anglofili.

Nu este exclus ca şi în jurul lui Moruzov să fi fost ţesută o pânză de informatori, care cu toată şiretenia acestuia, să fi lăsat să transpire o serie de lucruri privind loialitatea sa faţă de mişcare sau relaţiile cu Casa Regală, care să deranjeze în cea mai mare măsură pe Horia Sima şi sfârşind în a-l determina pe acesta sau pe cei din anturajul său să-l treacă pe lista indezirabililor.

Că Himmler, şeful poliţiei germane era întru totul de acord şi la curent cu asasinatele de la Jilava, a suprimării persoanelor închise acolo, printre care în celula nr. I se afla Mihail Moruzov – şi poate că nu întâmplător se afla singur într-o celulă şi cea cu nr. 1 – o dovedeşte scrisoarea trimisă lui Horia Sima la 5 decembrie 1940 de către Himmler. Referitor la asasinatele de la Jilava, Himmler consemna satisfăcut perfecta asemănare dintre activitatea Partidului Naţional-Socialist şi Garda de Fier în ce priveşte pedepsirea adversarilor. „În această primă epocă a preluării puterii – scria el – au fost traşi la răspundere şi împuşcaţi de către mişcare în afara justiţiei de stat… oamenii şi adversarii similari cazului legionarilor… O asemenea măsură este justă pentru că ea nu poate fi dusă la îndeplinire niciodată de justiţia ordinară, care este legată de paragrafe şi va depinde totdeauna de un formalism al paragrafelor.

Cu nelegiuită meticulozitate, crudul spectacol al suprimării celor 62 de prizonieri de la Jilava a fost pregătit şi înfăptuit de Horia Sima şi cei apropiaţi lui. Încă de la începutul lunii octombrie 1940 (după unii şi mai devreme),

viitoarele victime erau ridicate de acasă şi întemniţate la Jilava. Celulele până la numărul 20 au fost luate în pază de însăşi poliţia legionară, cu acordul generalului Petrovicescu Ministrul de Interne, „asistent de regie" al lui Horia Sima. Faptele converg spre demonstraţia logică că mişcările – aparent dezmembrate – ale Echipelor Morţii, au fost dirijate unitar, din umbră, realmente, de un creier al terorii, supus probabil şi el altor interese… Fiindcă altminteri cum de s-au pornit toate echipele să acţioneze aproape simultan în intervalul minim 26–27 noiembrie.

Informat, despre uciderea lui Moruzov, amiralul Canaris îşi vedea strădaniile năruite! Moruzov fusese un colaborator important.

Acţiunea legionarilor putea să dezorganizeze întregul sistem al măsurilor de contra-sabotaj. Trebuia acţionat urgent pentru salvarea intereselor germane şi căutate noile modalităţi de colaborare cu S.S.I-ul lui Canaris considera că lucrurile trebuiau judecate la rece. Un om era preţios atâta timp cât avea puterea funcţiei. Dacă noii guvernanţi se vor dovedi totuşi loiali Germaniei, colaborarea va putea continua nestingherită. Deci în primul rând trebuia cunoscut noul conducător al statului. Pentru orice eventualitate însă, un desant aerian era pregătit spre a fi lansat, în caz de nevoie, pe teritoriul românesc, în zona petroliferă.

Canaris în situaţia nou creată se vede nevoit să se deplaseze urgent la Bucureşti. Ordonă căpitanului von Strânsky din Abwehr, ofiţer de legătură la Bucureşti cu Serviciul Secret Român de Informaţii, să-l anunţe pe lt, col. Ionescu Micandru că va sosi cu avionul la Aeroportul Băneasa, împreună cu lt col. Bentivegny, în ziua de 7 septembrie la orele 18,00.

Ionescu Micandru a raportat lui Ion Antonescu – atunci prim-ministru – despre sistemul protocolar şi cel de lucru uzitat cu prilejul vizitelor la Bucureşti, să nu ia contact cu nimeni în afară de el.

La 11 septembrie 1940, amiralul Canaris era condus la generalul Antonescu. Vorbindu-i în numele lui Hitler,

Canaris îi va aduce la cunoştinţă generalului Antonescu despre interesele Reich-ului pentru anumite zone din România şi măsurile care fuseseră luate, subliniind că şi în noua situaţie înţelege să continue colaborarea cu Serviciul Secret Român, care a dovedit că este în măsură să facă faţă acţiunilor de contra-sabotaj.

Generalul Antonescu s-a declarat întru totul de acord. La sfârşitul întrevederii au fost introduşi lt. col. Ionescu Micandru şi maiorul (nu căpitanul) von Strânsky, care au primit instrucţiuni precise asupra modului cum să colaboreze. Canaris reuşise să menţină şi să dezvolte colaborarea, prin Antonescu. Despre Moruzov nici nu s-a mai pomenit.

REFLECŢII ASUPRA LUI MIHAIL MORUZOV

Analiza profilului lui Moruzov şi a activităţii sale trebuie făcută în contextul lumii şi evenimentelor în care trăia. Ne vom referi în primul rând la cele două personalităţi ale epocii: Regele Carol al II-lea şi Horia Sima.

Regele Carol al II-lea: toţi care l-au văzut şi l-au auzit nu i-au putut contesta un anumit farmec. Poseda o înfăţişare plăcută, ştia să găsească vorba potrivită pentru orice interlocutor şi fără a depăşi un nivel mediu, inteligenţa sa se dovedea reală. În ceea ce priveşte abilitatea politică, s-ar putea spune chiar că era de temut. Scăderile lui se datorau unei moşteniri congenitale. Poseda un caracter schimbător, plăcându-i să se facă remarcat, lacom după bani şi mare amator de femei şi aventuri galante. Dar, în cele din urmă, după cum se va dovedi, nu aceste slăbiciuni îl vor duce la pierzanie, ci setea lui nelimitată de putere.

Analizând situaţia politică, a sesizat punctele slabe. A început prin a-i încuraja pe tineri. A pus ochii pe Gh. Tătărăscu de la partidul liberal. Bătrânii din partid îl marginalizaseră, acordându-i doar funcţia de subsecretar de stat. Carol l-a făcut prim-ministru. De la ţărănişti l-a selecţionat pe Armand Călinescu.

Nimeni nu a bănuit că îndărătul acestor aparente

tendinţe de înnoire, regele nu urmărea altceva decât instituirea propriei sale dictaturi. Lucrurile aveau să se contureze abia după înlăturarea lui Nicolae Titulescu, personalitate marcantă a vieţii politice interne şi internaţionale.

Încă de la revenirea sa pe tron, Carol şi-a dat seama că are nevoie de un om care să-l informeze exact şi la timp cu cele petrecute. O serie de personalităţi, ca mareşalul Antonescu şi generalul Drăgan, l-au sfătuit să-l aleagă pe Mihail Moruzov.

Pentru Moruzov s-a pus pentru prima oară o gravă problemă de conştiinţă. El înţelegea să-l servească pe rege, având sentimentul că indirect îşi serveşte ţara. Dar, la scurt timp avea să-şi dea seama că interesele monarhiei nu se suprapun cu cele ale ţării.

Camarila regală şi anturajul acesteia era pusă pe jaf şi afaceri veroase. A lucra pentru aceştia înseamnă a te identifica cu ei. Carol voia să aibă dosarul la zi al tuturor colaboratorilor să-i activi şi ai celor posibili. În scurt timp S.S.I. Avea seifurile arhipline cu dosare, că puteai umple un hambar cu ele[27]. Foarte multe erau compromiţătoare. Adeseori Regele îi solicita scoaterea unor dosare. La un moment dat s-a impus dosarul generalului Ion Antonescu.

Regele se temea foarte mult de Ion Antonescu. Moruzov a descoperit detaliile căsătoriei sale cu Maria. A intuit existenţa unui viciu: ea făcea la Paris spionaj în dauna ţării. Aşa cum spune Veturia Goga s-a ocupat şi ea cu strângerea de informaţii strategice în favoarea unei puteri străine nu ar fi exclus ca ea să fi beneficiat de acoperirea bunei sale prietene. Datele adunate de Moruzov au servit regelui pentru intentarea, la sugestia lui, a unui proces de bigamie.

Prin natura împrejurărilor Moruzov a ajuns să cunoască nenumărate secrete ce nu-i conveneau nici...

---

27 Pentru documentare s-a folosit serialul semnat de Veniamin – Moruzov (Ion Pavelescu) publicat în Revista „Strict Secret” 1991–1992.

Regelui. De pildă, el a fost printre puţinii care ştiau că Regele se ocupa cu multe speculaţii cu devize în dauna statului. Regele i-a mai încredinţat misiunea delicată, de o excepţională importanţă, de supraveghea strict Garda de Fier, care ajunsese un adevărat pericol public.

Moruzov a reuşit să descifreze întregul mecanism prin care Horia Sima, numărul 13 în ierarhia legionară, aspira la funcţia de căpitan. Sima, la un studiu mai atent, s-a dovedit a fi capabil de cele mai neaşteptate viraje. El putea fi cumpărat, nu pe mulţi bani, dacă mai ales i se flutura în faţa ochilor perspectiva promovării la putere, între cei doi a avut loc o întâlnire şi Moruzov l-a recrutat. Sima a devenit informatorul S.S.I.-ului în cadrul Legiunii. Era totuşi un element nesigur, şi Moruzov o înţelesese prea bine.

În noaptea de 10/11 februarie 1938, Carol al II-lea a dat lovitura de stat prin care a înlăturat guvernul Goga-Cuza, instaurându-şi propria dictatură. În primul guvern al Frontului Renaşterii Naţionale au intrat: Miron Cristea, patriarh, ca prim-ministru, Gh Tătărăscu, Al. Averescu, A. Vaida-Voievod, generalul Arthur Văitoianu şi Ion Antonescu. Evenimentul a avut loc la 11 februarie 1940. La 30 martie Ion Antonescu era scos din guvern şi schimbat cu generalul Gh. Argeşanu. La 31 martie printr-un decret special, toate organizaţiile politice au fost dizolvate, singurul partid admis fiind F.R.N. La 16 aprilie, dând urmare unei sugestii, regele a dispus arestarea lui Corneliu Zelea Codreanu care-l insultase grav într-o scrisoare pe profesorul Nicolae Iorga. Concomitent cu Codreanu au fost arestaţi aproape toţi şefii Legiunii, mai puţin Horia Sima.

Arestările au fost efectuate sub conducerea S.S.I.-ului, fapt care explică nearestarea lui Horia Sima. Regele ştiind că e agent al S.S.I.-ului credea că se va putea folosi de el. Între timp evenimentele evoluau pe un drum periculos. Regele a făcut o vizită în Apus şi la întoarcere s-a oprit şi în Germania. A discutat cu toţi demnitarii, inclusiv cu Hitler, întâlnire secretă ce a avut loc la 24

noiembrie 1938 în localitatea Berchtesgaden – München. Se afirmă că dramatica discuţie dintre Hitler şi Carol al II-lea s-a purtat „stante pedes”, adică „stând în picioare”, în prezenţa lui Göring, care alerga când la unul, când la celălalt, pentru a-i calma şi împiedica să se retragă fără să salute. Când Hitler i-a cerut lui Carol aducerea Gărzii de Fier la putere, Carol al II-lea a refuzat, motivând că n-ar fi nevoie deoarece în România dictatura a fost instaurată de către el, Carol. Lui Hitler îi trebuia o unealtă docilă, nu un dictator. De aceea, pe un ton imperativ a solicitat lui Carol al II-lea să ia măsuri să nu se întâmple ceva lui Corneliu Zelea Codreanu, deoarece în afară de el nu cunoaşte alt dictator în România. Plecând spre ţară, regele a dat ordin telefonic să fie suprimaţi cei închişi. Execuţia a căzut în seama jandarmeriei. În noaptea de 29/30 noiembrie 1938, deţinuţii, adică Codreanu şi un grup de 13 conducători legionari aflaţi în detenţie la închisoarea din Râmnicu-Sărat, au fost urcaţi în camioane şi porniţi spre Bucureşti. În dreptul pădurii de la Tâncăbeşti, la kilometrul 30 pe şoseaua ce leagă Ploieştiul de Bucureşti, automobilele au fost „atacate” cu împuşcături de către necunoscuţi ce au reuşit să dispară. Deţinuţii, profitând de ocazie (aşa menţiona comunicatul guvernamental) fiind şi o noapte cu ceaţă densă, au încercat să fugă în pădure. Jandarmii care-i însoţeau au făcut uz de armă, omorând pe toţi cei patrusprezece deţinuţi. Referitor la împrejurările de mai sus, în comunicatul Ministerului de Interne, se arată:

„Codreanu şi alţi 13 membri ai Gărzii de Fier erau transportaţi cu camionul de la Râmnicul Sărat la Bucureşti. Între Ploieşti şi Bucureşti, camionul a fost atacat de o bandă de legionari înarmaţi şi arestaţii au încercat să evadeze, aşa că au fost cu toţii împuşcaţi de jandarmi”.

Comentarea cazului în presa română sau publicarea altor amănunte au fost interzise. Totul era scuzat Direcţia presei externe a trimis tuturor legaţiilor române din Europa următoarea telegramă citată: „Pentru a putea informa, am onoarea a aduce la cunoştinţă că împuşcarea

lui Corneliu Codreanu şi a altor 13 conducători legionari care au încercat să fugă de sub escortă constituie simplul fapt de drept comun. Niciun fel de temere de tulburări viitoare şi niciun motiv de alarmă nu există. De notat că printre împuşcaţi nu este niciunul care să nu fi fost asasin".

În opinia publică, evenimentul a fost primit cu mare emoţie. Toată lumea se aştepta la răzbunarea ce în mod logic avea să urmeze. Singurul care se bucura era Horia Sima. Şansa de a deveni lider naţional era tot mai aproape. Abil, din umbră, Moruzov îi stimula acest apetit devorator. Nu bănuia perfidia de care era capabil acest om. Încă din decembrie 1933, Moruzov fusese înştiinţat că la ordinul şi cu contribuţia lui se terminaseră preparativele pentru executarea unei lovituri de stat. Acţiunea ar fi urmat să se declanşeze pe data de 6 ianuarie 1939. Dar la 4 ianuarie complotul a fost descoperit. Organizatorii lui au fost arestaţi. Datorită legăturilor pe care le avea cu Mihail Moruzov, Horia Sima a reuşit să se sustragă de la arestare, iar pe la sfârşitul lunii ianuarie a ieşit clandestin din ţară. Judecat în lipsă, el a fost condamnat la 8 ani închisoare. Ajuns în Germania, a fost încadrat crainic de limba română la postul de radio din Stuttgart!

În „Buletinul informativ" nr. 986 din 5 ianuarie 1939 a apărut ştirea că „din Polonia a intrat în România un număr de şase sute de agenţi hitlerişti, trimişi de autorităţile germane pentru a menţine curentul legionar inaugurat de Corneliu Zelea Codreanu". Iată încă o dovadă a faptului că Garda de Fier era o agentură a Germaniei în România. Tot în „Buletinul informativ" se mai menţiona că legionarii au primit ordin să pătrundă prin orice mijloace în Frontul Renaşterii Naţionale şi mai ales în organizaţia premilitară a frontului, pentru ca la momentul potrivit să poată dispune de arme. Caracterul agresiv al organizaţiei legionare, aservită Germaniei, se evidenţia pregnant şi prin acest ordin.

Armand Călinescu necunoscând acţiunile lui Mihail Moruzov a dat dispoziţie să se asigure executarea sentinţei

judecătoreşti privind condamnarea lui Horia Sima precum şi urmărirea şi arestarea şi a altor capi legionari, printre care Victor Vojean, Viorel Trifa, preotul Dumitrescu Borsa şi alţii ca şi prinderea evadaţilor Alexandru Cantacuzino şi Victor Cristescu.

Carol al II-lea se străduia să stăpânească situaţia din ţară. În combinaţiile sale, un rol tot mai important urma să-i revină Serviciului Secret de Informaţii. Ca atare a întreprins o serie de măsuri menite să pună acest serviciu sub controlul său direct. Prin urmare, regele a ordonat ca Serviciul secret de informaţii să aparţină Ministerului Apărării Naţionale sub raportul fondurilor şi al personalului, iar activitatea să fie desfăşurată sub directa sa supraveghere.

Marele Stat Major al armatei române a solicitat aprobarea ca Secţia a II-a ce-i aparţinea şi în care funcţiona un birou de contraspionaj încadrat numai cu patru oameni, să se organizeze ca şi Serviciul secret de informaţii, pe două mari compartimente: unul de contraspionaj, şi altul de spionaj. Regele a respins cererea avansată, motivându-şi sentinţa cu cuvintele: „Avem pe Moruzov, care este foarte bun. În plus, Franţa şi Anglia dă asistenţa lor pe linie informativă”. În această situaţie, Marele Stat Major va recurge la un şiretlic şi cere aprobarea de înfiinţare a trei birouri de „statistică militară”, ce avea misiuni informative şi contrainformative. Acestor birouri de statistică le erau încredinţate următoarele misiuni: asigurarea menţinerii unor strânse legături cu organele Siguranţei, Poliţiei, Justiţiei şi Administraţiei; cunoaşterea stării de spirit a populaţiei; descoperirea şi supravegherea elementelor suspecte de spionaj; cunoaşterea modalităţilor de realizare a propagandei străine; verificarea discretă a persoanelor ce ocupă funcţii importante, ţinerea evidenţei şi informarea pe verticală şi pe orizontală.

La 6 martie 1936 va deceda patriarhul Miron Cristea, preşedintele Consiliului de Miniştri, şi va fi înlocuit de Armand Călinescu.

La iniţiativa sa, a fost trimis în străinătate un ofiţer itinerant de contrainformaţii cu misiunea de a culege date şi informaţii referitoare la politica marilor puteri faţă de România şi mai ales la penetraţia germană spre sud-estul Europei. La propunerea lui Mihail Moruzov misiunea a fost încredinţată lt. col. Gheorghe Petrescu, ofiţer aparţinând Secţiei a II-a a Marelui Stat Major, prietenul său[28].

După invadarea Cehoslovaciei, Germania a trimis României un ultimatum. Ajuns la Legaţia germană din Bucureşti, documentul a fost modificat de către Gustav Schmidt, cifratorul german, recrutat de Serviciul Secret de Informaţii şi de Intelligence Service. Modificarea consta în atenuarea textului ultimatumului. Cu ocazia descifrării, actul de trădare a fost descoperit de către Edit von Coler o agentă a spionajului german ce acţiona la Bucureşti. Gustav Schmidt a fost imediat arestat şi închis în subsolurile Legaţiei germane din Bucureşti, unde a stat până când a sosit de la Berlin ordinul de executare a sa. Execuţia a fost adusă la îndeplinire de către ataşatul de presă Voss şi Schmidt a murit peste câteva ore într-un spital din Bucureşti. Voss a plecat apoi în Germania.

Agenţii secreţi români au aflat că elementele de extremă dreaptă, stimulate şi ajutate de Germania, au pus la cale asasinarea lui Carol al II-lea şi a primului ministru Armand Călinescu. Numeroşi legionari părăsiseră ilegal ţara de teamă că vor fi traşi la răspundere penală pentru infracţiunile comise. Ajunşi în Germania s-au înrolat în Gestapo, germanizându-şi numele. Se pare că, în viziunea organizatorilor de la Berlin sarcina dată lui Mihail Vârfureanu de a pregăti atentatul împotriva lui Carol şi a lui Armand Călinescu a constituit numai o variantă de inducere în eroare şi de înşelare a organelor de pază a demnitarilor. Atentatul urma să fie comis de elemente pregătite în mod special la Berlin. În a doua decadă a lunii septembrie a anului 1939, Horia Sima împreună cu o

28 C. Neagu şi D. Marinescu: Fapte din umbră, Editura politică, vol III, Bucureşti, p. 145.

echipă amorţii formată din nouă oameni, au intrat clandestin în ţară şi au trecut neîntârziat la pregătirea asasinatelor hotărâte la Berlin.

În ziua de 19 august a fost stabilit atentatul împotriva lui Armand Călinescu. Conform planului stabilit, automobilul cu Dumitru Dumitrescu, Cezar Popescu, Traian Popescu, Ion Moldoveanu şi Ion Vasiliu, a staţionat pe str. Făgăraş în apropiere de Ştirbei Vodă pe care la orele 13, 15 urma să treacă automobilul cu Armand Călinescu. La ora stabilită au văzut că automobilul prezidenţial se apropie de str. Făgăraş şi au pornit motorul, iar după ce a trecut, automobilul în care se aflau asasinii a pornit în urmărirea lui.

În vremea aceasta, o femeie bătrână îmbrăcată în haine ţărăneşti s-a oprit lângă o bancă aflată la umbra unui castan bătrân de pe trotuarul bulevardului Eroilor şi s-a aşezat într-o poziţie care făcea impresia că se odihneşte. La ora respectivă circulaţia era puţin intensă. Bătrânica nu era altcineva decât Horia Sima, a cărui măiestrie în arta travestirii era bine cunoscută. Se mai remarcase prin dexteritatea şi precizia cu care mânuia revolverul, nimerindu-şi ţinta cu ochii închişi sau pe întuneric. Se travestise pentru a putea urmări desfăşurarea atentatului.

Când automobilul primului ministru a virat la dreapta pe bulevardul Ardealului, o căruţă condusă de un complice al echipei morţii travestit în tânără femeie, i-a barat calea, făcând impactul inevitabil. Şoferul avea consemnul că orice s-ar întâmpla să-şi continue drumul. Nu l-a respectat şi a oprit. În acel moment, automobilul prezidenţial a fost tamponat din spate de automobilul atentatorilor. Agentul de siguranţă Androne aflat pe banca din dreapta şoferului Joiţa care avea misiunea să-i asigure paza lui Armand Călinescu, a sărit jos şi a încercat să-şi scoată pistolul. A căzut secerat de gloanţe iar şoferul a reuşit să scape cu viaţă fugind. Armand Călinescu a deschis portiera din spate pentru a coborî. O ploaie de gloanţe l-a prăvălit pe pavajul străzii alături de cadavrul lui Androne. Pentru a fi siguri de moartea lui, criminalii i-au întors corpul şi au mai

tras asupra lui câteva focuri. Primise peste douăzeci de gloanţe în corp.

Bătrâna de pe bancă, martoră a asasinatului, a dispărut fără urmă.

În după amiaza aceleiaşi zile, organele Poliţiei au încercuit în imobilul din Bulevardul Brătianu nr. 24 pe cei patru complici ai asasinilor. Când muniţia era pe sfârşite, unul dintre ei s-a sinucis, iar ceilalţi s-au predat. În cursul nopţii, asasinii arestaţi au fost conduşi împreună cu complicii lor la intersecţia străzii Ştirbei Vodă cu Bulevardul Eroilor unde au fost împuşcaţi. Cadavrele lor au fost lăsate pe loc pentru a fi văzute de trecători.

În jurul orei două şi ceva, în timp ce lua masa cu familia în strada Sofia, Moruzov a auzit anunţul de la radio ce vestea asasinarea primului ministru. A uitat de masă şi a cerut la telefon prin firul pe care îl avea cu corpul detectivilor legătura cu Siguranţa Generală, cu Niki Ştefănescu, subdirector al S.S.I.-ului. Ce faceţi acolo, dormiţi iar legionarii îşi fac de cap?” Dintr-un salt şi-a luat pălăria din cuier şi a sărit pur şi simplu în Mercedesul care-l aştepta la poartă.

Pentru a fi informat cu mai multă exactitate despre ce se punea la cale de către germani şi Horia Sima, Carol i-a cerut lui Moruzov să încerce să afle de la Canaris cu prilejul consfătuirii de la Veneţia, ce a avut loc între 3 şi 5 septembrie 1940. Evenimentele care au urmat, se ştie, că au pus capăt colaborării regelui cu Moruzov. La 4 septembrie 1940 regele, a însărcinat pe generalul Ion Antonescu să formeze un nou guvern. În toată ţara s-a declanşat, sub conducerea ministrului de interne Gabriel Marinescu, o veritabilă vânătoare de legionari. Aceştia erau arestaţi, judecaţi sumar şi executaţi. Printr-un calcul machiavelic, Horia Sima împingea în faţă pe codrenişti, adepţii săi menţinându-se în umbră, cu toate că ei fuseseră cei care săvârşiseră omorul. Aşa se face că, scontând pe posibilitatea de a-l putea manevra ulterior, Sima a fost menajat şi de această dată.

EUGEN CRISTESCU

Numirea lui Eugen Cristescu în fruntea Serviciului Secret de Informaţii a fost o consecinţă directă a luptei pentru putere dusă de Antonescu cu legionarii în frunte cu Horia Sima. Conflictul dintre cele două tabere avea să se amplifice după evenimentele sângeroase din luna noiembrie 1940.

Eugen Cristescu, a beneficiat de o specializare în străinătate şi a lucrat o bună bucată de vreme la Siguranţa generală, unde s-a ocupat cu supravegherea mişcării legionare. Era la curent cu sentimentele şi mai ales cu intenţiile pe care Garda de Fier le nutrea faţă de şeful S.S.I.-ului. Realizând importanţa funcţiei care îi fusese încredinţată, Eugen Cristescu a întreprins totul de la bun început astfel ca Serviciul Special de Informaţii să apere şi să consolideze puterea generalului Ion Antonescu. Potrivit părerii lui Eugen Cristescu, Garda de Fier reprezenta o vastă conspiraţie ce tindea la acapararea completă a puterii şi instituirea statului totalitar legionar. Ca urmare cea mai mare parte a activităţii S.S.I.-ului avea ca obiect supravegherea pregătirilor pe care le făceau conducătorii legionari, pentru a acapara cu sprijin german, al Gestapoului, posturile cheie din poliţie şi din siguranţă, pentru a-l înlătura pe generalul Eugen Cristescu. Căderea lui Moruzov a afectat randamentul S.S.I.-ului. Astfel, Eugen Cristescu nu a fost informat asupra intenţiilor legionarilor, fapt care a determinat neluarea de măsuri pentru zădărnicirea asasinatelor din luna noiembrie 1940. Abia după reprimarea rebeliunii, au putut fi strânse dovezi ce au format subiectul cărţii albe publicate de Antonescu cu privire la asasinatele de la Jilava, Strejnicul şi Snagov.

La sfârşitul lunii decembrie 1940, s-au primit o serie de informaţii S.S.I.-ului conform cărora legionarii se pregăteau să treacă la reglarea de conturi cu puterea. Informaţiile au parvenit din partea colonelului Rodler, şeful Abwehr-ului în România.

Victoria împotriva legionarilor a ridicat în faţa lui Eugen Cristescu şi a S.S.I.-ului noi sarcini, printre care la

loc de frunte s-a situat întărirea colaborării cu Abwehr-ul.

Mai întâi a fost oficializată colaborarea, trecându-se apoi la aplicarea ei consecventă astfel încât până în luna august 1944 S.S.I.-ul a fost complet reorganizat după modelul Abwehr-ului. Pentru păstrarea legăturii dintre cele două servicii a fost înfiinţat un birou special. Maiorul Strânsky desemnat ca ofiţer de legătură între Abwehr şi S.S.I. A pus la dispoziţia S.S.I.-ului, prin intermediul locotenent-colonelului Ionescu Micandru? o schemă de organizare tip. La scurt timp după reorganizarea S.S.I.-ului, lui Ionescu Micandru i-a fost încredinţată conducerea secţiei „G”, care avea menirea de a asigura legătura cu germanii prin maiorul Strânsky.

Conform înţelegerii stabilite, colaborarea consta în principal din schimbul de informaţii şi întreprinderea unor acţiuni comune pentru depistarea staţiilor de radiotelegrafie clandestine.

Serviciul Special de Informaţii şi-a concentrat atenţia în această perioadă în urmărirea activităţii desfăşurate de regele Mihai, a anturajului acestuia precum şi a unor ofiţeri şi fruntaşi politici ai opoziţiei. La toate acestea se mai adăuga procurarea de informaţii care să servească războiul purtat de mareşalul Antonescu, aliat al Germaniei. Era de ştiut care va fi atitudinea Bulgariei faţă de Axă, atitudinea de expectativă a Turciei, dispunerea armatei greceşti şi efectivele britanice aflate în aceasta. Ţară.

Intuind că puterile Axei sunt pe punctul de a pierde războiul, Eugen Cristescu a încercat să intre în contact cu serviciile secrete ale unor ţări aparţinând coaliţiei antihitleriste. Cu prilejul capturării lui Chastelaine, a luat legătura cu serviciul secret britanic pe calea undelor. Anterior, numai cu câteva luni, prin intermediul unuia din fraţii săi, luase legătura cu agenţii serviciului secret american care activau în Turcia. Aceşti agenţi l-au informat pe Eugen Cristescu despre intenţiile germanilor de a-l înlocui pe Antonescu cu Horia Sima în eventualitatea că primul nu le va satisface cererile.

Atâta vreme cât s-a aflat la conducerea S.S.I.-ului,

Eugen Cristescu i-a furnizat mareşalului Antonescu informaţiile pe care acesta i le solicita pentru a-şi exercita funcţia. Activitatea sa a încetat în seara zilei de 23 august, când evoluţia evenimentelor l-a împiedicat să vină în ajutorul mentorului său.

În primăvara anului 1943 directorul general al S.S.I.-ului s-a căsătorit cu Dora. Cu acest prilej s-a făcut apel către întregul personal civil din secţiile centrale, agenturile şi rezidenţele pendinte de Serviciul Special de Informaţii pentru a se dona în mod benevol şi anonim o sumă care să constituie drept cadou de nuntă. Contribuţia oferită a totalizat suma de 160.285 lei, din care s-au efectuat următoarele cheltuieli:

— Un album de fotografii cu ocazia cununiei, spre a fi oferit doamnei Dora Cristescu, în valoare de 13.785 lei;

— Un pergament în valoare de 2.730 lei;

— Una mapă pentru pergament în valoare de 4.930 lei;

— Un buchet de flori spre a fi oferit doamnei Dora Cristescu la cununie, în valoare de 6.300 lei.

A rămas disponibilă suma de 132.540 lei din care Eugen Cristescu a depus 120.000 lei pentru o instituţie de binefacere de război, iar cu diferenţa de 12.540 lei a răsplătit desenatorul care a lucrat pergamentul şi legătorul care a făcut albumul.

Un număr de opt notabili, funcţionari ai S.S.I.-ului au întocmit şi contrasemnat actele justificative drept pentru care au încheiat şi un proces-verbal.

Precauţie exagerată? Nu. O deprindere necesară, rezultat poate şi al unei experienţe anterioare mai puţin plăcute. Pe vremea când era director general în Ministerul de Interne, şef al personalului, Eugen Cristescu a făcut obiectul unui denunţ la Comisia pentru controlul averilor, al cărui comunicat cenzurat din presa zilei din 22 martie 1940, suna astfel:

„Comisia pentru controlul averilor de pe lângă Curtea de Apel din Bucureşti, a numit pe domnul arhitect Emanuel Costescu, expert pentru evaluarea averii

domnului Eugen Cristescu, director general în Ministerul de Interne, în urma denunţului făcut de domnul inspector general administrativ Avram.

La 12 iunie, acelaşi an, sus-numita Comisie comunica rezultatul anchetei, făcând cunoscut că denunţul a fost clasat, stabilindu-se că averea domnului Eugen Cristescu a fost dobândită prin mijloace licite.

Bineînţeles că Ministerul de Interne a dispus şi propriile măsuri de verificare, apelând la Ion Zenonic, prim controlor de stat, să efectueze o anchetă. Concluziile au fost aceleaşi; Eugen Cristescu îşi renovase şi mărise casa cu banii obţinuţi din două împrumuturi. Un împrumut era făcut la Casa de credit a Ministerului de Interne şi altul la Casa de credit a funcţionarilor statului.

Încă de la început Antonescu şi Horia Sima au căutat ca în lupta pentru acapararea puterii ce urma să aibă loc, să ocupe poziţii cât mai avantajoase. În acest mod se explică de ce legionarii au făcut presiuni puternice asupra lui Antonescu pentru ca acesta să fie de acord cu o participare mai mare a legionarilor la formarea guvernului şi pentru a le încredinţa posturi cheie. Modalitatea în care s-a făcut împărţirea portofoliilor ministeriale nu i-a satisfăcut însă pe legionari. Ca urmare Garda de Fier a trecut la acţiune în vederea întăririi poziţiilor în aparatul de stat în general şi mai cu seamă în cadrul Ministerului de Interne şi la Prefectura Poliţiei Capitalei. Drept urmare, colonelul Oameniţă, fost prefect de Argeş, care la 6 septembrie 1940 fusese numit de Antonescu director general al poliţiilor în cadrul Ministerului de Interne, după două săptămâni şi-a înaintat demisia, în locul său fiind numit legionarul Al. Ghika. Prefectura Poliţiei Capitalei, condusă succesiv de generalii Rodrig Modreanu şi Constantin Doña, a devenit odată cu instalarea în fruntea ei a colonelului de rezervă Ştefan Zăvoianu, un legionar cunoscut, un adevărat refugiu al Gărzii de Fier. Din întreaga echipă conducătoare a Ministerului de Interne, singurul care a rămas credincios mareşalului Antonescu, era subsecretarul de stat Alexandru Ricoşanu. Lui i s-a

adăugat noul şef al Serviciului Special de Informaţii, Eugen Cristescu, care-l înlocuise pe Moruzov. În întreaga ţară legionarii se organizau febril în formaţiuni paramilitare, înarmându-se.

Serviciul Special de Informaţii al României a primit sarcina prioritară de a procura cu orice chip instrucţiunile şi ordinele emise de către conducătorii germani şi hortişti în legătură cu România şi cu tot ceea ce se conspira împotriva ţării noastre. Din acest punct de vedere, este de remarcat nota din 6 august 1940 semnată de Kramarz, care specifica că un ofiţer român de informaţii aflat la Berlin, s-ar fi destăinuit unui om de încredere, spunându-i: „Instrucţiunile mele actuale de la Marele Stat Major îmi ordonă în primul rând să mă interesez de informaţiile politice care ne privesc pe noi; eu trebuie să mă interesez la Ministerul de Externe şi la alte foruri de tot ceea ce se petrece în legătură cu noi. Pentru aceasta plătesc neîntârziat sume mari. O instrucţiune a domnului Ribbentrop, semnată de el, respectiv prevăzută cu adnotările lui, va fi onorată de îndată cu 2000 de mărci, dacă se referă la România – respectiv Transilvania şi Dobrogea. Pentru notiţe şi scrisori ministeriale şi lucrări similare privitor la probleme româneşti, plătesc bine, chiar dacă nu ca mai înainte. Materialul informativ militar interesează în prezent în al doilea rând, deşi acum, ca şi mai înainte el este de dorit.

Legat de activitatea lui Eugen Cristescu, merită menţionat episodul Florin Becescu. Serviciile secrete naziste au primit sarcina să-şi infiltreze un agent în S.S.I. Acesta a fost găsit în persoana lui Florin Becescu, director în Serviciul Special de Informaţii. După datele existente, Abwehr-ul reuşise să-l atragă la colaborare încă din anul 1936 şi să-l treacă în reţeaua condusă de von Rittgen, ce funcţiona sub acoperământul de ataşat de presă la Ambasada germană din Bucureşti.

Inteligent, organizator, bun cunoscător al problemelor, mai ales al măsurilor de contracarare a spionajului advers german, Florin Becescu a adus mari

daune României, servindu-i pe noii lui patroni.

După dispariţia lui Mihail Moruzov, Eugen Cristescu, care i-a urmat la conducere, a sesizat jocul dublu al lui Becescu. Trebuia acţionat cu deosebită prudenţă pentru a nu-i supăra pe „aliaţii" germani. Se ştie că între Abwehr şi S.S.I. Exista încă din 1938 o înţelegere de colaborare. Odată început războiul împotriva URSS, Eugen Cristescu îl înlocuieşte pe Florin Becescu din funcţia de director al contrainformaţiilor, dându-i însărcinarea să organizeze două expoziţii: una antimasonică şi alta anticomunistă. Şi pentru că Becescu se tot grozăvea că scrie o carte („Cu fierul roşu"), Cristescu i-a spus că timpul disponibil îl poate folosi pentru a-şi termina cartea. Era o manevră subtilă. Colonelul Rodler văzându-şi omul neutralizat, îi cere în mod imperios lui Eugen Cristescu să-l numească pe Florin Becescu în fruntea compartimentului de contraspionaj. Eugen Cristescu nu cedează presiunilor, totuşi în mod inexplicabil, în 1943 îl numeşte şef al contraspionajului. În această ipoteză a putut furniza informaţii dintre cele mai importante şi din domenii multiple. A reuşit chiar să-şi organizeze şi o reţea secretă de informatori care, din nefericire, nu a putut fi deconspirată dat fiind că Becescu a distrus documentele referitoare la ea.

În dimineaţa zilei de 23 august 1944 Florin Becescu a dispărut, întocmai ca şi dr. A. Tester[29].

PARTEA A II-A

BRIGADA MOBILĂ – NUCLEUL VIITOAREI SECURITĂŢI

La scurt timp după formarea guvernului Dr. Petru Groza (6 martie 1945) prin care se realiza un progres spre acapararea întregii puteri în stat de către P.C.R. Au fost luate şi primele măsuri de penetrare şi preluare a instituţiilor existente, printre care şi cele informativ-contrainformative şi de represiune. Dirijaţi şi îndrumaţi pe faţă de la Kremlin, în baza unui plan desfăşurat pe etape în timp, guvernanţii au purces la cucerirea instituţiilor

29 C. Nicolae: Spionaj şi contraspionaj nr. 3, 1991, p. 8. 154

susmenţionate: Siguranţa generală, Serviciul Special de Informaţii, Poliţia şi Jandarmeria. În aceste organizaţii au fost introduşi oameni verificaţi de NKVD, care demonstraseră ataşament faţă de URSS. Cu acordul generalului Popescu Bâzdâc, şeful Siguranţei Generale, a luat fiinţă în cadrul acesteia „Brigada Mobilă" cu atribuţii contrainformative: arestarea şi cercetarea de persoane. Inspector general şi şeful brigăzii a fost numit Boris Braunstein sau Boris Grunberg, alias Nicolsky Alexandru. I s-a acordat gradul de general maior.

BIOGRAFIA UNUI SPION

La 2 iunie 1915, Rozalia, soţia morarului evreu Alexandru Grunberg din Chişinău, a născut un băieţel căruia i-a fost dat numele de Boris. După el, au mai urmat două fetiţe, una murind de tifos în timpul războiului. Boris a absolvit opt clase de şcoală elementară în anul 1933 şi a intrat ca ucenic la un atelier de gravură în metal.

Deprinzând câte ceva din tainele meseriei, după un interval de un an, a intrat calfă la un giuvaergiu, la care a rămas în slujbă până la vârsta de 22 de ani, când a fost recrutat. Îşi va satisface serviciul militar la Iaşi, în cadrul Regimentului 2 Transmisiuni, fiind eliberat la începutul anului 1940, cu gradul de caporal.

Face politică încă din 1932, ocupând funcţii în ierarhia locală a UTC şi a Partidului Comunist Român. Cunoştinţele în domeniul telefoniei căpătate cu prilejul stagiului militar i-au servit la angajarea sa ca tehnician la Centrala telefonică interurbană din Chişinău, unde a lucrat până în decembrie 1940. La acea dată a fost racolat de RAZVDEKA, direcţie din NKVD, care îndeplinea misiuni de spionaj. Recrutarea sa s-a făcut în baza recomandării secretarului cu personalul din primăria oraşului, Efimov, care l-a prezentat căpitanului de NKVD, Andreev. La 28 martie 1941, în camera nr. 9 a sediului Comitetului Orăşenesc din Cernăuţi, a semnat angajamentul prin care se angaja lucrător al serviciilor secrete sovietice. Imediat a început pregătirea de specialitate.

Pregătirea proaspătului agent a constat din 60 de

lecţii a câte trei ore fiecare, care constau din modul de comportare pe stradă, în restaurante, trenuri etc. I-au fost transmise noţiuni de teoria spionajului după manualul colonelului Laurence. La sfârşitul lecţiilor a fost instruit în legătură cu prima sa misiune. Pe 2 aprilie 1949, într-o cameră a hotelului „Palace" din Cernăuţi, lui Boris Grunberg îmbrăcat în uniforma celor din Narodnîi Komisariat Gasudaistrenoi Bezoprasnosti (NKGB) i-au fost înmânate de către instructorul său, căpitanul Andreev, 500 de ruble, indemnizaţie pentru prima sa misiune. I se atribuie un nou nume: Ştefănescu Vasile şi i se dau acte falsificate în URSS (livret militar, act de lăsare la vatră, buletin de înscriere la Biroul Populaţiei din Bucureşti şi certificat de bună purtare eliberat de Prefectura Capitalei). A primit misiunea să stea câte o zi în Botoşani, Buzău şi în Bucureşti ca să culeagă informaţii privind prezenţa, structura şi dotările armatei aflate în aceste oraşe precum şi date privitor la sistemele de fortificaţii, aerodromuri, ca şi nivelul de trai, moralul şi poziţia, faţă de URSS a populaţiei româneşti. S-a urcat într-un autobuz împreună cu căpitanul Andreev şi au mers până la Herţa. Au luat masa în casa unui evreu, după care cu o căruţă au ajuns spre seară la casa pichetului de grăniceri din satul Proboteşti. În aceeaşi noapte, şeful pichetului împreună cu un grănicer l-au trecut graniţa în România. Era noaptea de 26 mai 1941.

La numai două ore după trecerea frauduloasă a graniţei Boris Grunberg a fost descoperit de doi grăniceri, dormind într-o căpiţă de fân. Cu prilejul anchetei, avea să declare ofiţerilor din S.S.I.: „Eu, fiind decăzut din punct de vedere fizic şi moral, am mers numai o mică distanţă şi am hotărât să nu mai merg mai departe". Boris Grunberg încerca să-i inducă în eroare pe anchetatori că s-a lăsat prins şi că nu dorea să facă spionaj contra României, fiind şantajat de căpitanul Andreev. Nu i-a reuşit stratagema şi în raportul pichetului de grăniceri se arăta că suspectul, după ce a fost surprins în căpiţa de fân, a încercat să fugă, ascunzându-se în nişte bălării. Redăm în continuare

declaraţia scrisă cu prilejul anchetării sale: „Mă numesc Grunberg Boris, fiul lui Grunberg Alexandru. Sunt originar din oraşul Chişinău născut în anul 1915, 2 iunie. Am studiat 4 clase de liceu până în anul 1930, Când am fost nevoit să întrerup învăţătura din cauza piedicilor de ordin material. În anul 1931 am intrat într-un atelier de giuvaergerie. În primăvara anului 1932 particip la primele manifestaţii organizate de organizaţia locală a partidului comunist. În luna august a aceluiaşi an sunt primit în rândurile UTC organizaţia Chişinău, fiind recomandat de tov. Sacâzer Brader, membru în comitetul orăşenesc al UTC Chişinău. Am activat în calitate de secretar de celulă UTC în periferia oraşului Chişinău. În iarna anului 1932–1933 în timpul alegerilor comunale am activat în comitetul local al Blocului Muncitoresc Orăşenesc, fiind delegat de organizaţia locală a UTC-ului. În primăvara anului 1933 am fost arestat de Siguranţă prin căderea ing. Rabinovici Cogan şi alţii din organizaţia" Şcolarul Roşu", fiind trădat de agentul provocator Schlimayer, însă după două săptămâni am fost eliberat. După eliberare am fost bolnav 3 luni.

După însănătoşire am activat în calitate de membru pe lângă comitetul orăşenesc UTC cu mici întreruperi, fiind adesea şi bolnav, în toamna anului 1934 am fost trimis la muncă ilegală în Mişcarea Antifascistă la Comitetul Regional Antifascist. Însărcinarea am primit-o de la instructorul CC al UTC pe atunci Vasile Gheorghiev. După dizolvarea mişcării antifasciste, am fost trimis iarăşi la muncă ilegală, activând în comitetul judeţean al UTC-ului.

În iarna 1935, decembrie-februarie am fost în ilegalitate, fiind urmărit de Siguranţă (căderea organizaţiei şcolare). În acest timp am ţinut legătura cu Dumitru Keller (de la comitetul regional al partidului comunist – Basarabia) şi cu tov. B. Şuster.

În aprilie 1936 am fost însărcinat de comitetul judeţean al partidului să conduc demonstraţia de protest în procesul Constantinescu-Iaşi. În timpul acestei

demonstraţii am fost arestat împreună cu alţi participanţi, însă în urma presiunii publice am fost eliberaţi. În această perioadă am activat în comitetul judeţean cu Leonid Boguslavski. După căderea lui Boguslavski şi a conducerii Comitetului judeţean, în luna august am luat legătura cu un alt instructor al UTC (numele nu-l cunosc, era înalt, brun, vorbea ruseşte). În luna septembrie am fost însărcinat cu conducerea Comitetului Regional al UTC Basarabia. Instructorul a plecat şi mi-a lăsat legătura cu parola „Bucureşti".

La începutul anului 1937 am primit legătura cu un instructor al CC al Partidului Comunist (numele nu-l cunosc, era o femeie, vorbea bine ruseşte) cu instrucţiuni de a dizolva organizaţia UTC-ului. Eu am trecut la munca de partid.

Peste o lună jumătate am plecat în armată. În tot timpul milităriei (1937–1940), periodic am ţinut legătura cu organizaţia din Chişinău. Din iulie până în decembrie 1940 am lucrat la staţia telefonică interurbană în calitate de tehnician de transmisiuni. În luna decembrie am fost trimis la lucru într-o altă instituţie (am fost racolat ca agent NKVD). În luna mai 1941 am plecat în România cu o misiune. Când am fost prins, ca să-mi pot ascunde trecutul şi misiunea mi-am schimbat numele în Nicolski Alexandru Sergheevici, originar din Tiraspol. Sub acest nume am fost cercetat de organele B II (Contrainformaţii) Bucureşti şi sub acest nume mă recomand până astăzi. Dată la 14 X 1944 Nicolski Alexandru"[30].

În fişa personală întocmită cu prilejul anchetei ce a urmat prinderii sale de către ofiţerii S.S.I.-ului, nu apare menţionat numele real al agentului sovietic. Surprins cu acte false care îl desemnau ca fiind Ştefănescu Vasile, cetăţean român, de loc din Bucureşti, vorbind, prost româneşte şi neştiind să scrie doar în limba rusă, Boris Grunberg recunoaşte că este în realitate Alexandru

30 Marius Oprea: Cuvântul nr. 12 (112) martie 1992, p. 6, nr. 15 (115) aprilie 1992, nr. 16 (116) aprilie 1992.

Sergheevici Nicolski, născut în Tiraspol, domiciliat în Cernăuţi, pe str. I.G. Ducă, cetăţean sovietic, etnic rus. În fond era etnic evreu şi se numea Boris Grunberg. Mai mult ca sigur că încercase să-şi ascundă trecutul comunist pentru a distrage atenţia organelor de anchetă.

După arestare a fost transportat mai întâi la Dorohoi şi apoi la Bacău, unde cu interogarea sa preliminară a fost însărcinat căpitanul magistrat Camil Bărbulescu, delegat al M.Ap.N.-ului. Răsfoind dosarul nr. 1358/1941 aflat la Tribunalul Militar al Corpului 4 de armată Iaşi, găsim Fişa personală, în care alături de o fotografie care reprezintă un tânăr cu un aer „vârstnic şi şaşiu, există o descriere a sa: „Talia 1, 70 m; părul castaniu; ochii căprui; nasul potrivit; gura potrivită; bărbia ovală; faţa smeadă; fără semne particulare”.

După ce este anchetat în repetate rânduri i se întocmeşte dosarul de trimitere în judecată şi în 7 iulie 1941 este condamnat de un tribunal militar, la muncă silnică pe viaţă. După promovarea sentinţei şi respingerea recursului în Dosarul 1358/1941, Nicolski a fost transferat în închisoarea de la Ploieşti, pe strada Rudului, o închisoare cu regim mai blând. Aici a fost contactat de agenţi ai S.S.I.-ului care au reuşit să-i stoarcă o serie de informaţii privind nivelul de trai şi structura NKVD-ului. Detalii sunt consemnate în „Interogatoriul luat la 8 septembrie 1941 individului Nicolski Alexandru, trecut clandestin din URSS în noaptea de 26/27 mai a. c. Prin punctul Proboteşti, jud. Dorohoi”. Concluziile interogatorului sunt edificatoare: „Declaraţiile făcute de Nicolski nu par a corespunde întru totul adevărului. Ascunde lucruri importante, întrucât pe de o parte individul interogat nu a putut avea o misiune atât de limitată şi superficială, dată fiind pregătirea sa, iar pe de altă parte este exclus ca să nu fi fost trimis pentru a face legătura cu alţi agenţi sovietici de pe teritoriul nostru. Credem în consecinţă că acest caz trebuie cercetat îndeaproape, întrebuinţându-se mijloace de natură a determina pe interogat să declare tot ce ştie”.

Ca o consecinţă acelor menţionate mai Sus, Nicolski a fost supus unei serii de anchete deosebit de dure, dar şi-a menţinut declaraţiile anterioare. Astfel, organele de anchetă nu au descoperit că este de fapt Boris Grunberg, cunoscut între activiştii basarabeni sub pseudonimul conspirativ „Vasea”.

De la Ploieşti, Nicolski a fost transferat la închisoarea din Aiud, unde se aflau închişi toţi spionii sovietici trimişi în ţara noastră. Într-un chestionar datând din 23 februarie 1949, solicitat pentru a i se recunoaşte vechimea în partid, a declarat următoarele: „Am fost încarcerat la Aiud de la începutul războiului până în 23 august 1944. Am încercat să organizăm deţinuţii politici, să le menţinem moralul. Din lipsă de experienţă şi piedici, nu am reuşit decât într-o măsură foarte mică. Marea majoritate a celor deţinuţi au fost sovietici şi au plecat în URSS. Dintre cei care sunt în Bucureşti şi în ţară mă cunosc: Gribici Vladimir; Zeigner Simion; Şisman Afanasie şi mai puţin Retaşnâi Mihail”.

Ieşit din puşcărie la 23 august 1944, Alexandru Nicolski, cu noul său nume, a avut o ascensiune fulgerătoare în aparatul politic comunist. Imediat a fost încadrat ca ajutor de responsabil politic al Frontului Liber Popular, organizaţie paramilitară aparţinând partidului comunist. La data de 17 octombrie 1944, locuia în Bucureşti, la hotelul „Paris” din strada Academiei. Va înainta o cerere către Direcţia Generală a Poliţiei pentru a fi încadrat, în care afirma textual: „Vreau să lupt în cadrul PCR pentru dezrobirea clasei muncitoare, pentru dreptatea socială, să construim o societate nouă unde să nu existe exploatarea omului de către om”.

Guvernul Groza i-a adus promovarea în funcţia de şef al Corpului de Detectivi din Direcţia Generală a Poliţiei. Activitatea acestui organism consta în principal din supravegherea şi arestarea liderilor partidelor istorice şi lichidarea opoziţiei faţă de ocupaţia sovietică.

Ascensiunea lui Alexandru Nicolski s-a bazat şi a fost uşurată de o serie de relaţii cu oameni influenţi pe care îi cunoscuse. Astfel, pe când lucra la centrala telefonică a

Comitetului Orăşenesc din Cernăuţi l-a cunoscut pe deputatul bolşevic Lazio Luca, devenit în România după 1944, Vasile Luca, colaborator apropiat al lui Ana Pauker şi pe Orlov, şeful poliţiei din Cernăuţi. Acesta din urmă a venit în România împreună cu Armata Roşie „eliberatoare" pentru a lua parte activă la organizarea poliţiei politice comuniste în calitate de consilier KGB, specialist în tortură.

Cu ajutorul relaţiilor de mai sus, în 1945 i se confirmă calitatea de fost ilegalist, comisia de verificare a cadrelor PCR fiind influenţată de intervenţia lui Pantiuşa Bodnarenko, alias Pintilie Gheorghe, adjunct al ministrului de interne.

Numirea la 1 septembrie 1946 ca Inspector general la Direcţia Poliţiei nu cadra cu locuinţa la hotel „Paris" şi lui Nicolski i se atribuie o casă elegantă pe str. Al. Donici la nr. 39, unde se mută împreună cu soţia sa Iosefina Marcovici, membră PCR, angajată la Direcţia Poliţiei.

Prin reorganizarea şi modernizarea aparatului represiv comunist, conform noilor structuri, Nicolski devine inspector general al Poliţiei de Siguranţă (17 aprilie 1947) şi după aceea la 1 septembrie 1948 subdirector al Direcţiei generale a Securităţii Poporului. Partidul îi aprecia munca după cum se poate vedea dintr-o declaraţie a Biroului organizaţiei de bază nr. 9 din Ministerul de Interne: „Alexandru Nicolski are muncă de conducere în DGSP din 1945 şi până în prezent. Munca profesională şi-a însuşit-o bine. Este vigilent faţă de duşmanii Partidului şi ai Clasei Muncitoare. Este ridicat politiceşte şi are cunoştinţe. Este uneori nervos şi distant Din cauza muncii profesionale de care este absorbit, nu participă regulat la şedinţele de partid. În general este un tovarăş de încredere şi cu multă putere de muncă. În munca sa din MAI a adus multe servicii cauzei partidului".

După numirea ca subdirector[31] în Direcţia Generală a Securităţii Poporului la 1 septembrie 1948 Nicolski a

31 Marius Oprea: Cuvântul nr. 16 (116) aprilie 1992, p. 8.

devenit graţie puterii discreţionare a aparatului pe care-l conducea, unul dintre cei mai temuţi „şefi" ai noului regim. Obedienţa lui şireată l-a făcut să supravieţuiască multor seisme ce au bântuit suprastructura comunismului din România. De pildă, îndepărtarea Anei Pauker şi a grupării ei din partidul comunist, l-a găsit, cum se spune, pe fază: nu ezită nicio clipă la ordinul superiorilor să-i să-l aresteze şi să ancheteze printre alţii, chiar pe Vasile Luca, KGB-ist şi activist de frunte care pe vremuri îi facilitase propria ascensiune. De asemenea răfuiala personală între Gheorghiu-Dej şi Lucreţiu Pătrăşcanu a fost – după cum am arătat – un nou prilej de afirmare. Împreună cu ministrul de interne Alexandru Drăghici, Nicolski a dus la bun sfârşit sarcina încredinţată personal de Gheorghe Gheorghiu-Dej. Astfel subdirectorul D.S.S.P. L-a numit şef al anchetelor în lotul Pătrăşcanu pe colonelul Ioan Şoltuţ, fost muncitor ceferist, originar din comuna Ileanda, judeţul Cluj. Mijloacele neobişnuit de dure utilizate de Şoltuţ în efectuarea anchetei, cu mersul căreia Nicolski era ţinut permanent la curent – au înfrânat opoziţia inculpaţilor şi au condus în final la condamnarea la moarte a lui Lucreţiu Pătrăşcanu. Nicolski din acel moment devenise deopotrivă de temut chiar şi pentru activiştii cu state vechi de serviciu.

Bineînţeles, valurile de epurări şi de pedepsire a „sectarismului partinic" nu se puteau efectua fără aprobarea expresă a Kremlinului. În calitatea sa de vechi agent al KGB-ului, subdirectorul securităţii poseda fir direct cu serviciul sovietic de informaţii care funcţiona pe teritoriul românesc şi chiar cu Moscova. Astfel, până şi Dej trebuia să ţină cont că Nicolski nu putea fi înlăturat la o adică, cu una cu două. Este singura raţiune pentru care acesta a supravieţuit, deşi era la curent cu multe murdării din culisele puterii. În mod neîndoielnic Nicolski şi-a continuat în paralel şi activitatea de agent al KGB-ului. Astfel, dintr-un chestionar completat la data de 23 februarie 1949 şi predat de Nicolski comisiei de cadre a partidului din Ministerul de Interne, la întrebarea „Dacă a

călătorit în străinătate şi în ce scop?” el va răspunde următoarele: „Am avut în 1947 o deplasare la Sofia, iar în 1948 la Varşovia, cu misiunea de la M.A.I. La încetarea misiunilor m-am întors în ţară”. În realitate fusese trimis de Pantiuşa Bodnarenko, ofiţer K.G.B. Şi el infiltrat în suprastructurile comuniste româneşti, în funcţia de ministru adjunct de Interne, la întrevederi cu cadre superioare din serviciile secrete sovietice. Nicolski a primit, printre altele, şi sarcina de a veghea la asigurarea şi supravegherea obedienţei noilor conducători (dintre care nu puţini erau proveniţi de la şcolile din Moscova) faţă de poporul frate sovietic.

În acest fel, scurgerea averilor ţării noastre în măreaţa Uniune Sovietică era asigurată şi pe această cale, în paralel urmărindu-se lichidarea oricărei rezistenţe faţă de ocupaţia sovietică a ţării noastre. În aceeaşi declaraţie Nicolski face menţiunea că are rude în S.U.A. Prin poziţia pe care o deţinea, nu se temea de urmări.

Pentru munca depusă în securitate, la scurtă vreme după înfiinţarea D.G.S.P. Al cărui mentor a fost împreună cu Pantiuşa Bodnarenko, lui Nicolski i se decernează ordinul „Steaua Republicii”, în ciuda faptului că avea cetăţenia sovietică.

În 1953, în urma succeselor dobândite în activitate, a fost promovat în funcţie devenind secretar general al Ministerului Afacerilor Interne. Prietenia sa cu ministrul Alexandru Drăghici, la fel de crud şi total lipsit de scrupule, i-a făcut pe cei doi să instaureze teroarea. Astfel pe lângă cei 108.000 de arestaţi şi anchetaţi de securitate cu respectarea procedurilor penale în vigoare, în perioada 1945–1961, au luat drumul închisorilor, lagărelor de muncă sau domiciliului obligatoriu peste 300.000 de oameni, niciodată judecaţi şi condamnaţi.

Între timp, ca să intre în rândul lumii, Alexandru Nicolski a absolvit Institutul de Studii Economice din Bucureşti, promoţia 1959.

În 1961, pe 31 ianuarie prin Hotărârea Consiliului de Miniştri, secretarul general al M.A.I. A fost desărcinat din

funcţie şi trecut în rezervă cu gradul de general locotenent şi cu drept de a purta uniforma. Avea numai 46 de ani.

Moare în urma unui atac de cord pe 15 aprilie 1992 în preziua când era aşteptat la Procuratura Generală pentru a fi audiat în procesul ce i se pregătea. Nu i-a văzut nimeni corpul şi moartea este considerată enigmatică.

Forţa cu care a acţionat Nicolski se baza atât pe experienţa sa de conspirator cât şi al spatelui pe care îl avea în N.K.V.D. Brigada Mobilă avea competenţe în Bucureşti şi în restul teritoriului ţării dispunând de nuclee în cadrul organelor de siguranţă.

Dintre acţiunile Brigăzii Mobile, amintim: ridicarea saşilor şi şvabilor din România (circa 72.000 persoane, duse în URSS la munca de reconstrucţie), dintre care doar foarte puţini s-au mai întors în România; arestarea şi încarcerarea a mii de legionari; afacerea Tămădău.

În Brigada Mobilă îi găsim pe mulţi dintre aceia care ulterior au ocupat funcţii de conducere în Direcţia Generală a Securităţii Poporului condusă de Pantiuşa: colonelul Dulberger Mişu, şeful Direcţiei a VIII-a Cercetări Penale; Gluvacov Andrei şi Mihailo Nedelciu, şefi de Direcţie Centrală, Mătuşevici Nathan şi Maravec, anchetatori penali, Popic inspector şef. În cadrul Brigăzii Mobile a fost creată o comisie condusă de Dulberger Mişu care s-a ocupat cu repartizarea prizonierilor de război din lagărele din Austria, Germania şi Italia.

Brigada Mobilă s-a mai ocupat cu reprimarea opozanţilor din munţi. Brigada Mobilă respectiv Nicolsky şi subordonaţii săi, colaborau cu S.S.I. Care avea în frunte pe Serghei Nicanov, alias Sergiu Nicolau, un evreu basarabean, omul N.K.V.D.-ului. În acest serviciu au mai fost infiltraţi Didenco Vanea (alias Gheorghe Vidraşcu) ca adjunct şi Iosif Rangheţ, tot ca adjunct. Acesta din urmă avea să devină unul din conducătorii P.C.R. Funcţiile subordonate acestor trei, reveneau lui Mişa Protopopov, Mişa Petruc, Iaşka Alexeev şi Gonciaruc Piotr. Această Brigadă a fost o minisecuritate, transformându-se în Direcţia Generală a Securităţii Poporului. N.K.V.D.-iştii au

fost buni până în ziua când le-a venit rândul şi lor, fiind arestaţi şi trimişi în coloniile de muncă: din torţionari au devenit victime, după modelul sovietic.

Analiza evoluţiei securităţii cuprinde mai multe faze. În faza Brigăzii Mobile şi în primii ani ai D.G.S.P. Principala misiune a fost reprimarea masivă, fără discernământ, a tuturor care se opuneau ocupantului sovietic. Tot atunci au fost lichidate partidele şi grupările politice, netezindu-se calea introducerii şi consolidării partidului unic. Lupta de clasă se ascuţea continuu. Au apărut lagărele şi coloniile de muncă, arestarea de persoane fără mandat, întemniţarea fără judecată. Rezumând, se poate spune că mai întâi a fost Brigada Mobilă ca organ de represiune al puterii comuniste ce avea să se instaureze şi să dureze peste 45 de ani. A fost un organ mixt: agenţi ai N.K.V.D.-ului, care deţineau funcţiile de conducere şi cadrele siguranţei şi ale S.S.I.-ului cu care să perfecteze o colaborare fără concurenţă, contrar afirmaţiilor făcute de Titu Simon în lucrarea lui „Pacepa – Quo Vadis”.

DEPARTAMENTUL SECURITĂŢII STATULUI

Departamentul Securităţii Statului era o parte componentă a Ministerului de Interne, alături de Inspectoratul General al Miliţiei, Direcţia Arhivelor Statului, Direcţia Generală a Penitenciarelor, Centrul de Informare şi Documentare (C.I.D.) precum şi de alte unităţi centrale cu denumiri mai puţin cunoscute de public.

Departamentul Securităţii Statului a fost succesorul fostului Consiliu al Securităţii Statului, desfiinţat în 1978 prin Decretul nr. 69/1978, act normativ prin care s-a înfiinţat D.S.S.-ul ca parte componentă a Ministerului de Interne. D.S.S.-ul a fost desfiinţat printr-un comunicat al fostului C.F.S.N., în ianuarie 1990 şi reorganizat ca Serviciul Român de Informaţii la 21 martie 1990.

În 6 martie 1945, cu prilejul instalării sale ca ministru de interne, fostul muncitor tipograf Teohari Georgescu făcea declaraţii de presă sibilice, ca să nu spunem de-a dreptul ilogice: „Voi întări autoritatea de stat nu prin ajutorul jandarmilor şi a poliţiei ci prin ridicarea

prestigiului lor, sprijinindu-ne pe încrederea maselor largi ale poporului”.

Departamentul Securităţii Statului a fost divizat în două departamente: securitatea interioară şi securitatea exterioară. Securitatea interioară era cea mai importantă, cu aproape 100.000 de angajaţi. Trupele D.S.S. (independente de miliţie şi armată) depind direct de Ministerul de Interne. D.S.S.A. fost condus de un ministru secretar de stat – o poziţie teoretic inferioară celei a ministrului de interne, dar în fapt predominantă. Şeful său, Tudor Postelnicu, era braţul drept al lui Nicolae Ceauşescu. Postelnicu a fost promovat în acest post de Elena Ceauşescu, după ce a fost prim-secretar la Buzău, regiune unde Nicu Ceauşescu a făcut un an de armată. D.S.S. Dispunea de un imobil gigantic în centrul Bucureştiului şi era împărţit în mai multe secţii:

„Departamentul nr. 1” avea sarcina represiunii politice a disidenţilor, a membrilor fostelor partide burgheze dinainte de război, a instituţiilor religioase şi a foştilor fascişti anterior anului 1945.

„Departamentul nr. 2” care era militar, avea sarcina controlului uzinelor şi ansamblului sectorului economic.

„Departamentul nr. 3” se ocupa de contraspionaj, o activitate importantă în sensul că utiliza toate mijloacele posibile pentru a-i vâna pe cei ce întreţin legături cu străinătatea.

„Departamentul nr. 4” avea ca misiune specifică controlul armatei, ceea ce explică de ce i-a fost armatei atât de greu să emită cel mai mic cuvânt de opoziţie. Ceauşescu era atent în mod special faţă de armată şi nu ezita să schimbe în post pe oricine, indiferent de gradul ierarhic, de îndată ce survenea vreo bănuială privind loialitatea politică.

Securitatea (D.S.S.) era reprezentată pe tot teritoriul ţării pe baza judeţelor. Departamentul militar (nr. 2) era vital pentru Ceauşescu. Armata avea, după el, un rol secundar.

Trupele securităţii au fost reorganizate în decursul

ultimilor ani, după modelul armatei: dotare cu tancuri şi blindate, antrenamente dintre cele mai stricte. Recruţii erau selecţionaţi după criterii extrem de severe: trebuia să provină din familii reputate ca loiale şi o bună parte era recrutată din orfelinate, ceea ce îi făcea mai uşor de îndoctrinat.

„Departamentul nr. 5” al D.S.S., botezat pentru protecţia demnitarilor străini, era în principal compus din orfani. El a servit de zece ani drept gardă pretoriană lui Ceauşescu. Cât despre ofiţeri ei trebuiau, până nu demult, să fie formaţi într-o şcoală specială timp de trei ani la Băneasa. Apoi trebuiau, timp de cinci ani să facă studii la Facultatea de Drept, dar în 1981 Elena Ceauşescu a interzis ofiţerilor să aibă o formaţie universitară în ideea că ar fi mai credincioşi dacă sunt mai puţin educaţi.

Pentru folosirea microfoanelor s-a instituit un învăţământ de specialitate la Bran, lângă Braşov şi la Băneasa, unde se însuşea în condiţii de total secret, tehnica implantării microfoanelor în medii de interes operativ. Microfoanele au fost aduse din Japonia de ofiţerii din cadrul UM 0544.

Primele şapte sectoare erau organizate pe criterii zonal-geografice1.

Activitatea de căutare a informaţiilor era organizată pe baza unor tematici formulate de principalele ministere economice pornind de la planurile de perspectivă. Pe această linie exista o colaborare permanentă între brigada S.D. Şi compartimentele tehnice din Consiliul de Miniştri, din ministerele economice şi ceilalţi beneficiari, în funcţie de sursele probabile de unde puteau fi obţinute informaţiile tehnice solicitate, tematicile erau date în atenţie pe diferite spaţii în care era prezentă cu oamenii săi brigada S.D. Personalul brigăzii S.D. Era format în totalitate din cadre cu pregătire superioară tehnică şi economică, specialişti ai diferitelor domenii, buni cunoscători de limbi străine. În acelaşi timp, membrii ei dispuneau de calităţi personale şi morale cerute de o astfel de muncă. Criteriul ideologic era mai puţin marcant în

perioada dinainte de 1978.

Baza de lucru: ofiţeri care îşi desfăşurau activitatea în instituţii de „acoperire”, selecţionate din rândul celor care aveau contacte cu străinătatea, cadre trimise la post în funcţii oficiale la reprezentanţele din străinătate, colaboratori şi informatori recrutaţi din rândul celor care se deplasa în străinătate ca bursieri, la rude, etc., persoane care călătoreau în interes de serviciu sau personal.

În ultima perioadă a existenţei sale Departamentul Securităţii Statului – DSS – era împărţit în şase direcţii importante: Direcţia a IV-a de contrainformaţii militare – atât pentru Ministerul de Interne cât şi M. Ap. N; Direcţia a V-a de securitate şi gardă; Direcţia a VIA de cercetări penale.

La acestea se adăugau următoarele unităţi cu caracter special:

Unitatea specială „R” care asigura legăturile radio între unităţile MI şi ale DSS, precum şi executarea ascultării ştirilor transmise de posturile de radio străine, dar şi cu bruiajul acestor emisiuni. O altă sarcină a acestei unităţi era depistarea unor eventuale canale de legătură cu exteriorul în scopul transmiterii informaţiilor.

Unitatea specială „S”, care asigura controlul trimiterilor poştale şi acţiona pentru depistarea unor eventuale căi de scurgere a informaţiilor pe această cale.

Unitatea specială „T” aşa-zisa unitate tehnică operativă TO

„România liberă”, 8.08.1990, nr. 188 seria nouă.

cunoscută şi sub denumirea „TONOLA”, care se ocupa de interceptarea convorbirilor telefonice dar şi de cunoaşterea conţinutului discuţiilor purtate de către persoanele supravegheate de către Securitate la domiciliu, serviciu sau chiar şi în autoturismele personale. Toate acestea se realizau prin „implantarea” de microfoane în locurile arătate mai sus, aşa-zisa tehnică operativă fixă.

Unitatea specială" D", unitate care avea drept scop dezinformarea atât a serviciilor de spionaj străine, dar şi a populaţiei. Activitatea acestei unităţi poate fi recunoscută prin lansarea unor zvonuri în rândul populaţiei civile privind scumpirea unor produse, până la „denigrarea activităţilor desfăşurate de cercurile reacţionare din exterior".

Unitatea specială „F" de filaj şi investigaţie, având ca sarcină cunoaşterea preocupărilor obiectivelor vizate de securitate.

Unitatea specială" P" având ca sarcină cercetarea, proiectarea şi producerea de tehnică operativă.

Această nouă împărţire, existentă la nivelul anului 1989, nu diferă în fond de cea prezentată în lucrarea noastră şi care a constituit forma sub care şi-a desfăşurat ani de zile activitatea DSS-ul. *Am redat-o şi pe acesta pentru a nu se crea confuzii.*

Întreaga activitate a Securităţii era coordonată de către Consiliul de Conducere şi Biroul Executiv al DSS. În vârful acestei piramide se afla Consiliul Politic Superior al DSS, care avea puteri depline, pornind de la angajarea cadrelor militare până la controlul şi coordonarea întregii activităţi a DSS. Acest Consiliu Politic Superior era organul de partid din interiorul DSS ce făcea legătura între Comitetul Central al PCR ŞI DSS. De fapt, întreaga activitate a Securităţii era denumită ca fiind o „muncă de partid în domeniu special".

MINISTERUL DE INTERNE

În 1978 prin Decretul 121/8 aprilie s-a trecut la reorganizarea activităţii Ministerului de Interne, preluând organele Securităţii Statului, condus până atunci de Tudor Postelnicu, şef al departamentului şi ministru secretar de stat în Ministerul de Interne.

Au existat întotdeauna trei departamente în structura de securitate şi spionaj, toate trei aprobate personal de Nicolae Ceauşescu. Primul, folosit în scopuri publice este cunoscut sub numele de Serviciul de Dezinformare şi avea în sarcină activităţi ce contravin Constituţiei României,

cum ar fi violarea corespondenţei şi supravegherea telefoanelor. Vom reveni pe larg asupra acestui serviciu.

Al doilea departament este considerat ultrasecret şi însuma toate unităţile ce se aflau în subordinea conducerii Ministerului de Interne format din ministru şi adjuncţii săi.

Al treilea departament, considerat ultrasecret şi de cel mai mare interes, era, cunoscut doar câtorva iniţiaţi: Nicolae Ceauşescu, ministrul de interne, şeful şi adjunctul serviciului de spionaj extern. Faţă de D.I.E. Şi de unitatea condusă de „Iosif”, mai avea în componenţă alte două departamente ultrasecrete: unul pentru activitatea de contraspionaj în cadrul C.C. al P.C.R. Şi al Consiliului de Miniştri, iar celălalt pentru activitatea de contraspionaj în cadrul Securităţii însăşi.

Unitatea lui „Iosif” poseda aproximativ o mie de ofiţeri şi era folosită de soţii Ceauşescu pentru testarea loialităţii membrilor familiei şi a colaboratorilor cei mai apropiaţi. Posedau propriul centru electronic de supraveghere ultrasecret, propriul serviciu de violare a corespondenţei şi propria lor secţie de supraveghere. Capacitatea tehnică a unităţii lui Iosif era de 600 de ţinte pentru interceptarea telefonică, 400 de ţinte pentru supravegherea cu microfoane şi practic nenumărate ţine pentru violarea corespondenţei.

Şeful acestei misterioase unităţi a securităţii, Iosif, măsura aproape 1, 80 m., era bine făcut, purta număr mare la pantofi şi avea capul rotund ca o bilă de biliard, cu şuviţe de păr numai în jurul urechilor sale proeminente. Purta ochelari cu rame groase şi şchiopăta uşor din cauza unui reumatism rebel la tratament. În tinereţe fusese tractorist la o gospodărie agricolă.

Direcţia de contraspionaj nu a fost total străină de „reprimarea internă” nici sub aspectul obiectivelor şi sarcinilor ce le avea şi al informaţiilor ce le culegea şi cu atât mai puţin în privinţa „rulării” cadrelor, multe din acestea având perioade de activitate şi în direcţiile cu alte profile de muncă.

Nu acuzăm, nu evaluăm sau apreciem ci doar

constatăm o realitate, o stare de fapt, care a existat, cu implicaţii dintre cele mai grave pentru români în primul rând.

Printre atribuţiunile date de lege fostului Departament al Securităţii figurau şi acelea în legătură cu apărarea avuţiei naţionale, cu protejarea ei de actele iresponsabile ale unora sau rău intenţionate ale altora. În acest scop în structura Departamentului exista Direcţia a II-a de contrainformaţii[32] economice. Şef era colonelul ing. N. Bogdănescu. Întrucât munca preventivă era dezideratul principal al activităţii de contrainformaţii economice, zilnic, în baza informaţiilor primite despre existenţa unor stări de pericol în unităţile economice şi îndeosebi în cele cu profil minier, s-au întocmit sinteze care au fost prezentate factorilor de decizie la nivel local, judeţean şi central, inclusiv Inspecţiei de Stat pentru Protecţia Muncii, care, potrivit atributelor date de lege, puteau aplica amenzi, sesiza Procuratura sau chiar hotărî interzicerea activităţilor în locurile de muncă în care se constatau pericole iminente.

În tot ce s-a scris până acum despre securitate şi cadrele sale s-a operat în cele mai dese cazuri cu aprecieri extreme. În funcţie de aspectul urmărit, de autor, securitatea putea fi orice: mecanismul perfect articulat al regimului totalitar, instituţie de tip mafiot, serviciu secret de nivel internaţional; o haită de lupi devoratoare de oameni şi conştiinţe; monstrul omniprezent în casele şi sufletele noastre; garda pretoriană a unui nebun, etc. La rândul său, sistemul de securitate era împietrit într-un portret oripilat: fanatic şi corupt; rafinat şi incult; imbecil şi viclean, terorist, fiară, torţionar, imoral, trădător de neam… într-un cuvânt un ins de valoare subumană.

În realitate ofiţerii de securitate n-au putut fi nici mai buni nici mai răi decât alţii. Clanul Ceauşescu nu avea încredere în ofiţerii de securitate, îi suspecta şi îi blama permanent. Desigur, au existat şi brute, aceste uscături, ca

32 N. Bogdănescu – Spionaj-contraspionaj nr. 21, 1992, pag. 5.

în orice colectivitate, dar nu ele, uscăturile, au dat regula.

Au aparţinut cu toţii aceleiaşi societăţi dominatoare ideologic unică, condusă de un partid unic şi supusă voinţei unei singure persoane care în evoluţia sa de la un plus relativ spre un minus absolut, a sfârşit prin a deveni un dictator odios, urât şi blestemat de un întreg popor.

Neşansa ofiţerilor de securitate a fost aceea de a fi lucrat într-o instituţie despre care, înainte se spune că nu a făcut totul pentru adevăr iar acum, dimpotrivă, se susţine că ar fi fost singura care a făcut totul pentru dreptate. Ne şochează dar nu ne surprinde distanţarea de adevăr a ambelor opinii, în definitiv nu se poate aştepta nimeni să li se recunoască vreun merit dedus din serviciile aduse ţării.

Au existat, fără îndoială şi condiţii, unele obiective altele, şi nu puţine, anume create, în timpul şi după Revoluţia din decembrie 1989 pentru a proiecta în conştiinţa oamenilor o imagine deformată despre securitate.

Se va putea ajunge la un rezultat adevărat numai dacă se va admite că securitatea şi cadrele sale au fost sub regimul politic socialist realităţi ale societăţii româneşti din acei ani, în a cărei evoluţie s-a integrat oricare dintre părţile sale constitutive. Dar putem afirma cu inima pe inimă că măsura deplină a integrării sale în ansamblul social românesc, securitatea şi-a dat-o în zilele revoluţiei din decembrie. Fără această integrare genocidul ar fi fost o realitate care ne-ar fi marcat existenţa ca popor pentru vecie.

Odată cu scurgerea timpului, se pune tot mai des întrebarea: Ceauşescu a avut sau nu încredere în organele de securitate?

În primul rând, toţi cei care au condus secţia militară de la Comitetul Central al P.C.R. Au fost ofiţeri aparţinând forţelor armate: generalii Dincă, Coman, Olteanu. La fel şi majoritatea ofiţerilor care încadrau această secţie, proveneau tot din M.A.N. În atributele secţiei intrau şi îndrumarea şi controlul activităţilor organelor de securitate, iar această îndrumare precum şi controlul se

exercitau până la detaliu, inclusiv avizările numirilor de cadre de conducere. Şeful şi ofiţerii secţiei erau prezenţi la tot ce însemna analiză şi bilanţ la nivelul Departamentului Securităţii, la unităţile centrale şi teritoriale, aducând şi impunând indicaţiile „tovarăşului”. Niciun ordin directivă, instrucţiune emanată de la conducerea Departamentului Securităţii nu se aplică fără avizul secţiei.

Un exemplu ilustrativ al subordonării Departamentului Securităţii îl oferă cazul când în luna martie 1973, la miez de noapte, Ceauşescu convoacă Biroul Executiv al Ministerului de Interne, când destituie pe Ion Stănescu şi pe generalul Nicolae Pleşiţă, sub acuzaţia că doctorul Schechter[33] medicul personal al tovarăşei se sinucisese. Medicul a fost găsit mort în curtea spitalului unde lucra, aruncat de la etaj. Generalul Dincă, însărcinat cu cercetarea cazului, a fost de părere că Schechter s-a sinucis din cauza securităţii. Sistematic – menţionează Neagu Cosma în Spionaj-contraspionaj nr. 1, sept 1991 – că Ceauşescu trimitea în funcţii de conducere în securitate ofiţeri din M.Ap.N. Generalul Nuţă, generalul Moţ, generalul Vasile, generalul Sârbu, generalul Zagoneanu, generalul Stoica, generalul Răduică şi mulţi alţii pot constitui tot atâtea exemple.

Şi autorul citat continuă: „Nicolae Ceauşescu pentru a se asigura că nu va avea necazuri din partea organelor de securitate, a dus o politică sistematică şi permanentă de înlăturare a unora dintre cadrele care ocupau funcţii de conducere în aparatul central şi teritorial al securităţii”.

Odată cu preluarea conducerii Ministerului de Interne, în 1973, de către Emil Bobu, Ceauşescu i-a dat ordin să îndepărteze din aparat pe toţi aceia care aveau autoritate profesională şi morală asupra subordonaţilor, fără nicio explicaţie.

Emil Bobu a studiat personal dosarele cadrelor de comandă, fără a duce la îndeplinire ordinul primit. La rândul său, Teodor Coman, succesorul lui, după aproape

33 Neagu Cosma - Spionaj-contraspionaj, nr. 1, 1991, pag. 4.

doi ani cât a fost ministru, s-a eschivat de la acest ordin.

Orientarea liberală de după 1964 a produs schimbări mari în economia şi viaţa socială a României. Toţi deţinuţii politici, inclusiv legionarii au fost eliberaţi. După 1962, Securitatea română a fost epurată succesiv, prin procese publice, de elementele colaboraţioniste, filo-sovietice, de abuzivi, devenind un serviciu secret naţional. Primii urmăriţi ai ei au fost chiar foştii securişti kominternişti, autorii crimelor din perioada precedentă. Faptul că aceştia (Boris Grunberg-Nicolski, Serghei Nikolau, Drăghici, Naum) nu au fost pedepsiţi nu poate fi reproşat securiştilor: protecţia externă de care se bucurau, din partea unor state socialiste, dar şi capitaliste, a impus menţinerea lor în libertate.

Dezvoltarea Securităţii naţionale nu a fost perfectă. Nici nu putea fi. În perioada ceauşistă, activitatea Securităţii române a fost afectată în principal de următoarele: subordonarea şi controlul ei de către partid; un sistem defectuos de selecţionare şi promovare a cadrelor, bazat pe ideologie, criterii rasial-zonale şi pile, amestecul făţiş, total necalificat al dictatorului în probleme de care habar nu avea. Cu toate acestea, în 1989, în topul serviciilor secrete din lume, întocmit de o revistă din Israel, Securitatea deţinea locul trei după KGB şi Mossad.

Românii nu au inventat şi nu au împrăştiat în lume comunismul. Ei au fost victima unui experiment. Cum a ajuns comunismul în România? Mişcarea comunistă din România interbelică a fost foarte slabă: un număr mai mult de o mie de aderenţi şi simpatizanţi. Nu era nici pe departe mişcarea eroică prezentată în filmele regizorilor „epocii de aur”. Au fost câteva sute de kominternişti care au acţionat în ilegalitate sub conducerea directă a partidului bolşevic al URSS şi a serviciului de spionaj sovietic. Caracteristicile acestui partid: ponderea foarte redusă a etnicilor români, conducerea de către străini (bulgari, ucraineni, ruşi, evrei etc) atitudine trădătoare în problema naţională, acţiona ca o agentură a imperiului sovietic. Comunismul a pătruns în România, în primul

rând, datorită trădării aliaţilor. Niciun român nu a contrasemnat înţelegerea dintre Stalin şi Churchill, prin care ţara noastră intra în sfera influentă sovietică. Desigur, ca orice altă mare tragedie naţională, implantarea comunismului nu putea să se întâmple fără aportul unor trădători interni. Faptele grăiesc. Mihai de Hohenzollern, rege al României, a intrat în contact cu câţiva lideri din Armată (Săndulescu, Dămăceanu, Ionescu). S-a întâmplat atunci, la 23 august 1944 un fapt pentru care calificativul de trădare e prea blând: şeful statului, Mareşalul Antonescu a fost arestat şi predat comuniştilor care l-au ascuns într-o casă conspirativă din Vatra Luminoasă. Regele a fugit din capitală, iar armata a căzut în mâna ruşilor. Circa 180.000 de militari români au fost făcuţi prizonieri în această confuzie. Numai 50.000 au revenit în patrie din lagărele ruseşti.

Alegerile din 1946 au fost câştigate de naţional-ţărănişti. Prin fals au fost declaraţi învingători comuniştii. Perioada 1946–1964 a fost una dintre cele mai grele din istoria ţării noastre. Trupele sovietice de ocupaţie au impus regimul kominternist. Nu singure. Cu sprijinul colaboraţioniştilor locali. Cine erau aceşti colaboraţionişti? Comunişti fanatici, de tipul Anei Pauker, alături de idealişti ca Lucreţiu Pătrăşcanu. Oportunişti, carierişti, lepădături ale societăţii care visau puterea. Nu pentru a o folosi conform sloganelor proletare. Pentru a trăi ei în luxul şi desfidul celor doborâţi de la putere.

Rădăcina răului trebuie căutată în perioada kominternistă, când comunismul a fost implantat în România cu forţa, prin violenţe de nedescris şi mai puţin prin viclenie. A fost perioada represiunii efective, exercitate prin toate organele de coerciţie ale statului: servicii secrete, miliţie, procuratură, armată, justiţie, organe de penitenciare. Toate aceste organe, înţesate de consilieri sovietici, de minoritari revanşarzi, de şcoliţi superficial în URSS.

Cine au fost marii lideri ai perioadei kominterniste: Ana Pauker, Teohari Georgescu, Naum Boris Grumberg,

Nikanov etc.

Ion Mihai Pacepa introdus în organul informativ prin pile ceauşiste, şi-a trădat ţara în 1956, pe când se afla în Germania Federală. Deşi contraspionajul a încercat să-l îndepărteze ca agent american (a fost recrutat de Gehlen şi predat la CIA), Ceauşescu s-a opus. Poate că Pacepa a trădat cu asentimentul lui Ceauşescu, pentru a juca un anumit rol pe lângă americani. La sfârşitul anului 1963 din aparatul de securitate au fost îndepărtaţi ofiţerii de origine evreiască, precum şi cei căsătoriţi cu rusoaice. Astfel s-a creat un important disponibil de posturi libere. Ele au fost ocupate de absolvenţi ai unor instituţii de învăţământ superior: ingineri, medici, jurişti, economişti, istorici, filologi, etc. Unii dintre ei nu s-au acomodat şi au cerut trecerea în rezervă. Cei rămaşi s-au obişnuit destul de repede cu specificul muncii. Această infuzie de tineri intelectuali avea să influenţeze hotărâtor noua concepţie asupra muncii din aparat. Treptat, inteligenţa şi abilitatea au înlocuit forţa brutală şi violentă. Procesul de înnoire nu a fost simplu, pe de o parte, din cauza împotrivirii cadrelor vechi, pe de altă parte din pricina lipsei de expereinţă a noilor veniţi. Noua orientare era privită cu ostilitate chiar şi de unele cadre din conducerea ministerului. Astfel, acelaşi colonel Dumitru tuna şi fulgera în adunările de partid că intelectualizarea muncii noastre şi a procesului „de pregătire profesională este o acţiune dăunătoare, care transformă Braţul înarmat al poporului într-un instrument al duşmanului de clasă.

ŞCOALA D.I.E.

Şcoala funcţiona sub paravanul unui centru de radio-comunicaţii. Antenele dimprejur aparţineau Centrului Naţional pentru Comunicaţii Cifrate din cadrul D.I.E. Şi care mai erau folosite de asemenea şi de Ministerul Afacerilor Externe, Ministerul Comerţului Exterior, Ministerul Apărării Naţionale şi C.C. al P.C.R.[34]

Până la mijlocul anilor ’60 fiecare ţară socialistă îşi

34 Neagu Cosma: Spionaj-contraspionaj, nr. 59, 1992, p 3.

trimitea, ofiţerii să fie pregătiţi la o şcoală specială, ale cărei cursuri durau doi ani şi funcţiona la Moscova. În cursuri separate pentru fiecare ţară, elevii ofiţeri învăţau două limbi, tehnicile de bază ale spionajului de formaţie şi concepţie sovietică precum şi folosirea echipamentului din dotare, fabricat în URSS.

În 1964, Gheorghe Gheorghiu-Dej a dispus înfiinţarea unei şcoli cu profil similar, dispusă la început la Snagov, într-o fostă cazarmă germană. Când a început bruierea posturilor de radio occidentale, şcoala D.I.E. A fost mutată lângă Brăneşti, în centrul naţional de bruiaj. Acolo elevii trăiau după moda occidentală şi aveau la dispoziţie terenuri de golf şi tenis, bazin de înot, săli de cinema cu filme străine netraduse, precum şi restaurante elegante cu autoservire. La cursuri se predau cunoştinţe vizând formele de organizare şi de muncă specifice unor servicii de spionaj şi de contraspionaj ale unor ţări dezvoltate: S.U.A., Anglia, Franţa, Italia, Germania şi URSS. Concomitent se preda cursul de specialitate care consta în informaţii şi mijloace ale muncii pe linie de informaţii şi contrainformaţii.

Un loc principal în pregătirea cursanţilor îi revenea cursului de criminalistică. El privea cercetarea la faţa locului, ridicarea şi conservarea urmelor, percheziţia, constatările tehnico-ştiinţifice şi expertiza. De asemenea, mai cuprindea reconstituirea, cercetarea penală şi normele deontologice pentru organele de urmărire penală, dactiloscopia, portretul vorbit, filajul şi contrafilajul. La cursurile de specialitate se studia codificarea, decodificarea şi topografia.

Pregătirea militară deţinea un loc aparte. Ea consta în cunoaşterea armamentului şi executării tragerii în diverse situaţii (în poligon, din maşină, din poziţia „culcat”, de la şold, din întoarcere etc). Pentru asigurarea unei rezistenţe fizice deosebite era alcătuit un program foarte bine chibzuit. Pregătirea fizică presupunea antrenamente zilnice. Într-o sală excelent utilată se repetă până la epuizare elemente de judo, karate, sambo, kung-fu etc.,

necesare luptei corp la corp. Concomitent cu antrenamentul fizic se făcea şi cel mental, al memoriei, spiritului de observaţie, orientarea în teren cu şi fără aparatură, precum şi supravieţuirea în condiţii grele şi foarte grele. Toate aceste activităţi se desfăşurau în clase, dar mai ales în laboratoare şi poligoane bine amenajate. Calificativele ce erau date, erau determinate, în primul rând, de punerea în practică a celor învăţate.

Din programul de învăţământ nu lipseau economia politică, filosofia şi socialismul ştiinţific. Ele aveau însă o pondere mică în pregătirea cursanţilor. Se învăţa despre legende şi combinaţii ca forme şi mijloace folosite în munca informativ-operativă. Legenda este un adevăr de la care se pleacă, dar care trebuie canalizat astfel încât să fie util din punct de vedere operativ. Suma unui număr de legende formează o combinaţie.

Ultrasecretele centre de pregătire a cadrelor de la Băneasa, Câmpina, Bran, Castelul de la Grădiştea (jud. Giurgiu), patronat de Bombonilă, unul din fraţii dictatorului în care se studiau foarte serios disciplinele I, II ŞI III ultrasecrete alături de limbi străine, artele marţiale, deghizajul, criminalistica, structurile interne ale serviciilor străine de informaţii, sociologie, psihologie, politologie, drept naţional şi internaţional, se dezvolta aptitudini de bun trăgător cu toate tipurile de arme, de conducere a tuturor vehiculelor, autoturisme, camioane, tancuri, elicoptere. În aceste şcoli se pregăteau supermanii, urmărindu-se cu mare atenţie evoluţia lor fizică şi profesională, în care sens pledau şi draconicele texte de admitere: psihologice, de rezistenţă fizică, de inteligenţă, de forţă, de perspicacitate şi autocontrol.

DIRECŢIA I-A a D.S.S.-ului

Direcţia I-a sau U.M. 0610 constituia una dintre unităţile centrale ale D.S.S.-ului, având ca obiectiv contrainformaţiile în rândul membrilor fostelor partide politice din România, supravegherea contrainformativă a culturii, învăţământului, artei, presei şi centrelor de documentare de orice gen. De menţionat faptul că această

unitate avea competenţă teritorială numai în limitele graniţelor României, pentru exterior fiind abilitat Departamentul de Informaţii Externe, care avea în supraveghere toată dizidenţa politică din exil.

Ultimul şef al Direcţiei I-a fost colonelul Gheorghe Raţiu.

În 1950 Ministerul de Interne dispunea de două compartimente ale fostului Serviciu Special de informaţii – compartimentul „A" spionaj şi compartimentul „B" contraspionaj[35]. După înfiinţarea în vara anului 1948 a Direcţiei Generale a Securităţii Poporului, S.S.I.-ul a mai rezistat doi ani până să fie înghiţit de Pantiuşa cu serviciile sale. Acum cele două compartimente „A" şi „B" s-au transformat în două direcţii ale D.G.S.P.-ului: Direcţia de Informaţii (fostă „A") şi Direcţia I Contraspionaj (fostă „B").

Proaspeţii ofiţeri de securitate, candidaţi, erau duşi în str. Sf. Ionică, în blocul Schuller, unde funcţiona o şcoală a S.S.I.-ului. Comandant era un anume Giosan, un individ şchiop şi taciturn. Evreu ca şi locţiitorul său Raoul Demetrescu, căpitan.

Direcţia I-a contraspionaj avea ca şef pe Petre Petrescu, ce purtase mai înainte numele de Gonciaruc Piotr. Provenea dintr-o familie de mici negustori evrei din Basarabia. Gonciaruc fusese mai înainte marinar în flota militară din Baltica, de unde NKVD-ul îl recrutase, folosindu-l mai întâi pe teritoriul URSS, după care fusese trecut peste Nistru, în România, cu misiuni de spionaj. Petre era un individ înalt, roşcovan, cu ţinută atletică, pomădat şi parfumat, degajând optimism şi încredere în jur.

Locţiitor al colonelului Goncearuc Piotr, alias Petrescu Petre, era un medic ORL-ist, pe nume T. Eugen, evreu şi el şi care ajunsese în acest loc ca o recompensă pentru serviciul personal făcut lui Petea. Este vorba de o operaţie estetică: urechile clăpăuge îi fuseseră aduse într-o

35 Neagu Cosma; spionaj-contraspionaj, nr. 55, 1992.

poziţie normală.

Unitatea era organizată pe direcţii de acţiune: spionaj american, spionaj britanic, etc. Serviciul I se ocupa cu anihilarea activităţilor spionajului american dus împotriva României şi era condus de colonelul H. Isidor. Serviciul II, cu aceeaşi misiune, împotriva spionajului britanic; îl avea ca şef pe Secuieşu, căruia i-a urmat M. Adam. Serviciul III era francez, IV ţări mici (Belgia, Olanda, etc.) Serviciul V Turcia. Mai era serviciul „Evrei", serviciul germani şi austrieci, serviciul fugari (români aflaţi în străinătate).

În afara lui H. Isidor şi M. Adam, menţionaţi mai sus, şefi de serviciu în perioada imediat următoare au mai fost prin anii 1954–1956 următorii: Dongoraz, Nenciu, Zavodnicu, Mircea Cacica Victor, Saşa alias Nicolau Victor, Popescu Gheorghe, Friediader Eugen, Zalman Marcu, etc.

DIRECŢIA A II-A

Direcţia a II-a sau U.M. 0617 constituia unitatea centrală de contrainformaţii economice, componentă a D.S.S.-ului. Ofiţerii acestei mari unităţi se ocupau cu supravegheatul fonic şi direct al salariaţilor, în vederea prevenirii actelor de spionaj economic şi spionaj industrial, când era cazul. Ofiţerii de aici erau şi cei care avizau deplasările peste hotare, în interes de serviciu, ale personalului salariat, fie el director sau simplu salariat într-o întreprindere de stat.

DIRECŢIA A III-A

Direcţia a III-a sau U.M. 0625-C.P. (Comerţ, Protocol) era unitatea centrală care se ocupa de contraspionaj şi supravegherea contrainformativă în sfera comerţului exterior, a protocoalelor din instituţiile care lucrau cu străinii precum şi a străinilor sosiţi în ţara noastră ca turişti. De ofiţerii de aici depindeau încadrările în serviciile întreprinderilor de comerţ exterior sau relaţii internaţionale precum şi a celor care deserveau serviciile de protocol destinate primirii şi convorbirilor cu străinii intraţi pe teritoriul ţării în interes de serviciu. În anul 1982, Direcţia a III-a a fost împărţită în două: U.M. 0625 şi

U.M. 0500, unitate nouă care a preluat întreaga competenţă în domeniul comerţului exterior şi protocolului, unitatea de bază rămânând mai departe supraveghetoarea contrainformativă a străinilor aflaţi temporar pe teritoriul României.

Ofiţerii din U.M. 0625 aveau cea mai mare bătaie de cap în timpul desfăşurării târgurilor internaţionale din Bucureşti, moment în care hotelurile Capitalei erau populate jumătate cu străini, jumătate cu ofiţeri aparţinând acestui compartiment al securităţii interne.

DIRECŢIA A IV-a

Poseda numărul de cod 0644. Direcţia a IV-a era unitatea centrală a Securităţii care se ocupa cu contrainformaţii militare, mai bine zis fiind vorba de ofiţerii C.I. Din unităţile militare. Sediul unităţii era situat în clădirea vecină atât C.C.-ului cât şi Bibliotecii Centrale Universitare, unitate dispunând de autonomie în cadrul D.S.S.-ului, fiind direct subordonată Secţiei militare a C.C.-ului şi implicit lui Nicolae Ceauşescu. De aici şi zelul cu care armata a mitraliat clădirea acestei direcţii de securitate, considerată de mulţi conducători ai armatei drept depozitara unor documente compromiţătoare la adresa lor.

DIRECŢIA A V-A

Direcţia a V-a de securitate şi gardă din Ministerul de Interne a fost unitatea specializată în organizarea şi realizarea măsurilor de asigurare a securităţii preşedintelui României Potrivit legii, unitatea în cauză – ce îşi avea sediul pe strada Oneşti lângă C.C. În continuarea Bibliotecii Universitare – a avut misiunea de a asigura şi securitatea şefilor de stat străini sosiţi în ţară, precum şi a membrilor lor de familie, realizându-se măsuri de specialitate similare cu cele luate în oricare alt stat cu o minimă organizare politico-administrativă. Ofiţerii acestei unităţi s-au limitat numai la realizarea sarcinilor de cunoaştere şi prevenire a acelor fapte şi împrejurări care puteau pune direct în pericol securitatea înaltelor personalităţi române şi străine.

Laboratoarele şi tehnica aflate în dotare în sediul Direcţiei a Vă erau folosite pentru analize fizico-chimice şi controale sanitare ale produselor destinate consumului din sectorul „special”, de care beneficiau personalităţile române sau străine, iar celelalte dotări tehnice se foloseau pentru transmisiuni şi asigurare a celorlalte măsuri de specialitate.

Unitatea purta numărul de cod 0666 şi era destinată în principal pazei cuplului prezidenţial şi a demnitarilor, ofiţerii din această unitate fiind frecvent văzuţi pe traseele prezidenţiale, cotidiene bucureştenilor sau în timpul vizitelor de „lucru” sau de distracţie ale fostei nomenclaturi.

Avea organizat serviciul 1, ce cuprindea tineri antrenaţi în luptele de apărare corp la corp şi tinere femei cu grade de ofiţeri (antrenate şi ele în sistemele de apărare individuală fără a face uz de arme) necesare acoperirii primei doamne în vizite în ţară şi străinătate. La conducerea Direcţiei a V-a s-a aflat generalul Nicolae Stan.

În componenţa ei a fost recent înfiinţată celebra unitate antiteroristă 620, USLA cu competenţă de acţiune pe aeroporturi, puncte de trecerea frontierei, apărarea unor puncte strategice din ţară şi străinătate.

DIRECŢIA A VI-A

Forţa U.M. 0638 sau Direcţia de Cercetări Penale din cadrul D.S.S.-ului, a rămas pe mai departe în funcţiune, astăzi fiind trecută sub autoritatea Inspectoratului General al Poliţiei, numai cu numele, ea ocupându-se în continuare cu cercetarea celor care aduc sau se presupune că aduc prin activitatea lor atingerea securităţii statului. Situaţi a în clădirea de tristă amintire din Calea Rahovei nr. 37–39, Direcţia a VI-a a fost folosită de putere pentru anihilarea persoanelor incomode regimului. Oficial s-a afirmat că respectiva direcţie a fost desfiinţată, locul ei fiind luat de procuratură care va ancheta cazurile de atingere a securităţii statului, în baza rechizitoriilor făcute de S.R.I. Fără intermediul acestei direcţii de tristă faimă.

Colonel Ilie Avădanei, fost locţiitor al şefului Direcţiei

a VI-a a funcţionat între 1975–1986. Licenţiat al Facultăţii de Drept din Cluj şi cursuri postuniversitare din Bucureşti. Una din primele măsuri luate de Alexandru Drăghici în mai 1953, când a venit la conducerea M.A. I-ului a fost interzicerea bătăii ca presiune fizică în timpul anchetei. Că nu s-a respectat întotdeauna, că erau oameni care încălcau această dispoziţie, este altă problemă. Când afla Drăghici îi scotea din securitate pe cei vinovaţi. Existau şi directive scrise cum a fost Directiva 1150–1980, în care se stipula cu claritate conduita demnă, în spiritul legii, a anchetatorului în relaţia cu anchetatul.

SERVICIUL DE SECURITATE „K”.

Pentru a-i lichida pe o parte dintre opozanţii săi în timpul detenţiei lor din motive nepolitice, Nicolae Ceauşescu se folosea de serviciul de Securitate „K”, o componentă relativ redusă numeric, răspunzătoare de activitatea de contraspionaj din cadrul sistemului penitenciar naţional.

În România, acest organ era subordonat Ministerului de Interne sau Ministerului de Justiţie. Creat de către sovietici în 1950, după modelul KGB-ului, Serviciul român „K” avea misiunea cea mai murdară, fiind îndreptat împotriva deţinuţilor, pe care îi supraveghea cu ajutorul microfoanelor disimulate şi introducerea de „miei” informatori în celule cu scopul de a-i trage de limbă şi a obţine date compromiţătoare şi a-i determina în cele din urmă să facă declaraţii incriminatoare. În unele cazuri, acesta îi lichida în secret, înscenând pretinse sinucideri sau folosind otravă care producea o moarte aparent naturală.

În primăvara anului 1970, Serviciul „K” a apelat la substanţe radioactive, furnizate de KGB pentru completarea arsenalului său mortal. Nicolae Ceauşescu însuşi i-a dat acestui procedeu numele codificat de „Radu”, obişnuind să dea ordine „trimite-l pe Radu la…” Dozajul radiaţiilor urma să genereze o formă mortală de cancer.

Pentru suprimarea celor aflaţi în libertate, se amenajase o încăpere la parterul blocului situat vis-à-vis

de sediul Securităţii. Camera era complet acoperită cu tablă de fier, cu o masă de zinc şi scaune metalice. Respectivul era adus şi pus să dea o declaraţie, fiind lăsat singur. În acest interval primea o doză mortală de radiaţii.

SERVICIUL „D” PENTRU DEZINFORMARE

Serviciul „D” era cunoscut în cadrul Securităţii de puţinii iniţiaţi ca fiind o mică unitate de „Arhivă Documentară”, iar sediul său se afla ascuns la etajul IV al clădirii izolate a Ministerului de Interne.

Generalul Mihai Ilie, şeful secţiei „D”, după război împreună cu consilierii sovietici ai KGB-ului a organizat procesul de spionaj în care Vaticanul a fost prezentat publicului drept o reţea de spionaj, fiind în cele din urmă obligat să-şi retragă reprezentanţii de la Bucureşti.

După câţiva ani, Ilie a devenit adjunctul şefului Direcţiei de Contraspionaj a Securităţii, răspunzând de ţările de limba engleză. El era creierul aflat în spatele oricărei operaţiuni mai importante împotriva S.U.A. Şi a ambasadei britanice de la Bucureşti. Cariera lui în spionajul extern a început ca agent într-o staţie din Londra şi s-a sfârşit ca director adjunct al D.I.E. Un diabet avansat şi o ciroză, i-au făcut pe medici să nu-i dea mai mult de doi ani de trăit, când pe la mijlocul anilor ’60 a fost trimis ca şef al staţiei din Paris, mai ales ca să poată beneficia de tratamentul medical. Era galben ca lămâia la faţă şi pe mâini şi extrem de abătut. Rezultatele activităţii sale din Oraşul Lumină ca şi cele ale adjunctului său Mihai Caraman au depăşit toate aşteptările. Două recrutări spectaculoase la sediile NATO au furnizat zeci de mii de documente militare occidentale ce e drept perimate dintre cele mai secrete aflate la arhiva care au fost transportate din România direct la Moscova cu ajutorul unui avion militar special, plata făcându-se cu monede de aur de către Kremlin.

Unul dintre funcţionarii recrutaţi a furnizat sistemul codificat francez, de asemenea trimis imediat la Moscova.

Cariera externă a lui Ilie s-a terminat brusc, prin dezertarea agentului său preferat, Ion Iacobescu, care

lucra la Paris sub acoperirea UNESCO şi care a cerut azil politic în SUA în 1969. Un an mai târziu, Nicolae Ceauşescu l-a numit pe Ilie şef al Serviciului de Dezinformare şi a ordonat ca D.I.E. Să-i plătească medicamentele şi medicii din străinătate. Acum nu lucra mai mult de patru ore pe zi, dar prezenţa sa la conducerea Serviciului de Dezinformare i-a sporit evident eficienţa. În ultima parte a vieţii, după ce s-a retras la pensie la o proprietate ce o avea la Cheia, a scris şi publicat mai multe cărţi de spionaj sub pseudonimul de I. Mocanu.

*

Principalul scop al serviciilor de dezinformare din blocul sovietic era de a ascunde puterea militară reală a ţărilor componente, de a deforma adevăratele dimensiuni ale cantităţilor de arme, pentru a deruta guvernele şi mass-media occidentală cu privire la intenţiile comuniştilor, punând în circulaţie poveşti închipuite şi lansând zvonuri în anumite scopuri tactice. Treptat, Ceauşescu a transformat dezinformarea românească în propriul său mareşal Potiomkin. Serviciul D trebuia să creeze documente secrete occidentale false prezentând România ca o ţară independentă în cadrul blocului sovietic.

În decursul anilor, Serviciul D a colecţionat sute de mii de semnături false, din tot Occidentul. Bazat pe procurarea directă de către D.I.E. Prin schimburi cu alte servicii ale Pactului de la Varşovia, precum şi cu iugoslavii şi libienii, colecţia conţine acum semnăturile celor mai mulţi şefi de state necomuniste, conducători de guvern, miniştri şi figuri importante din serviciile secrete, partide politice, ziare şi reviste, firme particulare şi chiar instituţii caritabile. Chiar şi Vaticanul era reprezentat. Există, de asemenea, o mare colecţie conţinând copii de chei folosite la maşinile de scris ale acestor instituţii occidentale în anumite perioade specifice de timp. Fiecare exemplar era verificat cu grijă, evaluat şi conservat.

Aceste materiale erau folosite pentru crearea documentelor „originale” occidentale conţinând texte false, care erau multiplicate şi manipulate cu pricepere

pentru un efect cât mai bun. În ultimii opt ani, de exemplu, Serviciul de Dezinformare a creat cu succes documente semnate de diverşi conducători occidentali. Toate aceste documente ating diferite probleme inofensive şi conţin, de asemenea, referinţe întocmite cu grijă, care „confirmă" independenţa României faţă de Moscova, caracterul autentic al apropierii ei de Occident, dificultăţile ei economice şi politice cauzate de afirmarea independenţei în cadrul blocului sovietic şi importanţa ajutorului occidental pentru România, încurajându-se crearea altor breşe în blocul sovietic. Purtând diferite niveluri de clasificare, astfel de documente „originale" au apărut la suprafaţă cu pricepere în alte ţări decât cele în care se zice că ar fi apărut. Ele erau „uitate" într-o servietă lăsată într-un hotel de lux de o presupusă personalitate guvernamentală de nivel înalt, sau „văzut" pe masa vreunei oficialităţi occidentale, care era, agent secret român, sau discret transmise unui ziarist de către un civil occidental… D.I.E.

Dintre cele mai recente făcea parte un material folosit în vizita oficială a cancelarului vest-german Helmut Schmidt la Bucureşti, în ianuarie trecut, la întoarcerea sa de la Cairo spre Bonn. Serviciul D a creat cu grijă un dosar despre Ceauşescu ce părea alcătuit de BND – Bundesnachrichtendienst – serviciul secret extern vest-german – ca material în rezumat pentru Schmidt. Pe lângă datele personale despre Ceauşescu şi familia lui, dosarul conţinea comentarii critice cu privire la cultul personalităţii promovat de el, politica internă marxistă, ortodoxă, atitudinea lui faţă de emigranţii germani din România şi politica lui cu privire la comerţul exterior. Dar el sublinia, de asemenea, independenţa autentică a lui Ceauşescu faţă de Moscova şi dificultăţile economice ale României, generate de reacţia sovietică în această privinţă. Scrisă pe o hârtie cu antetul B.N.D., clasificată „stren geheim", cu fiecare pagină numerotată, ştampilată şi înregistrată, dosarul putea fi luat cu uşurinţă drept real de cineva din afara B.N.D. Pe 8 ianuarie 1978, la numai

câteva ore după plecarea lui Schmidt din Bucureşti, un occidental, în tranzit prin capitală, a găsit o copie uitată a acestui dosar cu aspect oficial vest-german, în camera lui din Hotelul Athenée Palace. O altă copie, a aceluiaşi dosar, împodobită cu propriile notaţii marginale ale lui Schmidt, a fost uitată într-un hotel din Cairo, unde au stat membrii delegaţiei vest-germane. Colecţia lui Leonte a ajutat România să-şi reducă importurile pe valută forte din Occident. Prima operaţiune de succes de acest fel s-a bazat pe îndelungata şi acerba rivalitate dintre firma franceză Schneier-Creusot şi un grup industrial vest-german, compus din AEG, Siemens şi Schifimann A.G. Rivalitate legată de exportul de echipament metalurgic în România. Fiecare document adus în Bucureşti de către reprezentanţii francezi şi vest-germani în timpul multor luni de negocieri a fost fotografiat pe ascuns iar convorbirile telefonice şi telexurile au fost ţinute sub observaţie continui. Spre sfârşitul discuţiilor tehnice şi începutul negocierilor financiare, ofertă făcută de grupul vest-german a fost lăsată inteligent să transpire la Schneider-Creusot, care a aflat astfel că preţurile acesteia erau cu peste 20 mai mari. Firma franceză a coborât preţurile în mod drastic, iar noua ofertă, cu preţuri mult mai mici decât cele actuale, a fost aflată de vest-germani. Acest gambit a continuat timp de câteva luni, iar Bucureştiul a obţinut o reducere de preţuri de câteva milioane de dolari. În consecinţă, respectiva operaţiune a fost reluată în zeci de cazuri, făcând posibil ca Bucureştiul şi se aleagă cu importante beneficii financiare.

DIRECŢIA GENERALĂ DE TEHNICĂ OPERATIVĂ

Era o unitate mare care avea ca obiectiv interceptarea telefoanelor, plantarea de microfoane şi cenzura poştei din întreaga ţară. Se mai ocupa cu intrarea clandestină în locuinţe particulare şi în instituţii publice, supravegherea ambasadelor şi reprezentanţelor occidentale din România, inclusiv comunicaţiile lor prin radio şi telex, ţinând sub observaţie comunicaţiile NATO din zonă.

Creată la începutul anilor ’50 de către KGB, DGTO a sporit enorm în ultimii zece ani. Nicolae Ceauşescu o considera ca fiind cea mai importantă armă a lui pentru supravegherea populaţiei civile, mult mai eficientă decât grupurile de agenţi ai Securităţii create în cadrul fiecărei organizaţii şi decât informatorii din bloc şi de pe stradă, acoperind toate ariile sociale, economice şi rezidenţiale. Ceauşescu s-a arătat mereu interesat de toate activităţile DGTO, dar mai ales de cele în care se foloseau microfoanele de ascultare la tot ce se discuta.

Fascinaţia lui Ceauşescu pentru microfoane a apărut pe la începutul anilor ’50, pe vremea când era comisarul politic al forţelor armate, responsabil cu înlocuirea armatei democrate române cu alta nouă, comunistă, după modelul Armatei Roşii Sovietice.

Direcţia pentru contrainformaţii militare, cunoscută sub numele de Direcţia a IV-a, a fost printre primele unităţi de spionaj pe care K.G.B.-ul le-a creat în România. Microfoanele, erau pe atunci, cele mai eficiente arme de care dispunea Direcţia a IV-a. Când în anul 1954, generalul Nicolae Ceauşescu, educat la Moscova, a devenit secretar al P.C.R. Răspunzând de forţele armate şi de securitate, a fost instruit personal de mai multe ori de către Nikita Hruşciov, Nicolae Ceauşescu a ordonat să fie construită o încăpere de supraveghere în spatele biroului său, astfel încât să poată personal verifica funcţionarea telefoanelor.

Direcţia Generală de Tehnică Operativă dispunea în martie 1978 de circa zece centrale şi 248 de centre periferice de supraveghere electronică automată, la care se mai adăugau 1.000 de unităţi portabile pentru oraşele mici, staţiunile de vacanţă şi monumentele istorice pitoreşti, preferate de turişti occidentali, precum şi 48 de unităţi de cenzurarea corespondenţei.

Comandant al D.G.T.O. Era generalul locotenent, inginer electronist Ovidiul Diaconescu, iar şeful Institutului de cercetare din subordine, generalul maior Istichie

Geartu[36].

CENTRUL DE TEHNICĂ OPERATIVĂ ŞI TELECOMUNICAŢII

C.T.O.T. Era una dintre unităţile independente aparţinând Departamentului Securităţii Statului şi care avea ca obiectiv interceptarea convorbirilor telefonice, a corespondenţei şi a expedierilor de colete din şi în străinătate. Unitatea îşi exercita atribuţia în baza unei cereri făcute ei de către celelalte unităţi ale departamentului, cereri aprobate în prealabil de către conducerea Ministerului de Interne sau a D.S.S.-ului.

Sediul acestui centru se afla pe strada Regală, în spatele C.C. al P.C.R. Cu care comunica. Comandantul unităţii era generalul maior Tencu Alexandru şi şeful comandamentului generalul locotenenţi Diaconescu Ovidiu ce coordona activitatea de ascultare la nivel naţional.

Parte componentă a unui amplu program de măsuri vizând spionajul total (concept realizat iniţial de Gestapo şi preluat ulterior de NKVD-KGB, exportat apoi în toate ţările comuniste), această metodă a beneficiat în România de o realizare tehnică considerată la vremea respectivă ca o premieră mondială. Pe la începutul anilor ’70 în baza indicaţiilor lui Nicolae Ceauşescu, în cadrul Comandamentului pentru tehnică operativă şi transmisiuni din Departamentul Securităţii Statului, un colectiv de specialişti sub comanda generalului maior Istichie Geartu, a primit sarcina de a crea mijloacele tehnice şi stabili metodele cele mai eficiente pentru ca înregistrările telefonice să poată fi la scară naţională. Rezultatele i-au fost prezentate cuplului Ceauşescu în mai 1978, în cadrul unei expoziţii organizate în localul D.S.S. Din oraşul Brăneşti, jud. Ilfov. Cu acest prilej, a fost prezentat un aparat telefonic prin intermediu căruia se putea asculta discuţiile din încăperea în care se afla, chiar cu receptorul în furcă. Aparatul se diferenţia de unul obişnuit prin introducerea unui minuscul amplificator şi a unui circuit cu

36 *** Tinerama, 19-25 febr. 1993, pag. 8.

diodă integrată. Imediat Nicolae Ceauşescu a ordonat ca în ţara noastră să nu mai fie fabricate decât astfel de aparate, iar din toamna lui 1978 la întreprinderea Electromagnetica a început producţia lor în serie. Până în decembrie 1989, au fost fabricate circa 1, 5 milioane aparate telefonice de acest tip.

Pentru ascultarea discuţiilor din apartamentul cetăţenilor se proceda astfel: se verifica dacă persoana vizată poseda sau nu telefon sau avea cerere depusă de instalare. Apoi din centrala telefonică i se deranj a telefonul, fapt pentru care abonatul solicita serviciul Deranjamente. Se prezenta imediat un depanator care constata că aparatul era defect şi îl înlocuia cu unul modificat Din acest moment, prin cuplarea la masa de ascultare se puteau asculta în afara convorbirilor telefonice, tot ce se discuta în camera respectivă 24 de ore din 24, deoarece receptorul fiind în furcă, prin modificările făcute, microfonul rămânea deschis. Cu realizarea practică a interceptărilor telefonice a fost însărcinată Unitatea Specială „T" din Comandamentul pentru tehnică operativă şi transmisiuni.

L.M. Direcţia Tehnică a D.I.E.

Era o unitate cu caracter special care lucra tot timpul şapte zile pe săptămână ca să dezvolte şi să aplice tot felul de accesorii de spionaj, de la aparate de fotografiat ascunse într-un nasture de haină, până la emiţătoare în miniatură capabile să transmită mesaje codificate la distanţe de mii de kilometri doar în câteva fracţiuni de secundă. Conducerea unităţii era asigurată de colonelul Aurel Iandu[37].

Brigada Tehnico-ştiinţifică

Unitatea specia în cadrul Departamentului de Informaţii Externe care se ocupa cu procurarea din Occident a unor documentaţii privind cercetarea ştiinţifică în domeniul tehnic. A lucrat mult pentru edificarea operei lui Elena Ceauşescu. La începuturile ei, unitatea a fost

37 Neagu Cosma - Spionaj-contraspionaj, nr. 46, 1992, pag. 5.

folosită de sovietici pentru furtul de tehnologie occidentală, pusă sub embargo de unele state. A fost unitatea condusă de generalul maior Mihai Pacepa.

Acţiuni Valutare Speciale

Unitate specială ce făcea parte din cadrul Departamentului de Informaţii Externe şi avea drept scop realizarea de Acţiuni Valutare Speciale (A.V.S.) constând în aducerea de valută în ţară fără export de produse româneşti. În acest sens se iniţiau tratative cu diverse bănci occidentale de la care se obţineau credite, care la rândul lor, erau folosite drept împrumuturi pentru lumea a treia sau a patra, cu dobânzi mult mai mari decât cele percepute de băncile creditoare. Din diferenţa dobânzilor se obţineau profituri care erau raportate drept realizări ale unităţii A.V.S. Şi folosite conform dispoziţiilor lui Ceauşescu. Unitatea A.V.S. Nu era singulară în sfera economiei româneşti, ea având corespondenţi în fiecare dintre întreprinderile de comerţ exterior şi în Banca Română de Comerţ Exterior prin aşa numitele servicii O.V.S. (operaţiuni valutare speciale).

Brigada Ştiinţă-Dezvoltare

Unitate specială în cadrul Departamentului de Informaţii Externe specializată în procurarea prin mijloacele specifice muncii de informaţii externe, a documentelor tehnice necesare dezvoltării diferitelor ramuri ale economiei naţionale, precum şi racolării unor specialişti de înaltă clasă într-un domeniu sau altul şi care să acceadă la colaborarea cu statul român, în vederea dezvoltării unor ramuri de vârf în industria românească.

Serviciul special de contrainformaţii E.L. din cadrul unităţii „Emigraţie”.

Format din ofiţeri D.I.E. (în special dintre cei readuşi de urgenţă în ţară după plecarea generalului Mihai Pacepa), cât şi din ofiţeri tineri, abia încadraţi, sau aduşi din direcţiile securităţii interne, era obligată să organizeze, să coordoneze şi să preia în legătură toţi agenţii reţelelor interne şi externe care dispuneau de aşa-zisele posibilităţi pe linia contactării şi anihilării activităţii

postului de radio Europa Liberă.

Central Naţional de Transmisiuni Cifrate (ENTE)

În România organizaţia numită „Serviciul H" a fost înfiinţată ca o componentă ultrasecretă putând da socoteală numai unui trimis sovietic, care o păstra în cel mai deplin secret, pe baza unor reguli draconice. Misterul în jurul acestui serviciu „H" era atât de profund încât existau numai câţiva oameni, foarte atent selecţionaţi, cărora le fusese permis să afle care este nucleul acestui sistem – teancurile de dosare de unică folosinţă conţinând numere alese la întâmplare pentru codificare şi decodificare, venind periodic de la Moscova. Iar numărul celor care ştiam că în afară de broşurile cu perechi de cifre trimise la Bucureşti, mai rămânea întotdeauna o a treia copie la Moscova, pentru cazuri urgente, era şi mai mic. Mihai Pacepa a descoperit că sistemul de cifrare, în 1962, era descifrat de Kremlin. Opinia se baza pe faptul că tot mai mulţi dintre agenţii D.I.E. De valoare din Occident raportau că fuseseră recent contactaţi de ofiţeri KGB acoperiţi, ce încercau să-i ademenească să coopereze cu Moscova în loc de Bucureşti, oferindu-le garanţii substanţiale mult mai mari decât cele pe care le primeau de la D.I.E.

Gheorghiu-Dej a ordonat ca un grup de ofiţeri de securitate, strâns la repezeală, să înceapă să dea cu zaruri cu zece feţe cât e ziua de lungă, în schimburi, pentru a produce seriile româneşti de unică folosinţă. Mai târziu, el a introdus, în loc de zaruri, măsuri de tip loterie, dar sistemul a rămas până în mijlocul anilor '60. În 1964 a fost contactat „Reinert" proprietarul unei companii vest-germane numita EMI care producea maşini de codificare pentru forţele militare NATO, şi care ne-a aprovizionat şi pe noi. Maşinile au fost transformate de specialiştii români, sub numele de „Romcif". Şeful ENTE-ului era însărcinatul D.I.E. Generalul Vasile Goga.

Trupele de securitate

Copiate după modelul sovietic, grupele române de securitate au devenit din anul 1950 o ramură a serviciilor

speciale, separată de armata naţională, de marină şi de forţele aeriene, având uniforme şi regulamente proprii şi fiind subordonate numai secretarului general al P.C.R. Prin ministrul de interne. Aceste trupe constituiau o forţă militară comunistă de elită, puternic îndoctrinată – numărul comisarilor politici fiind de cinci ori mai mare decât în cea a Ministerului Apărării – având un echipament de luptă şi un standard de viaţă substanţial mai bun, aici existând însă şi o disciplină mult mai severă decât în alte unităţi militare româneşti. Principala lor sarcină era aceea de a apăra sediile partidului comunist, atât pe cel central, cât şi pe cele regionale, precum şi clădirea guvernului şi de a preveni căderea staţiilor naţionale de radio şi televiziune în mâna eventualelor forţe ostile care ar dori şi comunice cu populaţia. Cu trecerea timpului armele lor uşoare din dotare au fost suplimentate cu piese de artilerie şi vehicule blindate şi cu unităţi ultrasecrete chimice şi bacteriologice, adăugate din anul 1976. Partea cea mai importantă a forţelor de securitate nu mai era ţinută în jurul sediilor partidului comunist, ci în jurul persoanei lui Ceauşescu. Trupele erau staţionate la Băneasa ori la Snagov, pe ţărmul mării Negre în timpul lunilor de vară, atunci când acesta se muta la Neptun şi în munţii Carpaţi, pe timp de iarnă, atunci când reşedinţa şi biroul lui Ceauşescu se afla la Predeal sau Sinaia.

La Grădiştea funcţiona U.M. 0900, care era o şcoală de perfecţionare a cadrelor de securitate. Unitatea şi-a încetat activitatea la 24 decembrie 1989.

I.C.E. DUNĂREA: 0107

În 1972, pe strada Varşovia la nr. 4, timp de zece ani, până în 15 octombrie 1982, vila ce purta acest număr a devenit sediul spionajului tehnologic român, aici reunindu-se brigăzile T.S. şi S.D. ale D.I.E.

Din toamna lui 1982 până în martie 1990, clădirea a fost folosită drept sediu al întreprinderii de Comerţ Exterior „Dunărea”, preşedinte de D.I.E. Fiind unitatea 0107 a respectivului departament. Întreprinderea „Dunărea” a luat fiinţă în baza decretului nr. 382/1982 şi

director coordonator a fost numit generalul locotenent Aristotel Stamatoiu locţiitor al şefului C.I.E. Şi secretar de stat în Ministerul de Interne.

În 1984, după trecerea generalului Pleşiţă în funcţia de şef al Şcolii Ministerului de Interne de la Grădiştea, Stamatoiu din postul de şef al C.I.E. A predat ştafeta conducerii „Dunării" generalului locotenent Epifanie Amohnoaie, fost şef al Inspectoratului judeţean Bacău al Ministerului de Interne.

Colonelul Gheorghe Bădiţă, anterior Dunării, deţinea funcţia de şef al brigăzii T.S. De care continuă să răspundă şi după numirea sa ca director adjunct în noua întreprindere. În 1978 a avansat la gradul de general maior şi trecut ca adjunct al ministrului comerţului exterior.

Maiorul Petre Moisă, absolvent al Facultăţii de Petrol şi Gaze – Bucureşti, ofiţer de securitate lucrează o vreme la Institutul de Economie Mondială şi apoi la Agenţia economică română de la Milano, îndeplinind sarcini pe linie informativă. Este promovat locţiitor al şefului brigăzii S.D. Şi uns ca director adjunct al Dunării. În 1985 este avansat la gradul de locotenent colonel, iar în 1986 devine director al Protocolului din Ministerul Afacerilor Externe, cel care însoţea ambasadorii străini atunci când aceştia erau primiţi de Nicolae Ceauşescu.

Întreprinderea „Dunărea" a fost creată special pentru a procura devize destinate unor activităţi ale fostului Minister de Interne[38]. A fost încadrată cu ofiţeri şi subofiţeri activi de securitate, care anterior lucraseră în sistemul Ministerului de Comerţ Exterior, în Ministerul de Externe, la agenţiile economice din străinătate etc. Spre deosebire de celelalte întreprinderi de comerţ exterior (cu excepţia I.C.E. Carpaţi şi I.C.E. Terra), I.C.E. Dunărea a avut cont în valută la B.R.C.E. Procurarea de devize s-a făcut cu precădere prin cedarea de către întreprinderile de

38 România Liberă, 18 iulie 1990, pag. 3, articol semnat de Petre Mihai Băcanu.

comerţ exterior (aparţinând de ministerele economice) a unei cote-parte din devizele obţinute la exportul de produse româneşti pe relaţia devize convertibile (cele de pe relaţia" cliring ţări socialiste" nereprezentând interes pentru I.C.E. „Dunărea"). În anii 1983–1988 cota parte pentru I.C.E. „Dunărea" a fost de 50 la sută din încasările la export. Ulterior procentul s-a diminuat deoarece fostul viceprim-ministru N. Ibănescu a observat că există o mare diferenţă între volumele de export raportate de I.C.E. – un şi cifrele încasărilor în devize convertibile vărsate la fondul centralizat al statului. Cota-parte pentru I.C.E.

— Dunărea era precizată de către fiecare întreprindere de comerţ exterior pe documentul prin care se remitea la B.R.C.E. Documentele comerciale aferente livrărilor de mărfuri la export.

Cedarea unei cote-parte de valută la I.C.E. „Dunărea" (în detrimentul valutei vărsate la fondul centralizat al statului) s-a făcut ca urmare a unor presiuni exercitate asupra conducerilor celorlalte I.C.E.-uri, care, dacă s-ar fi opus, ar fi riscat să nu primească vize de ieşire la deplasările în străinătate în interes de serviciu.

„Sprijinul" acordat I.C.E.-urilor de către personalul I.C.E. „Dunărea" în contul procentului de devize pe care îl încasa, se limita la a participa la tratativele comerciale pe care le susţineau delegaţii I.C.E.-urilor. La aceste tratative personalul I.C.E. „Dunărea" nu se angaja cu nicio semnătură pe documentele contractuale, fiind de fapt numai „ochiul şi timpanul M.I". Este de reţinut că reprezentanţii I.C.E. „Dunărea" nu lipseau niciodată de la tratativele purtate în străinătate. Înainte de plecare ei nu făceau nicio pregătire profesională în vederea rezolvării cu succes a misiunii. Beneficiau însă de diurne de deplasare cel puţin duble (conform baremului M.I.), iar la întoarcere erau exceptaţi de la orice control vamal întrucât nu risca cineva să deschidă valizele delegaţilor I.C.E. „Dunărea" (identificaţi la sosirea pe aeroport de un delegat al M.I.)

S-a pus de multe ori întrebarea la ce au servit fondurile în valută depuse în contul I.C.E. „Dunărea" în

detrimentul fondului centralizat al statului. Se cunoaşte că au fost folosite pentru finanţarea de publicaţii şi publicitate în străinătate pentru „perechea prezidenţială”, cât şi pentru finanţarea activităţii din străinătate a membrilor ambasadelor cu dublă subordonare (M.I. Şi M.A.E.) care se ştie că dispuneau de fonduri speciale.

Prin activitatea ocultă dusă de I.C.E. „Dunărea” nu numai că au fost legalizate sustragerile de valută din bugetul ţării, dar România a pierdut de două ori, şi la import şi la export: – la import, unde în afară de privilegiile şi exclusivităţile acordate unor firme străine pe termen lung, partea română a fost nevoită să accepte şi materii prime de calitate inferioară, cu acordarea de creşteri de preţ, întrucât aceste firme îşi impuneau condiţiile lor, care să le asigure şi un beneficiu propriu suplimentar pentru aportul adus la constituirea de fonduri valutare în străinătate la dispoziţia unor I.C.E. – un sau persoane din România; – la export, datorită materiilor prime importate, necorespunzătoare calitativ, nu se puteau obţine preţuri competitive şi nu se puteau realiza exporturi în condiţii de eficienţă.

Pentru operaţiunile de comerţ exterior, I.C.E. „Dunărea” primea un comision de 1, 5 din valoarea contractului, sumă care se vărsa în contul securităţii prin concursul B.R.C.E.

Începând cu 19.01.1990 I.C.E. „Dunărea” a intrat în lichidare, iar la 01.03.1990 şi-a încetat complet activitatea.

Diamantele securităţii[39]

Acţiunea „Stele” numele codificat de fabricarea diamantelor sintetice, i-a fost încredinţată brigăzii S.D., condusă de generalul maior inginer Teodor Sârbu, un bun specialist. Menţionăm că la scurtă vreme după fuga lui Pacepa, generalul Sârbu care nu prea îşi ţinea gura, a murit în urma unei explozii întâmplătoare la garajul său, eveniment petrecut în luna iulie 1984. Cu el dispare singurul om care cunoştea întreaga odisee a acţiunii

39 Petre Mihai Băcanu, în „România liberă” 22 iulie 1992, pag. 5.

„Stele”.

Când Nicolae Ceauşescu a văzut primele diamante artificiale, a dat ordin să se facă o fabrică şi în România, care să le producă pe scară mare. A fost ales şi locul: un garaj părăsit pe strada Bujoreni din cartierul Drumul Taberei. Utilajele au fost achiziţionate cu bani gheaţă şi aduse pe diferite căi în ţară. Acţiunea a început în 1972–1973 şi a fost finalizate în 1977. Securitatea a cheltuit atâţia bani în tot acest timp încât, de 26 ianuarie 1978 când Elena Ceauşescu le-a propus celor de la Interne să-i facă cadou tovarăşului un… borcan cu diamante, generalul Sârbu, când a văzut cele 10 kg de pietricele alături de o puşcă de vânătoare, cadouri pentru şeful cel mare, ar fi spus: „Prea scumpă această distracţie”. Şi reflecţia a fost auzită de urechi indiscrete şi raportată. Urmarea o cunoaştem.

Cea mai secretă unitate industrială a ţării, copilul Securităţii, a rămas să fie gestionată de Ministerul de Interne şi nu cum era normal de industria de mecanică fină. Pentru că conform ideilor lui Ceauşescu, ca şi în cazul drogurilor şi armelor, comerţul de contrabandă trebuia să fie efectuat de Securitate.

Prin urmare, în 1975, Ministerul de Interne înaintează o notă, cu acordul lui Gheorghe Oprea prim viceprim-ministru, prin care se arată că instalaţiile de sinteză pentru diamante produc (60 kg) şi că a fost asimilată în întregime tehnologia de producere a acestora. Se solicita înfiinţarea în cadrul Securităţii a unei unităţi de producţie specială, organizată pe principiul bugetar. Personalului civil i se asigura o retribuţie cu 20 mai mare decât primeau civilii din M.I. Precum şi alte sporuri. În mai 1976 Nicolae Ceauşescu semnează Decretul de înfiinţare a unităţii militare „P. S”. (Producţie Specială), care avea în schemă 140 de posturi – 13 ofiţeri, 9 subofiţeri şi 118 angajaţi civili. Într-un alt decret va fi mărit numărul de posturi la 526. Decretul purta nr. 163/29.12.1975 şi finanţarea se face conform articolului 55 „cheltuieli speciale”. Sediul: str. Bujoreni 5–7.

După aprobare Decretul nu va fi publicat în Buletinul Oficial al R.S. România. Decretul prezidenţial prevede „contractarea de către Ministerul de Interne, în 1976–1978 a echipamentelor şi utilajelor necesare dotării noii dezvoltări, precum şi trecerea fondurilor în valută, la B.R.C.E. Într-o poziţie specială şi într-un cont separat”. Securitatea era autorizată să cumpere echipamentele şi materiile prime, direct sau prin întreprinderi de comerţ exterior. N-a fost omisă din Decretul 286/1976 nici cota de gaze naturale. Interesant este şi faptul că în anexa nr. 1 este specificat şi cursul de revenire brut: leu/leu valută.

Prin urmare, Tudor Postelnicu, pe atunci şeful D.S.S. Şi Gheorghe Oprea prim viceprim-ministru, au întocmit şi ei o „expunere de motive”, în termeni cât mai oficiali, din care tot transpar dedesubturile afacerii. Postelnicu prinsese aripi: obiectivul „P. S”. ajunsese la 2, 92 milioane carate (885 kg) şi oferea mari disponibilităţi la export. De aceea solicita ca materiile prime – pirolita, cobalt, grafit – să fie aprovizionate prin mijloacele muncii speciale, cu derogare de la unele reguli generale de import.

Subliniem faptul că întrucât producerea diamantelor sintetice este protejată de patentele concernelor „General Electric Company” şi „De Beers”, lucru care face prohibitivă vânzarea directă, s-a prevăzut ca valorificarea producţiei să fie efectuată prin firma „Sunitron” sau alte firme intermediare. Decretul secret 144/12.06.1978 dat de Ceauşescu pentru obiectivul „P. S”. prevedea exceptarea de la controlul vamal intern, iar banii vor fi vărsaţi în contul „O.V. 78”. Mai târziu, operaţiunile comerciale vor reveni I.C.E. „Dunărea”.

L.M. LAGĂRE DE MUNCĂ

L.M.-urile au luat fiinţă în 1951 printr-o decizie comună a Biroului Politic (Gh. Gheorghiu-Dej, Ana Pauker, Luka László, Teohari Georgescu) şi a guvernului. Hotărârea nu a fost făcută cunoscută public, fiind cunoscută doar de aceia care erau chemaţi s-o aplice: unele compartimente din Securitatea Statului ca şi de la Miliţie, Procuratură şi Justiţie.

Începând încă de la rebeliunea legionară din ianuarie 1941 şi după terminarea războiului organele de represiune au arestat oameni, individual sau în grupuri, fără mandat de arestare şi fără niciun ordin în ce priveşte durata şi condiţiile de detenţie, exceptându-i pe cei condamnaţi în procese penale. Până în anul 1951 când au luat fiinţă L.M.-urile, zeci de mii de oameni se aflau în tot felul de aresturi, în închisori şi colonii de muncă fără mandate şi fără să existe sentinţe emanate de la o instanţă de judecată. De fapt, cei mai mulţi nu săvârşiseră nicio încălcare a legilor existente, fiind ridicaţi şi izolaţi pentru activitatea lor politică din trecut ori ca membri marcanţi în unele instituţii de stat Majoritatea erau legionari care, începând din 1944 în câteva valuri, au fost ridicaţi şi depuşi în închisori. Dintre ei, însă, un număr apreciabil au fost arestaţi pentru fapte penale deosebit de grave. Pe la jumătatea anului 1947, Biroul Politic al C.C. al P.C.R. A hotărât desfiinţarea partidelor politice şi trecerea lor în afara legii P.N.Ţ., P.N.L. Şi altele, mai puţin P.S.D. care era lăsat pentru ca în februarie anul următor – 1948 – să fuzioneze cu P.C.R., dând naştere Partidului Muncitoresc Român. Principalii conducători ai partidelor trecute în afara legii au fost arestaţi şi acuzaţi de activitate subversivă, contrară ordinii şi siguranţei statului. În luna mai 1948 a fost emis ordinul 26500 al Ministerului de Interne (atragem atenţia că Securitatea încă nu luase fiinţă) care a avut ca prim rezultat arestarea tuturor liderilor politici ai partidelor desfiinţate. Deşi în ordin se prevedea în mod expres arestarea tuturor foştilor conducători politici, au fost salvaţi Ghelmegeanu, Ralea, Ciolan, Bratu şi alţii, fiind protejaţi de Dej, Groza şi Grigore Geamănu – secretar general la Ministerul de Interne. Siguranţa, Brigada Mobilă, S.S.P. Penetrate masiv de elementele aparţinând NKVD-ului, implementau în România unul dintre procedeele folosite pe scară largă în procesul de făurire a primului stat socialist din lume şi anume desfiinţarea partidelor burghezo-moşiereşti şi întemniţarea conducătorilor lor. Modelul sovietic începuse

să se aplice cu multă vigoare. Arestările au fost săvârşite de Siguranţă, Brigada Mobilă şi S.S.I., în care rol de conducători aveau: Boris Grumberg Alias Alexandru Nikolschi, şeful Brigăzii Mobile, Serghei Nikonov, alias Sergiu Nicolau, şeful S.S.I., generalul Popescu-Bâzdic, şeful Siguranţei Generale şi subalternii acestora, dintre care mulţi îşi primeau simbria şi de la NKVD.

Gheorghe Tătărăscu a fost pus sub pază, la moşia sa din Poiana Mare, rămânând acolo până în mai 1950, când a fost ridicat şi trimis la închisoarea din Sighet. Un alt lagăr funcţiona la Craiova, destinat foştilor politicieni cu funcţii mai mici. Printre deţinuţii politici se aflau şi circa 10–12 mii de ţărani care se împotriviseră colectivizării. Una din cauzele care a inspirat hotărârea din anul 1951 de a interna în lagăre de muncă fără mandat de arestare şi fără o sentinţă judecătorească, consta în marele număr de arestaţi existent la acea dată şi a căror situaţie se impunea a fi legalizată, aplicându-se formula copiată după cea din URSS, a pedepsei administrative. La început pedeapsa administrativă a fost de 12 luni, după aceea de 36 luni, ajungându-se la 60 de luni. Era acum o bază legală.

CADRELE SECURITĂŢII

Cu problemele de cadre la C.C. al P.C.R. Se ocupa pe atunci tovarăşa Eliza Vass care avea grijă să aprobe repartizarea la securitate numai a oamenilor „siguri”, după criterii de etnie şi devotament faţă de măreaţa Uniune Sovietică.

Angajarea se făcea potrivit sloganului: „Aprecierea ofiţerului român se face în raport cu gradul de devoţiune faţă de „Marea Uniune Sovietică”. Şi în unităţile ajutătoare erau puşi în funcţii cheie mari oameni asupra loialităţii cărora nu existau semne de întrebare.

Neagu Cosma, fost general maior în Securitate[40] ne prezintă date privind cadrele securităţii din perioada 1947–1980. Vom apela, cu îngăduinţa dreptului de a-l cita, la o serie de informaţii extrem de preţioase care nu pot fi

40 Zig -Zag nr. 35, 37 și 41, 1900.

omise.

„Şefii de serviciu, cu o singură excepţie, erau toţi conaţionali ai lui Concearuc, Teişan, Szabó şi Holinger. Adam Mauriciu venit în contraspionaj din Direcţia de Informaţii Interne, era absolvent al Academiei Comerciale, Marcu Zalman, tot absolvent al A.S.E. A emigrat ulterior în Israel, Lucian, jurist, s-a sinucis din motive necunoscute, soţia şi sora lui, Lucian Tony şi Lucian Rodica, lucrau tot în contraspionaj, Nicolau Victor, fost coleg de studii în occident cu Nicolau Serghei, venit în contraspionaj din DA., Zavodnicu Mircea, originar din Iaşi, a făcut câţiva ani de închisoare până la 23 august 1944, în prezent plecat în S.U.A.; Hida Tiberiu, originar din comuna Hida-Sălaj, emigrat în Israel; Friediaender Eugen, absolvent al Facultăţii de limbi străine; Farcuş Mauder, originar din Ardeal, venit în contraspionaj din aparatul politic al Trupelor de grăniceri; Niculescu Martin, în prezent stabilit la Paris”.

În funcţii subalterni de nivel, locţiitor şef serviciu şi mai mici precum şi translatori pe lângă consilieri sovietici, ofiţeri ai NKVD-ului ataşaţi pe lângă conducerea unităţii, au fost următorii: Bucicov Mira, soţia colonelului Bucicov Valeriu, fostul locţiitor al lui Pantiuşa la Serviciul 1 – organizare, anterior şeful Direcţiei a V-a; Tania Filipescu, fiică de ruşi albi refugiaţi în România după Revoluţia din octombrie din Rusia; Gribici Voladia, originar din Basarabia, Adolf Kohner emigrat în Israel; Demetrescu Răul, emigrat în Anglia; Năvodeanu Luisa, Sadovici Mihail, originar din Basarabia, lansat în primăvara anului 1944 în România în zona Galaţi, îndeplinea funcţia de şef al grupului de translatori; Maxinrenco Teodor, basarabean din Ismail. În 1941, după ce Basarabia a fost eliberată, el a rămas în spatele frontului cu misiuni de informare şi diversiune. Arestat, judecat şi condamnat la moarte, a scăpat datorită evenimentelor de la 23 august 1944. A rămas în România pentru a face parte după luarea puterii de către comunişti din nucleul Direcţiei Generale a Securităţii Poporului. A lucrat mai întâi în D.I.E. (D.A.)

după care a trecut în contraspionaj. Ebner Silvia, fostă luptătoare într-o unitate israeliană din armata britanică în cel de al doilea război mondial. După terminarea războiului a făcut parte, în Palestina, dintr-un comandou care acţiona împotriva armatei britanice. Este trimisă în România şi încadrată în contraspionaj. A emigrat ulterior în Israel. Alexeev Ioska, basarabean trimis în misiuni în România prin anii 1934–1936, a fost arestat şi închis, eliberându-se la 23 august 1944. În 1948 a rămas în România şi a lucrat în D.G.S.P.

AGENŢI SECREŢI

Raţiunea formării şi infiltrării de agenţi secreţi în ţările occidentale dezvoltate era aceea de obţinere a unor documentaţii tehnice secrete privind ramurile de vârf ale industriei, facilitarea acordării României de credite bancare cu dobândă minimă, termene de rambursare maxime şi termene de garanţie favorabile; încheierea de convenţii comerciale cu parteneri români de către firme de marcă din Occident, în defavoarea altor ţării socialiste (la ora aceea); achiziţionarea de aparatură şi echipamente electronice sofisticate puse sub embargou de unele ţări industrializate în defavoarea ţărilor din lumea a treia sau socialiste; influenţarea conducerilor unor state sau organizaţii internaţionale în adoptarea unor decizii care să sprijine politica şi poziţia României în unele probleme internaţionale sau regionale (nu este lipsit de sens exemplul intervenţiei lui Ceauşescu şi pe lângă Willy Brandt pentru recunoaşterea lui Yasser Arafat şi al OEP-ului de către Internaţionala socialistă şi unele ţări vest-europene).

Pentru atingerea obiectivelor ce vizau cu predilecţie posturile de directori administrativi sau tehnicieni în luarea deciziilor directorale, consilierii acestora, şefii departamentelor cu greutate în luarea deciziilor directoriale, consilierii personali ai şefilor de partide, şoferii maşinilor personale ale unor lideri politici, şefii gărzilor personale, etc. Selecţionarea agenţilor se efectua sub stricta îndrumare a lui Pacepa. Cel ales era obligat să-

şi schimbe domiciliul din localitatea în care fusese recrutat şi venirea lui în Bucureşti sub diverse pretexte: încadrarea într-un post mai bine plătit, efectuarea unor cursuri de ridicarea calificării, iminenţa căsătoriei în capitală etc. Ajunşi în Bucureşti primeau cheile de la nişte garsoniere amplasate numai în zona centrală şi anume cea cuprinsă în perimetrul înconjurat odată de liniile tramvaiului 26 (linia de zi şi de noapte pe un traseu circular şi care unea Gara de Nord cu Oborul, Şoseaua Mihai Bravu, Şoseaua Olteniţei, Viilor, Panduri şi Cotroceni). Aceste mici apartamente erau dotate cu tot strictul necesar, avându-se grijă să cuprindă, în primul rând, instalaţii şi tehnică de uz casnic adusă din Occident pentru obişnuinţa în mânuirea lor de către viitorii ofiţeri agenţi secreţi. În aceste locuri se derulau, de regulă, acţiunile de instruire secretă şi practică, imaginându-se diverse scenarii pe baza documentelor întocmite din timp de ofiţerii instructori cu privire la tot ceea ce interesa activitatea obiectivului strategic occidental avut în vedere de conducerea D.I.E. Pentru plasarea agenţilor.

Documentele cuprindeau atât materiale scrise cât şi înregistrări pe bandă magnetică, familiarizând viitorul agent cu tot ce interesa mai mult de la viitorii săi colegi şi şefi, cu locurile unde erau stocate datele secrete care interesau România, accesul în obiectiv şi circulaţia dintre diverse compartimente ale acestuia, etc.

În sfârşit, dar nu pe ultimul loc, era documentarea juridică, însuşirea corespunzătoare a reglementărilor legale din statul respectiv, cunoaştere care trebuia să fie cel puţin la nivelul unui cetăţean cu pregătire medie, în ceea ce priveşte, cadrul familiei, muncii şi cel penal, etc.

Componenţa practică a instruirii constă în mânuirea sistemelor de legătură pe care urmează să le folosească în corespondenţa sa viitoare cu Centrala D.I.E.

Regula la acest capitol era instruirea agenţilor cu toată gama mijloacelor de legătură, atât cele clasice cât şi cele moderne, opţiunea pentru unul sau altul din ele făcându-se după reguli stricte de conspirativitate şi

condiţionată de apariţia unor situaţii neprevăzute în teren (ţara unde urma să-şi desfăşoare activitatea agentul). Pentru folosirea oricăruia dintre mijloacele de legătură, elevul ofiţer era pus să memoreze, ca pe Tatăl Nostru, un cod personal de cifre şi un sistem de parole (cu răspunsurile respective) pentru tot atâtea situaţii speciale în care se presupunea că îl va folosi.

Noua sa casă, precum cea discutată mai sus, era garnisită şi cu aparatură de supraveghere video şi audio, prin care instructorii îşi supraveghea elevii şi le verificau loialitatea acestora faţă de serviciile române de spionaj. Erau folosite, de asemenea şi farmecele feminine ale unor colaboratoare ale securităţii care odată ajunse în camerele elevilor noştri, începeau să pună întrebări naive şi provocatoare, după un scenariu bine pus la punct de instructor. În alte cazuri, elevul era arestat de „miliţie", anchetat şi molestat folosindu-se diferite pretexte, doar – doar va trăda legătura sa cu serviciile de spionaj, mai precis cu instructorul său, întrucât aceasta era regula: fantomele nu trebuiau să cunoască din aparatul D.I.E. Decât o singură persoană: instructorul care, mai târziu, devenea legătura sa personală cu centrala. Regulă instituită de Pacepa şi încălcată tot de el, în mai multe rânduri.

Odată trecute cu bine aceste examene, pregătirea intra în faza finală: „toaleta înainte de plecare, fază care presupunea folosirea identităţii false într-o serie de condiţii date, urmându-se folosirea fără ezitare şi gesturi trădătoare a noii identităţi (nume, prenume, cetăţenie şi profesie).

Pentru acomodarea şi facilitarea intrării în pielea personajului pe care urma să-l joace ani de-a rândul elevul era dotat cu acte false de identitate şi trimis în delegaţie la anumite instituţii din provincie, antrenând discuţii pe marginea unor contracte externe, în calitate de reprezentant al unor firme străine, contactând familii din ţară cu rude în exterior şi la care pretindea că aduce mesaje, etc. În cadrul acestui test, proba de foc era dată în

hotelurile în care trebuia să rămână peste noapte. Dacă reuşea să inducă în eroare armata de colaboratori şi ofiţeri de „obiectiv” care mişunau prin aceste locuri publice, făcându-i să creadă că este cetăţean străin, drumul spre aeroportul internaţional îi era larg deschis, putea să plece din moment în moment spre zările străine.

Ajunşi la destinaţie, după parcurgerea itinerariilor (ca să nu mai uzăm de scenarii) stabilite de Centrală, ofiţerii-fantomă aveau obligaţia, printre altele, să se căsătorească cu localnice indicate de centrală şi verificate de securitate. Prin asemenea căsătorii se consolida credibilitatea de care se bucura fantoma din partea băştinaşilor, precum şi câmpul de relaţii de care aceştia aveau nevoie în demersurile sale. Din asemenea căsătorii au rezultat copii, nepoţi, rude colaterale, etc.

Cum a sunat alarma, imediat după plecarea generalului Pacepa, aceste familii s-au văzut abandonate de urgenţă de către stâlpul casei, în mod misterios, asupra lor planând ameninţarea că pot fi demascaţi de generalul fugar. Unele fantome au sosit în ţară la volanul unor maşini luxoase şi încărcate cu diverse obiecte de uz casnic, luate la repezeală de prin case, altele ajungând numai cu recuzita vestimentară în care i-a prins seismul Pacepa. În cazul rămânerii definitive în Occident unor ofiţeri inferiori şi superiori, se ordona imediat încetarea activităţii lor secrete pe spaţiul sau zona în care se produsese trădarea spionului şi aducerea în ţară a tuturor ofiţerilor cunoscuţi în această calitate de cel care trădase. Fantomele nu erau însă alarmate. Ca măsură preventivă erau numai avertizate împotriva unor provocări la care se puteau deda serviciile de contraspionaj din Occident, pentru a depista reţelele de spionaj române, în special şi socialiste, în general. În ce constau aceste provocări? Printr-un reportaj dedicat, chipurile, actului de trădare, se dădea ştirea falsă că respectivul spion român a emis autorităţilor poliţieneşti occidentale una sau mai multe liste cuprinzând reţele de spionaj românesc infiltrate în diverse medii. Poliţia respectivă, în marea ei consideraţie, pentru respectarea

drepturilor omului invita pe toţi cei care vor să nu suporte rigorile legi, situându-se pe respectivele liste, să se predea singuri autorităţilor sau să părăsească în 24 ore statul în care activau ca spioni. Cei slabi de îngeri cădeau pradă acestor anunţuri şi se predau poliţiei sau forţau nota la aeroporturi pentru întoarcerea la bază moment în care forţele de ordine îi pescuiau, făcând mare publicitate în jurul cazului, în speranţa nemărturisită că alţii vor cădea în plasa întinsă panicarzilor.

Tratamentul special de care se bucurau fantomele în cazul defecţiunilor de grad inferior în reţelele de spionaj se datora faptului că ele nu erau cunoscute decât de doi ofiţeri ai Centralei – cel care îl instruia şi apoi pe timpul misiei, îi asigura legătura cu baza, şi al doilea „tovarăşul Prahoveanu” alias generalul Pacepa cel care verifica personal potenţele informative ale fiecărei fantome şi dădea sau nu OK-ul pentru plecarea sau nu în exterior. În cazul în care ar fi trădat un ofiţer instructor, rămânând peste hotare era adusă de urgenţă în ţară fantoma aflată în legătura sa, fiindcă ofiţerul instructor avea legătura personală numai cu o fantomă rare fiind cazurile în care se aproba preluarea a două sau trei. Cum însă Pacepa îi cunoştea personal pe toţi cei care acţionau în străinătate, defecţiunea produsă de el aparatului securităţii a făcut necesară aducerea de urgenţă în ţară a tuturor ofiţerilor agenţi secreţi răspândiţi pe mapamond.

Cine avea şansa să pătrundă de bunăvoie, în acel labirint de clădiri unde se pregăteau cu tenacitate şi răbdare viitori spioni ai României, nu mai puteau ieşi din universul obligaţiilor „strict secrete, de importanţă deosebită” pe care şi le asumau, numai cu picioarele înainte, între patru scânduri, fără inscripţii…

Programul de muncă oficial începea la ora 900 şi se termina la ora 2300, cu o pauză de două ore 15–17 zilnic iar sâmbăta se încheia la ora 1600. El era însă mult prelungit peste orele menţionate. O precizare se impune: toate şedinţele organizaţiei de partid, ale celei de tineret ori administrativ-profesionale se ţineau după orele de

program aşa că nu de puţine ori îi prindeau zorile prin unitate.

Reflectorul era unul dintre procedeele diabolice de anchetă importat de la KGB. Începând cu anul 1952, când Alexandru Drăghici a preluat conducerea Ministerului de Interne, deci şi a Departamentului Securităţii, metoda cu reflectorul a fost interzisă.

Candidatul la recrutare a agentului informator era aşteptat în zorii zilei la un colţ de stradă pe traseul de la domiciliul acestuia spre locul de muncă şi acostat sub un pretext oarecare de doi ofiţeri în civil şi invitat să intre în autoturismul „Ford” aflat lângă bordura cu portierele larg deschise. Până ce „candidatul” realiza despre ce era vorba era împins brutal în maşină, motorul ambalat la maximum demara ca un bolid, dispărând de la locul evenimentului. Omului, destul de şocat, i se acopereau ochii cu ochelari negri, opaci. Explicaţia era simplă: nu trebuia să afle casa în care a fost condus fiind conspirată. Omul trebuia îngenuncheat prin diminuarea voinţei şi a puterii sale de rezistenţă, ori metoda săltării de pe stradă, plimbarea lui cu ochelari negri şi introducerea între patru pereţi, despre care se putea presupune orice, inclusiv că acolo se afla un abator uman, trezea în cel ajuns într-o asemenea situaţie dorinţa fierbinte de a scăpa de acolo cu orice preţ. Iar preţul cerut era colaborarea cu securitatea. Metoda se pare că a fost abolită printr-un ordin expres al lui Alexandru Drăghici.

Nu existau prin anii ’50 instrucţiuni ori directive operative. Totul se transmitea prin viu grai. Primele documente scrise care au apărut în direcţia de Contraspionaj au fost lecţiile privind reţeaua informativă: cum se crea şi cum se dirija această reţea. Se insista cu deosebire pe modalităţile multiple de atragere la colaborare a unei persoane.

Se insista până la obstinaţie pe construirea pragului psihologic peste care dacă ofiţerul reuşea să-l treacă pe candidat, recrutarea putea fi socotită ca o reuşită. Cum creai acel prag şi cum îl trecea candidatul, făcea şi face

parte din profesia ofiţerului specialist în arta informaţiilor.

Se intra apoi într-o perioadă de pregătire intensă: trageri cu armamentul de tipuri variate, din orice poziţie şi în orice condiţii de timp, învăţarea alfabetului Morse şi manipularea aparatului t. F.F. Inclusiv cifrarea şi descifrarea, cum se pregăteşte un exploziv şi cum se foloseşte el pentru a distruge o fabrică, un pod etc săritul cu paraşuta în condiţii de lipsă de vizibilitate şi de la joasă altitudine cum se falsifică documente de identitate, cum se scapă de urmărire.

Iniţial novicele trebuia să lucreze pe lângă o ambasadă, pentru a-şi perfecţiona limba, pronunţia, după care era zvârlit în luptă, în armat – dacă era posibil – cu un statut de imunitate diplomatică.

Prima lecţie într-o aşa de sinistră clasă, în care elevii nu aveau permisiunea să-şi cunoască numele, strigându-se între ei cu numărul atribuit fiecăruia de şeful cursului, demara cu: „Istoria spionajului mondial”, ce începea cu sublinierea că „spionajul dragi tovarăşi, a existat dintre cele mai vechi timpuri, suferind schimbări, în mod dialectic, în ce priveşte doar forma şi metodele uzitate. În descrierea acestei activităţi discrete trebuie să plecăm de la Rahab, care l-a informat pe Iisus Navin de situaţia militară din Jerihon, ca primă manifestare a acestei îndeletniciri. Despre” ochii şi urechile împăratului „din perioada lui Darius I, care a avut în componenţa armatei o subunitate de spionaj militar, de cercetaşi infiltraţi în teritoriul inamic în fiecare noapte şi folosiţi cu succes inclusiv în campania împotriva satelor (514–513 î.Hr.). Apoi Dalila, o spioană care a obţinut informaţii preţioase cu privire la puterea miraculoasă a lui Samson şi tăindu-i acestuia şapte şuviţe din păr, l-a deposedat de miraculoasa forţă. Hannibal, maestru în arta deghizării, îşi îmbrăca oştenii în blănuri de animale, şi-i trimitea în tabăra duşmană, alături de turme întregi de oi, de ale căror coame lega torţe aprinse, creând o teribilă panică nocturnă, împrejurare în care” spionii „lui acţionau. Inchiziţia, care a folosit cumplitele suplicii şi ascultarea

permanentă a dialogurilor regale şi imperiale, în spatele tronurilor fiind chilii secrete, unde se auzea tot ce vorbeau capetele încoronate. Apoi perioada de înflorire a Veneţiei, când spionajul a avut un rol tot atât de important. Epoca lui Friederich al II-lea, care obişnuia să spună că el preferă să plece la luptă cu o sută de spioni, decât cu o sută de bucătari. Revoluţia franceză, cu aşa-zisul său „cabinet negru", care controla întreaga corespondenţă, episod ce ne apropie ceva mai mult de spionajul modern... Poate că nici steaua lui Napoleon nu s-ar fi înălţat aşa de sus, dacă n-ar fi existat celebrul Schulmaister, care a înscenat un conflict cu marele împărat al Franţei şi a ajuns în contact cu statul major Austriac... Nu omitem nici moştenirea franceză denumită „maşina infernală". Pentru prima dată în istorie, această denumire a fost aplicată la Paris unui... butoi, în ziua de 24 dec. 1800, când regaliştii au pus la cale un atentat împotriva primului consul Napoleon Bonaparte. Butoiul, plin cu artificii şi proiectile, a fost aşezat pe o căruţă la intrarea în strada Saint-Nicaise, pe unde Napoleon venea în mod obişnuit spre Tuileries. Explozia s-a produs la câteva secunde după trecerea lui Bonaparte. Consecinţa: 8 persoane au fost omorâte şi 46 de case avariate şi incendiate. Apoi episodul plin de romantism al dansatoarei orientale Margareta Gertruda Zelle, supranumită „Mata Hari" apreciată a fi fost cea mai periculoasă spioană a epocii sale, Karl Haus Loid versatul spion naval; ceva mai aproape de noi, misteriosul Sorge din Orientul îndepărtat.

CADRELE CARE AU SERVIT SECŢIILE SECURITĂŢII

Direcţia a II-a Contraspionaj, avea la conducerea sa pe colonelul Gluvacov Andrei, iar de prin anii 1952–1953, pe Breban Nicolae, venit din aparatul C.C. al P.C.R., cu gradul de colonel.

Direcţia a III-a (ulterior D.I.) Informaţii interne, iniţial condusă de colonelul Birtaş Ianoş. Acesta a fost înlocuit după câţiva ani de Aranciz Pavel, originar din Braşov.

Direcţia a IV-a Contrainformaţii Militare, condusă de

la înfiinţare de generalul Grigorii Naum, cel care a fost lansat cu paraşuta în munţii Predealului, în cadrul grupului „Carpaţi” grup pe care-l conducea. Printre adjuncţii să îl menţionăm pe colonelul Rangă şi pe colonelul Mănescu.

Direcţia a V-a Securitate şi Gardă (pază sedii şi escortă demnitari) era condusă de colonelul Mladin Ştefan, cel care s-a aflat în fruntea echipei de chelneri care l-a preluat pe mareşalul Antonescu din seiful în care-l sechestrase regele Mihai în după amiaza zilei de 23 august 1944 şi l-a transportat în casa conspirativă din Vatra Luminoasă – Bucureşti. Aici, lui Antonescu şi celorlalţi demnitari arestaţi, echipa lui Mladin cu el în frunte, le-a asigurat paza sub supravegherea lui Emil Bodnăraş, venit de peste Nistru cu misiuni de spionaj, până când prizonierii au fost predaţi autorităţilor sovietice.

Locţiitor al lui Mladin a fost numit Bucicov Valeriu, care a preluat comanda după moartea şefului. Lui i-a urmat generalul Neagoe.

Direcţia a VI-a – Transporturi, condusă de generalul maior Mazuru Vladimir (Mazuran) venit şi el de dincolo de Prut. Unitatea se ocupa de informaţii şi prevenirea sabotajelor în transporturi, care luaseră o mare amploare pe direcţia URSS. Se transporta din România în URSS pe calea ferată, pe calea apei şi a aerului, mult din ceea ce producea economia românească. Sovromurile fuseseră create cu scopul pompării de materii prime. Generalul Mazuru cu oamenii săi aveau misiunea ca transporturile să ajungă bine la destinaţie.

Ulterior această direcţie s-a desfiinţat.

Direcţia de Anchete Penale (ulterior Direcţia a VI-a) era cea care finaliza, dădea un sens eforturilor celorlalte direcţii menţionate. Aici ajungeau oamenii de care se ocupaseră informativ direcţiile, se confirmau sau nu dovezile procurate de lucrătorii operativi. O bună parte dintre ei erau specialişti în deschideri pe domicilii, percheziţii şi ridicări (arestări) de persoane.

Şeful unităţii a fost, iniţial, Dulgheru şi apoi colonelul Butika Francisc, trimis de la C.C. al P. CR., în acelaşi timp

cu Breban şi Szabó, pentru a întări unităţile de securitate.

Serviciul tehnic, care se ocupa cu interceptarea telefoanelor, folosirea mijloacelor electronice de ascultare şi a altor mijloace tehnice care fac parte din dotarea serviciilor de contrainformaţii – era condus de maiorul Hirsch, alias Haiducu, alias Forestiere Mathieu. Locul maiorului Hirsch l-a luat colonelul Szaczko Sandor a cărui îndeletnicire era să bea votcă.

Serviciul „K” avea în preocupările sale controlul informativ al cadrelor securităţii şi era condus de către Petruc Mişa, venit şi el de peste Nistru cu misiuni de spionaj în România, a scăpat la 23 august 1944.

Şeful Serviciului filaj şi investigaţii a fost iniţial Milea, emigrat în Israel, succedându-se mai mulţi şefi printre care colonelul Leibovici şi generalul Kovacs Pius.

Şeful cifrului a fost numit colonelul Scherler Şandor, ajutat de colonelul Ady, al cărui frate a devenit general; ministru adjunct al M.I. Ocupându-se de serviciile de înzestrare şi financiare unde şeful compartimentului „Servicii” era colonelul Hary Bogdan.

Şcoala de ofiţeri Băneasa, comandată de colonelul Voiculescu Ervin, care a emigrat în Israel; Mazilu a fost şi el comandant aici.

Şeful Casei de cultură a fost numit Flux Beria iar al spitalului M.I. Dr. Herscovici.

În fruntea regiunilor de securitate au fost numiţi: la regiunea Bucureşti – generalul Stancu Aurel, un spaniol care venea din Spania în 44, a fost încadrat ca ofiţer în NKVD ajungând şef de serviciu. Tot la regiunea Bucureşti celelalte posturi de conducere au fost ocupate de către maior Weiss Isidor, maior Hâncu – emigrat în Israel, maior Kohn Bernard, maior Edelstein şi maior Rodelstein.

La regiunea Ploieşti, după 1944 a fost comandant Coco Mănescu, căruia i-a urmat Ştrul Mauriciu, la Braşov colonelul Kalanşek Koloman care ulterior a fost mutat la Criova, la Piteşti colonelul ulterior avansat general Nedelciu care de la Piteşti a fost mutat la Cluj iar de aici în aparatul central, şef al arhivei operative.

Generalul Stamatoiu, şeful secţiei de spionaj extern din Direcţia Securităţii Statului.

Generalul Mortoiu, şeful secţiei contraspionaj.

Generalul Emil Macri, şeful Direcţiei a II-a din D.S.S. Implicat în procesul de la Timişoara.

Colonel Ilie Avădanei, fost locţiitor al şefului Direcţiei a VIA. Licenţiat al Facultăţii de Drept din Cluj şi cursuri post-universitare în Bucureşti. A început în anul 1952 când a intrat în şcoala de ofiţeri de securitate şi a ieşit la pensie în 1986. A ocupat funcţia între 1975–1986.

Colonelul Filip, şeful Agenţiei comerciale române din R.F. Germania, ilegalist din Timişoara, om cinstit, şi-a găsit refugiul în pahar.

Generalul Nicolae Pleşiţă, a fost mulţi ani şeful serviciului de pază a lui Nicolae Ceauşescu, promovat în funcţie de adjunct al ministrului de interne. Şeful Direcţiei a V-a.

Colonelul Băjenaru, şeful gărzii de corp al lui Nicolae Ceauşescu.

Colonelul Filipescu, şeful biroului anchete, era parcă născut pentru activitatea secretă, având o inteligenţă nativă, cu o extrem de bogată imaginaţie şi intuiţie. Cu câţiva ani mai târziu transferat la Direcţia de Informaţii din Marele Stat Major, va aduce un serviciu deosebit de valoros în domeniul spionajului militar din Turcia.

General Gheorghe Zagoneanu mai întâi şef al unui inspectorat judeţean de miliţie, îl va înlocui pe Mihai Pacepa ca locţiitor al şefului D.I.E. Şi secretar de stat în cadrul Ministerului de Interne.

Nicolae M. Nicolae inginer mecanic strălucit (ca pasiune cânta excelent la vioară). Ministrul Comerţului Exterior. În 1972 Nicolae Ceauşescu i-a acordat în secret gradul de colonel în serviciul de spionaj şi apoi de general, iar în mai 1976 l-a trimis în Statele Unite ca ambasador. În urma unui conflict intern, a fost compromis cu prilejul vizitei lui Ceauşescu în Statele Unite. A fost rechemat în ţară unde i s-a dat o funcţie la Consiliul Naţional al Cercetării Ştiinţifice şi pensionat.

Remus Dima, istoric, specialist în istoria mişcăriilor muncitoreşti din Oltenia, îl va înlocui pe generalul Gheorghe Dănescu. Odată cu instalarea la pupitrul D.I.E. Se trece la organizarea serviciului de spionaj după o concepţie originală. Au fost schimbate cifrurile şi rebotezate unităţile componente ale departamentului, D.I.E. Trecând în C.I.E., Centrul de Informaţii Externe. Şeful unităţii C.I. Colonelul Moţ a introdus regula ca cel care deţinea o informaţie putea să se adreseze direct oricărui comandant care crede de cuviinţă.

Calica Victor (Nicolau) evreu. Şeful cabinetului (secretariatului) S.S.I., vechi ilegalist din 1928, a lucrat cu Sergiu Nicolau încă din Belgia, unde a fost recomandat în partid chiar de Sergiu. Incoruptibil, fiind expus celor mai rafinate manevre şi oferte ademenitoare pentru a fi tras de partea acelora care începeau să organizeze lovitura împotriva şefului său, Nicolau.

Colonel Moise Virgil, evreu, şeful secţiei filaj din S.S.I. Provenit dintr-o familie înstărită, el intră în legătură cu activitatea de partid ilegală. Îşi întrerupe studiile superioare pentru a-şi consacra întregul timp muncii ilegale. Ajunge ca şi Filipescu, după ani petrecuţi în S.S.I. La Direcţia de Informaţii din Marele stat Major unde devine şeful secţiei de Tehnică Operativă şi, unde cu o mână de ofiţeri extrem de inimoşi (Ferenz, Georgescu, Deneş, Galambaş) să facă reale minuni.

Mitea, agent KGB, împreună cu alţi agenţi sovietici a fost paraşutat împreună cu alţi agenţi sovietici în luna martie 1944 în munţii Predealului cu misiunea de a face cercetare strategică în spatele frontului inamic. Acest Mitea a devenit mai târziu un membru al „Brigăzii mobile”, embrionul viitoarei securităţi. Îndeplinea în cadrul acestei echipe de cercetare funcţia de cifrator şi radiotelegrafist (istoriografia comunistă a prezentat pe aceşti paraşutişti sovietici drept „Grupul de partizani Carpaţi”.

După eliberarea Ardealului, Mitea a primit sarcina de a fi şoferul şi garda personală a lui Pantiuşa. A luat parte la asasinarea lui Foriş, fost secretar al P.C.R. Şi a altor

oameni nevinovaţi. Făcea chefuri cu tatăl lui Ana Pauker, ce locuia pe strada Apolodor.

Colonel Constantin Olcescu, însărcinat cu afaceri externe române şi şeful staţiei D.I.E. Din Liban. La 1, 60 m, bine clădit dar nu gras, cu părul închis la culoare şi pielea foarte bronzată, îmbrăcat ca de obicei cu haine de cea mai bună calitate, dar frizând neglijenţa, semăna cu un palestinian. Mulţi ani fusese însărcinatul cu afaceri externe al României în Liban, şef secţie D.I.E. Şi agentul de legătură al lui Ceauşescu pe lângă conducătorul Yasser Arafat. Om plin de energie şi întreprinzător.

GENERALUL EMIL BODNĂRAŞ

Mai întâi portretul: chip viril, buze cărnoase, ochi albaştri metalici, păr negru, ondulat, de statură potrivită, bine proporţionat, alură de militar în gesturi şi atitudini. General de armată, membru al Biroului Politic, fost ministru al Apărării Naţionale, Emil Bodnăraş a cunoscut o ascensiune fulgerătoare şi un spirit învăluit în mister. Membru secret al K.G.B.-ului lui Lavrente Beria, Emil Bodnăraş şi-a transferat la un moment dat, loialitatea faţă de Ceauşescu[41].

Ca tânăr ofiţer, locotenent, după absolvirea şcolii de artilerie şi geniu în calitate de şef de promoţie, a delapidat o sumă de bani şi a fost nevoit să dezerteze din armată. Nutrind vederi politice ferme de stânga, în 1934 se înscrie în Partidul Comunist din România şi încearcă să dispară în Est via Ungaria, Austria şi Germania. Este prins de Siguranţă şi condamnat la închisoare. Când se eliberează trece ilegal graniţa în URSS de unde se întoarce pentru a conduce o reţea de spionaj până în 1936, când este descoperit, arestat şi condamnat la opt ani de închisoare pentru spionaj.

Din închisoare este trimis la lagărul de la Târgu Jiu, unde îi va cunoaşte pe Gheorghiu-Dej, Chivu Stoica, Ceauşescu; ia legătura cu preotul Marina din Rm. Vâlcea, viitorul patriarh Justinian. Cu ajutorul acestuia din urmă

41 Eleador Focşeneanu – Strict-secret, nr. 110, 1992, p. 2.

organizează fuga din lagăr a deţinuţilor comunişti, în frunte cu Gheorghiu-Dej.

Mare iubitor de chiolhanuri şi aventuri nocturne, se împrieteneşte mai întâi cu Dej şi după aceea cu Nicolae Ceauşescu, căruia îi va deveni un tovarăş credincios, deşi în cele din urmă acesta îl va suprima. Prietenia cu Ceauşescu avea la bază trecutul comun din puşcărie, idealurile politice şi mai ales maniera de a strivi fără milă opoziţia.

În 1942, Bodnăraş este eliberat din închisoare şi reia imediat legăturile cu agenţii Kominternului şi NKVD-ului, îşi procură bani şi împreună cu Florica, soţia sa, vine în Bucureşti şi închiriază o vilă în Vatra Luminoasă. Între timp, la intervenţia Anei Pauker, Centrala din Moscova îl dezavuează pe Ştefan Foriş secretarul general al Partidului Comunist aflat în România, hotărându-se îndepărtarea acestuia din funcţie. În această vreme are loc desfiinţarea Internaţionalei a III-a. Zeci de spioni şi agenţi sabotori sovietici sunt paraşutaţi în munţi, căpătând mai târziu denumirea de „partizani români”. În iureşul acestor evenimente se ţine o furtunoasă şedinţă ilegală în care Foriş este îmbrâncit şi ameninţat chiar cu moartea de unii tovarăşi. Secretariatul partidului este acaparat de Constantin Pârvulescu, Iosif Rangheţ şi Emil Bodnăraş. Nu după multă vreme, după cum am văzut, Foriş va fi executat de tovarăşi săi.

Calitatea sa de fost ofiţer îi conferă pretenţia de a dirija din cadrul partidului planul pentru răsturnarea dictaturii antonesciene. Lipsit de competenţă militară va trăi clandestin din banii cedaţi de K.G.B. Arogându-şi şi calităţi pe care nu le avea, se întâlneşte de câteva ori cu Lucreţiu Pătrăşcanu şi cu diverşi reprezentanţi ai P.N.Ţ., P.N.L. Şi P.S.D., dar îşi evidenţiază inferioritatea faţă de rolul pe care şi-l aroga, punându-se singur în situaţii jenante. Ca urmare L. Pătrăşcanu îi preferă cu parteneri pe alţi comunişti, cu o platformă intelectuală mai largă, cum ar fi de exemplu Constantin Agiu şi Petre Constantinescu-Iaşi.

Emil Bodnăraş nu va uita şi mai ales nu va ierta umilinţa şi îşi va spune cuvântul în procesul intentat lui Lucreţiu Pătrăşcanu. Va lua atitudine fermă şi împotriva lui Vasile Luca, Iosif Chişinevski şi Ana Pauker, membri ai gărzii Kominterniste veniţi de la Moscova[42]. Este epoca kominformului când bolşevismul trebuia să capete un iz autohton, cu preţul oricărui sacrificiu.

În seara zilei de 23 august 1944, Bodnăraş îl caută pe colonelul Dămăceanu la telefon. Negăsindu-l, se duce la Palat Primise misiunea să-i aresteze pe cei doi Antoneşti. Bodnăraş nu avea maşini şi nici arme care se aflau într-o ascunzătoare situată în zona Chitila şi Pantelimon. Îşi căuta câţiva colaboratori care să-l ajute; încropeşte câţiva proapspeţi comunişti, în frunte cu fratele său Manole şi soţia. Pe la ora 1,00 noaptea (24 august) împreună cu echipa unui tovarăş Mladin iau o dubă de la Palat şi două autoturisme şi-i transportă pe cei doi Antoneşti într-o casă conspirativă din Vatra Luminoasă. Se făcuseră orele 3 dimineaţa. Adresa nu o cunoştea nici Dămăceanu şi nici camarila regală. Antoneştii au fost predaţi ruşilor în ziua de 3 septembrie, la puţină vreme de la intrarea lor în Bucureşti. Sunt duşi mai întâi într-o datcea lângă Moscova, apoi la închisoarea Lublianka, în subsolurile NKVD-ului.

După 23 august 1944, cu arme capturate de la germani şi cu ajutoare sovietice (arme furate din depozite militare româneşti) Emil Bodnăraş a închegat primele echipe de şoc comuniste, mulţi dintre membrii acestora fiind foşti legionari. Activitatea acestora era dirijată de la Moscova. Când a căzut guvernul Sănătescu, oamenii înarmaţi ai lui Bodnăraş erau în stradă. La fel s-a întâmplat şi în zilele când Vîşinski, comisar adjunct la externe al U.R.S.S. a venit la Bucureşti să impună guvernul Dr. Petru Groza. O contribuţie importantă a hoardelor sale înarmate şi-a mai adus-o şi la realizarea reformei agrare, când i-au schingiuit pe ţărani. Numărul combatanţilor gărzilor

---

42 Pavel Perfil - Dezertorul Bodnăraş, Tinerama, 12-18 iunie 1992, pag. 12.

atinseseră circa 70.000 iar Bodnăraş cerea într-una sporirea armamentului şi menţinerea lui chiar cu preţul rezistenţei armate. „Băieţii” vor mai da o mână de ajutor cu prilejul alegerilor, făcând să câştige Blocul Partidelor Democrate, care au deschis orizontul terorii comuniste în România.

După ce Armata Roşie a intrat în România un grup de ofiţeri INU, îmbrăcaţi în uniforma poliţiei secrete sovietice, l-au însoţit pe Emil Bodnăraş la sediul S.S.I.-ului şi în faţa ofiţerilor adunaţi în sala de şedinţe, l-au instalat pe Bodnăraş la conducerea S.S.I. Plin de zel, conform indicaţiilor primite de la Kremlin, el a început opera de infiltrare în S.S.I. a câtorva zeci de foşti prizonieri de război români ce fuseseră recrutaţi de organele INU în lagărele din Uniunea Sovietică. Aceştia primiseră în prealabil o instruire intensivă în tainele muncii de informaţii externe. Conducătorul grupului era Todiriu Ismail, devenit mai târziu general în D.I.E.

În septembrie 1945, Bodnăraş a infiltrat în S.S.I. Câteva zeci de membri de partid, ce primiseră o pregătire intensivă predată de rezistenţa INU din România. Grupul era condus de Munteanu Constantin – devenit ulterior general în D.I.E. – şi Zeides Emanuel – colonel în D.I.E. – consilier politic.

Comuniştii infiltraţi în S.S.I. Au primit sarcina din partea lui Bodnăraş de a sustrage din arhivele S.S.I.-ului dosarele ce priveau pe ofiţerii ilegali şi agenţia INU, trimişi cu misiuni informative în România sau recrutaţi din rândul cetăţenilor români. A doua sarcină a constat din îndepărtarea tuturor ofiţerilor burghezi din S.S.I. Amândouă sarcinile fuseseră trasate de la Moscova. Pe la sfârşitul anului 1946, absolut toate dosarele privitor la activitatea informativă a INU în România, erau subtilizate din arhivele S.S.I. Şi predate lui Pantuşa. Comunităţii infiltraţi în S.S.I. Au arestat circa 1.000 de ofiţeri ai acestui organ, în noaptea de 19 august 1948, în cadrul unei operaţii de mare anvergură condusă de Pantiuşa şi Bodnăraş şi tot atâţia ofiţeri burghezi din Siguranţa

Statului – serviciul de Securitate al României. A doua zi, S.S.I.-ul şi Siguranţa au fost desfiinţate printr-un decret lege şi la puţin timp, în semn de recunoaştere pentru meritele sale deosebite în anihilarea aparatului de stat burghez, Emil Bodnăraş a fost numit membru în Biroul Politic al P.C.R. Şi ministru al apărării naţionale.

La 30 august 1948 a fost creată Direcţia Generală a Securităţii Poporului, instituţie care a unit într-o singură organizaţie serviciile de informaţii interne şi externe ale României, constituind nucleul central al ministerului de Interne, care-l avea ca ministru pe Teohari Georgescu. Organul era conceput după modelul sovietic, încât şi salariile erau plătite în ziua de 20 ale lunii, pentru a comemora ziua de 20 decembrie 1917, zi când a fost creată Comisia Extraordinară de combatere a contrarevoluţiei şi sabotajului – CEKA – Conducerea securităţii era formată din ofiţeri de informaţie sovietici iar Pantiuşa a fost numit general locotenent şi prim adjunct al ministrului de interne şi şef al Direcţiei Generale a Securităţii Poporului. Adjuncţii săi erau alţi doi ofiţeri ilegali ai INU: Alexandru Nikolski şi Gheorghe Mazuru, comunişti din perioada anilor ’30.

Cu prilejul participării la sfârşitul lunii septembrie la Varşovia la formarea Internaţionalei a IV-a, Jdanov îi sugerează lui Gheorghiu-Dej că România a rămas singura ţară estică unde mai conduce monarhia. Drept urmare, la 29 iulie este dizolvat P.N.Ţ. Şi sunt arestaţi conducătorii lui, iar la 1 septembrie Bodnăraş are grijă să treacă în rezervă 37 de generali, un contraamiral şi mii de ofiţeri. Tătărăscu, ministrul de externe este scos din guvern la 5 noiembrie 1947. Se instalează la conducere Ana Pauker (la externe), Vasile Luca (la Finanţe), Gheorghe Vasilichi (subsecretar la Educaţie Naţională). Urmează rândul lui Emil Bodnăraş care la 23 decembrie este numit ministrul Apărării Naţionale în locul generalului Mihail Lascăr. Începe asaltul final. În dimineaţa zilei de 30 decembrie garda regală este înlocuită cu oameni de încredere aparţinând diviziilor „Tudor Vladimirescu” şi „Horea,

Cloşca şi Crişan”, oameni instruiţi în şcolile sovietice. Regele e silit să abdice şi ia drumul străinătăţii. Drumul este deschis de acuma în faţa lui Emil Bodnăraş, care îşi continuă ascensiunea netulburat. La Congresul I al P.M.R. (al VI-lea al P.C.R.) din februarie 1948, Bodnăraş rămâne în C.C. Luptă cu mult zel la destrămarea armatei române, care nu mai are niciun sens pentru că sovieticii nu ne sunt duşmani… M.Ap.N. Devine M.F.A. La Congresul al II-lea al P.M.R. (VII-lea P.C.R.) rămâne tot între membrii C.C. La fel şi la următorul congres, din 1960 deşi şi vechiul său prieten Dej o iubea în egală măsură pe cântăreaţa de muzică populară. Venirea lui Ceauşescu nu-i modifică ascensiunea, ci doar sfârşitul: ministru al M.Ap.N., ministru al transporturilor şi telecomunicaţiilor, prim vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri, vicepreşedinte al Consiliului de Stat, etc.

*

Redăm în continuare un episod mai puţin cunoscut din viaţa lui Bodnăraş.

În plină ascensiune politică are o întrevedere cu Nicolau, care i se plânge că este supravegheat, telefonul îi este ascultat şi că e supus la numeroase provocări. Bodnăraş era superiorul lui Nicolau din punct de vedere ierarhic. Bodnăraş îi replică:

— Tu, care eşti spion sovietic?

Generalul Nicolau îi redă conflictele avute cu consilierii sovietici ce ţineau de Beria. Bodnăraş a rămas uimit de cele auzite. Drept urmare întreprinde pe cont propriu o verificare a celor spuse de Nicolau, nebănuind că atât securitatea, respectiv Pacepa cât şi Ceauşescu, îi urmăresc toate mişcările, i le limitează şi controlează. Această iniţiativă a lui Bodnăraş de a clarifica o problemă extrem de suspectă şi periculoasă pe cont propriu a atras după sine condamnarea sa la moarte!

Imediat, la foarte scurt timp, între Bodnăraş şi Drăghici au apărut neînţelegeri. De asemenea între Drăghici şi Nicolau. Bodnăraş şi Nicolau erau amândoi oamenii Moscovei. Era firească această dispută pentru că

Drăghici a scos din securitate şi armată pe toţi oamenii KGB-ului, pe toţi cei căsătoriţi cu rusoaice şi pe toţi maghiarii şi evreii ce s-au dovedit a fi neloiali faţă de România (şi aceasta în condiţiile în care soţia lui Drăghici, Magda, era evreică de interne, Alexandru Drăghici. De reţinut că atât Bodnăraş cât şi Nicolau erau ofiţeri cu grade mari în K.G.B.

Din momentul când Bodnăraş şi-a început propriile cercetări a început procesul treptat de îndepărtare a sa de la conducere, sfera lui de activitate reducându-se continuu şi în mod destul de suspect s-a îmbolnăvit de o maladie ce necesita un tratament laborios şi îndelungat. În cele din urmă s-a recurs la serviciul unui medic chinez, care a venit special pentru acest caz în România. Pentru un interval scurt de timp Bodnăraş s-a restabilit şi a început chiar scurte plimbări prin parc, însoţit întotdeauna de un colonel de securitate, care sub pretextul că îi asigura paza, nu-l părăsea nicio clipă. Într-un cerc foarte intim a devenit cunoscută o întâmplare cu ocazia unei vizite a lui Apostol la Bodnăraş acasă. Apostol s-a angajat cu Bodnăraş într-o discuţie în bibliotecă; colonelul de securitate nu pleca din încăpere. Atunci enervat, Bodnăraş l-a poftit afară; acesta l-a refuzat categoric, spunându-i:

— Tovarăşe Bodnăraş, eu am ordinul să vă asigur paza personală şi din acest motiv nu vă pot părăsi!

Urmarea a fost un scandal de proporţii. Fapt este că Bodnăraş devenise un prizonier şi după un timp nu prea îndelungat a murit în circumstanţă foarte suspecte.

A fost oare aceasta o a doua crimă politică, după cea împotriva lui Chivu Stoica? Se pare că această cercetare pe cont propriu a acţiunilor duşmănoase duse de Mihai Pacepa împotriva lui Nicolau şi a Direcţiei de Informaţii, respectiv împotriva armatei, a condus la condamnarea la moarte a lui Bodnăraş. Nu se ştie dacă Bodnăraş a realizat până la urmă faptul că, încercând să clarifice problema Pacepa, el a deranjat sfera cea mai intimă a clanului Ceauşescu.

Nu este exclus ca Mihai Pacepa să fi lucrat şi pentru

sovietici. Cu consimţământul acestora – dacă ţinem seama că Bodnăraş îi trădase pentru Ceauşescu – a fost sacrificat Bodnăraş, Pacepa fiind conjunctural mai de folos G.R.U.-ului.

Emil Bodnăraş s-a stins din viaţă în 1976 şi a fost înmormântat la Iaslovăţ (lângă Suceava) satul natal, cu dric tras de boi înzorzonaţi. Un monument de pomină se ridică peste răposat şi multă vreme foştii consăteni au crezut că Emil al lor a fost un om de bine.

Am amintit mai sus de o posibilă crimă politică, aceea împotriva lui Chivu Stoica.

În preajma morţii preşedintelui Consiliului de Stat Chivu Stoica, se cunoştea că a existat un scandal de proporţii între Chivu Stoica şi Ceauşescu. Stoica a fost unul dintre vechii comunişti de la Doftana şi Caransebeş, unde Ceauşescu era un fel de fată la toate pe lângă Chivu Stoica, de la mici alergături de curierat până la curăţenia în celulă şi W.C. Curăţatul pantofilor etc. Acum, după mulţi ani, devenind prim-secretar al partidului nu a trecut mult timp şi cu o obrăznicie greu de imaginat a început să dea ordine şi dispoziţii vechilor mutanţi. Ori dacă un Maurer nu se cobora la nivelul limbajului scabros al gângavului Ceauşescu, Chivu Stoica îl înfrunta cu un limbaj pe măsură, de vechi muncitor ceferist care ştia exact că Ceauşescu era un perfid, un parvenit, care printr-o întâmplare, o absolută întâmplare a ajuns între deţinuţi politici de la Doftana; aşadar acesta nu se sfia să-l facă de două parale chiar în prezenţa altora.

În această atmosferă de încordare, de tensiune s-a întâmplat acel incident care a dus la un sfârşit tragic.

Chivu Stoica avea desigur bagajul său apreciabil de lipsuri – şi erau puţine plăceau femeile şi era încurcat cu o tânără actriţă. A fost motivul şi momentul din care Ceauşescu, moralistul de conjunctură, i-a făcut lui Chivu, în mod demonstrativ, un important act de acuzare. Se pare că schimburile de cuvinte au fost de o maximă duritate şi Chivu Stoica nu s-a reţinut cu nimic să-l demaşte pe parvenit.

În această conjunctură opinia publică află cu stupoare că Chivu Stoica s-a sinucis!

Generalul Nicolau, analizând faptele, susţine că a fost vorba de o crimă politică, executată cu sânge rece de specialişti, care au răspândit zvonul sinuciderii lui Chivu Stoica, întrucât i s-ar fi pus în joc carnetul de partid!

Când Chivu Stoica a fost expus pe catafalcul mortuar, a existat, un „ceva" ieşit din comun: a fost aşezat la o înălţime atât de mare încât nu putea fi privit decât de la mare distanţă în acelaşi timp nici nu se permitea apropierea de catafalc.

Al doilea argument susţinut de generalul Nicolau, care l-a cunoscut foarte bine timp de mulţi ani, pe Chivu Stoica, încă din închisoarea de la Doftana, este faptul că acesta era un om căruia îi plăcea în mod deosebit viaţa, era un om care munca foarte mult, dar căruia în momentele libere îi plăcea un pahar cu vin şi o femeie, iar acest tip de om este departe de a fi tipul de sinucigaş.

A fost ucis? Chivu Stoica?

GENERALUL MIHAI ION PACEPA

Ion Mihai Pacepa s-a născut la 27 august 1928 în Basarabia. Urmează cursurile Facultăţii de Chimie Industrială din Bucureşti.

În cartea sa „Orizonturi roşii" face afirmaţia că a intrat în serviciul secret încă din anii 1946 şi că prima lui misiune a fost să se infiltreze în munţi, unde se aflau grupuri răzleţe de legionari şi de foşti ofiţeri anticomunişti care trebuiau depistaţi şi localizaţi pentru a fi prinşi, misiune de care s-a achitat cu succes.

El va fi amestecat şi în acţiunile antisemite care s-au derulat în anii 1958–1960 pe scena proceselor politice din România.

Nu ştim dacă cele de mai sus sunt exacte, dar în mod cert în anii ’50 se afla în rândurile nou formate Securităţi a statului.

Datorită inteligenţei sale ieşite din comun, dotat fiind şi cu o memorie excepţională – fapt care e contrazis de Bela Simon Titus – precum şi a modului exemplar în care-şi

îndeplineşte misiunile încredinţate, Pacepa se face remarcat şi în 1965 devine unul dintre cei mai importanţi consilieri ai lui Ceauşescu, fiind numit şef al Departamentului de informaţii externe din cadrul securităţii şi înaintat la gradul de general locotenent.

Locuia într-o vilă cu un nivel, pe Bd. Zoia la nr. 28, la parter, într-un apartament luxos şi dispunea de o grădină mare, cu piscină. Etajul, cu grădină pe terasă, era locuit de fiul cel mai vârstnic al dr. Petru Groza.

Dintre realizările lui Mihai Pacepa am enumera următoarele: reuşeşte să-l angajeze în slujba lui Ceauşescu pe Sabry Khali Bana, alias Abu Nidal, unul dintre cei mai căutaţi terorişti internaţionali, conducătorul grupului terorist „Iunie cel Negru”; înfiinţează la ordinul lui Ceauşescu secţia „K” a Securităţii, secţie responsabilă cu activitatea de contraspionaj din cadrul sistemului naţional al penitenciarelor din România; în 1970, adaugă arsenalului mortal de otrăvuri ale secţiei „K” (otrăvuri care cauzează aparent moartea naturală) substanţe radioactive furnizate de către KGB şi cunoscute sub numele codificat „Radu” (la ordinul lui Ceauşescu „Radu” era administrat deţinuţilor politici incomozi); împiedică în 1972 o tentativă de asasinare la Bucureşti a fostului prim-ministru israelian Golda Meir, de către un grup de terorişti egipteni; iniţiază în 1974 o colaborare intensivă cu forţele de securitate libiene; în 1975, obţine, la cererea şefului statului, tehnologia şi echipamentul necesar producerii diamantelor sintetice, iniţiază la ordin, în 1976, o tentativă de asasinat îndreptată împotriva crainicului de la radio „Europa liberă” – Emil Georgescu, realizată cu ajutorul a doi traficanţi de droguri francezi racolaţi de către D.I.E., pune la punct în comuna Brăneşti, o şcoală de spionaj destinată instruirii viitorilor agenţi ai D.I. E; participă la realizarea proiectului IPRSII – versiunea românească a sovieticului oraş al microelectronicii –, oraş construit din ordinul lui Ceauşescu şi unde se construiau şi experimentau noi tehnologii militare şi sisteme de arme, procurate pe baza spionajului efectuat în vest; graţie unor operaţiuni de

spionaj conduse personal, reuşeşte să procure pentru Ceauşescu circuite militare integrate, de la roboţi până la echipament de aviaţie militară, furându-le din Statele Unite; vinde arme româneşti pentru lumea a treia şi face contrabandă cu droguri în vest; înfiinţează Direcţia Generală de Tehnică Operativă a Securităţii, direcţie ce s-a ocupat cu interceptarea telefoanelor şi microfoanelor, cenzura poştei, supravegherea ambasadelor străine, a reprezentanţelor occidentale, comunicaţii radio, telex, precum şi a comunicaţiilor NATO din zonă (GDTO avea, până în martie 1978, 10 centrale şi 248 de centre de supraveghere automată, plus 1.000 de unităţi portabile pentru oraşe mici, sate de vacanţă, mănăstiri istorice şi 48 de unităţi de cenzură a poştei); la 28 martie 1978, îi raportează lui Ceauşescu că la dispoziţia sa şi a securităţii se află 3 milioane de aparate telefonice în 3 modele cu 5 culori, construite special pentru a putea permite ascultarea convorbirilor purtate atât prin telefon cât şi în apartament, după încheierea conversaţiei telefonice; creează pentru Ceauşescu „botniţa" (echipament pentru convorbiri secrete peste hotare), precum şi o secţie specială de confecţii în cadrul Direcţiei a V-a a Securităţii, însărcinată cu confecţionarea hainelor foştilor guvernanţi ai României aşa încât ei să nu fie nevoiţi să poarte un costum sau o rochie mai mult de o singură dată; reuşeşte infiltrarea în sediul postului de radio Europa liberă a unei funcţionare germane racolată de D.I. E, care ocupa funcţia de secretară personală a directorului diviziei centrale şi ştirilor staţiilor de radio aflate în posesia guvernului S.U.A.; răspunde direct de păstrarea pentru România a clauzei naţiunii celei mai favorizate acordată de către Statele Unite, reuşind sistematic influenţarea, prin diferite mijloace, a unor senatori americani; stabileşte contacte cu Mafia italiană şi americană şi cumpără cu bani grei diplome, titluri, bijuterii şi blănuri din Occident pentru Elena Ceauşescu; pune în aplicare planul operaţiunii „Orizont" iniţiată de Ceauşescu cu scopul de a da Vestului iluzia că România este o ţară comunistă independentă de

Moscova şi de a obţine fonduri; reuşeşte recrutarea în slujba serviciilor române de spionaj a unei înalte oficialităţi americane din Departamentul Agriculturii.

Căpitanul de securitate Ion Mihai Pacepa şi-a început cariera de spion, în 1956, în Germania Federală. La acea dată România nu avea ambasadă în Germania, astfel că „eroul" a fost acoperit ca negustor în reprezentanţa comercială română de la Bonn. Conducătorii sovietici ai securităţii Kominterniste îl propulsaseră în funcţie pentru faptul că le era credincios. Spre ghinionul său, în acelaşi timp funcţiona la Bonn şi căpitanul Simon Bela Titus, ofiţer de informaţii al Marelui Stat Major. Studiindu-şi cu atenţie „colegul" abilului ofiţer nu i-a fost greu să descopere faptul că Pacepa era un trădător. Simon a raportat Direcţiei de informaţii militare că Pacepa trădează, fiind recrutat de către germani. S-a speculat în presă că preţul recrutării sale ar fi fost un… casetofon! Este greu de crezut că ar fi fost aşa.

Informaţia lui Simon a ajuns în dosarele contraspionajului român, confirmându-se realitatea cazului: Pacepa fusese recrutat de sovietici şi infiltrat în serviciul de contraspionaj german, devenind agent dublu, sovieto-german. Ulterior americanii l-au preluat de la germani.

Pacepa şi-a început activitatea de dublu trădător. A raportat Centrului din ţară că situaţia din Germania permite infiltrarea de agenţi ilegali. Ca urmare Centrala a trimis în misiune doi ofiţeri Ciuciuliu şi Horobeţ, care abia ajunşi pe pământ german, au fost arestaţi.

Iată cum au decurs lucrurile: în vara anului 1959, Pacepa şi şoferul său au plecat într-o zi la aeroportul din Frankfurt, unde urmau să întâmpine doi reprezentanţi ai Oficiului de Control al Mărfurilor (întreprindere de comerţ exterior), ce aveau funcţii mari în cadrul D.I.E. Şi unul dintre ei era chiar şeful lui Pacepa. A doua zi, unul dintre cei doi – Ciuciuliu – a fost arestat de organele de contraspionaj vest-german iar după câteva ore a fost arestat şi al doilea – Horobeţ.

Cei doi arestaţi au fost prinşi în flagrant delict cu ocazia încercării recrutării soţiei unui colonel C.I.A. ca agentă. Se pare că totul fusese montat şi pregătit cu multă abilitate de contraspionajul german şi american. În acelaşi timp existau de acum destule indicii că Pacepa era bănuit de conlucrare cu C.I.A. Şi că ar fi avut o contribuţie majoră în predarea celor doi ofiţeri români ai D.I.E. După un timp, în urma unor tratative, cei doi ofiţeri au fost schimbaţi cu şase agenţi secreţi vest-germani aflaţi în închisorile româneşti.

Pacepa a fost mai mult de patru ani şeful grupului de securişti din R.F. Germania unde îndeplinea aceeaşi misiune ca peste tot: otrăvirea sau uciderea unor dizidenţi, poeţi sau scriitori (Paul Goma la Paris), atentate teroriste cu bombe, tentative de crime împotriva lucrătorilor de la Europa liberă (Georgescu, Monica Lovinescu, Nöel Bernard) şi suprimarea unor aşa-zişi legionari.

Pacepa a stat în Germania în intervalul 1956–1960, împreună cu soţia şi fiica sa.

Revenind la cei doi ofiţeri capturaţi de contraspionajul german, se pare că nemţii au folosit nişte procedee nu tocmai democratice pentru spargerea celor doi ghinionişti: le-au smuls firele de păr din mustaţă cu penseta, determinându-i să deconspire misiunea şi oamenii implicaţi în ea. Simon a revenit cu un nou raport privitor la trădarea lui Pacepa care a urmat aceeaşi filieră – şefii sovietici şi cazul de hârtii – contra-spionajul militar la arhivă.

Mai mult, încă din anul 1958, căpitanul Simion Turcu, cadru al Direcţiei de Informaţii a Armatei, aflat la post în R.F. Germania a raportat că deţine date că Pacepa a fost racolat de B.N.D. Având contacte directe cu şeful acestui serviciu, generalul Reinhard Gehlen, care l-a pasat apoi C.I.A.-ului. Raportul a ajuns în mâinile lui Pacepa care s-a dezminţit că nu ar fi trădat. Simion Turcu a fost trecut în rezervă şi tratat informativ.

În anul 1964 sursa „Otto” din legătura colonelului Mosan Vasile (nume conspirativ) a atras atenţia asupra

faptului că Pacepa fusese recrutat de spionajul american. Generalul Doicaru, superiorul lui Pacepa, căruia i-a parvenit informaţia, l-a pus în gardă pe Pacepa iar contra ofiţerului care a furnizat informaţia au început persecuţiile.

Alte două surse – una din Bucureşti şi alta din Tulcea – au atenţionat că Pacepa colaborează cu spionajul american. Ambele informaţii au fost prezentate generalului Doicaru şi predate de acesta lui Pacepa.

O informaţie şi mai concludentă privind trădarea lui Pacepa a fost obţinută de la un informator român care lucra în Franţa. Episodul este cunoscut sub numele de cazul Jean. Iată-l pe scurt[43]. Contraspionajul român atrăsese la colaborare un cetăţean francez domiciliat în Paris, care avea bune posibilităţi de supraveghere şi informare asupra unor activităţi organizate din Franţa şi care puneau în pericol siguranţa naţională a României. Timp de mai mulţi ani informaţiile parvenite de la această sursă au permis contraspionajului român de a face faţă cu succes unor acte dăunătoare dacă acestea eventual s-ar fi produs. Persoanele care-i cunoşteau identitatea agentului francez erau în număr de patru.

Le respectase cu stricteţe modul de lucru cu sursa. Astfel, ofiţerul care realizase recrutarea şi dirijarea sursei fusese felicitat de superiorii săi în repetate rânduri pentru modul în care acţionase. Şi s-a produs inevitabilul: presa franceză dezvăluie că Jean a fost arestat şi dat în judecată, fiindu-i dovedită activitatea pusă în slujba securităţii române.

Contraspionajul român se întreba acum cum de aflaseră autorităţile franceze despre informator? Cu toate eforturile depuse, enigma nu a fost dezlegată decât abia peste doi ani, odată cu ieşirea de la închisoare a lui Jean. La un interval de trei luni, în care timp Jean s-a readaptat la viaţa normală, a solicitat ofiţerului român căruia îi

---

43 Neagu Cosma, Spionaj-contraspionaj nr. 1, sept 1991, pag. 2 Miron Niculescu – Spionaj-contraspionaj, nr. 2, 1991, pag. 6

furniza informaţiile, o întrevedere urgentă, cu menţiunea că îi va face nişte comunicări deosebit de importante.

Se punea întrebarea firească: era sincer Jean sau nu cumva era teleghidat de spionajul francez şi încerca să-i întindă o cursă ofiţerului secret român? Ce atitudine trebuia să fie luată? Să se ia sau nu legătura cu el? Dacă cumva avea cu adevărat de făcut comunicări importante? Poate că se va lămuri cauzele care au. Condus la căderea lui neaşteptată. Oricum, a răspunde la solicitarea agentului informator era o problemă pentru ofiţerul dirijor. În cele din urmă s-a luat decizia că înfruntându-se cu luarea tuturor măsurilor de rigoare, să aibă loc întâlnirea cu Jean, care în cele din urmă s-a petrecut, decurgând normal. A meritat asumarea riscului încât avea să se facă dovada că în serviciile secrete române se află un trădător. Cum a dovedit Jean trădarea? oferind fotocopiile chitanţelor olografe obţinute din dosarele procesului, prin care atesta că a primit o anumită sumă de bani drept răsplată pentru informaţiile furnizate. Chitanţele, în original se aflau la dosarul lui Jean din seiful ofiţerului de contrainformaţii român, scrise de agent în momentul când i s-au dat banii.

Cum ajunseseră fotocopiile unora dintre ele la contraspionajul francez?

În cercul bănuiţilor se includeau cei patru ofiţeri din contraspionaj care erau în temă cu cazul Jean. Cine era trădătorul? Cine mai putea fi inclus în cercul bănuiţilor? Şi datorită căror motive? în cele din urmă, după îndelungi tatonări, a mai fost inclus încă unul: generalul Ion Mihai Pacepa. Cum a intrat acesta în rândul suspecţilor?

Unele din informaţii furnizate de Jean interesau compartimentul de spionaj din securitatea română (D.I.E.), fiind trimise, pentru exploatare, conducerii acelui compartiment, conducere din care făcea parte ca adjunct şi Mihai Pacepa. În decursul timpului uzând de măsurile specifice muncii informative, Pacepa a reuşit să-l identifice pe Jean. Arborând un tupeu ieşit din comun, Pacepa a solicitat şi a obţinut dosarul lui Jean doar pentru câteva

ore, timp suficient pentru a-l xerocopia în biroul său. La circa şase luni după această întâmplare, agentul a fost arestat şi judecat. Cazul de mai sus demonstrează în mod cât se poate de concludent că Ion Mihai Pacepa se afla în slujba C.I.A. El a trădat pe Ciuciulin şi Horobeţ şi probabil încă pe mulţi alţii, despre care poate nu se va şti niciodată…

Pacepa în anii 1957–1958 pe când se afla în R.F.G. Este de presupus că era deja recrutat de C.I.A. Unul dintre motive îl constituie momentul arestării în R.F.G. A celor doi ofiţeri de securitate cu rol de conducere în D.I.E. În acel moment toţi ofiţerii de securitate de la postul din Frankfurt şi-au făcut valizele şi au dispărut peste noapte, mai puţin Pacepa care era şeful, a rămas în R.F.G., deşi era pericolul ca cei prinşi să-l demaşte. El a rămas fără frică, mai mult ca sigur prin faptul că avea acoperire, fiind deja recrutat de către C.I.A. Ba mai mult, în ţară a raportat că cei doi arestaţi la anchetă nu au vorbit nimic, când în realitate ei au divulgat absolut tot organelor de Contraspionaj din R.F.G.

Pacepa, recrutat fiind de C.I.A., a făcut cunoscute slăbiciunile cuplului Ceauşescu: goana după procurarea de tehnologie de vârf şi aviditatea după documentaţii şi lucrări gata pentru a fi publicate, titluri onorifice şi decoraţii. Serviciul secret, prin Pacepa, a oferit toate acestea Ceauşeştilor, el câştigându-şi în acest mod funcţia de consilier prezidenţial.

Acum, prin poziţia pe care a dobândit-o, dispunea practic de acces la orice dosar al oricărui om, indiferent de funcţie, din ţară. Ori este cunoscut că de multe ori nu părăsea biroul zile şi nopţi, dispunând de un dormitor special amenajat pe lângă biroul său, iar în acest birou erau depozitatei timp de săptămâni şi luni de zile, zeci şi sute de dosare ale oamenilor de conducere din stat, industrie şi economie. Fotocopierea lor era un joc de copil; predarea acestor fotocopii stăpânilor să-i străini era tot aşa de simplă: cu prilejul deplasărilor efectuate în occident în interes de serviciu. De selecţionarea acestui material, de

studierea persoanelor ce prezentau interes şi de recrutarea lor se ocupau alţii.

Concomitent cu eforturile pentru a ajunge în graţiile cuplului prezidenţial Pacepa a acţionat cu perseverenţă pentru a mulţumi şi pe C.I.A.[44] Astfel în 1972, cu prilejul unei noi reorganizări a instituţiei, Pacepa a fost numit prim-adjunct al directorului general, urmând a coordona compartimentul T.S. Al cărui şef fusese înainte de promovare şi alte două compartimente: tehnică operativă şi probleme de învăţământ Celelalte compartimente, reorganizate sau nou înfiinţate, au fost subordonate altor trei adjuncţi numiţi în acelaşi timp cu Pacepa. Este însă adevărat că în lipsa şefului unităţii Pacepa îi ţinea locul.

Cu toate acestea, această delimitare a atribuţiilor l-a incomodat, întrucât îl stânjenea să cunoască direct date şi informaţii asupra a cel puţin două treimi din activitatea D.I.E. Pentru a se pune la curent cu problemele în care, oficial, nu avea atribuţii, Pacepa apela la tot soiul de găselniţe. Iată câteva exemple: în perioada când şeful D.I.E. Lipsea din unitate, Pacepa rămânând la comandă, sub pretextul că i se solicitau de sus rapoarte şi situaţii cât mai exhaustive asupra surselor externe, pe zone geografice şi ţări, cu rubrici pe care le concepea într-o asemenea natură încât sursele respective să poată fi. Cât mai uşor identificate.

Pacepa mai solicita date statistice referitoare la numărul şi numele lucrătorilor aflaţi în diferite misiuni în străinătate, pe ţări şi cu atribuţiunile fiecăruia, motivând că i se cer la „conducere”. Mai mult, sub pretextul încercării vigilenţei şefilor de subunităţi, al eficienţei măsurilor de apărare, a folosit aparatul tehnic ce-i era subordonat pentru a filma şi fotografia intrarea şi ieşirea cadrelor din sediile în care îşi desfăşurau activitatea. Astfel Pacepa şi-a completat arhiva cu fotografiile unui mare număr de lucrători şi sedii.

Tot în lipsa şefului marii unităţi Pacepa organiza de

---

44 România Mare, 2 august 1991, pag. 16.

urgenţă analize pe probleme şi domenii pe care nu le cunoştea, pretextând mereu necesitatea impulsionării activităţii. În realitate urmărea să intre în posesia de date la care în mod normal nu avea acces. Un alt exemplu îl constituia activitatea depusă în ajunul fugii sale. Pentru a obţine date şi informaţii care-i lipseau din zona ţărilor arabe a convocat pe şeful compartimentului respectiv şi i-a cerut să-i raporteze situaţia la zi.

Având în spate familia prezidenţială, Pacepa sprijinit de Doicaru, care apare evident că nu era străin de activitatea desfăşurată de acesta, a acţionat decisiv pentru a distruge duşmanul din interior – contraspionajul – care era în măsură să-i pună capăt activităţii de trădare. Pentru a îndepărta acest pericol, Doicaru şi Pacepa au acţionat direct pentru distrugerea contraspionajului. S-au încrâncenat cu atât mai mult cu cât contraspionajul obţinuse dovezi privind greşelile grave ce se comiteau în activitatea de informaţii externe. Când contraspionajul a tras alarma că rezidenţa din R.F. Germania a spionajului român se află sub controlul serviciilor secrete vest-germane şi americane, toate cadrele noastre de informaţii externe fiind deconspirate iar sursele de informare controlate integral de adversari, Doicaru şi Pacepa au trecut la distrugerea definitivă a organelor de contraspionaj român. Ce dovadă mai concludentă poate fi că generalul Doicaru nu era la curent cu activitatea clandestină dusă de Pacepa? Doicaru şi Pacepa, devenind consilierii soţilor Ceauşescu, i-au convins pe aceştia să-l scoată din funcţie pe şeful contraspionajului, organizând după aceea un control de fond asupra activităţii unităţii. Se urmărea în acest fel găsirea şi confiscarea materialelor şi surselor aflate în această unitate care se refereau la trădarea din Direcţia de Informaţii Externe, sub dirijarea celor doi, şi să ia în final sub controlul lor şi contraspionajul, lucru care până la urmă s-a realizat în final.

Astfel în 1973 datorită combinaţiilor menţionate mai sus, contraspionajul a fost decapitat, începând să-şi revină

abia după 1978 când Doicaru şi Pacepa au fost înlăturaţi de la comanda D.S.S.-ului. Până atunci, întreaga conducere a Direcţiei de contraspionaj a fost îndepărtată, împreună cu o serie de cadre valoroase. Printre măsurile instituite, menţionăm: numirea ca şef al contraspionajului a unui general subaltern supus şi colaborator credincios al lui Doicaru şi Pacepa; numirea ca locţiitor al activităţii pe linie americană a unui colonel din D.I.E., om de încredere al lui Pacepa, instituirea unei activităţi riguroase de control contrainformativă asupra aparatului de contraspionaj, coordonată de un alt colonel D.I.E. Oare se subordona direct lui Pacepa; limitarea câmpului de activitate a contraspionajului, făcându-i imposibilă îndeplinirea sarcinilor de serviciu; plasarea în posturi de comandă a unor cadre D.I.E., credincioase lui Pacepa, care să paralizeze activitatea contraspionajului.

Graţie unei acţiuni de dezinformare susţinută, majoritatea aparatului de contraspionaj precum şi în proporţie de peste 50 la sută din filaj şi tehnica operativă din D.S.S. Au fost puse să urmărească cazuri-fantomă de spioni. Dintre acestea în prim plan se afla simularea existenţei în aparatul de contraspionaj a unei reţele de trădători care trebuia descoperită. Această acţiune paralizatoare pentru ce mai rămăsese din contraspionaj a fost declanşată cu ajutorul unei surse, cunoscute sub numele conspirativ de „Preotu” pe care Pacepa a predat-o ca legătură noului şef al contraspionajului. Acesta din urmă, împreună cu unul dintre adjuncţii săi venit din D.I.E. Să întărească contraspionajul şi cu maiorul Diaconescu Gheorghe, şeful Serviciului de contraspionaj pe linie americană; au organizat exploatarea informativă a lui Preotu” şi pe baza informaţiilor furnizate de acesta, fără verificările necesare care ar fi demascat uşor farsa, au organizat urmărirea unui număr mare de suspecţi de trădare, inclusiv dintre generali şi ofiţeri. Drept consecinţă, după puţină vreme, o mare parte din potenţialul afectat demascării spionului străin se ocupa de demascarea acestuia. Pe lângă consumarea inutilă a unei

energii de luptă a contraspionajului, această diversiune avea menirea de a îndepărta suspiciunile existente privind pe generalul de securitate care trădează. În acest timp KGB-ul l-a informat pe Ceauşescu că în securitatea română există un general care trădează. Ori Pacepa şi Doicaru trebuiau să demonstreze existenţa unui trădător. Maiorul Gheorghe Diaconescu dând dovadă de mare fantezie, susţinea diversiunea, fapt pentru care Pacepa ceruse expres ca de descoperirea generalului trădător să se ocupe Diaconescu.

*

La data de 23 iulie 1978, Mihai Pacepa a fost trimis în Germania pentru a sonda posibilitatea de construire în România a avioanelor Fokker. Deşi lasă în România familia, o soţie şi o fată la care ţinea enorm, ştiindu-se pe punctul de a fi descoperit, solicită azil politic Ambasadei Americane din Bonn. La 27 iulie pleacă în secret din R.F.G. La bordul unui avion Hercules al forţelor americane. După numai 24 de ore, coboară din avion la baza Andrews a forţelor aeriene americane de lângă Washington. Ţinând seama de valoarea, numele şi funcţia dezertorului, colaborarea cu C.I.A., autorităţile americane îi acordă statutul de azilant politic.

Consecinţele fugii sale sunt imense pentru regimul politic al lui Nicolae Ceauşescu: 22 de ambasadori schimbaţi, o treime din Consiliul de Miniştri înlocuită, mai mult de o duzină de ofiţeri de securitate cu grad înalt arestaţi iar alţii asasinaţi. S-au înregistrat dezertări masive ale agenţilor D.I.E. Aflaţi în Occident, însăşi D.I.E. Fiind desfiinţată după aproape un an din cauza dezertării.

Timp de 3 ani generalul Pacepa a fost nevoit să se supună zilnic unui interogatoriu luat de către membrii Agenţiei Centrale de Informaţii a Statelor Unite (C.I.A.) După aceasta lui Pacepa i se fac câteva operaţii estetice, i se schimbă identitatea şi primeşte cetăţenie americană, acordându-i-se şi o funcţie de răspundere în cadrul C.I.A.

În ţară, Pacepa este condamnat la moarte şi sute de agenţi ai securităţii române răscolesc întreaga Americă,

fără a-i da de urmă. S-a încercat recrutarea de foşti agenţi C.I.A. Care ar putea furniza informaţii despre existenţa sa. S-au încercat tentative de asasinat cu ajutorul killerilor lui Araffat şi Ghadafi, dar totul a fost zadarnic.

La 14 iulie 1979, Dana Pacepa, artist plastic, se căsătoreşte cu sculptorul Radu Dămăceanu, înaintând la 5 iulie 1985 o cerere de emigrare în Statele Unite, cerere înregistrată sub nr. 2668. Este refuzată.

În dimineaţa de 22 decembrie 1989 în condiţii extrem de misterioase, Dana Pacepa Dămăceanu, împreună cu soţul ei, reuşesc să părăsească România cu destinaţia S.U.A. Reuşind să obţină viza de emigrare numai în câteva ore de la o ambasadă, deşi graniţa îşi închisese porţile.

La începutul anilor ’85 Dana Pacepa află noutăţi despre tatăl său prin intermediul unei scrisori deschise care îi era adresată, scrisoare publicată în Franţa, în care generalul Pacepa îşi anunţa fata că nu a fost găsit mort într-o staţie de metrou new-yorkeză, aşa cum se zvonise în Bucureşti şi că luptă pentru libertatea ei.

În decembrie 1987, apare la Editura Regnery cartea lui I.M.

Pacepa, „Orizonturi roşii” care redă activitatea autorului în cadrul Securităţii. Cartea, după apariţia în limba română, a suscitat aprige controverse, dintre care îl citǎm pe Simon Bela Titus.

*

Rădăcinile ascensiunii lui Ion Mihai Pacepa în securitate au fost implantate de KGB, al cărui agent era, tulpina i-a fost confecţionată de către CIA. (al cărui agent devenise), însă coroana i s-a dezvoltat graţie ajutorului cuplului Ceauşescu. Faptul că ulterior s-a dezis de cei cărora le jurase credinţă, defineşte cu exactitate profilul moral al trădătorului.

Pe mulţi i-a obsedat întrebarea cum de a reuşit Pacepa să ajungă până la funcţia de consilier al preşedintelui Ceauşescu. Lămurirea era foarte simplă: Ceauşescu ştiuse din capul locului că Pacepa era agent dublu (sovietic şi american) însă considerase că situaţia

putea fi exploatată în favoarea ţării noastre Dacă l-ar fi deconspirat şi arestat, i-ar fi sărit în cap SUA ŞI URSS cu care nu avea niciun rost să se războiască. Pe de altă parte, ambii stăpâni îi pompau lui Pacepa informaţii şi mostre de produse pentru a-l ridica în ochii lui Ceauşescu şi a-i uşura ascensiunea. Desigur, multe din informaţii erau cunoscute numai de dictator sau marii şefi. Iată unul dintre motivele pentru care Ceauşescu a trebuit să fie lichidat rapid: dacă ar fi trăit, ar fi deconspirat lucruri ce ar fi deranjat SUA ŞI URSS. Cel puţin acestea sunt afirmaţiile lui Pavel Coruţ, fostul şef al Biroului de contraspionaj militar din Direcţia de Informaţii a Marelui Stat Major al Armatei.

A treia zi după anunţarea oficială a fugit lui Pacepa, ataşatul militar american acreditat la Bucureşti s-a prezentat la Secţia legături externe a Ministerului Apărării Naţionale cu o propunere neobişnuită: pentru menţinerea bunelor relaţii cu România, SUA se ofereau să-l extrădeze pe Pacepa. Probabil americanii sesizaseră că Mihai Pacepa era şi agent sovietic şi intraseră într-o combinaţie de verificare. Or, descoperind că valoarea generalului era cu mult sub aşteptări, se hotărâseră să-l sacrifice. Cei doi din partea română care au participat la tratative au fost generalul Dumitru I. Dumitru, şeful Direcţiei Informaţii a Armatei şi căpitanul de rangul I Luca Andrei, plecat ulterior în SUA.

Pentru acoperirea către americani a adevăratei feţe a lui Pacepa s-au jucat cărţi dure: ataşatul american a fost întâmpinat cu un refuz categoric şi s-a trecut la schimbări la toate nivelele, începând cu Consiliul de Miniştri, generali şi ofiţeri de securitate şi diverse ministere (mai cu seamă Ministerul Comerţului Exterior şi Ministerul Afacerilor Externe).

GENERALUL SERGIU NICOLAU

Pe numele său adevărat Serghei Nikonov, de origine evreiască, şeful Direcţiei Informaţiilor din Marele Stat Major (fostul SSI). Poreclit „bătrânul”, era un personaj cu talie înaltă, bine făcut, cu o privire vie, pătrunzătoare, cu mişcări lente ce degajau o mare vitalitate şi stăpânire de

sine[45].

S-a făcut remarcat pentru capacitatea sa de a transforma situaţii operative încâlcite şi netransparente într-o astfel de măsură încât cei prezenţi la discuţii observau deodată variante noi, mai clare pe înţelesul tuturor. Reuşea să transforme această complexă artă operativă informaţională, cu o simplitate dezarmantă în ceva simplu, clar, să cunoască în faţa noastră fapte şi elemente aparent disparate şi imposibile în nişte variante care meritau să fie studiate.

Avea un respect deosebit faţă de oameni, când te chema să prezinţi o situaţie te lăsa să vorbeşti, dar te observa atent, deşi cu o privire şi o atitudine foarte destinsă, îţi cântărea fiecare vorbă, fiecare nuanţă, fiecare substrat al unei argumentări, iar la sfârşit ştia exact cât valorezi. La bază stătea o vastă experienţă în munca informativă.

Dispunea de acea capacitate a unor oameni de a recunoaşte dinainte modul de gândire şi acţionare al subalternilor, de a cântări în sinea sa, de a simţi dinainte cu ce grad de profesionalism va reuşi subalternul în cauză să se achite de un anumit ordin primit şi în acelaşi timp să prevadă posibile greşeli pe care eventual le-ar putea comite, datorită specificului caracterului ofiţerului în cauză. Aceasta impunea luarea din timp, paralel cu execuţia unei misiuni secrete, a unor măsuri suplimentare care să contracareze un anumit eşec. Avea un instinct care nu dădea greş în ceea ce privea mai ales cinstea.

În cursul lunii noiembrie 1944, în clădirea ce aparţinea ambasadei poloneze, situate pe Aleea Alexandru, a avut loc o consfătuire în cerc restrâns, la care au luat parte Gheorghe Gheorghiu-Dej, Emil Bodnăraş, Teohari Georgescu, Sergiu Nicolau şi un reprezentant al Comandamentului superior sovietic, ofiţer superior din

45 Titu Simion – Din culisele serviciilor secrete româneşti, Casa Editorială ODEON, Bucureşti, 1992.
N. T. Suhăreanu – Spionaj-contraspionaj, nr. 54, 1992, pag. 4 şi nr. 53, 1992, pag. 5.

Direcţia operativă de Informaţii. La început Gheorghe Gheorghiu-Dej a prezentat o scurtă analiză a situaţiei politice a momentului, prezentând principalele măsuri organizatorice imediate şi de perspectivă ce le avea în vedere conducerea. În continuare a evidenţiat că în această fază importantă de luptă şi mai ales pentru evenimentele decisive ce vor urma, era necesară o temeinică muncă de informare care să cuprindă toate sferele societăţii, evenimentele publice interne şi internaţionale. Din acest motiv se impunea preluarea cât mai grabnică a Serviciului Special de Informaţii, în fruntea lui urmând să fie numit, Sergiu Nicolau, un vechi profesionist în domeniu, având la activul său o vastă experienţă în activitatea muncii secrete de informaţii.

Cine era Sergiu Nicolau? Un vechi ilegalist încă din anii 1930, membru al partidului comunist din Belgia şi Franţa, activist în conducerea locală a comuniştilor din Marsilia şi vechi membru al Partidului Comunist din România, fost şef al uneia dintre cele mai eficiente reţele de informaţii sovietice de dinaintea celui de al doilea război mondial, un multilateral profesionist al muncii de informaţii.

După ani de activitate, a fost prins, judecat şi condamnat la închisoare pe viaţă. Era candidatul cel mai indicat pentru a prelua conducerea SSI-ului. Spre stupefacţia celor prezenţi, ofiţerul sovietic prezent nu a fost de acord cu propunerea lui Gheorghiu-Dej, spunând că Sergiu Nicolau a acţionat mai mulţi ani în străinătate şi a avut un frate în Basarabia care a fost condamnat la moarte şi executat atunci când armata sovietică s-a retras de acolo. Conform principiului că în asemenea munci nu pot fi promovaţi cei care au activat mai mulţi ani în străinătate şi că a avut un frate executat în Basarabia, ofiţerul sovietic contestă această candidatură.

Cei prezenţi la şedinţă au rămas muţi şi atmosfera era înăbuşitoare. Nimeni nu avea curajul să ia cuvântul sau să întrebe ceva. Gheorghiu-Dej, fără a-şi pierde calmul, a găsit o ieşire din situaţie:

„Noi nu putem decât să luăm act de cele relatate, dar asta nu înseamnă că până la proba contrarie noi ne schimbăm părerea despre Sergiu Nicolau. Până ce ne veţi comunica rezultatul verificărilor dumneavoastră, voi lua pe Nicolau cu mine la Ministerul Căilor Ferate”.

Verificările au durat un an de zile, timp în care Gheorghiu-Dej a intervenit de două ori în scris şi verbal pentru grăbirea lor. Răspunsul a fost afirmativ. Ce se întâmplase? Doar Sergiu Nicolau fusese agent al KGB-ului? Ieşise din graţiile Moscovei, care avea în vedere pe altcineva mai ataşat? Probabil că explicaţia este pe aici pe undeva. Nu este exclus ca Nicolau să fi dovedit o îndepărtare de stăpânii săi de la Kremlin.

În perioada cât Nicolau a funcţionat ca director de personal, începând cu data de 6 martie 1945 când Gheorghiu-Dej a fost numit ministrul Telecomunicaţiilor iar Manea ministru adjunct, şi s-a efectuat verificarea sa, colonelul Stupineanu a fost numit provizoriu ca şef al SSI-ului, rol pe care a fost inapt să-l îndeplinească. Stupineanu provenea din Divizia Tudor Vladimirescu, fiind şeful Secţiei de cercetare a trupelor. Acum, colonelul Stupineanu era subordonat preşedintelui Consiliului de Miniştri, respectiv lui Emil Bodnăraş.

În decembrie 1946, Sergiu Nicolau a preluat funcţia de director al Serviciului Secret de Informaţii. În luna martie 1954 generalul Nicolau a devenit şeful Direcţiei Informaţiilor din Marele Stat Major.

Existând subordonarea SSI-ului faţă de Consiliul de Miniştri, respectiv faţă de Bodnăraş, au apărut divergenţe de principii în probleme de fond între şeful SSI-ului Nicolau şi Bodnăraş. Un caz care va ilustra acest fapt a fost ordinul lui Bodnăraş de a fi arestat şi executat un şef de la SSI, aparţinând vechilor cadre, pe numele de Georgescu. Acesta s-a dovedit că a lucrat pentru ruşi, însă în acelaşi timp a fost agent dublu. Bodnăraş a primit probabil indicaţii de la ruşi, în acest sens. Şi Bodnăraş aparţinea NKVD-ului. Georgescu se ocupase înainte de 23 august 1944 de Uniunea Sovietică în domeniul informativ.

Oare, Bodnăraş prin crima împotriva lui Georgescu, ne întrebăm dacă nu cumva nu a dorit să şteargă o urmă care l-ar fi pus într-o lumină cumva defavorabilă şi periculoasă pentru viaţa şi cariera sa? Nu comisese acte de trădare faţă de stăpânii săi de la Kremlin? Da şi Nul Nicolau avea convingerea că acel Georgescu l-a recrutat pe tânărul locotenent Bodnăraş, cunoscător al limbilor germană şi rusă, tip sportiv, extrem de curajos, pregătindu-l pentru o misiune de informaţii împotriva Uniunii Sovietice, ceea ce până la urmă s-a şi întâmplat.

Deci Georgescu era acel şef de secţie din SSI care a organizat întreaga operaţie: studierea candidatului apt pentru o asemenea misiune periculoasă, recrutarea lui, pregătirea viitorului agent, organizarea pătrunderii agentului în Uniunea Sovietică şi dirijarea lui permanentă. Ce s-a întâmplat cu Bodnăraş în continuare, care e versiunea reală, nu se cunoaşte. O ştia doar Georgescu din SSI, dar acesta a fost suprimat întrucât ar fi deranjat o serie de stări de fapt politice ce s-au aşezat în România. Bodnăraş să fi fost un spion împotriva Uniunii Sovietice? El tocmai care acum era agent NKVD?

Sergiu Nicolau preluând SSI-ul a preluat de fapt vechiul aparat în care se aflau o serie de cadre de mare valoare, menţinute în cadrul organismului şi care în marea lor majoritate s-au dovedit a fi oameni cinstiţi şi hotărâţi să lupte. Mulţi au fost însă îndepărtaţi ca necorespunzători din diverse motive. Dar chiar între cei menţinuţi în SSI din vechile cadre, au existat destul de multe rateuri. A reieşit că unii erau oameni fără randament, care căutau să profite de conjunctura creată, care frânau activitatea, iar în unele cazuri chiar au prevenit organele de spionaj străine, intrând în slujba lor.

Sergiu Nicolau, şeful SSI-ului a transformat treptat acest organ al serviciului secret român într-o organizaţie combativă, vigilentă şi extrem de operativă. A avut loc treptat un proces de reorganizare şi s-au înfiinţat secţii noi. Lărgirea organizatorică a obligat mutarea SSI-ului de pe actuala stradă Hristo Botev nr. 17 într-un grup de vile

de pe strada Amiral Bălcescu nr. 26 şi 31 precum şi în vilele de pe strada alăturată.

Până în 1948, armata sovietică dispunea pe teritoriul român de propriul său serviciu secret de informaţii, după acea dată punând la dispoziţia părţii române cadrele de care se folosise. Oamenii au fost împărţiţi între Organele Securităţii şi SSI.

Consilierul sovietic a cerut insistent ca SSI-ul să înfiinţeze în fiecare regiune a ţării (România dispunea pe atunci de 12 regiuni) câte o filială cu o grupare de 15–20 de ofiţeri operativi precum şi de un nucleu administrativ, la aceştia se adăugau şi maşinile din dotare, astfel că se ajungea la un număr de peste 50 de oameni la fiecare filială, deci, practic se dubla întregul aparat al SSI-ului.

În cele din urmă, se pare că situaţia s-a liniştit şi că ruşii au renunţat la planul de extindere al SSI-ului şi s-au luat, până la urmă, măsurile fireşti şi anume ca M.A. I-ul să se ocupe de problemele de informaţii în provincie, iar SSI-ul să se ocupe de problemele sale specifice externe şi anume culegerea de informaţii din străinătate.

Până în februarie 1951, Sergiu Nicolau era directorul general al Serviciului Secret Român de Informaţii (SSI) şi respectiv directorul general la Preşedinţia Consiliului de Miniştri; de la această dată a fost avansat general, instituţia militarizându-se.

Treptat generalul Sergiu Nicolau a rămas numai cu Secţia I-a care se ocupa cu culegerea de informaţii în străinătate şi numai era SSI-ul care îl crease. Principalul rezultat al acestor manevre treptate a fost că secretarul general al partidului, Gheorghiu-Dej, nu mai dispunea de niciun serviciu de informaţii, în timp ce gruparea Ana Pauker, Teohari Georgescu, Vasile Lucaşi Chişinevski şi-au aservit o bună parte din Serviciul Secret.

M.A.I.-ul a preluat secţia a II-a din SSI, secţia de contrainformaţii, contraspionaj, considerându-se că această problemă intră strict în atributele M.A. I-ului, contraspionajul ocupându-se de probleme interne. După scurt timp a fost preluat de la SSI, tot de către M.A.I., şi

serviciul tehnic, parcul de maşini şi baza materială, secţia de filaj, dar aceasta fără colonelul Moise.

În anii 1953–1954 Secţia I-a de Informaţii cu care rămăsese generalul Nicolau, a fost transformată în Direcţie, Nicolau devenind director de direcţie, cu grad de general subordonat lui Pintilie.

În luna martie 1954, generalul. Nicolau a fost chemat de către Emil Bodnăraş, care l-a anunţat că a fost trecut la Direcţia de Informaţii (Serviciul Secret Militar) din Marele Stat Major, întrucât cu actualul şef al Direcţiei de Informaţii, generalul Mirea Stan s-a petrecut un caz grav, care-l face inapt să mai conducă serviciul secret de informaţii. Generalul Nicolau va rămâne în această funcţie până la finele anului 1960. La începutul anului 1961, generalul Nicolau a fost numit şeful Direcţiei de Control din Comandamentul Serviciilor, subordonat ministrului adjunct Burcă.

Astfel, generalul locotenent Sergiu Nicolau a fost scos definitiv din Direcţia de Informaţii Militare. Drăghici s-a dus în acea vreme la Gheorghiu-Dej şi a pledat teza că generalul Nicolau este un spion sovietic. Drept urmare, în decembrie 1963, generalul Ioniţă, pe atunci adjunct al ministrului Forţelor Armate, l-a chemat pe Sergiu Nicolau şi l-a anunţat că a fost pensionat.

Se pare că în anii 1951–1952, când a apărut discuţia dintre Gheorghiu-Dej şi Nicolau despre viaţa uşoară pe care o ducea Lică – Nicolau primise misiunea s-o supravegheze şi acesta i-a raportat lui Dej cele constatate – apăruseră şi tensiuni între consilierii sovietici şi Nicolau, iar o arestare a lui Nicolau în acele timpuri grele ale terorii staliniste şi a lui Beria, nu era exclusă, dar totuşi Dej nu voia ca Nicolau să cunoască chiar prea multe din viaţa intimă a sa.

Pe aceeaşi temă, Nicolau a avut o discuţie cu Posteucă (pe numele adevărat Postansky), şeful Gospodăriei de partid, care era în relaţii de prietenie încă de la Doftana şi l-a dojenit că îşi permite să-i dea bani lui Lică pentru viaţa ei uşoară. Posteucă, un om cu o serie de

reale calităţi, avea însă un defect fundamental: servilismul faţă de Dej, manifestat încă de la Doftana, servilism care s-a amplificat după 23 august 1944.

În momentul când au apărut greutăţile în viaţa lui Nicolau cu consilierii sovietici, Posteucă a fost primul care a răspândit zvonul despre iminenta arestare a lui Nicolau, prietenul său de la Doftana. Posteucă i-a întors spatele şi când se întâlneau din întâmplare pe stradă, trecea de cealaltă parte a trotuarului.

*

Prezentăm în continuare câţiva dintre principalii colaboratori ai generalului Sergiu Nicolau:

Colonelul Moise Virgil, fostul şef al Secţiei de Filaj din SSI, adus de generalul Nicolau la Direcţia Informaţii unde a devenit şeful Serviciului Tehnic, căruia i-a imprimat o nouă vitalitate. Sediul îl avea într-o vilă verde, boierească ce se afla vis-à-vis de Direcţia Informaţii, adică exact unde se găseşte astăzi Institutul de Proiectări „Carpaţi”, pe strada Ştirbei Vodă.

Colonelul Filipescu, fostul şef al Secţiei anchete din SSI, cu sediul la Malmaison. Va da rezultate frumoase în Turcia.

Colonel Dănescu, şeful Secţiei cercetare, s-a remarcat a fi unul dintre cei mai buni cercetaşi din câţi a avut armata română.

Colonelul Cristescu, fost ofiţer instructor la şcoala de ofiţeri, numit şeful Secţiei I-a din Direcţia de Informaţii, secţie ce se ocupa cu exploatarea informaţiilor ce veneau pe toate căile posibile din străinătate (ataşaţi militar, agenturi, schimb de informaţii cu armatele prietene) a realizat din această secţie un organ extrem de eficient. Exploatau orice detaliu dintr-un articol vag şi general la prima vedere, care părea să nu indice nimănui că poate fi o parte componentă dintr-un secret. Dacă urmărim cu răbdare timp de luni de zile în continuare toate detaliile ce apar despre aceeaşi temă, vom constata că aceste amănunte de ordin general se pot aşeza perfect într-un întreg oferindu-ţi o imagine din ce în ce mai clară şi chiar

dacă îţi lipseşte ici sau colo un amănunt, acesta poate fi completat fără efort, iar în final problema de cercetat, care undeva într-o capitală străină este păstrată sub şapte lacăte, apare la noi într-o formă mai mult sau mai puţin completă, suficientă pentru a-ţi face o imagine clară.

Filip, inginer chimist, era şeful reprezentanţei comerciale a României din Köln; originar din Timişoara. Soţia sa Marghit răspundea de problemele Prodexportului. Ambii vorbeau binişor germana.

Colonelul Botezatu era şeful Secţiei a II-a. A venit în Bucureşti de la ţară, singur, copil fiind s-a angajat la Centrala Armatei ca ucenic. În timpul uceniciei învăţa meseria de ucenic mecanic, dar totodată s-a înscris în particular şi la liceu, pe care l-a terminat cu forţe proprii, neajutat şi neîndrumat de nimeni. Au urmat anii grei de după război şi a ajuns la şcoala de ofiţeri, iar la absolvire după câteva stadii intermediare, a ajuns la Direcţia de Informaţii din Marele Stat Major. Va termina Academia Militară şi Academia de Ştiinţe Economice. Ajunge colonel şi se ia de piept cu generalul Dincă, şeful Direcţiei Superioare Politice a Armatei.

*

Generalul Nicolau s-a îmbolnăvit de cataractă la un ochi. Când au început tulburările de vedere, s-a dus la Policlinica nr. 10, la care avea dreptul. Doctorul oftalmolog renumit în acei ani, fiind şi oftalmolog la spitalul Elias, dr. Bernescu, după ce l-a examinat l-a liniştit spunându-i că nu este niciun pericol, că trebuie să aştepte până ce cataracta îşi va face evoluţia normală. A urmat o temporizare suspect de lungă, cu diverse picături, controale regulate şi interminabile amânări. Cu toate că generalul Nicolau îi spunea că nu mai vede cu un ochi şi că au început tulburările şi la celălalt ochi, doctorul nu a luat nicio măsură şi din păcate Nicolau nu a bănuit crima dirijată şi pusă la cale împotriva sa cu concursul medicului. Desigur şi prietenii inconştienţi îi spuneau ceea ce era unanim cunoscut, că o cataractă are nevoie de o evoluţie anumită până să ajungă la punctul de opaciere suficientă a

cristalinului, care să permită operaţia. Între timp s-a mai asociat şi un glaucom, pe care dr. Bernescu l-a trecut sub tăcere. Normal ar fi fost să meargă la un alt medic oculist, dar cine şi-ar fi imaginat că sindicatul crimei va ajunge până acolo încât să-i folosească pe unii medici ai policlinicii de partid împotriva propriilor indezirabili?

Doctorul Bernescu locuia în aceeaşi vilă cu fostul ministru de interne Pintilie, care a făcut atâta rău la mii şi mii de oameni cinstiţi, printre care se număra şi Nicolau.

Acest Pintilie zis Pantiuşa, era de acuma grav bolnav şi îşi trăia ultimele zile. Generalul Nicolau şi-a călcat pe inimă şi s-a hotărât să-l viziteze la patul de moarte. Deşi aflaţi în tabere opuse, l-a cunoscut bine de-a lungul unei vieţi de om. Poate că Pantiuşa şi-a simţit sfârşitul şi poate că ros de remuşcări, înainte de moarte, cu prilejul acestei vizite, pe lângă unele afirmaţii banale de circumstanţă, i-a spus:

— Sergiu, n-am putut să procedăm altfel, eram doar o simplă roată, dinţată făcând parte dintr-o maşină criminală; trebuia să mă mişc cu întreg mecanismul!

Tristă confesiune!

A fost ultima întrevedere dintre generalul Nicolau şi fostul ministru adjunct şi şef al Departamentului Securităţii, Pintilie, figură de tristă amintire. La ieşirea din locuinţa lui Pintilie, pe culoarul aceleiaşi vile, generalul Nicolau a avut o întâlnire zguduitoare. S-a întâlnit faţă în faţă cu doctorul Bernescu, oftalmologul care locuia în aceeaşi vilă. Acesta l-a oprit pe generalul Nicolau, uitându-se la el cu multă tristeţe şi i-a cerut să-l ierte că-l reţine pentru câteva clipe, însă pentru el această întâlnire întâmplătoare are o semnificaţie divină, întrucât îi va permite o spovedanie care poate îi va uşura moartea în pragul căreia se află.

— Tovarăşe general, am lipsit mult timp din ţară, am fost trimis la Paris la tratament şi eventual pentru o operaţie, eu având o boală incurabilă. Operaţia nu m-a putut salva, mi s-au dat maximum şase luni de viaţă. Cu toate că sunt şi eu ilegalist, sunt un om credincios şi

doresc să mor cu sufletul împăcat. Am fost ameninţat, am fost forţat să comit o crimă josnică! Oamenii lui Pacepa m-au obligat să vă temporizez cataracta şi glaucomul până la pierderea vederii. Mi s-a spus că sunteţi un duşman al poporului iar eu am fost ameninţat cu moartea dacă procedez altfel. Această crimă nu o pot repara prin nimic, dar am simţit că trebuie să mă spovedesc şi să încerc să mai uşurez din povara aceasta imensă care mă apasă, mă chinuie şi-mi transformă nopţile în iad”.

GENERALUL MINEA STAN

Generalul Minea Stan a fost şeful Serviciului Secret Militar. Profesionist, cu experienţă în anii războiului de intervenţie din Spania, a plecat să lupte împotriva regimului franchist.

Radio-telegrafist în spatele frontului trupelor lui Franco, în cadrul unei agenturi, după terminarea războiului s-a retras împreună cu alţi luptători în Franţa unde au fost internaţi în lagăre; în cele din urmă a ajuns în Uniunea Sovietică unde a devenit crainic la postul românesc de radio-emisie. La scurt timp după paraşutare a fost cuprins de evenimentele de la 23 august 1944. A lucrat un timp ca redactor adjunct la „România liberă” şi după 1950 a fost trimis în armată să organizeze Serviciul Secret Militar, sarcină deosebit de grea.

Generalul Minea Stan nu a dat satisfacţie ritmului şi exigenţelor impuse de conducerea de stat, de Bodnăraş şi în ultima instanţă de consilierii sovietici din domeniul informaţiilor. La această situaţie s-a adăugat şi faptul că frumoasa sa soţie, funcţionară la Ministerul de Externe, s-a încurcat, după unii cu un diplomat străin, după alţii cu un scriitor român. În aceste condiţii generalul Minea Stan nu mai putea ocupa funcţia de şef al Serviciului Secret Militar. A primit funcţia de şef al Procuraturii Militare.

ALEXANDRU DRĂGHICI

După iunie 1952 pentru desfăşurarea activităţii de siguranţă şi ordine internă au fost create două ministere noi: Ministerul Securităţii Statului (M.S.S.) şi Ministerul Afacerilor Interne (M.A.I.) M.S.S. A preluat direcţiile şi

serviciile independente, informative şi logistice din Departamentul securităţii Statului (D.S.S.), care a fost desfiinţat, trupele de securitate, cele de grăniceri şi Direcţia Generală a Miliţiei. M.A.I., condus de Pavel Ştefan şi-a menţinut în componenţă Pompierii, Trupele de pază, Direcţia Generală a Arhivelor Statului, Direcţia Generală a Paşapoartelor şi structurilor auxiliare. Ca ministru al securităţii statului a fost numit Alexandru Drăghici, iar printre adjuncţi îl avea pe Gheorghe Pintilie (Pantiuşa, fost şef al D.S.S., acum desfiinţat

Cu prilejul judecării lotului al cincilea de criminal de război 13–21.VI.1945, tânărul maior Alexandru Drăghici îşi va face debutul public în justiţie. Fostul ucenic de la Atelierele C.F.R. Buzău nu mai avusese de a face cu această instituţie decât în calitate de inculpat şi condamnat Dar ucenicia politică pe care a făcut-o pe lângă Gheorghe Gheorghiu-Dej se va dovedi mult mai folositoare. Câteva luni după acest proces, Alexandru Drăghici va fi cooptat ca membru supleant în C.C. al P.C.R. În 1952, după căderea grupului A. Pauker – V. Luca – T. Georgescu, va conduce Ministerul Securităţii Statului, apoi Ministerul de Interne.

În aceste funcţii va servi cu un complet zel, în parte încă necunoscut, care va conduce printre altele la o rapidă creştere a densităţii populaţiei pe m. P. De celulă sau lagăr de muncă. Pentru aceste merite în 1963 i se va conferi titlul de „Erou al muncii socialiste”.

După numirea sa, fapt greu de explicat, dar real, Alexandru Drăghici a întreprins o serie de măsuri pentru instaurarea ordinii şi legalităţii în activitatea organelor de securitate. În primul rând, s-a dispus ca întreaga activitate ce implica măsuri privative de libertate şi de anchetare să se desfăşurare numai în limitele prevederilor legale şi regulamentare.

Pentru a se îndepărta premisele continuării unor practici ilegale existente în compartimentele de cercetări penale preluate de la D.S.S. Şi instaurarea ordinii şi disciplinei în activitatea de cercetare penală, s-a dispus

îndepărtarea din aparatul de securitate a ofiţerilor şi subofiţerilor care, în cadrul D.S.S. Săvârşiseră fapte ilegale ori neregulamentare în tratarea arestaţilor. Aceasta a condus la îndepărtarea unui număr mare de cadre, în frunte cu şeful Direcţiei de Anchete, Dulbergher-Dulgheru.

La începutul anului 1953, la M.S.S. A avut loc o consfătuire la care au participat Pavel Ştefan ministrul de interne, Gheorghe Diaconescu, ministrul Justiţiei, Tatu Jianu, procurorul general şi Alexandru Drăghici, precum şi cadre de conducere din instituţiile amintite. Deschizând şedinţa, Drăghici a informat că, din dispoziţia lui Gheorghiu-Dej, trebuie luate de urgenţă măsuri pentru a se pune capăt abuzurile şi ilegalităţilor ce continuau să fie comise împotriva persoanelor arestate, în special a celor aflate în anchetă, dar şi în faza de judecare ori de ispăşire a pedepsei. Cu acel prilej a fost prezentat" fenomenul Piteşti" – o acţiune criminală, începută în penitenciarul din Suceava şi conţinută în cel din Piteşti şi în alte închisori, prin care unii deţinuţi legionari, în interesul legiunii torturau ori ucideau alţi deţinuţi, invocând nevoia de ordine[46].

În octombrie 1991 Alexandru Drăghici părăseşte ţara, plecând la Budapesta, sub pretextul urmăririi unui tratament medical. În 1992 i se deschide un proces, cerându-se extrădarea sa.

Conform unui articol semnat de Coman Sică (România liberă din 18.09.1993, p. 160 ar mai fi existat o sosie a lui Alexandru Drăghici, celebrul călău, fostul ministru de interne, unul dintre cei mai fioroşi nomenclaturişti ai lui Gheorghiu-Dej şi Ceauşescu, omul care discuta cu pistolul pe masă.

Această dublură a lui Alexandru Drăghici – şi care nu mai trăieşte nici el astăzi – s-a născut într-o comună de lângă Bacău în anul 1909, provenind dintr-o familie numeroasă cu nouă fraţii, dintre care doar unul mai este azi în viaţă, numit Drăghici Teodor în vârstă de 77 de ani şi

46 Vasile Crăciunescu: Spionaj-contraspionaj, nr. 32, 1992, p. 5.

care trăieşte într-o mică comună situată în apropiere de Piteşti.

Sosiei îi plăcea foarte mult pescuitul, vânătoarea şi mai ales creşterea porumbeilor, pe care obişnuia să-i omoare prin ruperea gâtului. Face facultatea de litere în Bucureşti, după care urmează o şcoală militară în Germania unde a petrecut 5 ani şi jumătate. Lui Alexandru Drăghici i se acordă carnetul de membru de partid cu nr. 3 în anul 1993. Soţia sa Drăghici Ecaterina, nume conspirativ, luat în România, ea fiind de origine maghiară, divorţează în anul 1975, când i se acordă domiciliu forţat în comuna sa. Pleacă împreună cu cei doi copii, o fată juristă şi băiatul inginer, la o întreprindere din Bucureşti.

Pe când era încă în viaţă îşi construieşte un cavou în cimitirul din comuna care îi poartă numele. Pe cruce se poate vedea o fotografie care îl înfăţişează îmbrăcat în uniformă de general de armată, cu patru stele pe umăr. La moartea sa a fost prezent prim-secretarul oraşului Piteşti împreună cu o delegaţie trimisă din partea C.C. al P.C.R. Împreună cu o coroană. Fotografia ceremoniei a fost păstrată de fratele său Drăghici Teodor.

Amintim că printr-un Decret Prezidenţial, dat de Nicolae Ceauşescu în anul 1978, Alexandru N. Drăghici a fost reabilitat. Asemănările cu personajul decedat la Budapesta sunt uimitoare.

GENERAL LOCOTENENT GHEORGHE PINTILIE

Primul şef al securităţii a fost generalul-locotenent Pintilie Gheorghe, pe numele său rusesc Bodnarenco Pantelei Pantiuşa. Originar din Transnistria, de naţionalitate evreu, de cetăţenie rusă, ofiţer al NKVD-ului. A activat la Tiraspol în 1928 când şefii săi l-au trimis clandestin în România pentru a organiza o agentură de spionaj în favoarea URSS. Contraspionajul român îl descoperă şi-l arestează. În închisoare a venit în contact cu comuniştii români şi cum era ofiţer NKVD a primit însărcinarea de la aceştia să se ocupe cu munca informativă şi de protecţie a colectivului de comunişti, să

descopere informatorii Siguranţei strecuraţi printre ei.

Venind la putere, comuniştii l-au desemnat cu organizarea securităţii. Astfel în august 1948 a primit gradul de general locotenent, fiind numit şef al Direcţiei Generale a Securităţii Poporului. I s-a solicitat să organizeze reţele, să penetreze în instituţiile româneşti pentru ale supraveghea şi controla din interior, în organizaţiile politice indiferent de culoarea lor, în orice fel de organizaţie – sindicală, profesională, culturală, etc. Scopul era unul şi acelaşi: supravegherea şi contracararea oricăror tentative de nealiniere la noile condiţii politice şi economice.

Totodată mai trebuia să organizeze compartimente de luptă cu serviciile de spionaj străine. A fost ajutat de şefii săi de la Moscova pe două căi: a) reţeaua existentă în România formată din cadre şi agenţi ai NKVD-ului condusă de Pantiuşa, reţea care continua să activeze clandestin, a fost scoasă parţial la suprafaţă şi angajată în funcţii cu grade mari, în D.G.S.P. De fapt, o bună parte dintre agenţi fuseseră deja infiltraţi în siguranţă, poliţie şi S.S.I. Încă din toamna anului 1944 şi primăvara lui 1945. Printre aceştia îi putem cita pe Nicolsky Alexandru, Mazuru Vladimir, Nedelciu Mihailov, Serghei Nicolau, etc. Pantiuşa înţelegea greu limba română şi o vorbea şi mai greu. În închisori nu a învăţat româneşte întrucât vorbea ruseşte cu alţi deţinuţi ca şi el: Buciucov, Rudenco, Goncearuc, Alexeev, Protopopov, Gribici, Petruc şi alţii veniţi de peste Nistru. Când a devenit şeful D.G.S.P. Avea aproximativ 45 de ani, în plină putere fizică şi profesională. Stătea la serviciu şi după program. Fuma ţigări plugare, aprinzându-le una de la alta, fumând zilnic peste 100 de ţigări. Bea vodcă, indiferent de marcă. Dimineaţa se dregea cu bere. Pleca des în teritoriu, cu autoturismul condus de Gheorghiţă, un fost prizonier la ruşi. Dar Pantiuşa deseori pleca fără şofer, afirmând că-i face plăcerea să conducă. O făcea de fapt de fiecare dată când nu voia ca şoferul să cunoască cu cine s-a văzut şi unde a mers şeful.

Când era la C.C. al P.C.R. se ocupa mai cu seamă de

confiscarea de valori din România şi trecerea lor peste Prut. În perioada respectivă îl avea şofer pe Mitea, ofiţer NKVD şi cetăţean al URSS. Mitea fusese lansat cu paraşuta în iarna anului 1944 în munţii Predealului, în cadrul grupului de partizani „Carpaţi", el fiind radistul grupului. Dar, după un timp Mitea s-a întors acasă în Rusia.

S-a căsătorit cu Ana (Anuţa) Toma, şi ea ilegalistă, care o perioadă a condus Ministerul Comerţului Exterior. Printre altele, Ana Toma s-a ocupat cu acuzarea lui Lucreţiu Pătrăşcanu, susţinând fără argumente şi fără să convingă pe cineva că Pătrăşcanu a fost agent englez. Pantiuşa a organizat D.G.S.P. După modelul NKVD-ului, grupând la un loc toate instituţiile informativ-contrainformative tradiţionale ale României. Serviciul Special de Informaţii s-a transformat în două direcţii de D.G.S.P.: Direcţia I-a spionaj şi Direcţia a II-a contraspionaj. În viziunea lui Pantiuşa şi a nkvd-ului sovietic o mare pondere au căpătat-o unităţile şi subunităţile (direcţii, servicii, birouri) centrale şi teritoriale care se ocupau cu activităţile politice propriu-zise, poliţia politică. Unităţi care se ocupau cu lichidarea organizaţiei legionare, P.N.Ţ., P.N.L., P.S.D. etc inclusiv clase şi grupuri sociale care priveau dezvoltarea României după modelul sovietic. Pantiuşa a mai creat o puternică unitate de anchete penale. Şi-a ales colaboratori pe măsura sa ca Mazuru, Serghei, toţi NKVD-işti. Direcţia a VIII-a de anchete penale era condusă de Dulberger Mişu, secondat de Aritonovici Samy (Anterim). În arhiva P.C.R. S-a găsit un proiect de scrisoare (neterminată, nesemnată şi nedatată) în care Foriş cerea partidului să lămurească situaţia lui. El arăta că atunci când Bodnăraş i-a adus la cunoştinţă, la 4 aprilie 1944, că s-a hotărât destituirea lui din funcţia de secretar general al partidului, s-a supus în mod disciplinar acestei hotărâri şi a aşteptat să i se lămurească situaţia.

În iunie 1944 i s-a cerut (de către conducerea provizorie a partidului) să înceapă să lucreze la

compartimentul cultural-educativ al partidului şi el s-a angajat în îndeplinirea sarcinilor pe această linie, fiind convins că suspiciunile în legătură cu el s-au lămurit. Dar a rămas surprins când, în septembrie 1944, devreme ce P.C.R. Nu se mai afla în ilegalitate, i s-a pus în vedere că nu mai are de îndeplinit nicio sarcină şi că numai are voie să intre în sediul partidului.

Din alte note găsite în arhivă reiese că după destituirea lui, Foriş a fost supravegheat în mod discret până în iunie 1944. Când s-a constatat că nu desfăşoară nicio activitate suspectă s-a decis atragerea lui în activitatea cultural-educativă (era ziarist de profesie). S-a achitat în mod conştiincios de sarcinile primite pe această linie, în septembrie 1944, când Gheorghiu-Dej a ajuns în Bucureşti, s-a interesat ce s-a făcut cu Foriş şi s-a supărat tare când a auzit că, de la destituire, a fost lăsat în libertate şi mai rău, ulterior a fost atras şi în munca de partid. A dat dispoziţii ca imediat să i se interzică a mai intra în sediile partidului şi să nu mai fie folosit în nicio muncă.

Pornind de la cele de mai sus, am dedus că nu e străină fosta conducere a partidului de dispariţia lui Foriş. Am bănuit că este posibil ca Foriş să fi fost adus în sediul partidului sau a venit acolo din proprie iniţiativă şi apoi a fost sechestrat. Pentru a lămuri această bănuială am căutat şi am găsit persoana care a făcut parte din sistemul de pază al sediului central al partidului comunist Unul dintre paznici nu ştia mare lucru, dar cunoştea doi colegi care păzeau pe cineva, nu ştie pe cine, care era închis într-o cameră de la primul etaj al corpului administrativ aflat în fundul curţii. De asemenea, ştia că, timp de mai multe zile, a venit la intrarea sediului central al partidului o bătrână care susţinea că e mama lui Ştefan Foriş. Făcea gălăgie, cerea să i se dea băiatul. De vreo 2–3 ori a discutat Pantiuşa cu ea.

Într-una din zile i-a făcut legătura bătrânei cu o persoană care venise cu maşina la sediul central al partidului. Bătrâna s-a urcat în maşină alături de acea

persoană şi au plecat împreună. De atunci bătrâna n-a mai apărut la sediul partidului. Au fost găsiţi şi sechestraţi cei doi menţionaţi că făceau de pază la camera în care o persoană era sechestrată. Unul dintre ei a recunoscut că, timp de mai multe luni, în toamna şi iarna anilor 1944–1945, a făcut de pază la camera unde era închis Ştefan Foriş. A ştiut de la început pe cine păzeşte, deoarece i s-a spus dar i s-a atras atenţia să păstreze secretul, în tot acel timp Foriş a fost foarte ascultător, docil. I s-a cerut să stea liniştit, să nu strige şi să nu se apropie de fereastră, iar acesta a respectat cu stricteţe ce i s-a cerut. De multe ori discutaseră amândoi unul din interior, iar celălalt din afară, având uşa închisă sau puţin întredeschisă. Foriş îşi exprima încrederea că se vor lămuri problemele în legătură cu el şi vor fi spulberate toate suspiciunile. Prin februarie 1945, când trebuia să intre în schimbul de pază, colegul lui i-a spus că nu se mai face de pază acolo, deoarece Pantiuşa l-a anunţat că nu vor mai trebui să-l păzească pe Foriş, deoarece problemele au fost lămurite.

Al doilea paznic a relatat că, după mai multe luni de ţinere sub pază a lui Foriş, într-una din zile din iarna 1945 a fost anunţat de către şoferul lui. Pantiuşa să-l ducă pe Foriş la Pantiuşa jos (avea biroul la parterul clădirii şi chiar sub camera unde era sechestrat Foriş). L-a luat pe Foriş şi a coborât scările la parter unde l-a întâmpinat Pantiuşa care l-a luat în primire pe Foriş iar lui, paznicului, i-a spus să meargă sus şi să aştepte. După un timp de aşteptare, a venit Pantiuşa şi i-a spus că nu vor mai face de pază acolo deoarece s-au lămurit problemele în legătură cu Foriş. Întrebat totuşi ce s-a întâmplat mai departe cu Foriş, a exprimat convingerea că acesta a fost ucis de către Pantiuşa şi de către şoferul acestuia, un rus care ulterior, a plecat în URSS (Este vorba de Mitea, ofiţer NKVD, paraşutat în iarna anului 1944 în munţii Predealului împreună cu generalul Naum Grişa şi cu Jean Keller). Privise tot timpul pe geam de la etaj la intrarea de la parter pentru a vedea când va ieşi cineva cu Foriş. După mai multă vreme a ieşit şoferul singur, iar mai târziu a ieşit

Pantiuşa. Or, Pantiuşa nu era omul care să lase singur în biroul lui o persoană suspectă până atunci. Din biroul lui Pantiuşa nu exista altă ieşire decât cea supravegheată de paznic şi nici nu era vreo legătură cu altă încăpere decât cu o magazie de materiale (fostă bucătărie) în care se intra din biroul lui Pantiuşa (aceasta era camera în care a fost ucis şi îngropat Foriş). Mai târziu Pantiuşa a recunoscut că l-a ucis pe Foriş. Foriş a fost ţinut sechestrat într-o cameră de la etajul I al aceleiaşi clădiri unde a fost ucis şi îngropat. Sediul central al P.C.R. A fost în actuala clădire a Ambasadei poloneze, în 1945–1946 a început construirea sediului propriu al P.C.R. După terminarea construcţiei, ambasada poloneză s-a mutat în sediul propriu care până în 1944 a fost deţinut de Gestapo, iar după 23 august 1944 a fost preluat de P.C.R. S-a stabilit cu exactitate că Foriş a fost asasinat de Bodnarenko Pantelei Pantiuşa, alias general locotenent Pintilie Gheorghe, ofiţer NKVD, care a devenit primul şef al Direcţiei Generale a Securităţii Poporului din România, împreună cu Mitea. Această crimă s-a petrecut în str. Polonă, fost sediu al P.C.R. Şi nu în sediul central care se afla pe Aleea Alexandru. Pantiuşa îşi avea biroul permanent în str. Orlando nr. 10 dar mai avea un birou ocazional în str. Polonă, clădire în care au fost deţinuţi şi arestaţi Foriş, Neamţu şi încă o persoană. Tot în această clădire a fost sechestrat şi ultimul director al închisorii Doftana. În motivaţia adresată ambasadei poloneze pentru a obţine aprobarea să se efectueze săpături la parterul clădirii respective s-a explicat că se deţin informaţii precise că Gestapoul a ucis şi îngropat acolo pe ultimii patrioţi români.

În timpul investigaţiilor legate de soarta lui Ştefan Foriş, Pantiuşa a afirmat că pe mama acestuia n-a ucis-o el, dar că ştie cine şi cum a ucis-o. În acest sens, el a relatat că, după mai multe luni de la lichidarea lui Foriş, era vară de acum, a apărut la sediul central al partidului o bătrânică care susţinea că e mama lui Foriş Ştefan şi cerea cu insistenţă să i se spună unde e fiul ei, susţinând că sunt criminali cei aflaţi în sediul central al P.C.R. Pintilie a

chemat-o la el în birou şi a încercat s-o liniştească, explicându-i că la sediul central al P.C.R. Nu se ştie nimic de Foriş şi că el n-a mai trecut de multă vreme pe acolo şi că, probabil se ascunde pe undeva sau poate a fugit din ţară. Bătrâna a replicat că ea îşi cunoaşte fiul şi nu poate fi laş să se ascundă sau să fugă din ţară, că e convinsă că unii din conducerea partidului comunist ştiu de soarta fiului ei. Neputând să o convingă pe bătrână, Pintilie a folosit prilejul că într-una din zile, Când bătrâna venind din nou în faţa sediului şi făcea scandal, în clădire se afla şi un conducător al organizaţiei P.C.R. Din Oradea. S-a gândit să apeleze la respectivul pentru a ajuta la îndepărtarea acestei bătrâne. Ca urmare, a discutat cu acest şef comunist să o ia în maşină pe bătrână şi s-o ducă la Oradea sau unde crede el şi s-o facă să tacă, lucru pe care şeful comunist în cauză l-a acceptat. Pintilie a relatat că, ulterior, întrebându-l pe şeful comunist respectiv ce a făcut cu bătrâna, acesta i-a relatat că a dat-o pe seama a doi inspectori de poliţie care ulterior au raportat că au dus-o şi au aruncat-o în apă. Unul din cei doi foşti poliţişti a relatat că, pe baza dispoziţiilor primite de la şeful de partid, au preluat-o pe bătrână, şi au dus-o în afara oraşului, într-un loc izolat, la un curs de apă, i-au legat o piatră de gât şi au aruncat-o. Susţinea că, de fapt, bătrâna murise înainte de a fi aruncată în apă, că atunci când au preluat-o era pe moarte. Au dus-o într-o cameră unde bătrâna a murit chiar în cursul acelei nopţi. Au procedat aşa, justifica el, deoarece nu aveau altfel cum să scape de cadavru, neavând niciun act al bătrânei şi neputând justifica cum a ajuns cadavrul la el ca să-l poată îngropa legal.

Pintilie a explicat că a reuşit s-o convingă pe bătrână să se urce în maşină şi să plece la Oradea, spunându-i că a aflat de undeva că fiul ei se găseşte în zona Oradea iar omul cu care pleacă cunoaşte precis locul unde se află şi o va duce la el.

Ucigaşul lui Foriş.

În anii 1966–1968 a fost instituit un colectiv care să cerceteze „cazul Lucreţiu Pătrăşcanu”. Aşa cum arată

generalul în rezervă Grigore Răduică. În cotidianul independent „Datina” nr. 52 din martie 1990, colectivul a fost condus de domnia sa, ca şef al Secţiei militare şi justiţie, din el mai făcând parte reprezentanţi ai Procuraturii, Ministerului de Interne, Colegiului de partid. Coordonarea activităţilor acestui colectiv o avea Vasile Patilineţ, secretar al C.C. În materialele cercetate a fost întâlnit frecvent numele lui Foriş Ştefan, fostul secretar general al P.C.R., îndepărtat în aprilie 1944 pentru a face loc lui Gheorghiu-Dej.

Răduică a primit dispoziţie de la Ceauşescu prin Patilineţ să se intereseze ce s-a întâmplat cu Foriş, despre care nu se mai ştia nimic. El, Răduică, a convocat la o discuţie pe Bodnarenco Pantelei, alias Pintilie Gheorghe, Pantiuşa fostul şef al Direcţiei Generale a Securităţii Poporului şi anterior imediat după 23 August 1944 cel care a organizat şi a răspuns de paza sediului C.C. al P.C.R. Şi a locuinţei conducătorilor partidului. Era evreu din Transnistria, fost ofiţer NKVD, trimis în România cu misiuni de spionaj. A fost arestat şi condamnat, executând închisoare împreună cu Gheorghiu-Dej, Chivu Stoica, Ceauşescu până la 23 august 1944, când a fost pus în libertate. În legătură cu Foriş, Pantiuşa a declarat că în toamna anului 1944, din ordinul lui Gheorghiu-Dej el ajutat de unii colaboratori ai săi l-au răpit de pe stradă, sechestrându-l în sediul C.C. Din Aleea Alexandru într-o cameră din apropierea biroului lui Dej. La începutul anului 1959 şi Gheorghiu-Dej l-a chemat în biroul lui pe Pantiuşa, spunându-i că Moscova l-a anunţat că şcolile partidului vor fi controlate de Comisia Aliată de Control care nu trebuie să-l găsească pe Foriş sechestrat „Şi ce trebuie să fac?” l-a întrebat Pantiuşa. „Descurcă-te”, a venit răspunsul lui Dej. „Fă-l să tacă”.

Pantiuşa l-a mutat pe Foriş în clădirea din Aleea Zoe, proprietate a statului polonez, fost sediu al Gestapoului pe timpul războiului. În perioada la care ne referim clădirea se afla în administraţia C.C. al P.C.R. În luna februarie 1945 Pantiuşa ajutat de Mitea şoferul său, ofiţer NKVD

paraşutat în anul 1944 în România, în munţii Predealului, în cadrul grupului „Carpaţi” cu misiunea de spionaj şi diversiune în spatele frontului şi de încă o persoană, l-a asasinat pe Foriş, zdrobindu-i capul cu o rangă. Aceasta s-a petrecut într-o anexă a clădirii menţionate care se afla în construcţie. Acolo au îngropat cadavrul. Pantiuşa i-a adus la cunoştinţă lui Dej abia peste 2 luni, spunându-i laconic: L-am terminat. Dej, care se afla la biroul său de lucru, a stat puţin pe gânduri după care şi-a continuat în linişte lucrul său, ca şi cum aflase o veste oarecare, banală.

„Marea descoperire” cu uciderea lui Foriş i-a fost adusă la cunoştinţă lui Ceauşescu prin Patilineţ. Acesta a dat dispoziţie să se verifice dacă Pantiuşa nu cumva, din cauza consumului excesiv de alcool îndrugă poveşti. S-a dat dispoziţie să fie dezgropat scheletul lui Foriş. Întrucât în acea clădire funcţiona (funcţionează şi acum) ambasada Poloniei, pe linia Ministerului de Externe s-au întreprins diligentele necesare obţinerii acordului. Polonezii au pus două condiţii: să se lucreze noaptea şi să nu se facă publicitate. Condiţii care au fost respectate. În toamna lui 1968 echipa formată din reprezentanţi ai Ministerului de Interne, Ministerului de Externe şi ai Procuraturii, în prezenţa lui Pantiuşa au săpat şi au găsit în afară de osemintele lui Foriş în aceiaşi groapă, două schelete. Pantiuşa a explicat că el i-a ucis pe toţi trei dar că, în afară de Foriş, despre ceilalţi doi nu ştie cine au fost la insistenţe, şi-a reamintit că unul se numea Neamţu, că era de prin Timişoara şi că îl deranja pe Gheorghiu-Dej încercând să-l şantajeze cu ceva. Dej l-a chemat pe Pantiuşa şi a pronunţat formula magică: Fă-l să tacă! Iar Pantiuşa i-a crăpat capul cu ranga şi l-a aruncat peste cadavrul lui Foriş. Cine era cea de a treia victimă nu a ştiut sau nu a vrut să spună. A susţinut că nu-şi mai aduce aminte, dar în mod sigur, tot el îi crăpase capul. Scheletul lui Foriş a fost identificat la Institutul Medico-Legal, în baza datelor antropometrice, a fost incinerat iar cenuşa a fost depusă într-o criptă la fostul Monument al Eroilor clasei muncitoare din actualul Parc Carol. Celelalte două

schelete au fost îngropate fără niciun fel de ceremonial de aceeaşi echipă care le dezgropase într-un cimitir din Bucureşti. Ceauşescu nu a admis să se ia măsuri împotriva odiosului criminal care a fost Bodnarenco Pantelei Pantiuşa. Ba, mai mult, la mai puţin de un an de la aflarea faptelor sale mârşave, a fost decorat de Ceauşescu cu unul dintre cele mai înalte ordine ale României. El a ţinut ca personal să-i prindă de haină decoraţia, într-o ceremonie cu mai mulţi participanţi (membrii Biroului Politic, guvernului etc). Prin gestul acesta a demonstrat că era de acord cu crimele lui Gheorghiu-Dej pe care le demascase, iar călăul, executorul multora din comenzile acelor ani, Pantiuşa, merita decoraţii şi gratulări oficiale. Pare de neînţeles atitudinea lui Ceauşescu, dar numai pentru aceia care nu ştiu că însuşi Ceauşescu a fost un criminal[47].

TUDOR POSTELNICU

Ministru secretar de stat şi şef al Departamentului Securităţii Statului – avea în subordine şi serviciile secrete – nu făcea altceva pe linie de spionaj decât să semneze diverse ordine cu caracter administrativ privind avansările în grad, volumul fondurilor în lei sau valută ale DIE, trimiterea sau retragerea din misiuni a ofiţerilor aflaţi peste hotare, premierea de 23 august sau 30 decembrie etc.

În ceea ce priveşte plicurile sigilate care treceau de la DIE către Ceauşescu, via cabinetul său, Postelnicu nu cunoştea conţinutul lor, el neavând competenţa legală de a cenzura asemenea corespondenţă specială destinată înaltelor foruri ceauşiste.

GENERALUL NICOLAE DOICARU

În baza dispoziţiei maiorului Nicolae Doicaru, şeful Regiunii de securitate Constanţa, în 1952 a fost arestat inginerul Gh. Topazlău, unul din conducătorii şantierului Canalului Dunăre-Mareaneagră. Timp de şase luni a fost supus unor anchete dure cu intenţia de a se scoate de la el

---

47 C. Iulian – Spionaj-contraspionaj, nr. 17, 1992, pag. Gr. Răduică – Spionaj-contraspionaj, nr. 12, 1992, pag. 3.

mărturii în legătură cu „sabotajul” care s-ar fi desfăşurat pe şantier. Omul a reuşit să demonstreze că nu purta vina, că o mare parte din tehnica de lucru mai mult stătea decât funcţiona, datorită proastei calităţi şi a lipsei pieselor de schimb. În faţa acestei evidenţe Doicaru s-a văzut nevoit să scrie pe dosar: „Să fie pus în libertate” omul nu are nicio vină. Dar lucrările la canal mergeau din ce în ce mai prost şi conducerea ţării simţea nevoia unei justificări. Dej a ordonat lui Pantiuşa, acesta lui Doicaru şi inginerul Topazlău s-a văzut din nou în anchetă. De astă dată împreună cu mulţi alţii. Anchetele dure, tip NKVD, au sfârşit prin a smulge mărturii de la cei arestaţi, inclusiv de la inginerul Topazlău, cum că ei sunt sabotori, aceasta fiind cauza pentru care lucrările nu înaintează şi că sabotau pentru că erau legionari. A urmat procesul cu sentinţele comandate şi cinci oameni, printre care şi inginerul ghinionist, au fost executaţi. Dacă după prima arestare maiorul Nicolae Doicaru (ulterior general-colonel şi erou al muncii socialiste) scrisese cu propria-i mână că inginerul Topazlău era nevinovat, acum a ţinut ca personal să comande plutonul de execuţie. Câtă satisfacţie o fi avut ştiind că face o aşa de mare bucurie stăpânilor să-i.

Doicaru voia să se pună bine cu stăpânirea şi avea motive s-o facă, întrucât el fusese legionar. A fost şef de cuib legionar, cu cotizaţia la zi şi cu activitate pe măsura funcţiei ce o deţinea în organizaţie. El mai avea o proptea solidă şi pe linia NKVD-ului, ca urmare a devotamentului demonstrat la canal şi în alte partide. Pantiuşa a propus ca Doicaru să fie promovat la Bucureşti într-o funcţie superioară. Decizia trebuia să o ia Biroul Politic, care la precizarea lui Dej, că deşi a fost legionar, el a demonstrat că s-a desprins cu totul de acea organizaţie, împuşcând cu mâna lui legionari, drept urmare propunerea s-a aprobat şi Doicaru a devenit adjunct al şefului Direcţiei de Informaţii Externe (DIE). Când nu mai era Gheorghiu-Dej, Vasile Patilineţ, secretarul CC al PCR, cu atribuţiuni asupra aparatului de securitate, i-a prezentat lui Ceauşescu fişa lui Doicaru din care rezulta că acesta a fost legionar şi a

săvârşit grave abuzuri cât a lucrat la Constanţa. Printre altele i se imputa organizarea procesului, condamnarea şi executarea unor specialişti de la Canal. Ceauşescu văzând toate acestea a răspuns: „A executat ordine... Şi-a făcut datoria... a demonstrat ataşament faţă de partid...” L-a promovat în funcţia de adjunct al ministrului de Interne şi ceva mai târziu, de consilier personal al preşedintelui.

Cum se justifică atitudinea lui Ceauşescu?

După ce a pus mâna pe frânele conducerii a ordonat cercetarea abuzurilor securităţii, inclusiv a cazului Lucreţiu Pătrăşcanu. Măsura luată de Ceauşescu avea un dublu scop: demascându-l pe Dej, îşi întărea propria sa poziţie, pozând în omul cu respect faţă de lege şi scăpa de Drăghici, ca fost instrument docil al lui Dej, care avea asupra lui Ceauşescu o ascendenţă vizibilă. Tactica i-a reuşit pe deplin, dar şi cu concursul lui Doicaru. Şi iată cum în plenara în care au fost demascate abuzurile securităţii şi ale lui Drăghici, Ceauşescu a fost pus la colţ de Drăghici, care l-a acuzat de crime odioase împotriva ţăranilor. „Eu am dat ordin unui subaltern să mă scape de un turc, care mă sâcâia şi nu-i vina mea că ăla l-a împuşcat Eu nu-i cerusem asta, dar tu ai dat ordin şi ai participat personal la uciderea a peste 70 de ţărani din judeţele Buzău şi Argeş...” Doicaru, invitat special la plenară, cu care Ceauşescu se pusese în prealabil de acord, a sărit în ajutorul acestuia, acuzându-l pe drăghici de tot ce-i trece prin cap. Martorii de la plenară spun că Ceauşescu îi sorbea vorbele, era de-a dreptul încântat de urzeala potrivnică lui Drăghici prezentată cu patos de Doicaru. Cine putea să cunoască mai bine faptele lui Drăghici decât subalternul său cu o funcţie atât de mare în Ministerul de Interne?

Doicaru se pusese bine cu noul patron, aşa că putea sta liniştit, aşteptând reconfirmarea care nici nu a întârziat să vină. Mai întâi că pentru crimele de la Canal nu a fost nimeni sancţionat. Şi nici pentru altele, de altfel explicându-se că toate au intrat în prescripţie. S-au luat măsuri administrative; toţi ofiţerii (mai puţin Doicaru)

găsiţi vinovaţi au fost trecuţi în rezervă.

La numai trei luni după ce a fost schimbat şi numit în funcţia de ministru al Turismului, a fost degradat la gradul de soldat neinstruit şi scos din funcţie pentru vina că nu a sesizat intenţia fostului său subordonat, Mihai Pacepa, de a trăda.

Nicolae Doicaru prins şi el în hăţişul conspiraţiei, a devenit, imediat după evenimentele din 22 decembrie 89, prim-consilierul domnului Voican. Vechea securitate acreditase ideea că Doicaru era bănuit, încă din anii ’70 că ar fi fost omul KGB-ului. Ulterior Doicaru s-a sinucis la… vânătoare. După alte păreri, este vorba de o crimă mascată. După revoluţie Gelu Voican ajunge vice prim-ministru, având sarcina de a se ocupa de fostul DSS[48].

VASILE PATILINEŢ

Vasile Patilineţ, aflat în conducerea partidului, ani de zile a răspuns în C.C. De Secţia M.A.I. – M.F.A., fiind mâna dreaptă a lui Drăghici, iar împreună i-au întărit legenda spionului Pacepa, l-au împins, l-au ajutat să urce scările ierarhice ale puterii. Patilineţ, omul care în tandem cu Drăghici a dat o lovitură nimicitoare Direcţiei de Informaţii din Marele Stat Major, Patilineţ care era încărcat cu povara a nenumărate fărădelegi ale securităţii împotriva poporului român.

Generalul Nicolau a avertizat despre pericolul trimiterii lui Patilineţ ca ambasador în Turcia. Avertismentul a fost respins energic şi dur de către Petre Lupu, unul dintre locotenenţii ceauşi şti. Ce a căutat Patilineţ în Turcia? Se pare că nu vom afla niciodată cu exactitate, întrucât cei doi principali protagonişti, Ceauşescu-Patilineţ sunt morţi, iar instrucţiunile primite de Patilineţ de la şeful său în mod cert nu au fost scrise, ci s-au dat verbal între patru ochi, în grădina cu trandafiri. Patilineţ a fost plimbat prin diverse funcţii, numit în anii 1970 ministru al economiei forestiere şi a materialelor de construcţii, deci undeva în eşalonul doi al puterii, fără a

48 C. Iulian – Spionaj-contraspionaj, nr. 17, 1992, pag. 2

mai putea influenţa decisiv pârghiile puterii. După fuga lui Pacepa se prea poate să se fi dus la Ceauşescu ca să-şi ofere serviciile, subliniind că îl cunoaşte bine pe Pacepa şi eventual ar putea intra în contact cu el, ar putea negocia cu acesta. Pentru clan exista o bază de negocieri, şantajul: fiica lui Pacepa, Dana, era la Bucureşti. Nu este exclus să mai fi existat şi alte pârghii în mintea puternicilor zilei prin care să încerce să acţioneze împotriva lui Pacepa. În afară de aceasta, este cunoscut că s-a oferit un substanţial premiu în dolari pentru prinderea sau lichidarea fugarului. Cum a acţionat în mod concret Patilineţ la Ankara, de la venirea la post şi până la imprevizibila sa moarte în acel accident de maşină, nu se ştie, putându-se face doar presupuneri. Moartea ambasadorului român în Turcia ne demonstrează fără tăgadă că s-a lăsat antrenat în jocul serviciilor secrete, fără a dispune de vreo şansă de reuşită.

Pacepa nu mai acţiona de mult pe cont propriu. Devenise de acum o rotiţă într-un angrenaj politic important. În spatele său acţiona de acuma un puternic serviciu secret care conducea cu mână sigură ostilităţile.

Apărând la Ankara Patilineţ care nu a realizat nicio clipă măcar complexitatea jocului în care a intrat şi care încercând să se lege de Pacepa a deranjat jocul ocult al serviciilor secrete. Se poate presupune că Patilineţ mai mult ca sigur avea unele puncte vulnerabile bucurându-se de respectul serviciului secret străin: de pildă cadourile primite de la Pacepa, lucru ce putea fi exploatat de serviciul secret străin. Nu este exclusă ipoteza ca Patilineţ să se fi opus acestei tentaţii, ceea ce până la urmă ar fi atras condamnarea sa la moarte.

Se ştie că ambasadorii români (şi în general lucrul este valabil la toţi înalţii diplomaţi) la post în străinătate sunt supuşi la o serie de restricţii, au un anumit cod de comportament, impus de nişte reguli mai mult sau mai puţin stricte. Ne vom referi la una singură, dar pe care regulă Patilineţ, ambasadorul României la Ankara, a încălcat-o. Un ambasador la post în străinătate nu conduce singur un automobil. Automobilul de serviciu al ambasadei

era condus de un şofer profesionist, de cele mai multe ori ofiţer de securitate. Explicaţia este simplă: ar fi neplăcut şi s-ar solda cu complicaţii, dacă un ambasador al unui stat în misiune ar provoca un accident de maşină care s-ar solda şi cu victime, toate din vina ambasadorului respectiv. Patilineţ începe să conducă singur maşina, fără şofer, călcând astfel regula impusă. De ce ne întrebăm? Pentru că avea de îndeplinit întâlniri conspirative, de mare importanţă la care nu era dorită nici măcar prezenţa şoferului, un ofiţer de securitate! Orice întâlnire Pacepa-Patilineţ era dăunătoare lui Ceauşescu. A avut loc un accident de maşină, care s-a soldat cu moartea ambasadorului român. Versiunea oficială a fost că ar fi făcut un infarct în timpul conducerii maşinii. Accidentul a fost fără îndoială montat, deducând faptul că Patilineţ a încercat să se bage prea adânc în activitatea ocultă a serviciilor secrete. A încercat să-l şantajeze pe Pacepa folosind existenţa fiicei sale la Bucureşti şi prin aceasta a deranjat nu atât pe Pacepa cât serviciul secret american, sau după altă ipoteză a existat chiar o tentativă ratată de recrutare a ambasadorului român şi acesta s-a opus şantajului, cert este că indiferent de scenariu, Patilineţ a trebuit să plătească cu viaţa. Este cert că Pacepa a fost amestecat; fiind unul şi principalul obiectiv al lui Patilineţ. S-a demonstrat astfel câtă dreptate a avut generalul Nicolau când a avertizat în legătură cu trimiterea lui Patilineţ ca ambasador în Turcia, că este un pericol pentru acesta. La scurt timp după moartea lui Patilineţ, şi-au mai pierdut viaţa alţi câţiva diplomaţi români aflaţi la post la Ankara, sau şi-au pierdut viaţa în mod ciudat după întoarcerea lor în ţară. Era în pericol secretul în legătură cu depunerile de fonduri în străinătate? A comis Patilineţ vreo indiscreţie faţă de un colaborator mai apropiat de la Ankara? Problema rămâne deschisă.

GENERALUL MIHAI CARAMAN

De numele generalului Mihai Caraman este legată una dintre cele mai reuşite afaceri de spionaj efectuată de serviciile secrete române între anii 1960–1969, având ca

obiectiv pătrunderea sacrosanctului N.A.T.O. Şi, într-adevăr, Caraman a reuşit o performanţă puţin obişnuită: înjghebarea unei reţele extraordinar de eficiente prin care s-au scurs informaţii deosebit de valoroase pentru Tratatul de la Varşovia. De fapt, Mihai Caraman fie că o ştia sau nu pe atunci, lucra mai mult pentru serviciile sovietice K.G.B. şi G.R.U. Astăzi, când dosarele secrete ale războiului invizibil inerent celuilalt război, rece, încep să fie scoase la lumină şi de o parte şi de cealaltă, aflăm că antenele ce erau plasate în avant-posturile muncii informative sovietice, se aflau trei servicii, până la un timp satelite: al R.D. Germane, cehoslovac şi… românesc!

Căderea reţelei Caraman", după numele celui care i-a fost artizan, nu s-a datorat cum s-a crezut la vremea respectivă şi încă mult timp după aceea vreunei greşeli, ci trădări cauzate la origine de nişte mişcări făcute" undeva" în cadrul serviciilor secrete sovietice, la nivel de conducători de zone de acţiune. Amănunte şi detalii nu se ştie niciodată dacă se vor cunoaşte. Şi poate că nici nu mai prezintă importanţă…

Mihai Caraman a sosit la Paris, în decembrie 1958. Acoperirea sa era cea rezervată numai acelora care se bucurau de o trecere deosebită din partea conducerii organelor fostei Securităţi. Trebuie şi spunem că numai în cazul unor operaţiuni de extremi importanţi, ce implicau riscuri mari, se acorda acoperirea diplomatici. Într-adevăr, Mihai Caraman ocupa postul de prim secretar şi consilier economic comercial. Timp de unsprezece ani va conduce antena serviciilor speciale în Franţa.

Celor care îi întâlneau pentru prima oară, Mihai Caraman le oferea imaginea unui bărbat înalt, cu corp atletic, elegant îmbrăcat şi cu o figură inteligentă şi plăcută. Locotenent-colonel la treizeci de ani, Mihai Caraman promitea o carieră strălucită. Provenea dintr-o familie cu suficientă stare materială, beneficiase de o cultură solidă şi vorbea o franceză fără cusur. Comportându-se disciplinat cu superiorii, îndeplinea ordinele aşa cum prevedea regulamentul, fără a ştirbi

vanitatea acelora care urcaseră treptele ierarhice prea repede şi fără merite deosebite, poate doar decât cele de ordin politic... Energic şi exigent cu subordonaţii, se dovedise un bun organizator şi un om plin de dinamism. Sensibil la sexul frumos, nu-i erau indiferente toate acele „amănunte" ce fac viaţa frumoasă.

În inexpugnabilul N.A.T.O., Caraman utiliza trei agenţi pe care îi recrutase: Imre Nahit, ofiţer turc, Robert Van de Wiele şi Francis Rousilhe, doi funcţionari francezi[49].

Ianuarie 1960. Parisul era îngheţat şi posomorât. Pe străzile pe care se circula anevoie, o maşină ducea patru diplomaţi români la Primărie. Printre ei – Mihai Caraman. Cei patru aveau să-şi reprezinte ţara la una dintre recepţiile oficiale care marchează tradiţional Anul Nou. Festivitatea conta printre cele mai importante, nu din pricina bufetului, ci pentru că la ea participa întregul corp diplomatic.

Recepţie la Primăria Parisului. Maiestuoasa clădire, patinată de vreme, este luminată a giorno. Risipa de lumină este multiplicată de apele bijuteriilor ce scânteiază orbitor. Domni şi doamne îmbrăcaţi elegant formează un amalgam ce se mişcă pe fundalul unei muzici discrete. Convorbirile în toate limbile pământului sunt întretăiate de clinchetul cupelor de cristal pline cu şampanie. Consiliul municipal al Capitalei Franţei a primit corpul diplomatic. Este prezentă floarea diplomaţiei mondiale. Sălile sunt neîncăpătoare, atmosfera este destinsă, se discută, se fac noi cunoştinţe, se schimbă impresii, se leagă prietenii, chiar şi sentimentale...

Mihai Caraman era mohorât; până atunci nu făcuse progrese în adevărata lui activitate. În şaptesprezece luni în care căutase să găsească agenţi de recrutat, nu izbutise nimic. Cei vreo zece posibili agenţi, care nici nu bănuiseră măcar că fuseseră urmăriţi, cântăriţi şi studiaţi cu

49 Surse folosite: România liberă din 8. 08. 990, nr. 183 s. N. Reţeaua Caraman de Pierre Accoce şi Jean-Daniel Pouget (vezi Zig-Zag Magazin) Jean-Paul Mauriat, Historia, hors serie, 23, 1971 pag. 2 D. I. Dumitru – Spionaj-contraspionaj, nr. 9, 1991, pag. 8.

minuţiozitate, nu-l satisfăcuseră. Cum însă reuniunile mondene sunt uneori terenuri prielnice pentru astfel de vânători, Caraman acceptă să-l însoţească pe ambasadorul Nicuţă la serata de la Primărie.

În anul acela, autoritatea pariziană care invita la recepţia respectivă era Pierre Devraigne. Medic şef al centrului de luptă împotriva sterilităţii, era un practician renumit, care din martie 1959 devenise preşedintele consiliului municipal, adică, întrucâtva, primarul Parisului, calitate în care îi primea acum pe diplomaţii străini.

Secondat de un secretar, doctorul Devraigne veghea canid unul dintre invitaţi să nu se plictisească. Astfel l-a abordat pe Mihai Caraman, care era singur, şi i-a prezentat o vagă cunoştinţă, pe Robert Van de Wiele, funcţionar al N.A.T.O.

Lângă unul dintre bufete, în mijlocul unui grup de sud-americani zgomotoşi, un bărbat mic de statură, vioi, de circa 35 de ani, se întreţinea politicos cu un străin, foarte „latino-american”. Aşa cum se obişnuieşte, mai ales după o seară plăcută, la despărţire cei doi au făcut schimb de cărţi de vizită. Şi omul nostru plin de viaţă şi bine dispus, Robert Van de Wiele, a descoperit că prietenul său pe care îl credea Columbian, este în realitate diplomat şi se numeşte… Mihai Caraman.

Peste câteva zile, pe la începutul lui ianuarie 1961, a sunat telefonul în apartamentul lui Van de Wiele. Era Caraman.

— Aş vrea să vă fac o invitaţie… Dar nu ştiu când sunteţi disponibil?

— Sâmbătă.

— Atunci de acord, la Prunier, la ora…

Van de Wielhe avea o fire prietenoasă şi lega uşor contacte, mai ales acum, când se simţea foarte flatat de a fi în compania unui diplomat dintr-o ţară răsăriteană.

Pentru ofiţerul de informaţii, obişnuit să analizeze cu luciditate şi obiectivitate calităţile şi mai cu seamă punctele slabe ale caracterului viitoarei sale victime, la sfârşitul recepţiei aproape că nu mai încăpea nicio îndoială

că Van de Wielhe trebuia urmărit îndeaproape şi recrutat.

A urmat o perioadă de tatonări, de rapoarte trimise de Caraman şefilor de la Bucureşti, cifrat, desigur, prin care îi ţinea pe aceştia la curent pas cu pas, cu progresele înregistrate în subjugarea victimei sale.

La fiecare dintre întâlnirile sale cu funcţionarul N.A.T.O., ofiţerul român de informaţii dezvolta aceleaşi, idei: înţelegea, spunea el, că orânduirea, comunistă îi poate sperria pe occidentalii care ţin la economia liberală cu avantajele ei. El credea, totuşi, că oamenii de dreapta şi de stânga erau mai puţin îndepărtaţi unii de alţii decât se părea şi că pot colabora la instaurarea unei societăţi mai drepte şi mai bune pentru toţi. Nu era vorba doar de a repartiza mai bine bogăţiile, domeniul rezervat economiştilor, ci fiecare poate veghea la salvarea autonomiei ţării sale, poate să o facă mai bine cunoscută altora care îşi fac o imagine falsă despre vecin. Asta ar însemna o pace fără însă a fi pusă în discuţie de marile puteri. Adevăratul duşman este expansionismul, cel al Statelor Unite, la fel de funest ca şi imperialismul Uniunii Sovietice. De când se afla în Franţa, el, Caraman, se considera destul de bine plasat ca să poată aprecia situaţia. Era evident că influenţa americană copleşea Europa. Totul se petrecea ca şi cum Washingtonul urmărea să canalizeze în folosul său politica externă a democraţiilor occidentale, ca să le transforme în sateliţi care ar deveni, totodată, bazele lui…

Abia după trei luni, când între cei doi s-a ajuns la un anumit grad de încredere, francezul i-a mărturisit între două păhărele de calvados lui Caraman, că lucrează de peste nouă ani, la N.A.T.O. Bineînţeles, Caraman, s-a arătat foarte surprins, şi chiar neîncrezător. Punctul critic a fost apoi trecut foarte repede, mai ales că legenda era convenţională: „totul pentru binele şi pacea între naţiuni” şi pentru a se înăbuşi cel mai mic scrupul, a trecut repede dintr-un buzunar în altul circa un milion de franci vechi, în trei patru reprize – Domnule Wiele nu sunt pretenţios, aduceţi tot ce vă cade sub mână şi ce găsiţi la N.A.T.O.,

chiar dacă nu vi se pare interesant…

Van de Wiele deţinea un post bine situat la serviciul de documentare, unde sorta materialele în pachete, sute de documente secrete sau confidenţiale care priveau fie bugetele militare ale Organizaţiei, cât şi infrastructura sau lista funcţionarilor. Când serviciile secrete sovietice au început să primească materialele obţinute de Caraman, au rămas, se spune, surprinse. Depăşea orice imaginaţie.

Van de Wiele a început să realizeze în ce afacere se băgase, de fapt aşa cum se întâmplă de obicei, abia atunci când agentul român a început să-l preseze, solicitându-i tot mai mult. Pentru „serviciile”.

sale primea lunar un milion de franci. Pentru a scăpa de cursa în care căzuse, nu a găsit altă soluţie decât să demisioneze la circa opt luni după prima lor întâlnire. După câteva luni de întrerupere a legăturii dintre cei doi, aceştia s-au reîntâlnit de două ori în 1962. În septembrie sau octombrie când a avut loc ultimul rendez-vous, într-un mic bar de lângă Madeleine, Caraman i-a cerut să-i prezinte un înlocuitor.

Atunci Van de Wiele s-a gândit la unul dintre vechii săi foşti colegi din N.A.T.O. De la serviciul de documentare. Era vorba de o femeie în vârstă de 48 de ani, ce avusese o serie de probleme financiare şi pe care voia să le rezolve vânzând un tablou de valoare. Cei doi au pus la cale modalitatea de a fi abordată. Şi soluţia a fost găsită, fiind cât se poate de simplă şi banală: Caraman a fost prezentat ca un eventual client amator să cumpere tabloul.

Pentru agentul român tratativele şi discreţia ce au urmat nu au servit decât ca un pretext pentru a-şi studia victima şi a găsi fisura prin care s-o abordeze direct pe doamna D. Caraman a trecut la atac şi i-a propus direct să-i furnizeze informaţii privind N.A.T.O. Bineînţeles, în schimbul unei remuneraţii substanţiale! Brusc, surprinsă de întorsătura pe care o luaseră lucrurile, doamna D. S-a adresat Serviciului de securitate al N.A.T.O. (noiembrie 1962), care, la rândul său a încunoştinţat rapid D.S.T.-ul.

Caraman nu ştia nimic de cele întâmplate şi a

continuat să recruteze noi agenţi. În aceeaşi lună – noiembrie – a făcut cunoştinţă cu Francis Roussilhe, funcţionar şi el la N.A.T. O şi care figura pe lista dată de Van de Wiele ca posibil să fie recrutat. Caraman, prudent s-a dat drept negustor grec de conserve de paté de ficat de gâscă, o delicatesă mult apreciată de francezii gurmanzi.

Anchetat de D.S.T., la 16 ianuarie 1963, Van de Wiele a fost eliberat după aceea. A găsit de cuviinţă să-l anunţe pe Caraman de cele ce i se întâmplase şi i-a cerut o întâlnire. Rendez-vous-ul fiind supravegheat de D.S.T., la câteva zile a fost convocat din nou şi supus unor interogatorii strânse. Probabil fiind evidente, va fi judecat şi condamnat treisprezece luni mai târziu, la 2 martie 1964, la un an închisoare cu suspendare, conform articolului 79 paragraful 6 din Codul Penal francez.

Mai bine de un an şi jumătate se scursese de când se închegase „colaborarea" dintre Roussilhe şi Caraman. Timp în care „obiectivul" a fost studiat cu minuţiozitate. Şi roadele nu au întârziat să se arate.

Roussilhe era mai tânăr cu un an decât Caraman. Corpolent, iubitor de trai bun şi mese copioase stropite cu vin de marcă, nu dispreţuia prezenţa femeilor tinere şi darnice, pe care înţelegea să le răsplătească generos. Pentru fizicul său – avea craniul ras – şi mai ales firea sa, colegii şi prietenii îl porecliseră Taras Bulba.

Plăcându-i să se facă remarcat, să fie mereu şi pretutindeni în centrul atenţiei celor din jur şi al societăţii în general, putea fi găsit foarte uşor: în sindicate, societăţi de ajutor reciproc, asociaţii sportive (era un apreciat campion de tir şi de... Karate), iar cu ocazia sărbătorilor şi festivităţilor făcea afaceri frumuşele vânzând şampanie şi paté. Vă întrebaţi poate pentru ce făcea toate acestea: simplu, să strângă ban lângă ban, pentru a-şi realiza visul vieţii, o mică fermă în plaiurile sale natale, Lot.

A intrat în serviciu la N.A.T.O. În 1952, bineînţeles pe bază de recomandare, ca ofiţer de securitate. Conştiincios şi remarcabil observator, a contribuit la identificarea şi prinderea unui ziarist italian ce confecţiona pentru

serviciile secrete cehoslovace, documente false şi ştampile ale N.A.T.O. Afacerea a stârnit multă vâlvă la vremea respectivă când a avut loc procesul la Paris, la 6 martie 1958. Ca recompensă, a fost avansat şef al pazei şi mai târziu trecut într-o muncă administrativă, ca documentarist.

Când N.A.T.O. În 1967, în urma împrejurărilor cunoscute datorate poziţiei Franţei, s-a mutat la Bruxelles, Roussilhe şi-a schimbat şi el domiciliul, păstrându-şi aceeaşi funcţie. Presa a relatat în acei ani cu multe amănunte procesul Roussilhe insistând asupra detaliilor cum acesta făcea comerţ cu paté de ficat adus din România.

Începusem să spunem că agentul român se fixase asupra unui nume aflat pe lista posibililor colaboratori, înmânată de Van de Wiele. Pretextul contactării sale, de astă dată, a fost următorul: Caraman, pentru a evita orice risc, s-a prezentat sub numele de Michel contactându-l pe Roussilhe direct la domiciliul acestuia. I-a propus simplu să-i livreze cu regularitate diverse cantităţi de paté de ficat „extra”. Era în decembrie 1962. S-au derulat mai multe tranzacţii ce au adus beneficii francezului de peste 300 mii franci. Când a considerat că Roussilhe a „muşcat”, Caraman i-a propus direct să lucreze pentru el.

Pentru primul document remis, a primit 25.000 de franci vechi. Era în august 1963 şi materialul în ochii francezului, după propria sa părere nu prezenta o prea mare importanţă: descria conservarea alimentelor în stocurile strategice N.A.T.O. Din Europa. Probabil că şi-a spus, frecându-şi satisfăcut mâinile în faţa unui pahar de Bourbon: „cum aruncă pe fereastră banii serviciile secrete!” Dar nu era câtuşi de puţin aşa…

Francisc Roussilhe nu-şi pusese asemenea probleme. Dosarul cerut de Caraman exista, aşa că l-a luat şi l-a scos pur şi simplu din sediul N.A.T.O. În servietă. Ştia că nu riscă prea mult, pentru că serviciile de securitate ale Alianţei Atlantice îi cunoştea bine servieta, care adesea dimineaţa îi era plină cu pateu de ficat de gâscă.

Nici colegii de serviciu ai lui Roussilhe, nici vecinii lui n-a observat atunci nimic suspect în comportarea lui. Psihologii în domeniul informaţiilor explică faptul: atunci când are loc o manipulare cu consimţământul victimei, primii ani ai delictului nu au importanţă pentru cel manipulat, ci, dimpotrivă, generează o stare de ameţeală, exaltă instinctul puterii propriu fiecărui individ. În acest răstimp, spionul e în strânsă legătură cu ofiţerul recrutor care-l teleghidează. El se bucură de o plăcere secretă: sentimentul de bucurie că înşală autorităţile şi legile, că influenţează evenimentele internaţionale, că se deosebeşte de cei creduli şi inconştienţi, fără să-l bănuiască cineva. Abia după aceea apar îndoielile, senzaţia morbidă că a fost doar un instrument, conştiinţa vulnerabilităţii şi, în sfârşit, frica.

Roussilhe a operat astfel vreme de şase ani. Tot ce-i cădea sub mână era bun. Până în 1967, data mutării sediului N.A.T.O. Într-o suburbie a oraşului Bruxelles, tehnica sa de escamotare a dosarelor era asemănătoare celei a lui Van de Wiele, predecesorul şi, fără îndoială, iniţiatorul său. Misiunea sa de documentarist consta în a asigura materialele pentru întocmirea studiilor şi dărilor de seamă necesare pentru înalţii funcţionari ai ţărilor membre: scotea documentele originale din arhive, le fotocopia, le încredinţa persoanelor respective pe timpul discuţiilor, apoi, după ce ele se întorceau în serviciul lui, distrugea fotocopiile. La acest nivel deturna Roussilhe materialul pentru Caraman, scoţându-l în servietă.

Multe dosare treceau prin mâna lui… De la rapoarte neînsemnate privind gestiunea cantinelor N.A.T.O. Până la dări de seamă stenografiate ale adunărilor Comitetului militar ce întruneau reprezentanţii forţelor americane, franceze şi engleze. Roussilhe nu neglija nimic. Nici buletinele interne editate de fiecare dintre ţările membre ale N.A.T.O., nici materialele privind reuniunile secrete ale miniştrilor acestora, nici bilanţurile şi sintezele referitoare la bazele militare ale Alianţei Atlantice, nici planurile de apărare ale acesteia până în anul 1975.

Cu un agent de asemenea calibru, Mihai Caraman era foarte mulţumit. Niciuna dintre dorinţele lui nu rămânea nesatisfăcută.

Începând din 1964, Caraman a schimbat modul de retribuire a agentului său. Recompensele băneşte creşteau repede, de la 700 de franci la început, au ajuns la 3.000, apoi la 5.000 de franci. Temându-se că Roussilhe o să-şi schimbe prosteşte nivelul de viaţă, ofiţerul român a hotărât să-l plătească în napoleoni, ceea ce constituia un calcul judicios: monedele de aur pot simboliza mai bine bogăţia decât bancnotele şi stimulează spiritul de economie. Până în 1967, Caraman nu a fost decepţionat. El îi înmâna direct banii lui Roussilhe la ieşirea din staţia de metrou „4 Septembrie”, schimbând uneori locul de întâlnire, dar alegându-l întotdeauna pe linia dintre Porte des Lilas şi Pont de Levallois. Tot atunci francezul îi înmâna şi microfilmul.

„Banii sunt ca bălegaru, care nu slujeşte la nimic dacă nu e împrăştiat pe câmp”. Proverbul e cunoscut în provincia Lot, iar Roussilhe îl practica bine. El a început să investească în terenuri banii care se înmulţeau pe măsura trădării sale. În 1965, visul de a deveni proprietar prindea viaţă, funcţionarul N.A.T.O. Cumpărând de la unchiul său proprietatea de la Gorse unde petrecuse trei ani pe vremea copilăriei şi terenul stâncos împreună cu petecul de pădure din vecinătate. E adevărat că l-a plătit foarte scump – cu 80.000 de franci, ceea ce a făcut gurile rele să bârfească spunând că „mulţi bani trebuia să mai aibă Roussilhe ca să-i arunce pe fereastră” şi „cu siguranţă că nu face afaceri doar cu pateu de ficat de gâscă”.

Roussilhe a început o viaţă nouă în octombrie 1967, când N.A.T.O. Şi-a mutat sediul la Bruxelles. Lăsându-şi soţia şi copiii la Paris, funcţionarul francez a început să se afişeze tot mai frecvent în cabarete cu o funcţionară a Alianţei Atlantice; a devenit de o generozitate cu care până atunci nu-i obişnuise pe colegii săi cărora acum le oferea adesea şampanie la restaurantul Organizaţiei.

În afara relaţiilor de serviciu, a devenit posomorât,

ciudat, nu mai răspundea la salut, reacţiona agresiv şi imprevizibil, astfel că şi vecinii de la Paris găseau că s-a schimbat Caraman, fireşte, sursa vădită a acestor schimbări era totuşi singura faţă de care nu îşi schimbase comportarea.

Se întâlneau frecvent începând din 1967, la Paris, unde ofiţerul român ceruse să aibă loc operaţia de înmânare a microfilmelor dosarelor N.A.T.O., când funcţionarul francez venea să-şi vadă familia.

Legătura dintre cei doi a luat o turnură serioasă abia în 1964, când Caraman i-a înmânat lui Roussilhe un aparat „Minox”. Este vorba de o capodoperă a tehnicii, de dimensiunile unei brichete, ce se reglează automat şi poate executa şi fotografii de documente, dispunând de un obiectiv cu totul special. Prereglat, fără a mai folosi lanţul ce măsoară distanţa – cca. 30 de cm. – aparatul execută la lumina unei lămpi de birou, fotografii de o claritate ieşită din comun. E drept, costul său este destul de ridicat, dar nu există serviciu secret de pe glob care să nu-l aibă în dotare, în zeci de exemplare.

De atunci, la fiecare 4 sau 5 săptămâni, Roussilhe era exact la orele 19 la ieşirea din staţia de metrou „Quatre-septembre” sau la o altă staţie, dar aparţinând aceleaşi linii, cu o servietă grea în mână, plină până la refuz cu documente strict secrete N.A.T.O.

Caraman îşi făcea apariţia, după ce mai întâi se asigurase că francezul nu avea nicio „coadă” şi în învălmăşeala pasagerilor grăbiţi, îi luă geanta fără măcar să fi schimbat niciun cuvânt. Exact a doua zi, în aceleaşi condiţii, ea îi era remisă înapoi, de astă dată puţin mai grea, datorită bancnotelor sau monedelor de aur ce reprezenta plata spionului. Roussilhe punea la loc documentele şi se pregătea pentru o nouă recoltă.

Documentele sustrase astfel se numărau cu miile şi se refereau la absolut toate problemele ce preocupau N.A.T.O.: reuniuni ale diverselor comisii, informaţii asupra personalului, etc. Fiecare lot furnizat era plătit cu 40–50 mii de franci vechi, din care valoare 80 în aur. La toate

aceste sume se adăugau indemnizaţiile în timpul concediilor când normal nu se mai lucra, precum şi banii necesari cumpărării unui automobil elegant. Roussilhe de jobul lui. După faze de teamă şi nesiguranţă, devenise netemător şi încrezător în steaua sa. Noua îndeletnicire nu-i răpea mai mult de două ore de „muncă" pe săptămână. Cât priveşte banii, primea incomparabil mai mult decât salariul său.

Roussilhe găsi că trebuie să-şi uşureze munca şi trecu la metode mai directe: utilizarea Minox-ului. El fotografia documentele în biroul său, camuflat în spatele unui teanc enorm de cărţi şi dosare. Aparatul îl ascundea apoi într-un loc sigur, într-o cameră ce servea drept depozit şi în care avea acces mai multe persoane. Pentru a fi şi mai sigur, un fix de păr servea drept sigiliu şi marca faptul dacă cineva umblase acolo. Introducerea şi scoaterea microfilmelor nu constituia o problemă, dat fiind faptul că salariaţii nu erau niciodată percheziţionaţi. Şi chiar dacă ar fi fost aşa, un mosorel de dimensiunea unei monezi divizionare se putea ascunde cu uşurinţă.

Despre adevărata identitate a lui Caraman şi mai ales a naturii serviciului său, Roussilhe nu avea să ştie decât foarte târziu. La drept vorbind nici nu-l interesa: primea banii cu regularitate, conform înţelegerii şi cu un efort minim. Nimic nu părea că va tulbura activitatea sa, iar banii se adunau în contul său la bancă, apropiind ziua în care va fi fericitul posesor al mult visatei ferme din Lot.

Lovitura de teatru s-a produs în ultimele luni ale lui 1968, odată cu arestarea în septembrie a ofiţerului turc Imre Nahit. Ajunşi în acest punct vom face o paranteză în derularea întâmplărilor, pentru a prezenta cum s-a ajuns aici şi care erau legăturile între serviciile secrete răsăritene ce activau în Occident.

Un agent sovietic se predă

Berlinul occidental, 9 octombrie 1967. La consulatul Statelor Unite situat pe Clay Alee nr. 170 o voce de femeie telefonează, solicitând urgent să vorbească cu viceconsulul James Martin, şeful antenei C.I.A. La Berlin. Perplexitate:

cum de se ştia acest lucru. Pentru a da mai multă greutate spuselor sale, persoana de la celălalt capăt al firului oferă o serei de amănunte stupefiante: în linii mari, totul despre Martin. După această introducere ce avea rolul să demonstreze seriozitatea şi „greutatea” propunerii, necunoscuta intră în subiect: soţul ei deţine documente ce interesează Occidentul şi doreşte să le ofere spre examinare în chiar acea zi.

După câteva ezitări, Hugh Clement, prim-secretar al viceconsulului Martin, acceptă propunerea necunoscutei şi stabileşte modul de contactare: soţul acesteia va fi acostat în Grădina zoologică din Berlin la intrarea în sera şerpilor şi va fi adus la hotelul Kempinski de o echipă de agenţi ce vor avea şi misiunea de a dejuca o eventuală încercare de urmărire.

În după-amiaza acelei zile 5 oameni trecură la acţiune: doi o luară în direcţia Grădinii zoologice, cu mult timp înaintea orei fixate pentru întâlnire pentru a examina împrejurimile, iar trei în frunte cu Clement închinară la etajul doi de la hotelul Kempinski de pe Kurfürstendamm, camera 217.

Lucrurile au decurs fără niciun incident: în camera de hotel îşi făcu apariţia un bărbat puţin agitat şi transpirat – urcase pe scară – care se prezentă simplu şi scurt: Evgheni Evghenievici Runge, locotenent-colonel în KGB, responsabil de organizarea şi gestiunea unei divizii a sectorului Europa din cadrul Centralei. Venise cu mâinile goale, dar îşi asigură interlocutorii că dispune de informaţii de cel mai înalt interes. Documentele se află într-o geantă lăsată la biroul de bagaje de la Aeroportul Internaţional Tempelhof. Se hotărâse să facă acest pas întrucât îşi dăduse seama că şefii săi, din motive necunoscute deocamdată pentru el, hotărâseră să-l lichideze. Nu avea timp mult la dispoziţie, locuinţa nu mai era în siguranţă şi trebuia să acţioneze neîntârziat. Solicită în schimb să i se asigure existenţa undeva peste ocean lui, soţiei Valentina, care telefonase şi copilului lor în vârstă de 8 ani, Andrei.

Până să fie luată o hotărâre în acest sens, cei trei fugari au fost găzduiţi într-o pensiune discretă, supravegheaţi de C.I.A. Bineînţeles că acţiunea a primit aprobarea şi Runge a intrat pe filiera obişnuită a prelucrării timp de câteva săptămâni mai întâi în R.F. Germania şi apoi în S.U.A. Printre altele, el a furnizat şi datele unui important agent secret ce lucra în cadrul N.A.T.O. La serviciile financiare şi spiona pentru Est.

Evgheni Ruge a făcut mai multe dezvăluiri anchetatorilor să-i – nu numai celor americani, dar şi celor din serviciile franceze de contraspionaj chemaţi de la Paris în acest scop – cu privire la agenţii folosiţi de el.

Pentru anihilarea ofiţerilor recrutori care manipulau în Franţa reţeaua de spionaj ce acţiona în folosul KGB-ului, americanii – în urma declaraţiilor lui Runge – i-au sfătuit pe ofiţerii francezi să investigheze în zona ambasadei României la Paris.

Direcţia de supraveghere a Teritoriului (D.S.T.) şi Serviciul Francez de Contrainformaţii care funcţionează pe teritoriul Franţei au început o vastă operaţie de reexaminare a tuturor dosarelor emigranţilor din România şi de supraveghere a diplomaţilor români.

La jumătate lui iulie 1969, un bărbat însoţit de o femeie şi de un copil se prezintă la ambasada Angliei. Ca şi Runge, venea să ceară azil politic şi era ofiţer al unui serviciu de spionaj dintr-o ţară răsăriteană.

„Mă numesc Dan Iacobescu, spuse el. Oficial, îndeplinesc funcţia de secretar trei al Misiunii române la UNESCO. Dar asta este acoperirea. În realitate, sunt ofiţer de informaţii cu gradul de căpitan în Securitatea română. În misiune de mai mulţi am în Franţa, urma să fiu rechemat la Bucureşti sub pretextul plecării în concediu. Nu mai pot rămâne aici. Mă tem pentru viaţa mea. Sunt la dispoziţia dumneavoastră”.

Controlul rapid efectuat de englezi dovedi că transfugul nu minţise, cel puţin în ceea ce privea identitatea lui şi postul la UNESCO. Şi, deoarece era convenabil să i se acorde azilul cerut, înainte de a se

cunoaşte mai multe cu privire la motivele dezertării lui, se hotărî să fie dus în Marea Britanie.

Familia Iacobescu trecu astfel Canalul Mânecii într-un charter cu turişti, escortată de doi agenţi ai serviciului englez de contraspionaj în străinătate.

Şase zile mai târziu, la 20 iulie, Direcţia Supravegherii Teritoriale primea la Cartierul ei general din Paris un mesaj din partea autorităţilor britanice, care o informau că un diplomat român în post la Paris ceruse azil politic Angliei şi că fusese adăpostit în Scoţia. După cum se dădea de înţeles, transfugul accepta să fie interogat de francezi, astfel că era la dispoziţia lor.

Ocazia era minunată şi nu trebuia scăpată. Comisarului André Guérin, care se ocupa de ancheta determinată de mărturisirile lui Rungen, i se păru că această cerere de azil political spionului român se încadrează perfect în cercetările pe care este însărcinat să le facă. Trei comisarii plecară în Scoţia să-l vadă pe Iacobescu. Aceştia îi aştepta într-unul din micile castele din zonă cu Highlands. Mărturisirile lui au furnizat, de la bun început, date extrem de bogate. El a recunoscut că a practicat o activitate ilegală pe teritoriul francez, vreme de vreo 10 ani, a vorbit de existenţa unei reţele active şi bine structurate, cuprinzând mulţi spioni, afirmând că el era braţul drept al şefului reţelei şi manifestându-şi dorinţa de a le spune anchetatorilor să-i cine sunt ofiţerii recrutori şi agenţii manevraţi, obiectivele, ţelurile atinse, incidenţele politice şi legăturile cu KGB-ul, deoarece el, a arătat el, „lucrăm pentru U.R.S.S”.

Când audierea unui transfug începe într-un ritm atât de susţinut, cel în cauză nu intenţionează să ascundă nimic. Căpitanul Dan Iacobescu explică interlocutorilor să-i motivele fricii care pusese stăpânire pe el. Totul începuse cu zece luni în urmă, în septembrie 1968, când Siguranţa Belgiană arestase la Bruxelles pe unul din agenţii manipulaţi de reţea, turcul Imre Nahit, infiltrat în N.A.T.O. Îngrijorarea echipei de ofiţeri recrutori români crescuse simţitor după o lună, când în R.F. Germania mai multe

persoane bănuite de spionaj – printre care un fost contraamiral în N.A.T.O. Şi un general – mureau în mod misterios iar anchetele concluzionau că este vorba, fie de sinucideri pricinuite de depresiuni nervoase, fie de morţi accidentale.

Iacobescu le preciză trimişilor speciali ai D.S.T. Că reţeaua română lucra în colaborare cu agenţii germani care muriseră toţi, denunţaţi în Occident de un ofiţer superior sovietic, coordonator al informaţiilor primite de la ei.

Şeful reţelei sale crezuse că el, adjunctul său, e vinovat de starea de spirit proastă a oamenilor să-i, demoralizaţi de căderea confraţilor vest-germani, şi-l prevenise că va cere rechemarea lui la Bucureşti.

Întocmai ca şi Runge în faţa agenţilor C.I.A., căpitanul Dan Iacobescu din Securitate, făcu dezvăluiri amănunţite comisarilor de la D.S.T., veniţi special în Scoţia ca să-l interogheze. Aşa cum făgăduise, el spuse totul, inclusiv numele şi funcţiile foştilor să-i colegi: Mihai Simula, născut la Huedin, secretar II la UNESCO, Mihail Georgescu, născut la Bucureşti, secretar II la ambasadă, George Ionescu, născut la Cornetu – Prahova, secretar II se ambasadă, Eugen Vişan, născut la Bucureşti, secretarii la ambasadă, Pavel Cizmaru născut la Petroşani, secretar I la ambasadă, Constantin Minea, născut la Curtea de Argeş, secretar II la ambasadă, Ion Păduraru născut la Casimcea, secretarii la UNESCO, Marin Negrea născut la Voilà, secretar II la ambasadă, Mihai Ilie născut la Bucureşti, prim-consilier la ambasadă şi în sfârşit, Mihail Caraman, şeful reţelei. Toţi erau tineri, cca. 30 de ani. Era un comando de şoc, ai cărui membri făcuseră cu toţii studii diplomatice înainte de a fi trimişi în Franţa, dar şi studii de ofiţeri de informaţii.

Identitatea şi misiunea reală a acestor spioni legali, raporturile lor cu fiecare dintre agenţii manevraţi de ei, dovezile cu privire la activitatea lor, toate acestea au fost comunicate de D.S.T. Judecătorului de instrucţie Michel Leloir. Toţi însă se bucurau de imunitate diplomatică, astfel

că nu mai rămânea altceva de făcut decât să fie declaraţi indezirabili pe teritoriul francez şi expulzaţi.

Afacerea spionilor români se singulariza prin dimensiuni. Niciodată până atunci contraspionajul francez nu avusese de-a face cu un contingent atât de numeros de ofiţeri recrutori străini, invulnerabili din pricina convenţiilor internaţionale, demascaţi în bloc, într-o singură reţea. Afacerea, după cum am arătat, căpăta proporţii insolite, şi impunea cel puţin un protest formal.

Mihai Caraman împlinise 30 de ani când se instală la Paris, în decembrie 1958, însoţit de soţia sa Maria. În cei peste 10 ani de serviciu în Franţa, el va ocupa pe rând trei locuinţe: pe rue de l'Exposition 7, o casă în vecinătatea ambasadei, apoi în rue Brémontier 17 şi, în sfârşit, în bulevardul Malesherbes 161. În umbra lui Constantin Nicuţă, ambasadorul Republicii Populare Române, Caraman va fi, în 1958, secretar I, însărcinat cu probleme economice. Sub oblăduirea aparentă a lui Victor Dimitriu şi apoi a lui Constantin Flitan, succesorii lui Nicuţă, el va deveni prim-consilier. Aceasta era faţada. La adăpostul onorabilităţii ei, Caraman va crea şi exploata cea mai activă reţea de spionaj care a funcţionat vreodată în Franţa.

Nimeni nu i-a dat vreo atenţie diplomatului român când a debarcat pe aeroportul Le Bourget Serviciile de securitate franceze aveau alte griji. Ţara trece printr-o criză gravă, sfâşiată fiind de războiul din Algeria care dura de patru ani.

Generalul De Gaulle luase puterea la 3 iunie 1958, investit de Adunarea Naţională cu 239 de voturi contra 224.

Arestarea spionului indicat de Runge a avut loc la 12 septembrie 1968, la orele 18, la Bruxelles la sediul Organizaţiei Pactului Nord Atlantic. Patru agenţi ai serviciului de securitate au deschis cu un şperaclu uşa biroului unde lucra Imre Nahit, ofiţer de naţionalitate turcă, ce ocupa un grad înalt în ierarhia administrativă a N.A.T.O. Şi anume şef al controalelor financiare. Avea

gradul A 7, fiind retribuit cu un salariu net de peste 10.000 lire sterline pe an.

Spre nenorocul său, agenţii l-au surprins în flagrant delict, având în mână clasicul Minox, iar pe biroul său de lucru documente ultrasecrete. Nu a avut ce să mai obiecteze. Încadrat de agenţi, a fost imediat predat celor împuterniciţi ai Siguranţei belgiene ce aşteptau afară într-o limuzină încăpătoare. Totul a decurs fără nici cel mai mic incident Spionul turc a recunoscut totul, motivându-şi trădarea prin nevoia de bani, în ciuda unui salariu neobişnuit de mare. În ultima perioadă se dovedise extrem de nervos şi începuse să bea.

Nahit fusese pus sub urmărire încă de la jumătatea lunii iulie 1968, după ce Runge divulgase americanilor identitatea sa. Agenţii N.A.T.O. A instalat imediat camere de filmat şi microfoane în biroul său şi acasă, surprinzându-l fără echivoc pe Nahit în timp ce fotocopia fără să-şi dea seama, documentele Pactului.

Filmele erau developate seara, acasă, în baia transformată în atelier fotografic. Microfilmele erau apoi disimulate în mici tuburi etanşe şi de două ori pe lună le depunea în anumite locuri, începând cu crăpături în ziduri, copaci, sub bănci în parcuri sau în bazinele de apă din W.C.-urile cafenelelor. În total peste 1500 microfilme!

Predat ţării sale, de fapt al cărui reprezentant şi era, Nahit a fost judecat de un tribunal militar de la Ankara, care l-a condamnat la 20 de ani închisoare.

Urmărindu-l pe Nahit, agenţii de securitate ai N.A.T.O. Au descoperit pe cel ce ridica materialul depus de acesta: Mihail Tincu, secretar II la Ambasada română. Nu se ştia atunci, întrucât Nahit refuzase să-şi denunţe partenerul, că lucra de fapt pentru Caraman. Din acel moment funcţionarii Ambasadei au fost puşi sub o urmărire discretă.

Să revenim la Roussilhe. Pe la începutul lui decembrie 1968, cu prilejul unei întâlniri într-o cafenea elegantă situată pe avenue Opera, Caraman i-a explicat francezului că este obligat să se întoarcă grabnic acasă şi

că-i va face cunoştinţă cu succesorul său. Roussilhe s-a arătat surprins şi stânjenit, dar nu avea de ales, trebuia să continue jocul. A fost de acord şi la un semn al lui Caraman, cineva s-a ridicat de la o masă apropiată. Domnul Jean. S-au făcut prezentările de rigoare şi domnul Jean, alias Tomescu, secretar II la UNESCO, l-a înlocuit pe predecesorul său. Dar Roussilhe se legase de Caraman pe care-l considera tipul perfect al gentleman-ului. Jean era rece, năzuros şi ştia să ceară cât mai mult. Şi i-a furnizat în mai puţin de 6 luni, 30 microfilme pentru care a primit aproximativ 2 milioane franci vechi.

Tomescu nu era un novice în materie, dimpotrivă. Cu un an înainte de a-l înlocui pe Caraman la manipularea lui Roussilhe procedase la fel, succedându-i lui Dorobanţu la manipularea lui Rocheron.

Originar din regiunea Bordeaux, înalt, bine clădit, cu frunte ce se pierdea într-un început de calviţie, Pierre Rocheron şi-a început cariera în administraţie ca inspector de poliţie în 1954 la informaţiile generale din Tunisia. Avea pe atunci 23 de ani. În 1960 a fost admis prin concurs la E.N.A.; După terminarea şcolii şi-a ales cariera externelor şi în august 1963 a fost repartizat la Ambasada Franţei la Washington, mai întâi ca ataşat şi apoi ca secretar de ambasadă, era un bărbat inteligent, pasionat de munca de informaţii – denumire pudică şi profesională în acelaşi timp a spionajului – fapt care l-a determinat să-şi aleagă ca temă a proiectului de absolvire la E.N.A., acest subiect. În ciuda tuturor acestor calităţi evidente, nu dispunea de un caracter ferm şi nu avea, ceea ce se cheamă, noroc la bani.

Fiind la post la Washington, pe când frecventa clubul corpului diplomatic, a cunoscut pe Dorobanţu, secretar II la Ambasada română. De vârste apropiate, s-au simpatizat şi împrietenit. Dorobanţu era, bineînţeles agent al Securităţii.

Timp de doi ani prietenia lor s-a rezumat la lucruri absolut fireşti şi colegiale. Într-un bar din Washington, pe care-l frecventa uneori, Pierre Rocheron a cunoscut-o pe Eva, o superbă femeie de culoare, ce trăia singură cu cei

patru copii… Voia să se căsătorească cu ea dar până în ziua mult aşteptată întreţinea cu ea o legătură pe cât posibil de discretă.

Dificultăţile şi neplăcerile au început în 1965. Eva a rămas gravidă. Rocheron, care nu dispunea de mijloacele financiare care să-i permită un eventual voiaj în Mexic pentru un chiuretaj, s-a destăinuit bunului său prieten Dorobanţu care i-a împrumutat 3.000 de dolari. Şi aşa au început împrumuturile, bineînţeles contra unor chitanţe, căci Rocheron era tare strâmtorat.

Într-o zi, Dorobanţu i-a vorbit, la început pe ocolite, apoi direct, despre posibilitatea unei cooperări. Îi solicita mici servicii, documente la care naţionalitatea sa… Blocul Răsăritean etc, etc. Nu-i permitea accesul. În schimb Eva era tot mai pasionată. Schimbul documentelor era realizat prin camuflarea acestora în reviste iar banii în plicuri, operaţie ce se făcea cu prilejul dejunurilor pe care le luau împreună. Astfel „cooperarea” a durat aproape 2 ani, practic până în august 1967 când Pierre Rocheron a revenit în Franţa.

La Paris, Rocheron a primit un post la Banca Mondială şi aproape îl uitase pe prietenul său Dorobanţu. Într-o zi a primit un telefon la birou. Necunoscutul s-a prezentat a fi drept un prieten al lui Dorobanţu. Dorea un rendez-vous. Rocheron a refuzat, dându-şi seama de jocul ce-l aştepta. Necunoscutul nu s-a dat bătut şi a insistat să se întâlnească, şi astfel în cele din urmă au făcut cunoştinţă. Până în vara lui 1969, o dată pe lună, Rocheron îi va transmite lui Tomescu documentele secrete.

Pretextând că România a început demersuri oficioase în vederea admiterii sale în cadrul Băncii Mondiale, Tomescu îi solicită lui Rocheron un studiu detaliat privind avantajele şi inconvenientele acestei posibile participări, studiu pe care dorea să-l prezinte în ţară. Dar cererile sunt curând extinse şi privitor la relaţiile economice cu ţările din Est în vara anului 1968, agenţii est-europeni ce acţionau în Europa erau neliniştiţi. Ceva se întâmpla. Căderile se succedau într-un ritm neobişnuit De fapt se

petreceau lucruri care te ameţeau la gândul că ar fi putut avea vreo legătură între ele. Şi totuşi…

Dintr-o bază N.A.T.O. Aflată în apropiere de Neuburg (R.F.G.) a dispărut o rachetă Sidewinder. „Hoţii" o expediase în afara graniţelor – avea să se constate – din Hamburg, ca pe un simplu colet prin poştă.

La 8 octombrie 1968, pe la amiază, secretarul generalului Wendiand, numărul doi al serviciilor de contraspionaj vest-germane, a intrat în biroul şefului său. Cu capul sprijinit de tăblia biroului, generalul părea că aţipise, doborât de oboseală. Dar nu dormea: era mort Decesul, conform versiunii oficiale, se datora unei „depresiuni nervoase". „Analiza toxicologică a conţinutului stomacal a pus în evidenţă faptul că generalul absorbise conţinutul câtorva tuburi cu barbiturice…", se menţiona în raportul medico-legal. Dar, o mână de oameni ştia prea bine care era adevărata cauză a morţii ofiţerului superior.

La nici câteva ore mai târziu, o altă ştire ce avea să provoace senzaţie s-a răspândit ca fulgerul. Contraamiralul Luedke se sinucidea şi el, în acelaşi mod. Luedke fusese şef adjunct al serviciilor logistice ale S.H.A.P.E. (Cartierul general N.A.T.O. De la Bruxelles). Prin funcţia sa, avea acces la documentele cele mai secrete, denumite codificat „COSMIC" (ce cuprindea în special, printre altele, modalitatea eventuală de efectuare, în cazul unui conflict mondial, a unei mobilizări a ţărilor membre N.A.T.O.

Şi iarăşi… aparatul de fotografiat! La Bruxelles, Luedke trecea drept un om căruia îi plăcea să trăiască bine şi nu lăsa să-i scape nicio plăcere care se putea oferi unui bărbat de vârsta şi talia sa. Printre altele era pasionat de fotografie. Filmele găsite în locuinţa sa conţineau reproducerea unor documente ultraconfidenţiale ale N.A.T.O. Printre ele figurau domnişoare foarte puţin… îmbrăcate!

Sarabanda sinuciderilor suspecte, o adevărată molimă, a continuat. Era rândul lui Hans Schenk, funcţionar la Ministerul Economiei din Bonn. Acest bărbat perfect-sănătos până atunci, în decurs de mai puţin de 24

ore, cade pradă unei depresiuni psihice ce-l va determina să-şi pună capăt zilelor, spânzurându-se în apartamentul său. Depresiune nervoasă… se va auzi pronunţându-se diagnosticul devenit, se pare, la modă.

Edeltraut Grappentin era funcţionară la serviciul de presă al Guvernului. La începutul lunii noiembrie 1968 a fost atinsă de o… depresiune nervoasă! Şi, ca urmare, a absorbit o doză mortală de barbiturice.

În aceeaşi perioadă colonelul Johannes Grimm a ales, la rândul său, pentru a se sinucide, un mijloc mai bărbătesc: un foc de revolver în tâmpla dreaptă. Şi el a fost victima diagnosticului la modă: depresiune nervoasă…!

Dar această „epidemie", mai mult decât ciudată, nu a scutit să-l contamineze nici pe Gerhard Boehm, un modest funcţionar la Ministerul Apărării. După ce scrie câteva rânduri de rămas bun soţiei sale, el se aruncă în Rin; nu ştia să înoate. Corpul lui va fi regăsit abia după 10 zile.

A venit apoi rândul unui funcţionar la Ministerul Agriculturii, Arnold Willerding; al unui portar la acelaşi minister, Bernard Dudek; al lui Ruedinger Herold, funcţionar al Ambasadei R.F. Germania la Haga.

Cu un umor negru, ziarele vremii se întrebau dacă nu cumva era cazul să se întreprindă o anchetă în privinţa motivelor acestor sinucideri în serie, aparent datorate aceloraşi cauze: depresiune nervoasă, urmare a unui climat neprielnic şi a unei activităţi profesionale excesiv de… epuizante!

În ianuarie 1969, comandantul Schiller a luat, într-o seară, la culcare, atât de multe somnifere, încât nu s-a mai sculat niciodată. Acest ofiţer de aviaţie în vârstă de numai 35 de ani avusese acces şi manipulase dosare strict secrete… în februarie, acelaşi ani, un caz de sinucidere prin spânzurare: Eric Wollf, ofiţer de telecomunicaţii în cadrul forţelor aeronavale.

În iulie a fost arestat un industriaş extrem de bogat, miliardar din regiunea Ruhr-ului, pe nume Hans Heinz Post, în vârstă de 46 de ani. Lucra pentru serviciile secrete est-europene.

Dar epidemia de sinucideri misterioase, a fost urmată sau s-a produs aproape concomitent cu una din dispariţii tot aşa de misterioase. Astfel, pe la începutul lunii martie 1968, peste 20 de persoane au dispărut în cursul nopţii, Frankfurtul. Hamburg-ul, Karlsruhe şi Bonn-ul fiind oraşele în care locuiau şi aveau serviciu. Agenţii secreţi din Est s-au reîntors acasă. Semnalul transmis prin radio a fost cât se poate de anodin: „Congresul se distrează”.

Toate aceste întâmplări aparent inexplicabile se datorează faptului că agenţii germani care muriseră fuseseră denunţaţi în Occident de un ofiţer superior sovietic, coordonator al informaţiilor primite de la ei.

Pe la jumătatea lunii iulie 1969, un bărbat însoţit de o femeie şi un copil, se prezentară la Ambasada americană de la Paris. Solicitau azil politic; era căpitanul Dan Iacobescu ce funcţiona ca secretar III al Misiunii române la UNESCO. Transportat în Anglia a fost supus unei anchete severe. Printre altele, a mărturisit că lucra în cadrul unei reţele române conduse de Mihai Caraman şi care colabora cu agenţi est-germani. De mai multe luni, Iacobescu se simţea supravegheat de colegii săi. Şeful reţelei din care făcea parte, crezuse că el, adjunctul său, e vinovat de starea de spirit proastă a oamenilor să-i, demoralizaţi de căderea confraţilor vest-germani şi-l prevenise că va cere rechemarea lui la Bucureşti, lucru care s-a şi întâmplat, pretextându-i-se că i s-a acordat concediul legal.

Arestările au început în iulie 1969, primul căzut fiind Francis Roussilhe. 14 persoane au fost anchetate, dintre care 9 erau francezi, funcţionari la Externe, Economie, Finanţe, Armată, Poliţie şi N.A.T.O., un funcţionar internaţional O.C.D.E., un scriitor şi 4 refugiaţi români, unul având o falsă identitate franceză. O femeie s-a sinucis.

Operaţiunile declanşate au fost urmate imediat de 16 rechemări ale diplomaţilor români în ţară, de la Ambasada din Paris şi U.N.E.S.C.O. Şapte inculpări au fost pronunţate, dintre care şase de către Curtea de Siguranţă

a Statului şi una pentru corupţie a unui funcţionar. Trei condamnări: 8 ani de închisoare pentru Van de Wiele, la 19 noiembrie 1970; 20 de ani pentru Roussilke la 20 ianuarie 1971 şi 3 ani închisoare cu suspendare pentru Rocheron, la 4 iunie 1971. La începutul verii lui 1969 Mihai Caraman se va întoarce la Bucureşti.

Epilog: Profesionist de înaltă clasă, cu vechi state de serviciu, cum se obişnuieşte să se spună, Mihai Caraman nu este un necunoscut pentru cei ce studiază istoria serviciilor secrete. Rival al generalului Pacepa, după unele sure Mihai Caraman a fost marginalizat o lungă perioadă de timp, în ciuda faptului că s-a dovedit a fi un ofiţer destoinic de informaţii, după părerea unor autori. Până la sfârşitul lunii decembrie 1989, a fost adjunctul şefului Secţiei „F" care se ocupa de contrainformaţii externe.

După înlăturarea lui Ceauşescu şi reorganizarea fostei Securităţi, Mihai revine în actualitate pentru o scurtă perioadă de timp, deşi era trecut de vârsta pensionării. A fost numit în fruntea Serviciului de Informaţii Externe pentru scurt interval, fiind înlocuit cu generalul Ioan Talpeş, fost consilier prezidenţial.

În privinţa valorii informaţiilor furnizate de reţeaua Caraman există şi păsări contrare. De pildă generalul Dumitru I. Dumitru, într-un articol publicat în Spionaj – contraspionaj, afirmă că valoarea informativă a materialelor respective era depăşită, deoarece Caraman, aşa cum se ştie din presa franceză a timpului, fuseseră date în păstrare la arhivă, *adică nu mai erau de actualitate.*

În acest spirit se formulau şi aprecierile scrise care, menţionând de regulă numai valoarea documentară a lor, au început să supere şi au contribuit la înăsprirea în continuare a relaţiilor dintre cele două organe. Ca o reacţie a nemulţumirii D.I.E., un colectiv numeros format din grade mari de la departamentul respectiv din Ministerul de Interne şi de la Secţia pentru probleme militare şi justiţie de la C.C. al P.C.R., a descins la Marele Stat Major să verifice şi să se convingă de realitate şi

seriozitatea aprecierilor făcute asupra materialelor primite. Era urmarea consecinţei incompetenţei în plan militar a celor care obţineau şi mânuiau aceste materiale la Ministerul de Interne şi care le atribuiau valori deosebite. Acel colectiv de control a cerut detalii, a investigat mulţi specialişti din Marele Stat Major şi din Ministerul Apărării Naţionale, a comparat cu materiale informative furnizate de sursele proprii ale Marelui Stat Major, transformând controlul respectiv de documentare într-o veritabili anchetă. Se pune chiar problema dacă nu cumva cineva are interesul şi compromită prestigiul organismului omniprezent condus de generalul Doicaru şi de umbra sa, generalul Pacepa. Dar lucrurile s-au lămurit repede. Aprecierile erau supărător de fundamentate, temeinic şi corect prezentate şi colectivul de control s-a retras ruşinat N-a căzut niciun cap. Încă o dată Securitatea a fost înfrântă pe propriul ei teren.

GENERALUL GHEORGHE MIREA

Element extrem de destoinic, s-a făcut repede remarcat şi a avansat în grad, ajungând general maior. La sfârşitul anilor ’50, un om de afaceri britanic pe nume Henry Jacober, care avusese în trecut legături comerciale cu România şi fusese recrutat de D.I.E. Ca agent, a solicitat urgent o întrevedere. Jacober i-a mărturisit lui Gheorghe Mirea, care se ocupa de el, că a informat serviciul de spionaj extern israelian referitor la contactul său cu spionajul român şi că urma să i se încredinţeze o misiune într-o operaţiune specială foarte secretă. Mesajul său consta în faptul că serviciul israelian era gata să plătească guvernului român o anumită sumă de bani, confidenţială, pentru fiecare evreu lăsat să emigreze, totul fiind bazat pe o înţelegere nescrisă, amiabilă între Jacober şi Gheorghe Mirea.

La început Bucureştiul a respins, considerându-l drept o provocare, dar Jacober a insistat. Câteva luni mai târziu, el a propus construirea unei ferme de pui, automatizată, în România, pe gratis, cu condiţia ca 500 de familii de evrei să capete permisiunea să emigreze.

Conducătorul român de atunci, Gheorghe Gheorghiu-Dej a aprobat în cele din urmă propunerea ca experiment unic. Înainte de sfârşitul anului o fermă de pui modernă a fost instalată cu discreţie la Periş, pe proprietatea deţinută de Ministerul de Interne. Când Gheorghiu-Dej a făcut o vizită după câteva zile, i-a plăcut foarte mult şi a aprobat imediat 500 de cereri de vize de ieşire pentru evrei, dând ordin să se mai construiască încă cinci ferme de pui.

Până la sfârşitul anului 1964, Ministerul de Interne devenise cel mai mare producător de carne de pasăre din România. Posedau femeile pui, ferme de curcani şi ferme de porci, producând zeci de mii de animale pe an, câteva ferme de vite şi alte ferme de animale, numărând aproximativ 100.000 de oi – toate fiind prevăzute cu abatoare automatizate, dotate cu congelatoare şi instalaţii de ambalare igienică a cărnii.

Pentru transportul cărnii ambalate dispunea, de asemenea, de un parc de autocamioane TIR frigorifice, marca Mercedes.

Pe la începutul anului 1965, o fabrică de fulgi de porumb construită de Kellog s-a adăugat sectorului alimentar al ministerului.

Toate aceste ferme şi uzine de produse alimentare au fost plătite de către Henry Jacober, în schimbul vizelor de ieşire pentru evreii români. Ele au fost construite în aceeaşi zonă a Perişului şi deservite de deţinuţi politici, o sursă de la care ministerul de interne îşi putea lua veterinarii şi inginerii necesari.

„Dacă nu poţi găsi în închisoare oamenii de care ai nevoie, atunci arestează-i pe cei de care ai nevoie şi apoi foloseşte-i” era răspunsul obişnuit dat de Gheorghiu-Dej, atunci când ministrul de interne, Alexandru Drăghici, se plângea că fermele reclamă mai multă forţă de muncă decât poate el să asigure. Adjunctului său, Alexandru Dănescu i s-a dat exclusiv sarcina de a se ocupa de ferme, a căror producţie era destinată numai exportului în Occident. Henry Jacober a ajutat acest export atât direct cât şi indirect. Începând din anii ’60, numărul anual de

vize pentru emigrare date evreilor români depindea în întregime de ouăle, puii, curcanii, porcinele şi fulgii de porumb ce se exportau în Occident an de an, D.I.E. S-a implicat tot mai mult în emigrarea evreilor. Trebuia nu numai să menţină „înţelegerea amiabilă Jacober-Mirea" dar să şi obţină cele mai bune rase de animale şi să le transporte în România cu avioane închiriate, plătite tot de Jacober. Valiza diplomatică transporta mai multă spermă de taur obţinută cu ajutorul şi banii lui Jacober, decât informaţii secrete.

Totuşi, de departe cea mai spectaculoasă tranzacţie cu vite condusă de către de a avut loc între anii 1958 şi 1965 prin care se scoteau prin contrabandă din Danemarca, cu ajutorul lui Jacober, porci danezi Landrace, vii, necastraţi. Porcul Landrace alb, cu urechile pleoştite, ce putea fi întâlnit în Europa Centrală şi de est, fusese transformat în Danemarca, într-un porc superior prin încrucişare selecţionată. Porcii Landrace erau comercializaţi în Anglia, la Wiltshire. Din aceştia se făcea şuncă, aceasta fiind dată comerţului exterior danez. Danemarca şi-a menţinut monopolul şi preţurile extrem de mari interzicând cu stricteţe exportul de porci Landrace pentru creştere. Totuşi, timp de şapte ani, de a adus prin contrabandă mii de purcei din Danemarca. Aceştia erau anesteziaţi şi transportaţi la început în automobile diplomatice, apoi în valize diplomatice speciale, iar în cele din urmă în camionete TIR mari protejate de sigilii diplomatice. Până la începutul anului 1965, România producea 50.000 de porci Landrace pe an, toţi exportaţi în Occident în chip de şuncă şi slănină cu ajutorul lui Jacober.

Înţelegerea confidenţială Jacober-Mirea a fost ţinută în cel mai mare secret. Primul ministru, Ion Gheorghe Maurer, care era de asemenea cel mai bun prieten al lui Gheorghiu-Dej, nu ştia absolut nimic despre această afacere. Ceauşescu însuşi a aflat de afacere abia în 1965, când a venit la putere după moartea lui Gheorghiu-Dej. El a denunţat-o ca fiind „scandaloasă", a desfiinţat-o, a transferat fermele de animale în cadrul Ministerului

Agriculturii, l-a concediat pe Mirea din DIE şi a redus drastic emigrarea evreilor.

Doi ani mai târziu, lui Ceauşescu i-au venit alte gânduri şi a întrebat dacă Jacober mai trăieşte. La puţin timp, generalul Mirea a fost reînrolat în DIE, promovat în grad (general) şi funcţie, dându-se ordin în secret să ia din nou legătura cu Jacober. De această dată, totuşi schimbul nu mai consta în ferme de animale, ci din valută forte, dolari. Acum operaţiunea a devenit mai secretă ca oricând.

După ce Jacober a murit de cancer, directorul adjunct al agenţiei de informaţii israeliene pentru imigrare, personaj născut în România şi având paşaport diplomatic israelian pe numele de Ytzhak Yesahanu, a devenit noul partener în înţelegerea confidenţială. În 1972, după ce a pus mâna pe serviciul de spionaj, supraveghindu-l îndeaproape, Ceauşescu a hotărât să înlăture numele DIE din noua înţelegere confidenţială Yesahanu-Mirea. O poveste menită să dezinformeze a fost împrăştiată cum că Mirea fusese scos din DIE.

Noua şi nescrisa înţelegere confidenţială Yesahanu-Mirea prevedea ca României să-i fie plătită o anumită sumă de bani gheaţa pentru fiecare individ în funcţie de vârstă, nivel de instruire, profesie, slujbă şi statut familial, pentru fiecare evreu căruia i se va permite să emigreze. În iulie 1978 de plată a fost între 2000 şi 50.000 de dolari de persoană. În câteva cazuri individuale i s-a cerut lui Yesahanu să plătească până la 250.000 de dolari. Întâlnirile dintre Mirea şi Yesahanu aveau loc lunar la ambasadele României din Germania de Vest, Austria sau Elveţia, unde Mirea aducea listele cu numele evreilor cărora li se dăduse aprobarea să emigreze, iar Yesahanu oferea valize cu dolari. În 1974, una dintre aceste valize s-a pierdut la aeroportul din Zürich, unde a fost găsiţi până la urmă, după două zile. Era încă intactă, conţinând peste 1 milion de dolari. În decursul anilor, înţelegerea Yesahanu-Mirea a adus Bucureştiului un venit net de milioane de dolari, precum şi nenumărate credite avantajoase pe termen lung către diferite bănci

occidentale, cu dobânda plătită de Yesahanu.

Încurajat de rezultate, Ceauşescu a ordonat ca DIE să iniţieze o operaţiune similară pentru vânzarea etnicilor germani. Acesta i s-a părut potenţial chiar mai avantajoasă, România având aproximativ un milion de etnici germani în interiorul graniţelor sale. Vânzarea cetăţenilor români de etnie germană a fost aranjată în cadrul aceloraşi parametri, totul bazându-se pe o înţelegere personală între acelaşi Mirea şi „Eduard", care se înfăţişa ca agent de spionaj infiltrat şi reprezentant personal a lui Hans Dietrich Genscher, ministrul de interne vest-german, care a fost implicat direct în facilitarea operaţiunii de emigrare a germanilor din Europa de Est. Eduard a jucat în continuare acest rol secret chiar după 1977 când a spus că fusese ales în Bundestag. Valize pline cu dolari erau aduse lunar la Bucureşti cu liniile aeriene române TAROM, iar credite speciale cu o parte din dobândă plătită de Eduard, erau acordate pentru a menţine emigrarea.

La sfârşitul lui 1977, Ceauşescu s-a hotărât să mai stoarcă un profit din comerţul său cu fiinţe omeneşti: i-a dat ordin lui Yesahanu să-i furnizeze arme occidentale în schimbul unei creşteri a emigraţiei evreilor. Un tanc american sau britanic era prima sa prioritate.

După 1980 generalul Gheorghe Mirea a primit funcţia de director general adjunct la un institut, funcţie care-i servea drept paravan pentru a-şi duce mai departe activitatea sa ocultă. Cazul Pacepa avea să-i influenţeze hotărâtor cariera, fiind transferat la o şcoală de ofiţeri de lângă Bucureşti.

GENERALUL IULIAN VLAD

Este ultimul dintre promotorii învăţământului modern de poliţie, informaţii şi contrainformaţii din România. Şi-a început cariera în 1951 ca instructor cu probleme de învăţământ în cadrul Ministerului de Interne, parcurgând, ierarhic toate treptele de comandă pe această linie. În aceste funcţii face demersurile necesare şi obţine, cu sprijinul ministrului învăţământului, acad. Ilie

Murgulescu introducerea învăţământului superior juridic în Şcoala Militară de ofiţeri activi M.I. De la Băneasa (Bucureşti) a cărei comandă o preia în 1974. În 1977 având gradul de general-locotenent este numit secretar de stat la M.I. Calitate în care se ocupă de organizarea şi apoi dezvoltarea unităţilor de luptă antiteroriste (USLA) după modelul celor mai perfecţionate unităţi de profil din Occident. În acest scop, împreună cu un grup de ofiţeri, face o vizită de studiu şi schimb de experienţă în R.F.G. În 1984, avansat la gradul de general colonel, este numit adjunct al ministrului de interne, iar la 3 octombrie 1987, ministru secretar de stat şi şef al DSS. În timpul evenimentelor din decembrie 1989, din ordinul generalului Vlad, întregul efectiv al aparatului de securitate se alătură maselor revoltate împotriva dictaturii familiei Ceauşescu. La 31 decembrie 1989 generalul Vlad este arestat şi întemniţat la Jilava iar un an şi jumătate mai târziu, condamnat.

Personalitate controversată, generalul Vlad Iulian trebuie să răspundă la întrebările: a servit sincer comunismul şi personal, lui Ceauşescu? Este implicat în masacrul din 22 decembrie? Timpul va răspunde.

La sfârşitul anului 1993, Vlad Iulian, grav bolnav, a fost pus în libertate, după ispăşirea unei părţi din pedeapsa acordată, după unele opinii pe nedrept.

COLONELUL GHEORGHE ARDELEANU

Pe numele adevărat Moise Bula, s-a născut la 26 martie 1938. A lucrat ca locţiitor al Direcţiei a 3-a Contraspionaj, apoi a fost mutat la U.M. 0544, unitatea „U” care se ocupa cu lansări şi infiltrări de agenţi în străinătate, sub diferite pretexte.

Colonelul Ardeleanu a însoţit un important transport de lingouri de aur în Elveţia, efectuat cu cinci avioane AN-24, într-o singură zi, în 1986. În acelaşi an, după ce reţeaua de spionaj română din Germania a picat, Gh. Ardeleanu a fost transferat la USLA, unde a devenit comandant. A fost cunoscut ca un om dur care ameninţa cu „tăiatul gâtului”. Când intra în birou îşi arunca pantofii şi-i

punea pe subalterni să-i lustruiască. Se manifesta cu o slugărnicie fără margini cu superiorii, dar mai ales cu perechea prezidenţială pe care a însoţit-o în Iran, în decembrie 1989. S-a spus că cunoştea multe din secretele conturilor lui Ceauşescu. La întoarcere a luat parte la reprimarea demonstranţilor din Piaţa Universităţii, fiind comandantul dispozitivului de reprimare a manifestaţiei din 21 decembrie. Ajungând în Bucureşti, la Comitetul Central, striga ca un apucat: „Daţi-mi Gela", „Daţi-mi Gela". Gela este denumirea unei petarde cu care Gheorghe Ardeleanu a aruncat în demonstranţii de la Intercontinental. Se afla în conflict cu colonelul Trosca, care atunci când a fost trimis cu ABI-urile să apere M.Ap.N., s-a exprimat cam aşa: „Dacă nu mă mai întorc, împuşcaţi-l pe Ardeleanu". La rândul său, Gh. Ardeleanu a prezentat la M.Ap.N. Un raport, din care reieşea că Trosca ar intenţiona să-l omoare pe dl. General Militaru.

După ce pe 21 decembrie 1989 ordonase reprimarea manifestaţiilor din Piaţa Universităţii, colonelul Gheorghe Ardeleanu, la acea dată comandant al trupelor USLA, a fost solicitat ca martor în procesul generalului Iulian Vlad, mărturie cerută de către apărare.

În şedinţa publică a Curţii Supreme de Justiţie, Secţia Militară, colonelul Ardeleanu face următoarea declaraţie:

„În perioada 13–20 decembrie 1989 am fost plecat din ţară în misiune în Iran. Pe generalul Vlad l-am văzut în după-amiaza zilei de 21 decembrie 1989 în jurul orei 15, 30–16,00 pe str. Oneşti în dreptul intrării B. Acesta m-a întrebat dacă am probleme şi răspunsul meu a fost negativ. Eu am stat în dispozitiv până după împrăştierea manifestanţilor, după care m-am retras la unitate de unde am revenit a doua zi, de astă dată cu efectivele îmbrăcate în uniformă. În ajun aceştia acţionau în civil. După aflarea veştii în legătură cu generalul Milea am primit ordin de la generalul Vlad să mă retrag în unitate şi să iau măsurile care se impuneau pentru asigurarea pazei la ambasade, a securităţii aeroporturilor şi a sediilor noastre. La venirea din Iran locţiitorul la comandă mi-a spus că sunt

evenimente la Timişoara, că e interzisă luarea legăturii cu această localitate şi că unitatea se află în situaţia II urmând să primească ordinul. În zilele de 21–22 decembrie 1989 nu s-au primit ordine ca USLA să acţioneze în alte localităţi. Atunci când mi-a dat dispoziţie să plec la unitate, generalul Vlad mi-a spus că are date că a doua zi vor veni mase importante de oameni, că nu vede ce se mai poate face şi că în rândul demonstranţilor au fost şi străini, chiar diplomaţi. În după-amiaza zilei de 22 decembrie 1989 am primit ordin de la generalul Vlad să întocmesc şi să-i prezint un plan de capturare a lui Ceauşescu şi a soţiei acestuia, să am grijă de aeroporturile civile, pentru că în situaţia în care vor fugi, folosind vreunul din acestea, voi fi trimis în judecată".

În după-amiaza zilei de 22 decembrie 1989, Gheorghe Ardeleanu a intrat în Comitetul Central în camera unde se aflau componenţii noii puteri, anunţându-l pe Sergiu Nicolaescu că în curând urmează să se tragă în interiorul clădirii.

După ce a participat efectivi la reprimarea manifestanţilor, colonelul Ardeleanu a primit titlul de luptător pentru victoria revoluţiei, trecând astfel în rândurile celor în care a ordonat să se tragă!

Col. Gheorghe Ardeleanu este cel care în timpul evenimentelor din 1989 a trimis grupul Toţca la Ministerul Apărării Naţionale pentru a-i asigura protecţia. Totodată, el a participat la şedinţa de constituire a CFSN-ului din ziua de 22 decembrie 1989.

Colonelul Ardeleanu a fost numit, după decembrie 1989, vicepreşedinte al „Comisiei Superioare pentru Regulament şi Structură" în M.Ap.N. La data de 5 februarie 1991 a fost trecut în rezervă cu drept de pensie. Colonelul Ardeleanu a fost beneficiarul unui brevet de luptător pentru victoria revoluţiei, cu toate drepturile ce decurg din prevederile Legii nr. 42.

În ziua de 15 iunie 1993, Gheorghe Ardeleanu, în vârstă de 55 ani, a decedat în Spitalul orăşenesc" Ştei" din judeţul Bihor.

Gheorghe Ardeleanu, fostul comandant USLA, n-a pus niciodată mâna pe o sapă şi nici n-a lucrat la prăşitul cartofilor. Povestea cu moartea sa, care s-ar fi datorat unei substanţe chimice contra gândacilor de Colorado pe „ogorul familiei” este pentru naivi. Insecticidul „Karate” (produs de firma engleză „ICI”) devine dăunător pentru om dacă este inhalat în spaţii închise, sau dacă este băut direct din sticlă. Bănuim că experimentatul colonel de la USLA nu s-a apucat să bea insecticidul (de bunăvoie) ca pe o răcoritoare. Este adevărat că medicii de la Spitalul din Ştei (fostul oraş Dr. Petru Groza) au făcut tot ce-au putut ca să-l salveze, dar – vorba aceea – ce mai poţi face când dl. Ardeleanu s-a dus direct pe câmp şi a fost sinucis cu „Karate”?

Cu toate că, imediat după ce a ajuns la spital, colonelului Ardeleanu i s-a făcut o electrocardiogramă, doctorul Mihai Stanciu declară că nu a observat niciun fel de tulburare a ritmului cardiac. Tot el, prieten vechi al fostului comandant USLA, nu ştia absolut nimic despre o eventuală suferinţă cardiacă a colonelului Ardeleanu.

Deplasându-se în Ştei, medicul legist din Oradea, Virgil Spiridon, a luat probe toxicologice, angajându-se ca, în decurs de câteva zile, să comunice directorului spitalului orăşenesc rezultatul analizelor. (!) La scurt timp după deces, medicul care l-a asistat, doctorul Galea, ne-a declarat că fostul comandant a murit în urma unei intoxicaţii puternice cu o substanţă toxică folosită la combaterea gândacilor de Colorado. Luni 14 iunie, el stropise cu substanţa de import „Karate” cartofii din grădina proprie. Inhalarea substanţei a dus la o intoxicaţie acută ce s-a manifestat prin insuficienţă respiratorie severă. Tratamentul medical specific, aplicat timp de o oră, nu a dat rezultate, colonelul Ardeleanu decedând marţi, la ora 13.

Luând legătura cu directorul spitalului, doctorul Mihai Stanciu, acesta ne-a declarat, în cursul dimineţii de ieri, cu totul altceva. Cauza decesului este un infarct miocardic.

În urma efectuării autopsiei, medicul legist Virgil Spiridon a constatat „un cord obosit, fleşcăit şi moale”.

Personalul spitalului „Petru Groza” a confirmat decesul dar a refuzat să comenteze diagnosticul.

Reporterul Vlad Putu, luându-i un interviu gen. Militaru, acesta când a aflat de moartea colonelului Ardeleanu, a rămas stupefiat, după care s-a recules şi a făcut următoarea declaraţie:

„Gheorghe Ardeleanu şi Iulian Vlad sunt singurii oameni care puteau să dea un răspuns la tot ceea ce s-a întâmplat în decembrie 89. Îmi pare rău că odată cu dispariţia lui Ardeleanu s-au înmormântat şi foarte multe răspunsuri despre acele evenimente decembriste. Cineva, probabil, a urmărit acest lucru pentru că vreodată col. Ardeleanu ar fi putut să vorbească.

L-am cunoscut pe Ardeleanu şi nu cred că a fost atât de prost să nu-şi dea seama că se otrăveşte singur cu acea substanţă. În 1990 m-am întâlnit cu el întâmplător, era împreună cu familia. Mi-a spus că este urmărit în permanenţă de cineva şi că în viitor o să ne întâlnim pentru a discuta câteva lucruri mai pe larg.

Moartea lui Ardeleanu ar trebui să fie un semnal de alarmă pentru Iulian Vlad.

Cristian Botez, de la „România liberă”, a relatat următoarele: „Miercuri seara (17.06) la ora 20, 10, era aşteptat să sosească pe aeroportul Băneasa, de la Oradea, corpul neînsufleţit al colonelului Gh. Ardeleanu, decedat marţi, la reşedinţa sa din comuna Petran (Bihor). Sicriul urma să fie însoţit de văduva colonelului, căreiaitenţionăm să-i solicităm câteva lămuriri asupra cauzei decesului. În aşteptarea avionului am intrat în vorbă cu militarii din garda aeroportului, care ne-au spus că sicriul va fi păzit de un pluton de jandarmi... La ora 20, 25, duba tip T.V., cu numărul 21-B-4826 părăseşte în trombă şi cu farurile aprinse aeroportul. Containerul funerar se afla înăuntru. Însoţită de un ARE 44, duba traversează Bucureştiul până la Cimitirul Militar Ghencea, unde sosiseră între timp alte maşini cu membrii şi apropiaţi ai familiei... Sicriul a fost

depus la capela cimitirului... Unul dintre cunoscuţii familiei decedatului, dl. I.C., văzându-ne cu aparatul de fotografiat, s-a apropiat de noi cu un ziar fluturând în mână, manifestându-şi nemulţumirea faţă de „minciunile înşirate acolo”, spunându-ne totodată că fotografia publicată în respectivul ziar este trucată într-un mod grosolan.

„Gheorghe Ardeleanu nu a primit certificat de revoluţionar” – a spus cetăţeanul. „Este vorba de altcineva... Cât timp a trăit nu a venit nimeni să-i ia interviuri, să-l întrebe ce s-a întâmplat. De aia a şi murit, de supărare. A făcut un atac. Chestia aia cu insecticidul e o minciună”.

Ca şi Ceauşescu, avea mania să se spele pe mâini, ori de câte ori atingea o clanţă, temându-se să nu fie otrăvit. Este exclus ca el să fi fost atât de neglijent cu insecticidul „Karate”. Cel mai mult, fostul şef al USLA se temea de numeroşii agenţi aflaţi în străinătate, care l-au ameninţat că dacă îi deconspiră, va fi omorât. Pe cât i-a stat în putinţă, colonelul Ardeleanu le-a „spălat” dosarele, dar n-a reuşit chiar pentru toţi.

SERVICIILE SECRETE AZI...

România dispune în prezent de şapte servicii secrete. După unii autori, numărul ar fi mai mare. Acestea sunt: Serviciul Român de Informaţii (S.R.I.) condus de Virgil Măgureanu, adjunct general Cristea; Serviciul de Informaţii Externe, condus de generalul Ion Talpeş; Serviciul de Informaţii al Ministerului de Interne (U.M. 0215); U.M. 0400 (Serviciul de Informaţii al Ministerului Justiţiei; Direcţia de Informaţii a Armatei şi Direcţia de contraspionaj a Armatei. Din punct de vedere teoretic atribuţiile fiecăruia sunt clar delimitate. În realitate ele desfăşoară activităţi de multe ori asemănătoare şi chiar identice. U.M. 0215 cuprinde Diviziunea Contraspionaj şi Diviziunea Informaţii. Aceasta din urmă, condusă de colonelul Condoiu (provenit din S.R.I.), face cam acelaşi lucru pe care le face şi S.R.I.-ul. Are un Serviciu de luptă şi intervenţie antihuliganică, altul care se numeşte

Delincvenţă şi Parazitism, precum şi un serviciu de informaţii economice. Şi S.R.I.-ul desfăşoară activităţi identice. Persoane care au lucrat şi în S.R.I. şi în U.M. 0215 spun că acestea se mai calcă pe picioare într-un domeniu: acela al supravegherii activităţii partidelor. În S.R.I. Există o diviziune specială, alcătuită din trei sute şi ceva de oameni, care se ocupă de partide.

E condusă de un anume colonel Mureşan. Înainte a fost condusă de colonelul Dumitru Spătaru, unul din artizanii Berevoieştiului. Teoretic, se ocupă de partidele extremiste, practic de toate care sunt mai importante. Şi la 0215 exişti în cadrul diviziunii conduse de colonelul Condoiu, un asemenea serviciu. Prin 1991, D.V. Ursu l-a desfiinţat, dar el a fost refăcut apoi în mod cu totul secret, sub altă denumire.

U.M. 0400 a Ministerului Justiţiei, unitate condusă de colonelul Pistol, trebuie, teoretic, să protejeze cadrele de penitenciare. Să le ferească, adică, de primejdia de a fi racolate. Practic, face acelaşi lucru ca şi U.M. 0215: culege informaţii din domeniul infracţional şi le prezintă organelor de Poliţie.

D.I.A. şi S.I.E. Fac lucruri asemănătoare: culeg informaţii din afara ţării.

Serviciul de Pază şi Protocol, unitate subordonată preşedintelui şi condusă de proaspătul general Iliescu, nu se ocupă numai cu protecţia demnitarilor şi paza obiectivelor. Culege informaţii despre personalităţi militare din S.R.I., M.I., S.I.E., M.Ap.N. verifică fidelitatea acestora (generalii mai importanţi cu funcţii de răspundere) şi avizează numirile în funcţii de la vârf. Niciun general nu scapă. De verificat, verifică şi cei de la Contraspionajul Militar în atribuţiile căruia intră filarea şi ascultarea cadrelor militare, precum şi a altor persoane importante pentru armată.

De exemplu, ministrul Apărării Naţionale e verificat de S.P.P. E protejat însă informativ de contraspionajul militar şi din când în când, urmărit de S.R.I. Şi Virgil Măgureanu poate fi urmărit de contraspionii militari.

S.P.P.-ul se subordonează preşedintelui, S.R.I.-ul se află sub controlul Parlamentului, U.M. 0215 e a Ministerului de Interne, deci e sub controlul Executivului. De curând, la conducerea Ministerului de Interne s-a aflat generalul George Ioan Dănescu. În prezent M.I. este este condus de dl. Ioan Tărăcilă. În fruntea U.M. 0215 se găseşte colonelul Dan Gheorghe, fost şef de divizie în S.R.I., apropiat colaborator al lui Virgil Măgureanu. La conducerea S.I.E. se află generalul Ioan Talpeş, fost consilier prezidenţial. Direcţia de contraspionaj militar este condusă de generalul Decebal Irina, promovat în funcţie de generalul Marin Pancea, fost personaj important la Preşedinţie, în prezent trecut în rezervă.

Interesant de remarcat că toate aceste servicii nu colaborează între ele. Nu fac schimb de informaţii. S.R.I.-ul este deţinătorul bazei de date a fostei Securităţi. Centrul de Informare-Documentare deţine date necesare şi celorlalte organisme informative. Domnul Virgil Măgureanu, directorul nu aprobă să se dea ceva. Sau dacă totuşi consimte, verifică şi semnează personal. Aspectul acesta îi nemulţumeşte pe colegii de la Contrainformaţii militare sau de la U.M. 0215.

Referitor la S.I.E. este necesară o precizare: pe lângă spionajul economic, serviciul secret extern, a cărui activitate nu a fost prea mult afectată de schimbările intervenite după decembrie 1989, dispune de agenţi de influenţă în mass-media occidentală sau chiar în unele instituţii publice, de agenţi de supraveghere a opoziţiei din diaspora, de agenţi care au rolul de a o dezbina, de a o intoxica sau de a-i construi conducătorului statului o nouă imagine în lumea liberă.

Cu excepţia spionajului, toate celelalte activităţi ţin de domeniul poliţiei politice, cu alte cuvinte sunt îndreptat împotriva drepturilor omului. În această categorie se află şi cazul B.B.C.-ului, în care se află introdus şi acţionează cel puţin un agent secret român.

Ziarul „Adevărul” din 14 martie 1991 menţiona: în interviul acordat domnul Silviu Brucan afirmă că textul

„scrisorii celor şase” a fost pus la dispoziţia Securităţii române de către un agent acoperit plasat în redacţia secţiei române a B.B.C. Zilele trecute autorul a făcut unele declaraţii. Iniţial a făcut să ajungă două exemplare ale „scrisorii celor şase” ambele conţinând aceeaşi eroare: (Grigore Răceanu era semnat I. Răceanu) un exemplar a fost pus la dispoziţia redacţiei române a B.B.C., cel de al doilea predat unui consilier de la Ambasada S.U.A. din Bucureşti cu rugămintea expresă ca după transmiterea textului la Departamentul de Stat originalul să fie distrus. După câteva zile remarcând că mass-media nu a difuzat nimic şi-a imaginat că scrisoarea transmisă la B.B.C. a încăput pe mâna Securităţii şi a redactat al treilea text neconţinând de astă dată eroarea menţionată, pe care l-a expediat Biroului Associated Press din Viena. Ulterior, deci cu întârziere, Secţia română a B.B.C. a transmis textul „scrisorii celor şase” dar nu în integralitatea lui. La ancheta făcută de Securitate, lt, col. Rădulescu i-a prezentat domnului Silviu Brucan primele două texte, cele conţinând eroarea amintită. Nu încape nicio îndoială că un redactor B.B.C. a pus la dispoziţia Securităţii române acest text. Că cel de al doilea exemplar al scrisorii nu a fost distrus de consilierul american şi a putut fi astfel însuşit de către un funcţionar român, agent şi el al Securităţii.

Deocamdată păstrând firul relatării, trebuie să remarcăm că S.I.E., instituţie căreia îi aparţin aceştia este realmente interesat să nu fie divulgaţi pentru a-i putea utiliza în continuare.

Este adevărat sau nu că în decembrie 1989 au dispărut dosare? După intrarea trupelor sovietice în Cehoslovacia în 1968, ofiţerii din ţara agresată care au avut drept misiune urmărirea agenţilor KGB au fost împuşcaţi de ruşi în faţa fişetelor cu dosare. Amintirea a rămas trează. Din 22 până în 25 decembrie 1989 ofiţerii de securitate care aveau sarcini similare la noi au distrus numeroase dosare ale unor corespondenţi de presă, tehnicieni şi alţi agenţi care lucrau pentru KGB şi fuseseră urmăriţi. Se lansase, şi nu întâmplător, zvonul că vor veni

trupele sovietice „să ne salveze de terorişti”. În felul acesta s-a încercat protejarea ofiţerilor şi a celor care au contribuit la strângerea acestor materiale. Au mai fost probabil furate de persoane sus-puse unele dosare care le priveau sau care îi vizau pe potenţialii adversari”.

Domnul general (r) Nicolae Militaru se bucura de o atenţie deosebită din partea Direcţiei a IV-a de Contrainformaţii militare a Departamentului Securităţii Statului[50]. Numele lui conspirativ era Milică. Făcea parte din grupul conspirativ Corbii, bănuit că se afla sub controlul KGB-ului şi urmărea înlăturarea clanului Ceauşescu de la conducerea statului român. Din grup mai făceau parte: general maior Ştefan Kostyal (cu numele conspirativ Corbul), căpitanul de rangul I Radu Nicolae, (Rodion), general de armată Ion Ioniţă, ambasadorul Vasile Patilineţ, general maior Dumitru Pletos (Petre). Generalul Nicolae Militaru avea la sediul Direcţiei a IV-a un vraf de dosare de circa un metru înălţime. Toată activitatea lui zilnică – ieşiri din casă, întâlniri, piaţă, convorbiri telefonice – era înregistrată pe hârtie, pe momente operative, cu exactitate militară. De mai multe ori – se cunoaşte – acesta s-a întâlnit în Parcul Herăstrău cu Ion Iliescu. De întocmirea dosarelor se ocupa un grup de ofiţeri format din locotenent colonel Mircea Tănăsescu, şeful biroului care se ocupa de „rezervişti” – ofiţeri superiori trecuţi în rezervă – maior Aurel Georgescu, maior Nicolae Iosub, căpitan Alexandru Constantin, aflat sub directa îndrumare a generalului locotenent Gheorghe Vasile, şeful Direcţiei a IV-a. Aceştia se ocupau şi de una din fiicele generalului Militaru, înregistrată cu numele conspirativ Irina. În primăvara anului 1989, aceşti ofiţeri i-au făcut o percheziţie, în combinaţie cu Miliţia economică şi cu un ofiţer de la Direcţia a VI-a de cercetări penale a D.S.S.-ului. În urma percheziţiei, la domiciliul acesteia s-a găsit valută. A fost anchetată, i s-a întocmit dosar penal,

50 Ion Bodunescu, Ion Rusu-Sirianu: Descifrarea unei istorii necunoscute, Editura Militară, Bucureşti 1975, vol. III, p. 27.

apoi a fost tot timpul supravegheată. În ziua de 21 decembrie 1989, grupul de ofiţeri care se ocupa de „corbi” a fost trimis de generalul Gheorghe Vasile la Direcţia a VI-a de cercetări penale, în Calea Rahovei, unde au anchetat revoluţionarii arestaţi în cursul zilei în Piaţa Universităţii. Au „lucrat” toată noaptea. A doua zi dimineaţă, ofiţeri s-au întors la sediu. Acolo au urmărit la televizor desfăşurarea evenimentelor. Când a apărut pe micul ecran generalul Militaru şi s-a adresat armatei, au intrat în panică. Au realizat că dacă acesta va prelua conducerea armatei, atunci vor fi traşi la răspundere pentru activitatea lor ostilă până atunci faţă de general. Imediat a trecut la arderea dosarelor compromiţătoare pentru ei (şi pentru general), într-un butoi metalic, în balconul din curtea interioară a sediului. Au păstrat doar dosarul în care erau consemnate convorbirile telefonice. În data de 30 decembrie 1989, locotenent colonel Mircea Tănăsescu a fost chemat la Ministerul Apărării Naţionale de către ministrul Militaru. Acesta s-a interesat de dosarul lui. Nu ştia că a avut mai multe. Tănăsescu a raportat că dosarele au fost distruse, păstrându-se doar cel cu convorbirile telefonice. Militarul a pus mâna pe acest dosar. O perioadă de timp după aceea, ofiţerii au fost chemaţi, chiar şi noaptea, şi interogaţi de ministru în legătură cu conţinutul dosarelor. A mers până acolo încât a trimis ofiţerii de contrainformaţii să caute rămăşiţe ale dosarelor în butoiul metalic şi să-i aducă mostre pentru a se convinge că dosarele au fost distruse. În 15 februarie 1990, Militaru i-a trecut pe toţi în rezervă. Pe 16 şi-a semnat demisia.

DIVERS PRESS S.R.L.

Istoria serviciilor secrete româneşti, o lucrare originală, care prezintă evoluţia serviciilor secrete de la înfiinţarea lor de către domnitorul Alexandru Ioan Cuza şi până la Revoluţia din decembrie 1989.

Pentru prima oară este descrisă şi analizată pe larg fosta securitate şi cadrele mai importante care au slujit-o.

O lucrare sobră, ştiinţifică, fără idei preconcepute şi părtinire, scrisă de un specialist al genului, profesor doctor PAUL ŞTEFĂNESCU, autorul trilogiei "În slujba vieţii şi adevărului" şi a numeroaselor lucrări despre spionaj, apărute în "Editura militară"

ISBN 973-95965-3-X
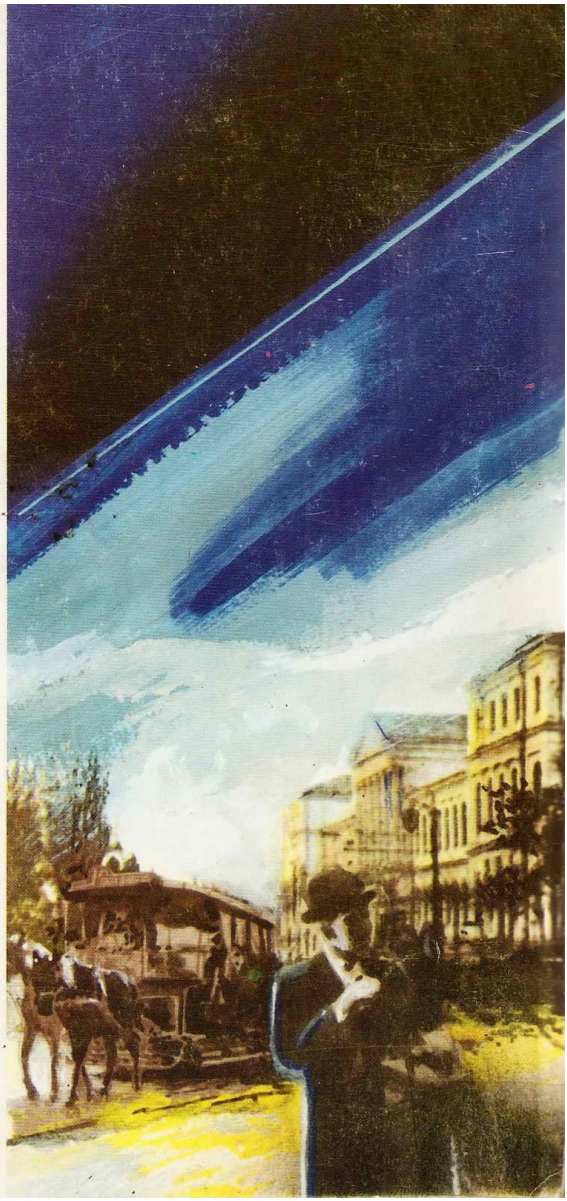
LEI 3000